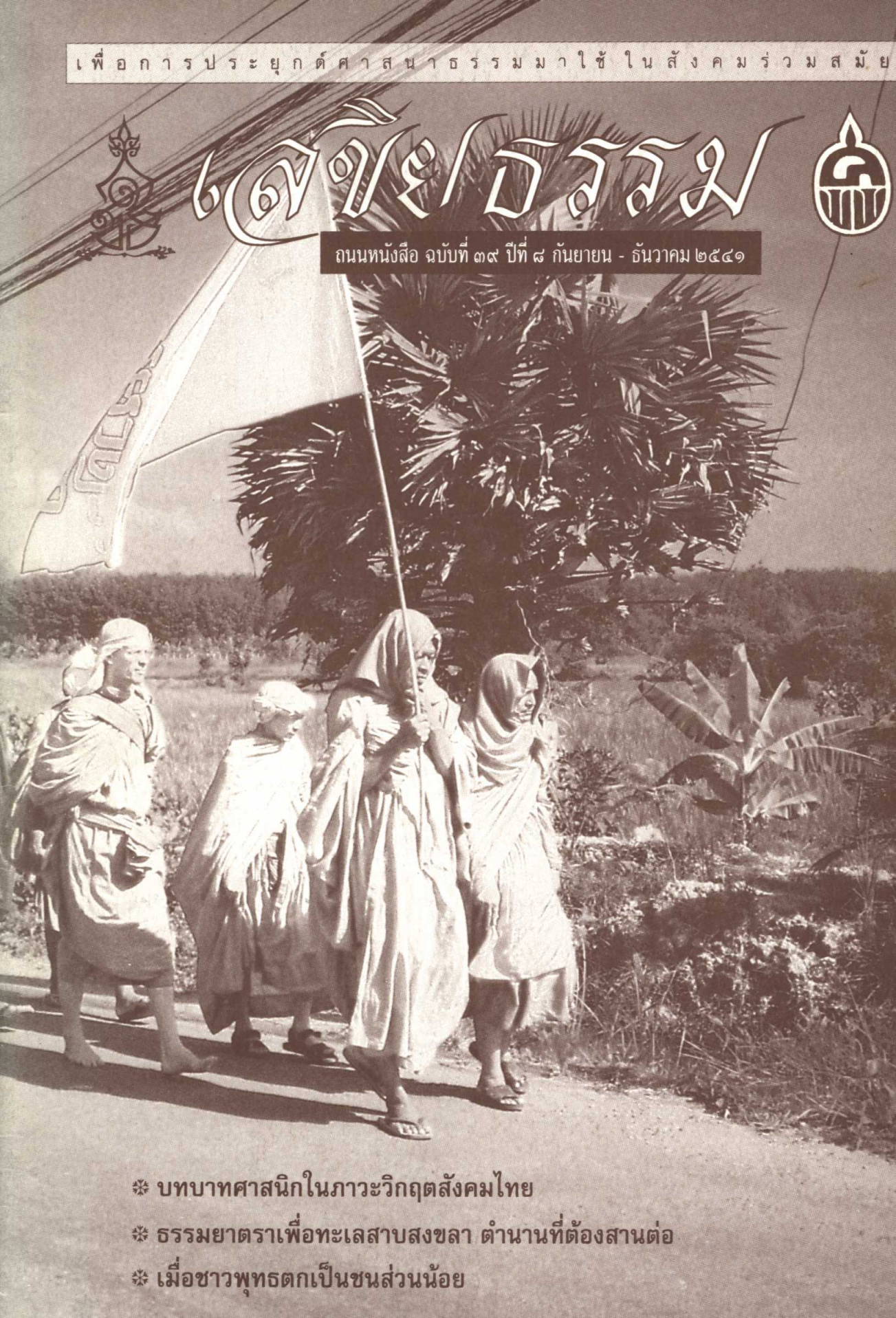

เพื่อการประยุกต์ศาสนาธรรมมาใช้ในสังคมร่วมสมัย

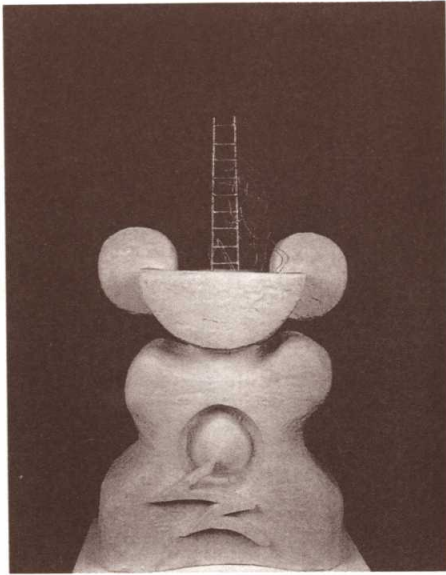
เดชะธรรม

ถนนหนังสือ ฉบับที่ ๓๙ ปีที่ ๘ กันยายน - ธันวาคม ๒๕๔๑

- * บทบาทศาสนิกในภาวะวิกฤตสังคมไทย
- * ธรรมเนียมตราเพื่อทะเลสาบสงขลา ดำเนินที่ต้องสานต่อ
- * เมื่อชาวพุทธตกเป็นชนส่วนน้อย

๑. น้ำพุแห่งอริชชา
 รูปปั้นจะเป็นรูปนามธรรม
 ไม่มีตาในการรับรู้จริง
 ไม่มีสมองคือปราศจากปัญญา

๒. สังขาร

เป็นสัญลักษณ์แทนกิจกรรมต่างๆ ทางกาย วาจา ใจ
 ทั้งอดีต ปัจจุบันและอนาคต
 ตรงกลางเป็นสัญลักษณ์ของวิญญาณซึ่งทำให้เกิดสังขาร
 เส้นลวดคือสังขารปรุงแต่ง

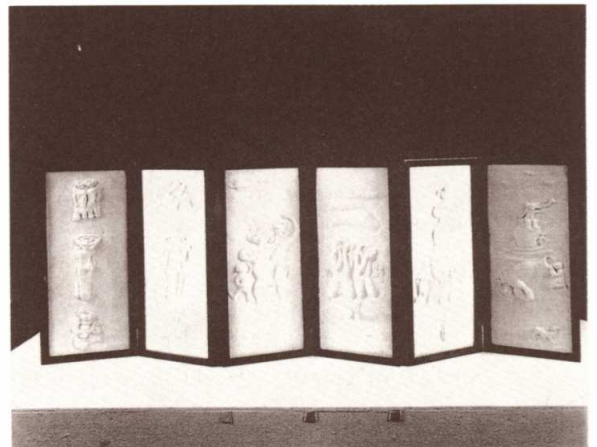
๓-๖. สฟ้ายตนะ แสดงถึง วิญญาณ นามรูป
 สฟ้ายตนะ และผัสสะ

บนประตุมีภาพของอายตนะทั้ง ๕
 วิญญาณคือตัวรู้ที่มาเคาะประตู
 ในขณะที่ปัญญาและอริชชาอยู่ด้านหลัง
 ใจคืออายตนะที่ ๖ เป็นรูปขามบนประตู

๗. ความรู้สึกทั้งดีและไม่ดี

พรรณนาไว้

โดยนูนแบบมีกระจกเงาอยู่อีกด้านหนึ่ง
 ทำให้เราได้สะท้อนเห็นตัวเราเองเมื่อเราเดินผ่าน

สารบัญ

๑	สาราโหมโรง	
๕	หน้าแรก	
๑	นัยะของการเข้าพรรษา และอธิษฐานบารมี	
๑	จดหมายสหายธรรม	
๑	ปาฐกถาธรรม	
๑๕	บทบาทศาสนิกในภาวะวิกฤตสังคมไทย	พระไพศาล วิสาโล
๑๕	ปาฐกถาโพธิรังษี แสงแห่งการตรัสรู้ (จบ)	ส.ศิริรักษ์
๑๕	ปฏิรูปศาสนา กุฎีบริโคนิยม	พระไพศาล วิสาโล
๑๙	อ.ปรีดีกับศาสนา	
๒๒	อนุทินเสขิยธรรม	
๓๑	ธรรมยาตราเพื่อทะเลสาบสงขลา ดำเนินที่ต้องสานต่อ	สุภาพร พงศ์พุกษา
๓๑	พระสงฆ์กับการอนุรักษ์ป่า	
๓๑	พุทธศาสนากับลัทธิบริโคนิยม	วราธุมไม ภิกขุ
๓๑	พุทธทาสรำลึก : บทเรียนที่พึงพิจารณา	โอติคุณโก
๔๒	พระดีศรีสยาม	
๔๒	แม่ชีสโรชา ไชยเกตุ	
๔๒	แซงแซวในดงขมิ้น	
๕๐	พุทธศาสนาในโลกกว้าง	
๕๑	เมื่อชาวพุทธตกเป็นชนส่วนน้อย	
๕๑	ปัจฉาวิสัยนา	
๕๙	มองลอดหน้าต่างวัด	
๖๑	สตรีและเด็ก	
๖๑	ภิกษุณี-โสภณี หนี่กรรรมอมตะรอการชดใช้	
๖๒	สองมุมมองต่อก๊าชไทย-พม่า	
๖๕	ศิลปินไทยเพื่อทิเบต	นฤมล ธรรมพุกษา
๗๑	๑๐ ปี ๘-๘-๘๘ กับชาวต่างชาติ ๑๘ คน	พุทธณี กางกั้น
๗๑	ตู้หนังสือเสขิยธรรม	

หน้า ๕๐

หน้า ๒๒

ปกหน้า - ปกหลัง

ภาพถ่ายธรรมยาตราเพื่อทะเลสาบสงขลาครั้งที่ ๓ โดย เท็ด เมเยอร์

ปกหน้าด้านใน - ปกหลังด้านใน

ภาพปฏิมากรรมปฏิมากรรมรูปบาท โดย เวนีเทีย วอลค์คัก (อ่านหน้า ๘๐ ประกอบ)

ข้อเขียนทุกชิ้นที่ลงในเสขิยธรรม เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน กองสาราณียกรไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

เสขิยธรรม

เป็นจดหมายข่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ และประสบการณ์
การประยุกต์หลักธรรมมาใช้กับชีวิตและสังคมสมัยใหม่ ทั้งในหมู่ของบรรพชิตและฆราวาส

บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

นายดำรง ปัทมภาส

คณะกรรมการ ฝ่ายสงฆ์

พระครูสังฆวิชัย (สมนึก นาโถ)
พระอธิการทับทิม อนาวโร
พระอธิการวิทยา จิตตธมโม
พระมหาประจวบ ปญญาทีโป
พระมหานิพนธ์ สุภทฺธโม
พระมหาเจิม สุวโจ
พระไพศาล วิสาโล
พระใบฎีกาสัทศน์ วชิรญาณโณ

ฝ่ายฆราวาส

นายเชน นคร
นายนิพนธ์ แจ่มดวง
นายปรีดา เรื่องวิชาธร
นายสมเกียรติ มีธรรม
นายวรพงษ์ เวชมาลินนท์
นางพุลฉวี เรื่องวิชาธร
นายพรชัย บริบูรณ์ตระกูล
นางสาวศิริพร ฉัตรหิรัญมงคล

ผู้จัดทำ

กลุ่มเสขิยธรรมร่วมกับคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.)

การเป็นสมาชิก

เสขิยธรรม ออกเผยแพร่ปีละ ๓ ฉบับ ค่าสมัครสมาชิก ๒๐๐ บาท ต่อ ๑ ปี หรือตามกำลังศรัทธา ประสงค์จะบอกรับเป็นสมาชิก
อุปถัมภ์ให้แก่พระหรือแม่ชี โปรดส่งรณาคติหรือตัวแลกเงินในนาม
นายวรพงษ์ เวชมาลินนท์ มายังเลขที่ ๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ
ถนนสมเด็จพระเจ้าพระยา คลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ ปณ.คลองสาน

กลุ่มเสขิยธรรม

เกิดขึ้นจากการรวมตัวของพระภิกษุและฆราวาสผู้ห่วงใยใน
พระพุทธศาสนาและสภาพของสังคมไทย มีความประสงค์จะประยุกต์
ใช้ศาสนธรรมเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างสมสมัย นอก
เหนือจากการประสานงานและเกื้อหนุนกำลังใจซึ่งกันและกันใน
การทำงานเพื่อสังคมในด้านต่างๆ แล้ว ลักษณะเฉพาะอีกประการ
หนึ่งของกลุ่มฯ ก็คือ การเพียรพยายามประยุกต์ธรรมะเพื่อเป็นข้อ
วัตรปฏิบัติเพื่อขัดเกลาตนเอง โดยมุ่งประโยชน์สุขของสังคมและเพื่อ
สมดุลของระบบนิเวศน์อาทิ การลดและพยายามงดเว้นจากอบายมุข
สมัยใหม่ เช่น บุหรี่ เครื่องดื่มประเภทยาชูกำลัง น้ำอัดลม
ภาชนะพลาสติกและโฟม เป็นต้น

ผู้มีความสนใจ ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่ฝ่ายประสาน
งานกลุ่มเสขิยธรรม ๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จพระเจ้าพระยา
เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ โทร. ๔๓๗-๔๔๔๕ และ ๔๓๗-
๔๔๕๐

คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.)

ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- ประสานงานระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ที่
เกี่ยวข้องกับศาสนาและการพัฒนาเพื่อดำเนินงานร่วมกัน
- แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจเรื่องศาสนาและ
การพัฒนา พร้อมทั้งศึกษาหาแนวทางร่วมกันในการทำงาน
- ฝึกอบรมและสรรหาทรัพยากรบุคคลและวัสดุอุปกรณ์ เพื่อ
สนับสนุน ส่งเสริมหน่วยงานซึ่งต้องการการเกื้อหนุนดังกล่าว

๘ ปี หนังสือ *เสขิยธรรม* ถึงเวลาต้องทบทวน

นับตั้งแต่ *เสขิยธรรม* ฉบับแรกได้พิมพ์เผยแพร่ออกสู่โลกหนังสือตั้งแต่ปีพ.ศ.๒๕๓๓ จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา ๘ ปีแล้วนั้น โดยมีวัตถุประสงค์อย่างกว้างๆ เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิด และข่าวสารข้อมูลการประยุกต์ศาสนามาใช้ในสังคมสมัยใหม่ของบรรพชิตและฆราวาส แยกแยะออกมาเป็นข้อๆ ดังที่แถลงไว้ในบทบรรณาธิการของฉบับแรกดังนี้

๑. เป็นสื่อกลางเพื่อนำเสนอข่าวสารความเคลื่อนไหวของกลุ่ม*เสขิยธรรม*

๒. เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์หลักธรรมที่เหมาะสมกับสังคมร่วมสมัย

๓. วิเคราะห์เจาะลึกเรื่องราวในแวดวงคณะสงฆ์

โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายไปที่สมาชิกของกลุ่ม*เสขิยธรรม* พระสงฆ์ แม่ชีและสามเณรเป็นหลัก เพื่อส่งเสริมให้ท่านเหล่านั้นมีความมั่นใจในศักยภาพของตนเอง นำเสนอให้ท่านเห็นคุณค่าและเข้าใจหลักพุทธธรรมจนถึงขั้นที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและทำความเข้าใจต่อสังคมร่วมสมัยได้อย่างมีจุดยืนของตัวเอง และเกิดความกล้าหาญที่จะนำเสนอความคิดและแนวทางการดำเนินชีวิตอันเรียบง่ายต่อสังคมที่ไปพ้นจากลัทธิบริโภคนิยมซึ่งกำลังครอบงำสังคมไทยและโลกอยู่ในขณะนี้

๘ ปีที่ผ่านมา *เสขิยธรรม* ผ่านการเปลี่ยนแปลงมาหลายครั้ง บรรณาธิการหลายคน แต่เป้าหมายหลักข้างต้นของเราไม่เคยเปลี่ยน ในช่วงหลายเดือนก่อนหน้านี้ก็ถือได้ว่า เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่ออีกครั้งของหนังสือว่าจะมีการดำเนินต่อไปหรือไม่ เพราะได้มีการทบทวนสถานการณ์และผลที่ได้ทั้งในแง่เนื้อหาสาระของหนังสือหลายเล่มหลังๆ ซึ่ง

ขาดพลังหรือความสดใหม่เหมือนอดีตไปมาก(๑) และอาจเป็นสาเหตุการลดลงของจำนวนสมาชิกที่จะช่วยสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการพิมพ์(๒) ยังจดหมายจากผู้อ่านแม้จะมีเข้ามาเรื่อยๆ แต่ก็ก็นับว่าน้อย ไม่ต้องพูดถึงปฏิกิริยาตอบทความในหนังสือทั้งในแง่ดีหรือชมซึ่งแทบจะไม่มีเลย(๓) ประการหลังนี้แลก็ทำให้เราไม่แน่ใจว่าสิ่งที่เราทำไปนั้นคุ้มค่าหรือไม่

ข้อสังเกต ๒ ประการแรก เรายังสามารถปรับปรุงภายในได้ไม่ยาก อย่างน้อย *เสขิยธรรม* ฉบับนี้ที่ท่านผู้อ่านก็จะเห็นความเปลี่ยนแปลงบางอย่างที่เราได้เริ่มขึ้นก่อน แต่สิ่งที่สำคัญคือสถานการณ์ในข้อที่ ๓ ซึ่งจะเป็นตัวตัดสินว่าเราควรจะทำต่อหรือเลิกเสียที เพราะในการทำหนังสือนั้น นอกจากผู้จัดทำจะต้องมีความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของหนังสือว่าต้องการสื่ออะไรกับผู้อ่านแล้ว การทำความเข้าใจถึงความประสงค์ของผู้อ่าน ว่ามีขอบเขตความสนใจอยู่ในด้านไหน และหนังสือจะสามารถตอบสนองความสนใจนั้นได้อย่างไรก็เป็นสิ่งที่สำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน ซึ่งในกรณีนี้ เราได้ทำแบบประเมินผลส่งมาพร้อมกับ *เสขิยธรรม* ฉบับนี้แล้ว หวังว่าจะมีปฏิกิริยาจากท่านผู้อ่านกลับมาบ้างเราพร้อมที่รับคำวิพากษ์วิจารณ์และความคิดเห็นที่แตกต่าง เพื่อให้ *เสขิยธรรม* เป็นสื่อกลางสำหรับแลกเปลี่ยนความคิดที่หลากหลายอย่างแท้จริง

ว่ากันถึง *เสขิยธรรม* ฉบับนี้ จะเห็นว่ามีการปรับคอลัมน์ต่างๆ พอสมควรเพื่อให้เนื้อหากระชับยิ่งขึ้น มีคอลัมน์ใหม่ๆ เกี่ยวกับงาน ๑๐๐ ปี ๕ พรรษา ปรีดี พนมยงค์ เพิ่มเข้ามา โดยจะนำเสนอแนวคิดของอ.ปรีดีเกี่ยวกับศาสนาที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นประโยชน์ต่อเนื่องไปจนถึงงาน ๑๐๐ ปีในพ.ศ.

๒๕๔๓ หรือการกลับมาของ**แซงแซวในดงมัน** เพื่อสร้างสีสันให้กับหนังสือยิ่งขึ้น นอกจากนี้ จะสังเกตเห็นว่า **เสขิยธรรม** เล่มนี้ ได้นำบทความของ ศาสนิกต่างศาสนามาลงไว้ เป็นความตั้งใจของเรา เช่นกันที่จะนำเสนอเรื่องราวระหว่างศาสนาเพื่อ สร้างความเข้าใจและความร่วมมือของศาสนิกให้มากยิ่งขึ้นในอนาคต เช่นเดียวกับคอลัมน์สตรีและเด็ก ซึ่งก็หวังว่าในอนาคตจะมีผู้อ่านที่ส่งบทความในแนว ดังกล่าวมาถึงเราโดยเฉพาะบ้าง

อย่างไรก็ตาม **เสขิยธรรม** ไม่ใช่หนังสือวิชาการเจาะลึกอย่าง **พุทธศาสตร์** หรือวิชาการทั่วไปอย่าง **ธรรมจักร** เราไม่เน้นเนื้อหาในแนวปริยัติ (วิชาการ) ล้วนๆ แต่เน้นไปที่การนำมาประยุกต์ใช้เป็นสำคัญ บทความที่แสวงหามาลงในหนังสือจึงมีการสังเคราะห์ โยงกับ สถานการณ์สังคมก่อนด้วยเสมอ ดังเช่น **บทบาทศาสนิกในวิกฤตสังคมไทย** (หน้า๘) ฯลฯ ทั้งยังไม่จำเป็นจะต้องเป็นข้อเขียนต่างหากโดยเฉพาะ

เพราะ ผู้อ่านของเราส่วนใหญ่เป็นบรรพชิตที่อยู่ใน ชนบทห่างไกลแหล่งข้อมูล การรวบรวมข่าวสารหรือ บทความดีๆ จากแหล่งต่างๆ เพื่อเป็นสะพานไปสู่ผู้อ่าน และเชื่อมโยงให้ท่านเหล่านั้นสามารถเข้าถึง แหล่งข้อมูลต่างๆ ได้เองในโอกาสต่อไป ก็เป็นสิ่งที่ เราคิดว่าสำคัญไม่น้อย

ขอย้ำในท้ายบทความนี้อีกครั้ง แม้ **เสขิยธรรม** จะเป็นหนังสือในแวดวงจำกัดและเกี่ยวข้องกับกลุ่ม เสขิยธรรมเป็นหลัก แต่ก็มิได้กีดกันผู้ที่สนใจอื่นๆ เราพร้อมจะรับฟังความคิดเห็นที่ต่างออกไปเสมอ และเราขอเรียกร้องให้ผู้อ่านที่ยังเห็นประโยชน์ของ หนังสือ กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นความอ่านให้มากขึ้นกว่าที่ผ่านมา ไม่ต้องเกรงว่าคำติเตียนจะทำให้เรา หมดกำลังใจ เราพร้อมเสมอที่นำมาพิจารณาเพื่อ ปรับปรุงตัวเองต่อไป

วรพงษ์ เวชมาลีนนท์ สารานุกรม
❖❖❖

หมายเหตุ เนื่องจาก **เสขิยธรรม** ฉบับที่ ๓๘ มีการพิสูจน์อักษรโดยเฉพาะชื่อบุคคลผิดพลาดมาก จึงขอภัยมา ณ ที่นี้

คำประกาศเกียรติคุณ

นายวสันต์ พานิช

ทนายความนักสิทธิมนุษยชนดีเด่น

สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน ฟอรัมเอเชีย และนักสิทธิมนุษยชน รวมทั้งอดีตผู้ต้องหา ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ และผู้ต้องหาคดีที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนพร้อมมิตรสหราชอาณาจักร มีความยินดี ที่ขอประกาศให้ท่านผู้มีเกียรติได้ทราบ ว่า

นายวสันต์ พานิช เป็นทนายความนักสิทธิมนุษยชนดีเด่นที่ได้อุทิศชีวิตต่อสู้เพื่อปกป้อง คุ้มครองสิทธิมนุษยชนและความเป็นธรรมอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลายาวนานด้วยความเสียสละ และอดทนอย่างไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวใดๆ

ในการต่อสู้ทางคดีความที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและความเป็นธรรมนั้น ก็ได้ยืนหยัดเคียงบ่าเคียงไหล่กับคุณทองใบ ทองเปาด์ ในคดีต่างๆ มาโดยตลอด เช่น คดี ๖ ตุลา และคดีการเมืองอื่น เป็นต้น

นายวสันต์ พานิช นับเป็นผู้มีคุณูปการต่อผู้ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ไม่ได้รับความเป็นธรรมอันเป็นที่ยอมรับขององค์กรสิทธิมนุษยชนและนักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนทั้งหลายมาโดยตลอด

นายวสันต์ พานิช นับเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมและจริยธรรมอันสมควรได้รับการยกย่องสรรเสริญและคู่ควรกับรางวัลทนายความนักสิทธิมนุษยชนดีเด่น ๑๖ เมษายน ๒๕๔๑ ผู้ได้รับรางวัลทองใบทองเปาด์ อันทรงเกียรตินี้

นัยะของการเข้าพรรษา และอธิษฐานบารมี

ถ้าไปอ่านหนังสือที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงรจนาไว้ ท่านจะบอกว่า เพราะคนเวลานั้นเชื่อว่าต้นไม้มีชีวิต ฉะนั้นการที่พระเดินทางไปเผยแผ่พุทธศาสนา ต้องเดินย่ำต้นไม้ และการเผยแผ่พุทธศาสนาของฝ่ายพุทธไม่ได้ไปเทศน์สอน ให้ไปประพฤติปฏิบัติตัวอย่างให้เขาเห็น เวลาฤดูฝนมีคนไปต่อว่าว่าพระเดินทางไม่หยุด พระพุทธเจ้าก็เลยมีพระพุทธรูปประดิษฐานให้พระหยุดอย่างน้อย ๓ เดือน ที่นี้ประเทศไทยเมื่อพระมาอยู่กันเป็นแหล่ง ครูบาอาจารย์ก็มาอยู่รวมกัน คนไทยก็เลยถือโอกาสบวช ประเพณีที่บวชเข้าพรรษาเป็นเพราะเหตุนี้ อย่างน้อยมีครูบาอาจารย์สอนให้ ๓ เดือน ๔ เดือน คนที่ไม่ได้บวชก็พยายามที่จะเข้าวัดกันทุกวัน ในสมัยโบราณ พวกคบคิดที่มีป่าไพร่บริวารมากก็จะนัดพระมาเทศน์ที่บ้านทุกคืน ที่บ้านผมเขาเรียก ๓ คืนยก พระองค์หนึ่งเทศน์ ๓ คืน พอเทศน์จบครบ ๓ คืน ที่บ้านก็จะถวายข้าวสารกระสอบหนึ่ง

นอกจากนี้ จุดใหญ่ใจความของการเข้าพรรษาคือ วสันตฤดูหรือฤดูฝน ต้นไม้จะงอกงามเป็นพิเศษ พระพุทธรูปปฏิบัติในการเข้าพรรษาก็คือ ต้องการให้แต่ละคนงอกงามเป็นพิเศษเหมือนต้นไม้ เวลานี้พระเข้าใจผิด ไปคิดว่าเข้าพรรษาคือการบัญญัติไม่ให้ไปไหน ท่านราหุลที่แต่งหนังสือ What the Buddha Taught บอกเลยว่า อาตมาไม่ถือพรรษา พระเมืองไทยที่ถือพรรษาก็บอกว่า มีพุทธานุญาตให้สัตตาหะได้ถ้ามีกิจจำเป็นไปได้ ๗ วัน ก็ไปกันอยู่เรื่อยเลย นี่แสดงว่าเข้าใจพุทธประสงค์ผิด พุทธประสงค์ที่สำคัญคือต้นไม้งอกฉันใด เราต้องงอกฉันนั้น ที่นี้การงอกของมนุษย์หมายความว่า เราต้องพิจารณาตัวเองก่อนเรามีอะไรซึ่งเป็นวัชพืชอยู่ในตัวเราเยอะ ความโกรธ ความเกลียด ความโลภ ความหลง

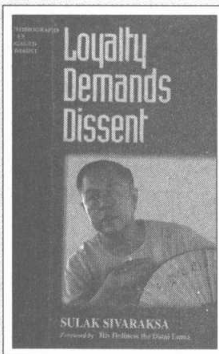
ต้องลด ละ เลิก ถ้ารู้ตัวว่ากินมาก ต้องลดการกินลง ดื่มมาก ก็ต้องลดการดื่มลง บางอย่างเลิกได้เล็ก บางอย่างลดได้ลด บางอย่างละได้ละ ท่านบอกเป็นโอกาสที่ดีให้เรลด ละ เลิก แล้วก็ภาวนาซึ่งแปลว่า ทำให้เจริญ ที่สำคัญคือการเจริญสติ ความรู้ตัวทั่วพร้อม มนุษย์เรามีปัญหามากคือสติไม่เกิด ที่เราโกรธขึ้นมาก็เพราะสติไม่เกิด นอกจากนี้ ทุกคนก็มีความงามคนละอย่าง ถ้าเราเอาชนะความโลภโกรธภยาในได้มากเท่าไร ก็จะมีความงามมากขึ้นเท่านั้น และความงามอันนี้มันมาจากข้างใน มันจะงามมากกว่ารูปร่างภายนอก เพราะความงามภายนอกมันต้องเสื่อมไป เพราะฉะนั้นคนที่ไปเชื่อวัฒนธรรมตะวันตก พยายามไม่ให้เสื่อม ไปตั้งหน้าทำอะไรต่ออะไร มันเป็นไปไม่ได้ มันฝืนความเป็นจริงที่พระพุทธเจ้าตรัสเรื่องสามัญลักษณ์ เพราะฉะนั้นถ้าเรลด ละ เลิก และเปิดโอกาสให้เจริญสติ รู้ตัวทั่วพร้อม โกรธก็รู้ว่าโกรธ เกลียดก็รู้ว่าเกลียด และอย่าเลี้ยงมันไว้ ถ้าเราภาวนาด้วยการแผ่เมตตา ประเดี่ยมันก็ไป เพราะฉะนั้นโอกาสวันเข้าพรรษานี้ ท่านสอนอย่างน้อยให้เจริญสติ ให้งอกงามทางจิตวิญญาณ เมื่อสติเกิดมันจะมาสอนเรื่องจิตสิกขา สอนให้โยงหัวใจหัวสมองเข้าด้วยกัน ศีลก็จะเกิดปกติในตัวเรา แล้วปัญญาจะเกิด เพราะฉะนั้นวันเข้าพรรษา เป็นอุบายสำคัญที่จะช่วยให้เรางอกงาม

ที่นี้ เวลาพระจะเข้าพรรษา เขาเรียกว่าอธิษฐานพรรษา อธิษฐานภาษาบาลีแปลว่าตั้งใจมั่น และไม่ว่าอะไร ถ้าตั้งใจมั่นจะสำเร็จ เขาเรียก**อธิษฐานบารมี** ฝ่ายมหายานเรียก**ปณิธานบารมี** ถ้าปณิธานอ่อนแอ เราจะขอพระพุทธรูปมาช่วย โดยเฉพาะพระกรุณาคุณ ทางมหายานถือว่าพระพุทธรูปทรงพระคุณ ๒ อย่าง

อย่างหนึ่งคือพระปัญญาคุณ ท่านมีความรู้รอบตลอดหมด ไม่ใช่รู้เป็นเสี่ยงๆ แบบฝรั่ง รู้เป็นองค์รวม เพราะท่านไม่มีความเห็นแก่ตัว เป็นโลกวิทู ผู้รู้แจ้งโลก และเมื่อความรู้ของท่านเปี่ยมแล้ว ไม่มีความเห็นแก่ตัว ความรู้ของท่านก็กลายเป็นความรัก เป็นพระกรุณาคุณ เพราะฉะนั้นเวลาเราอธิษฐาน อธิษฐานที่พระปัญญาคุณของพระพุทธเจ้า ที่พระกรุณาคุณของพระพุทธเจ้า แต่คนส่วนมากอธิษฐานที่พระกรุณาคุณของพระพุทธเจ้า เพราะถ้าเราได้ความรักเป็นพื้นฐาน ก็จะเป็นประเด็นให้กระตือรือร้นไปหาความรู้

เราเห็นพระกรุณาคุณของพระพุทธเจ้าไม่ได้ เพราะเป็นอาการนาม เราก็มองเป็นรูปธรรมมาอธิษฐาน ไม่ใช่บุคคลอธิษฐาน อย่างพระอวโลกิเตศวร ทางเมืองจีนก็มีเจ้าแม่กวนอิม ซึ่งในทางตะวันออกแพร่หลายมาก เป็นกวนหินในเกาหลี เป็นแซนอลในญี่ปุ่น เวลานี้ในเมืองไทยก็เข้ามามาก แสดงว่าคณะสงฆ์เราไม่ทำงาน คนที่มาหาเจ้าแม่กวนอิมจะมาด้วยอะไรก็ตาม ถ้าเข้าใจเนื้อหาสาระ ว่าท่านเป็นสัญลักษณ์ทางบุคคลอธิษฐาน แห่งพระกรุณาคุณของพระพุทธเจ้า เวลามุ่งอธิษฐานบารมีไปที่ท่าน ท่านจะได้ยินตลอดเวลา ถ้าเราเชื่อในทางที่ถูก จะเข้าใจว่าพระกรุณาคุณของพระพุทธเจ้าจะช่วยให้เราได้ ดังการเข้าพรรษา ถ้าเราอธิษฐานหรือตั้งปณิธานแล้ว เรารู้สึกเรายังอ่อนแอ ก็ตั้งปณิธานไปที่พระพุทธคุณ ไปที่เจ้าแม่กวนอิมก็ได้ หรือถ้าต้องการปัญญายิ่งขึ้นไป ให้ตั้งปณิธานไปที่พระมัญชุสรีโพธิสัตว์ โอกาสนี้เป็นโอกาสเหมาะ วันนี้เป็นวันดี เข้าพรรษาอย่างน้อยควรจะทำอธิษฐาน สด ละ เลิกอะไรบ้าง เราจะเจริญอะไรให้เกิดขึ้นบ้าง เพื่อความมั่งคั่งของตัวเราเองและความมั่งคั่งของหมู่ญาติของสังคมที่เราอาศัยอยู่ รวมทั้งสังคมโลกทั้งหมดทั่วทั้งสากลจักรวาล

ส.ศิริรักษ์

Loyalty demands Dissent

สำนักพิมพ์พาราแลกซ์ จัดพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๑

ฉบับปกแข็ง ๒๕๓ หน้า ราคา ๖๗๕ บาท ฉบับปกอ่อน ๒๕๒ หน้า ราคา ๔๕๐ บาท

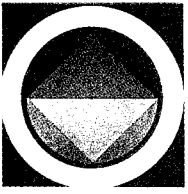
หนังสืออัตชีวประวัติของส.ศิริรักษ์ในพากย์อังกฤษเล่มนี้ มาจากการสัมภาษณ์ระหว่าง สักยรรสช.เมื่อปี ๒๕๓๔-๓๕

อลัน เซานากิ บรรณาธิการหนังสือเขียนในบทนำว่า “การเป็นคนช่างถกถางและความเป็นคนขัดแย้งในตัวเอง ทำให้สัญลักษณ์เป็นทั้งนักวิจารณ์สังคมและนักปรัชญา, นักเขียนและนักเคลื่อนไหว... สัญลักษณ์มักยืนบนทางแยกระหว่างประเพณีกับความทันสมัย, การกระทำกับการครุ่นคิด, ตะวันออกกับตะวันตก, ความจงรักภักดีกับความกล้าที่จะเห็นแย้ง เขาเป็นทั้งนักนิยมกษัตริย์และนักประชาธิปไตยในขณะเดียวกัน ...”

และตอนหนึ่งในหน้า ๒๙ ส.ศิริรักษ์พูดถึงตัวเองว่า “ถึงแม้ผมจะเป็นคนอารมณ์ร้ายและเป็นเด็กที่ถูกตามใจ ผมก็สามารถเป็นคนที่มีความสัมพันธ์ด้วย ญาติๆ ผมก็เลื่อมใสผมอย่างรักใคร่เอ็นดู ความเป็นครอบครัวใหญ่ ส่งผลดีต่อผม แต่เมื่อวันหนึ่งเมื่อผมมีความคิดของตัวเอง ผมก็กลายเป็นคนขวนขวาย คนเชื่อว่าผมมีนิสัยขบถ เพราะกรรมที่ผมทำไว้ แต่ผมไม่เชื่อ ผมเชื่อว่าส่วนหนึ่งที่ผมเป็นขบถเพราะพ่อผมส่งเสริมให้เป็น อีกส่วนหนึ่งก็เพราะวาสนาของผมเอง”

สำหรับคนที่เคยอ่าน *ช่วงแห่งชีวิต* มาแล้ว หากสามารถอ่านเล่มนี้ประกอบด้วยก็จะทำให้เข้าใจความเป็น ส.ศิริรักษ์มากขึ้นไม่น้อย

เก็บความจากบทวิจารณ์ของ.กรรณา กุศลาลัย หนังสือ *seeds of peace* สั่งซื้อได้ที่ บริษัทเคล็ดไทย ๑๑๗-๑๑๙ ถ.เฟื่องนคร เขตพระนคร กทม. ๑๐๒๐๐ โทร. ๒๒๕-๙๕๓๖-๔๐

จดหมายสายธรรม

๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑

๕ สิงหาคม ๒๕๕๑

ถึงเพื่อนสหธรรมิกทุกท่าน

สวัสดี โยมเล็ก, หยี อาตมาหรือหลวงพี่ ต้องขอโทษด้วยที่ไม่ได้ไปร่วมในการประชุมครั้งสำคัญๆ ของกลุ่ม อย่างที่สวนโมกข์และที่บ้านข้างสุรินทร์ หลวงพี่ติดงานจริงๆ เพราะเป็นช่วงที่พระธรรมทูตออกจาริกเทศนาอบรมประชาชนตามหมู่บ้านต่างๆ ในเขต อ.ศรีเมืองใหม่ และอาจารย์ก็เอาหลวงพี่ออกธรรมทูตด้วย จึงไปประชุมไม่ได้

ส่วนในช่วงนี้ก็ติดงานอีก เพราะอาจารย์ให้หลวงพี่ออกเทศนาอบรมประชาชนในเขต ต.สงยาง-ต.นาเลิน ในวันพระช่วงเช้าพรรษาของทุกปี โดยอาจารย์ได้มอบหมายให้หลวงพี่เป็นผู้ออกเทศนาด้วยตนเอง อีกด้วย (ธรรมสังฆจร) และให้รับผิดชอบในการสอนนักเรียนโรงเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านสิม ในวันเสาร์และวันอาทิตย์ เพราะปีนี้มันนักเรียนรวมแล้ว ๓๒๑ คน ต้องไปสอนตามหมู่บ้านต่างๆ ตามตารางการสอน (๙ หมู่บ้าน)

แต่อย่างไรก็ตามหลวงพี่จะพยายามอดทนและสู้ยิบตาถึงที่สุด ส่วนธรรมสังฆจรและการสอบวัดผลของนักเรียน จะเสร็จประมาณช่วงปลายเดือนพฤศจิกายนนี้ หลวงพี่ถึงจะมีเวลาวางเป็นของตนเอง สุดท้ายขอให้โยมเล็ก, หยี, และเพื่อนสหธรรมิกที่ร่วมอุดมการณ์ทุกท่านทุกคน จงมีความสุขความเจริญ

เจริญในอุดมการณ์ที่เพื่อนสหธรรมิกได้ร่วมกันฟันฝ่า เพื่อหาจุดยืนของตนเองและของชุมชนในการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ดีที่สุดหลวงพี่ขอฝากทุกท่านทุกคน

พระพงษ์ธาดา กตปุณฺโญ

เจริญพร

หลายวันแล้วที่หลวงพี่ได้รับจดหมายและหนังสือมากมายที่ทางศพพ.จัดส่งถวายวัด แต่ก็หาเวลาและโอกาสตอบจดหมายไม่มี เพราะการเขียนจดหมายจะเป็นจะต้องใช้ความรู้สึก เพราะถ้าหากผืนความรู้สึกแล้วอาจจะทำให้เขียนเยะเยาะแยะแยะไม่ได้ใจความสำคัญ ก็ต้องรอดอนเวลาจิตใจเป็นสมาธิ

สำหรับหนังสือ**พุทธธรรม** อยู่ที่นี่ก็มีเฉพาะของอาจารย์สมพร แต่เผอิญว่ามันเล่มใหญ่ ต้องอ่านนานกว่าจะจบ ถ้าใครหยิบเอาไปก็เกรงใจคนอื่นเพราะมีเล่มเดียว โดยส่วนตัวแล้ว หลวงพี่มองว่าหนังสือ**พุทธธรรม** นั้น มีประโยชน์ต่อผู้ศึกษามาก สำหรับเป็นคู่มือของนักวิเคราะห์หิววิจัยและนักพัฒนา คือคนที่เข้าใจสังคมได้ชัดเจน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจหลักพุทธธรรมเข้าใจขบวนการของเหตุปัจจัยเป็นพื้นฐานซะก่อน แล้วการที่มีฐานแข็งแรงมั่นคง มันจะทำให้งานพัฒนากับสังคมได้ไม่พลาด ไม่ท้อแท้ ฉะนั้นคำว่าคู่มือ ก็จะต้องมีไว้ศึกษาตลอดเมื่อยามที่สงสัยหรืออยากจะทำทวน ก็จะได้หยิบมาอ่าน เพราะอ่านครั้งเดียวคงจะจำและจับประเด็น ได้ไม่ชัดหรอก หลวงพี่ก็เคยอ่านคร่าวๆ เมื่อตอนอยู่สวนธรรมฯ แต่ก็ยังไม่จบหรอก ก็ต้องกลับมาอ่านทบทวนใหม่หลายๆ รอบ ช่วงพรรษานี้พอมีเวลาอยู่บ้าง เพราะคณะสงฆ์ที่นี่ได้ตกลงกันว่า ช่วงเช้าพรรษา(ฤดูฝน) ๓ เดือน เดือนแรกจะเป็นการปฏิบัติแบบเข้มข้น เพื่อเป็นการผ่อนคลายอารมณ์ เดือนที่ ๒ จะเป็นการศึกษาและปฏิบัติ และเดือนที่ ๓ ก็จะเป็นบทสรุปขบวนการของการศึกษาและปฏิบัติ เป็นการผ่อนคลายเบาๆ เพื่อนำไปใช้ช่วงประสบปัญหาอุปสรรคตลอดระยะเวลา ๙ เดือนหลังออกพรรษา

หลวงพี่มีเวลาอ่านหนังสือศึกษาหาข้อมูลมากๆ ก็ช่วงนี้แหละ เพราะจะต้องนำไปถกในเดือนที่ ๒ นี้ก็ใกล้เวลาเข้ามาทุกขณะแล้ว

พระอุทัย จารุมโฆ
สำนักกุฎคำพระ อ.พนมไพร จ.ร้อยเอ็ด

บทบาทศาสนิกในภาวะวิกฤตสังคมไทย

พระไพศาล วิสาโล^๑

อาตมารู้สึกดีใจที่หัวข้ออภิปรายในวันนี้ตั้งเอาไว่กว้าง คือเรื่องวิกฤตสังคมไทยที่ตีใจก็เพราะเวลานี้มีแนวโน้มที่จะตีกรอบปัญหาสังคมไทยให้แคบลง ตีกรอบวิกฤตสังคมไทยให้แคบลงจนเหลือแค่วิกฤตเศรษฐกิจ ส่วนวิกฤตทางด้านจิตวิญญาณไม่มีใครพูดถึง วิกฤตด้านสิ่งแวดล้อมก็ถูกกลบหายไป ไม่มีการพูดถึงการพัฒนาที่ไม่เป็นธรรม การพัฒนาที่รับใช้กลุ่มคนในภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการหรือคนในเมือง โดยละเลยภาคชนบทหรือภาคเกษตรกรรม

เวลานี้พูดกันแต่เรื่องวิกฤตเศรษฐกิจ แม้กระนั้นวิกฤตเศรษฐกิจก็ถูกตีกรอบให้แคบลงเหลือเพียงแค่ปัญหาการขาดสภาพคล่อง ปัญหาเงินบาทอ่อนตัว เท่านั้นยังไม่พอ ปัญหาการขาดสภาพคล่อง หรือการที่เงินบาทอ่อนตัวก็ถูกตีกรอบให้แคบลงกลายเป็นเพียงแค่ปัญหาต่างชาติไม่มีความมั่นใจที่จะมาลงทุนในเมืองไทย เห็นได้ชัดว่าวิกฤตของสังคมไทยทั้งหมดถูกตีกรอบให้แคบลงมาเรื่อยๆ เหลือเพียงแค่ปัญหาเศรษฐกิจ แล้วปัญหาเศรษฐกิจก็ถูกตี

กรอบให้เหลือเพียงแค่ปัญหาการขาดสภาพคล่อง และในที่สุดเหลือเพียงแค่ปัญหาต่างชาติไม่มาลงทุน การคิดอย่างนี้มีผลติดตามมาก็คือว่า ถ้าสมาชิกคนจนมาประท้วงหน้าทำเนียบแสดงว่า พวกนี้ไม่หวังดีต่อชาติ ถ้ากรรมกรมาประท้วงก็แสดงว่า พวกนี้บ่อนทำลายเศรษฐกิจของชาติ เพราะทำให้ต่างชาติไม่กล้ามาลงทุน เราถูกทำให้มองแบบนี้อย่างตลอดในช่วง ๗ เดือนที่ผ่านมาจนกระทั่งมองการประท้วงของกรรมกรและเกษตรกรว่าเป็นเรื่องเลวร้าย ทั้งๆ ที่เขาก็ได้รับความเดือดร้อนเท่าๆ หรือยิ่งกว่านักธุรกิจ ซึ่งมีจำนวนแค่หยิบมือเมื่อเทียบกับเกษตรกรและกรรมกร

การมองปัญหาแบบลดส่วนหรือจำกัดกรอบให้แคบลงแบบนี้ ในที่สุดก็ทำให้ปัญหาสังคมทั้งหมดกลายเป็นเรื่องเทคนิคและอยู่ในกำมือของนักเศรษฐศาสตร์อย่างเดียวนเลย ผลตามมาก็คือ บทบาทของศาสนิกไม่รู้หายไปไหนในสภาพที่เมืองไทยขาดสภาพคล่อง เพราะว่าไม่มีความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ ถ้าจะพูดถึงบทบาทศาสนิกในสภาพปัจจุบัน **สิ่งแรกที่เราต้องทำคือ นิยามปัญหาใหม่ ตั้งคำถามใหม่หรือตั้งโจทย์ใหม่** ถ้าเราไม่ตั้งโจทย์ใหม่ตามแนวศาสนา แต่ใช้โจทย์เดิมมันก็จะมาลงที่ว่า ปรากฏพฤติกรรมคนชานาที่มาจากประท้วง เพราะพวกนี้ทำให้ประเทศไทยไม่มีบรรยากาศที่ดีสำหรับต่างชาติจะมาลงทุน ไม่ว่าจะโดยการมาซื้อหุ้นในเมืองไทย มาฝากเงินในเมืองไทย หรือมาซื้ออสังหาริมทรัพย์ในเมืองไทย เราจะต้องนิยามปัญหาใหม่ ไม่หลงกลคิดแบบลดส่วนแยกขอยปัญหาแบบนักเศรษฐศาสตร์

ถ้าจะตั้งโจทย์หรือนิยามปัญหากันใหม่ ก็ต้องมาเริ่มต้นด้วยการถามว่า ตอนนี้อะไรขาดเงินใช้หรือเปล่าตอนนี้เราถูกทำให้เชื่อว่าเมืองไทยเราขาดเงิน แต่ถ้าเราเป็นศาสนิก เราต้องถามว่าจริงหรือเปล่าที่เมืองไทยเรา ขาดเงินหรือว่าเราขาดอย่างอื่นมากกว่า นี่เป็นคำถามที่ต้องตอบ ปัญหาของสังคมไทยเวลานี้ ถ้ากล่าวรวมๆ คือ การเอาเงินเป็นตัวตั้ง หมายความว่าเอาเงินเป็นเป้าหมาย โดยเน้นแต่เรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยวัดจากความสำเร็จเติบโตของรายได้ประชาชาติ ซึ่งต้องวัดเป็นตัวเงินได้ ความเก่งกล้าสามารถของประเทศและของรัฐบาล จึงอยู่ที่การเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ไม่ได้อยู่ที่ทำให้คนมีความสุขแค่ไหน ไม่ได้อยู่ที่ว่าคนมีคุณธรรม

แค่ไหน แต่อยู่ที่ว่าเงินเพิ่มขึ้นแค่ไหนต่างหาก

เงินเป็นตัวตั้งนี้ได้หมายความว่าเอาเงินเป็นเป้าหมายเท่านั้นแต่ยังเอาเงินเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม นี่คือนักคิดที่อยู่เบื้องหลังการกระทำทุกอย่าง และนี่แหละคือปัญหาสำคัญของเมืองไทยเวลานี้ เพราะเมื่อเราคิดว่าต้องใช้เงินในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแล้ว เราก็ต้องหาทางทำให้ประเทศมีเงินตรามากๆ มีผลผลิตเยอะๆ

สิ่งนี้นำไปสู่อะไร สิ่งนี้นำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรม และสิ่งเกษตรกรรม เพราะว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมจะทำให้เรามีเงินตรามากขึ้นอย่างรวดเร็ว

เงินกลายเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่การพัฒนา เมื่อเห็นว่าเงินจำเป็น เราก็ต้องเน้นการพัฒนาเพื่อการส่งออกโดยไม่สนใจว่า การพัฒนาเช่นนั้น จะทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลายแค่ไหน เรายอมให้ป่าถูกทำลายเพื่อจะได้ส่งมันมาปะหลังออกนอกเยอะๆ จะได้เงินตรามากๆ นโยบายการพัฒนาแบบนี้เป็นผลจากความคิดพื้นฐานที่ว่าเอาเงินเป็นตัวตั้ง ทั้งในฐานะที่เป็นเป้าหมายและเป็นเครื่องมือการพัฒนา ความคิดแบบนี้ทำให้เงินมีอิทธิพลต่อคนเรามากขึ้น จนกระทั่งเราเห็นอะไรๆ เป็นเงินไปหมดที่ดินว่างๆ ถ้าให้เลือกระหว่างการสร้างศูนย์การค้าสร้างโรงแรม หรือว่าเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ เราจะเลือกอะไร คำตอบก็คือ ต้องสร้างโรงแรม ต้องสร้างศูนย์การค้า นี่คือนักคิดที่เอาเงินเป็นตัวตั้ง และทุกวันนี้เราแก้ปัญหาด้วยเงินตลอด เพราะฉะนั้นไม่เป็นที่น่าแปลกใจว่าทำไมเราถึงกู้เงินต่างประเทศมา

“เห็นได้ชัดว่าวิกฤตของสังคมไทยทั้งหมดถูกตีกรอบให้แคบลงมาเรื่อยๆ เหลือเพียงแค่ว่าปัญหาเศรษฐกิจ... สิ่งแรกที่เราต้องทำคือ นิยามปัญหาใหม่ ตั้งคำถามใหม่หรือตั้งโจทย์ใหม่... จริงหรือเปล่าที่เมืองไทยเราขาดเงิน หรือว่าเราขาดอย่างอื่นมากกว่า นี่เป็นคำถามที่ต้องตอบ”

“สิ่งที่เมืองไทยขาดแคลนตอนนี้ไม่ใช่เงิน ความเป็นจริงแล้ว เมืองไทยเรามี
ทุนที่เรียกว่า ทุนทางคุณธรรมเยอะ เป็นทุนที่พระพุทธเจ้าเรียกว่า อริยทรัพย์
แต่มันกำลังหดหายไปเรื่อย ๆ”

เยอะๆ จนกระทั่ง ประเทศเป็นหนี้เป็นสินเกือบ
แสนล้านดอลลาร์ เพราะคิดว่าประเทศจะพัฒนาได้
ต้องอัดฉีดเงินเข้าไปมากๆ ถ้ากำลังการผลิตของ
ประเทศยังต่ำอยู่ต้องอัดฉีดเงินจากเมืองนอกเข้ามา
ที่แล้วมารัฐบาลก็ใช้วิธีการทุกอย่างเพื่อดูดเงินจาก
เมืองนอกเข้ามา เช่น การตั้งอัตราดอกเบี้ยให้สูงเข้าไว้
เมืองนอกเขาตั้งอัตรา ดอกเบี้ย ๓% เมืองไทยก็ต้อง
ตั้ง ๖-๘% นอกจากนั้น การใช้นโยบายตรึงอัตรา
แลกเปลี่ยนดอลลาร์กับเงินบาทให้คงที่อยู่ที่ ๒๕
บาทเศษๆ ก็ทำให้ไม่มีความเสี่ยงที่จะเอาเงินตรา
จากต่างประเทศเข้ามา เพราะว่าเมื่อเข้ามา ๒๕ ออกไป
๒๕ ใครๆ ก็อยากให้เข้ามา เพราะไม่มีความเสี่ยง
นโยบายแบบนี้ได้สร้างระบบ ประกันความเสี่ยงเอา
ไว้เพื่อที่จะทำให้เงินจากนอกเข้ามามากๆ เพราะคิด
ว่าเงินคือเส้นเลือดในการพัฒนาเศรษฐกิจ และนี่คือ
ต้นตอของวิกฤตเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจไทยมีปัญหารุนแรงก็เพราะเรา
เงินจากนอกมากเกินไป โดยเราไม่มีความสามารถ
ในการผลิตเงินตรามากพอที่จะใช้หนี้ได้ มีหน้าซ้ำเรา
ใช้เงินตราต่างประเทศอย่างอื้อลู่ยแฉกเงิน ๕๐,๐๐๐
ล้านบาทที่เราได้จากการส่งออกข้าวตลอดปี ๒๕๓๙
เราใช้ไปจนหมดด้วยการซื้อเบนซ์เพียงแค่ ๑๔,๐๐๐
คันเท่านั้นเอง สิ่งนี้สะท้อนอะไรบ้าง มันสะท้อนถึง
วัฒนธรรมบริโภคนิยมของคนไทย สะท้อนทัศนะ
วัตถุนิยมของคนไทย มันชี้ให้เห็นถึงวิกฤตการณ์ด้าน
จิตวิญญาณของคนไทย มองในแง่นี้ นี่ก็คือปัญหาใน
ทางศาสนธรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับศาสนิกอย่างปฏิเสธ
ไม่ได้ เพราะฉะนั้นอาตมาจึงเห็นว่า บทบาทของ
ศาสนิกเวลานี้ นอกจากจะตั้งคำถามใหม่ว่า ปัญหา
สังคมไทยคืออะไร โดยไม่ไปหลงกลกับนักเศรษฐ-
ศาสตร์หรือพวกที่คิดในเชิงลดส่วนแยกชอยแล้ว เรา

ต้องหันมาตั้งคำถามกับเงินอย่างจริงจัง อย่างที่พระ
พุทธเจ้าและพระเยซูคริสต์เคยทำมาแล้ว

อาตมาคิดว่าบทบาทสำคัญประการหนึ่ง
ของศาสนิกก็คือ ตั้งคำถามกับเงินตรา ทุกวันนี้ชีวิต
ของเราถูกเงินตราเข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตของเรา
มากเกินไป เดียวนี้ไม่ว่าเราจะทำอะไรก็ตาม คำถาม
แรกที่นึกขึ้นก็คือ จะหาเงินมาจากไหน คนส่วนใหญ่
จะคิดแบบนี้ เงินกลายเป็นตัวตั้ง เงินกลายเป็นคำ
ถามแรก เวลาคิดถึงการประชุม การสัมมนา เราคิด
ถึงอะไรก่อน คิดถึงห้องแอร์ คิดถึงคอฟฟี่เบรค คิด
ถึงอะไรต่ออะไรมากมายที่เป็นเรื่องของวัตถุ ทั้งๆ ที่
การประชุมมันเป็นเรื่องการร่วมคิดร่วมทำ มันไม่ใช่
เป็นเรื่องวัตถุ แต่ทุกวันนี้เรามองไปในแนวนี้หมด
ศาสนิกก็ไม่พ้นจากทัศนคติอันนี้ เพราะฉะนั้นอาต-
มาบอกได้เลยว่า อย่างแรกที่ศาสนิกต้องทำคือ พา
ตัวเองให้หลุดจากกรอบคิดหรือทัศนคติที่เอาเงิน
เป็นตัวตั้ง ทำให้คุณค่าอย่างอื่นกลับเข้ามามีความ
สำคัญได้อย่างไร

อย่างที่อาตมาพูดไว้แต่แรก สิ่งที่เมืองไทย
ขาดแคลนตอนนี้ไม่ใช่เงิน แต่เป็นคุณธรรมต่างหาก
ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว เมืองไทยเรามีทุนที่เรียก
ว่าทุนทางคุณธรรมเยอะ เป็นทุนที่พระพุทธเจ้าเรียก
ว่าอริยทรัพย์ แต่มันกำลังหดหายไปเรื่อยๆ เรา
ต้องพยายามฟื้นฟูทุนนี้ขึ้นมาใหม่ คือทุนทางศาสนา
ทุนทางสังคม เช่น ความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน ความ
ร่วมมือกันจริงๆ แล้วเรามีทุนอื่นๆ อีกมากมายที่
สามารถใช้ในการพัฒนาประเทศได้ โดยเงินเป็นเพียง
แค่ตัวรอง สมัยก่อนโบสถ์วิหารที่ยิ่งใหญ่ในทาง
พุทธศาสนาหรือคริสต์ศาสนาก็แล้วแต่เกิดขึ้นโดย
ทุนที่ไม่ใช่เงินตรา แต่เป็นทุนที่เป็นบุคคล ที่เป็นพลัง
ศรัทธา ที่เป็นพลังความร่วมมือกัน นี่คือทุนสำคัญ

ครูบาศรีวิชัยสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพได้ โดยแทบไม่
ใช้เงินเลย แต่ใช้พลังทางศาสนา พลังทางคุณธรรม
ซึ่งแผ่อยู่ในตัวคนทุกคน และนี่คือสิ่งที่เมืองไทย
กำลังจะขาด เพราะฉะนั้นจะทำอะไรก็ตาม เลยคิด
ถึงเรื่องเงินก่อน

ถ้าเรามองให้พ้นจากความคิดกระแสหลัก
เวลานี้ เราจะพบว่าเราสามารถจะบรรลุสิ่งต่างๆ โดย
ไม่ต้องใช้เงินมาก เราสามารถทำการเกษตรได้โดยแทบ
ไม่ต้องใช้เงิน เกษตรผสมผสานก็ดี เกษตรธรรมชาติ
ก็ดี แทบไม่ต้องใช้เงินเลย แต่ใช้พลังจากธรรมชาติ
การดูแลรักษาสุขภาพก็เช่นกัน ถ้าออกกำลังกาย
บ่อยๆ แล้ว เราก็ไม่จำเป็นต้องใช้ยาหรือใช้เงินเลย
การรู้จักรักษาสุขภาพสม่ำเสมอ ไม่ต้องใช้เงิน แต่ใช้
วินัย ใช้ความเรียบง่าย ความบันเทิงก็เช่นกัน ไม่ต้อง
ใช้เงินเลยก็ได้ แต่คนปัจจุบันคิดว่าจำเป็นต้องใช้เงิน
ต้องไปดูหนัง ต้องไปช้อปปิ้ง ทั้งที่ความบันเทิงเรา
สามารถหาได้จากการใช้ชีวิตในครอบครัว สังสรรค์
ในหมู่เพื่อนฝูง ความสุขไม่จำเป็นต้องมาจากการ
บริโภคจ่ายใช้สอย เราสามารถได้จากสมาธิภาวนา

เมื่อเร็วๆ นี้ มีการสอบถามความเห็นคน
กรุงเทพฯ จำนวนหลายพันคน ถามว่า เวลาเช้า
เครียดไหม คำตอบคือ เขาเครียดมาก ถามต่อไปว่า
อยากจะทำตัวตายกี่คน ๑๗% บอกว่าคิดอย่างฆ่า
ตัวตาย ถามว่ามีวิธีแก้ปัญหาความเครียดอย่างไรบ้าง
ตรงนี้น่าสนใจประมาณ ๒๐% บอกว่าทำสมาธิ ตัว
เลขนี้สูงเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว เวลาเราไม่มีเงิน เราจะ
หาทางระบายความเครียดหรือหาความบันเทิงด้วยวิธี
อื่นที่ไม่ต้องใช้เงิน เราจะพบว่าความผูกพันในครอบครัว
ความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนฝูงคือทุนที่สามารถ

จะสร้างความสนุกสนาน ความบันเทิงได้โดยไม่ต้อง
ใช้เงิน ทุนอีกอย่างซึ่งมีอยู่มากในสังคมไทยคือ ทุน
ทางศาสนา ทุนทางวัฒนธรรม เช่น ความร่วมมือกัน
ความผูกพันในครอบครัว เพื่อนฝูง สมาธิภาวนา
มนุษยชาติอยู่ได้ด้วยความร่วมมือเป็นสุขได้โดยไม่จำ
เป็นต้องใช้เงินเลย ศาสนาต่างๆ พูดชัดเจนในเรื่องนี้
สิ่งที่น่าเสียใจก็คือว่า ในช่วงที่ผ่านมาคือ ในช่วง
เศรษฐกิจเฟื่องฟู มีเสียงดังจากพุทธศาสนิกหรือ
พุทธศาสนาน้อยมาก เมื่อไม่นานมานี้ อาตมาได้ไป
อภิปรายร่วมกับอาจารย์สุวรรณ อาจารย์ก็ตั้งคำ
ถามมาว่า **ทำไมจึงไม่มีเสียงเตือนจากชาวพุทธเลย**
อันนี้คือปัญหาของชาวพุทธ แต่ก็ยังไม่สายเกินไปที่
เราจะมาตั้งหลักกันใหม่

มีเรื่องหนึ่งน่าสนใจ เมื่อเร็วๆ นี้ อาตมาได้
อ่านบทความเกี่ยวกับครอบครัวนักธุรกิจครอบครัว
หนึ่ง คือ ครอบครัวของคุณเทียม โชควัฒนา ซึ่งเป็น
ผู้ก่อตั้งบริษัทสหพัฒนพิบูล ผู้เขียนถามสมาชิกคน
หนึ่งของตระกูลนี้ว่าทำไมกลุ่มสหพัฒนพิบูลไม่ก่อตั้ง
ธนาคารหรือทรัสต์อย่างคนอื่นบ้าง ในช่วงเศรษฐกิจ
ฟองสบู่ เขาตอบว่า **“กังห้ามไว้ว่า อย่าทำแบงก์
เพราะการหากินกับดอกเบี้ยเป็นบาป”** กังที่ว่าก็คือ
คุณเทียม โชควัฒนา ปรากฏว่ากลุ่มสหพัฒนพิบูล
เป็นกลุ่มบริษัทเพียงไม่กี่กลุ่มที่พาดำรงรอดมาได้ในช่วง
ฟองสบู่แตก ที่น่าคิดก็คือว่า คำพูดอย่างนี้น่าจะ
ออกมาจากศาสนิกชน ไม่น่าจะออกมาจากนายทุน
ซึ่งรวยมาก **ปัญหาว่าทำไมศาสนิกไม่พูดอย่างนี้บ้าง**
ทำไมภูมิปัญญาแบบนี้ถึงออกมาจากปากนักธุรกิจ
พันล้าน อันนี้เป็นเรื่องที่น่าคิด

อยากขออย่าอีกครั้งในที่นี้ เป็นเรื่องสำคัญ

“ถ้าเราได้แต่มองวิเคราะห์ในเชิงเศรษฐกิจในเชิงการเมือง แต่เราไม่
สามารถวิเคราะห์ในเชิงศาสนาได้ แสดงว่าศาสนาที่นับถือกันเวลานี้กำลังประสบ
ภาวะล้มละลาย เพราะไม่สามารถให้คำตอบแก่ผู้คนได้ นั่นก็หมายความว่า
ศาสนากำลังถึงภาวะวิกฤตแล้ว”

มากที่ศาสนิกจะต้องมองวิกฤตสังคมไทยเวลานี้จากมุมมองของศาสนาด้วย ไม่ใช่มองแต่ในมุมมองเศรษฐกิจศาสตร์เท่านั้น ไม่ใช่มองแต่เพียงว่า ปัญหาสังคมไทยเวลา นี้คือ การขาดสภาพคล่อง เงินบาทอ่อนตัว ถ้าศาสนิกมองแบบนี้ เราจะทำอะไรไม่ได้เลย ที่นี้เราจะมองวิกฤตการณ์สังคมไทยในแง่ของศาสนาอย่างไร ในความเห็นของอาตมาสิ่งที่เรียกว่า **วิกฤตเศรษฐกิจเป็นปัญหาทางศาสนาโดยแท้** มันสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติบางอย่าง ซึ่งสวนทางกับศาสนา มันสะท้อนให้เห็นความว่างเปล่าทางจิตวิญญาณของคนไทย มันสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติแบบวัตถุนิยม

ปรากฏการณ์ทั้งหลายเวลานี้ มองได้สองแง่ตลอดเวลา จะมองในเชิงวัตถุหรือรูปธรรมก็ได้ คือมองว่านี่เป็นปัญหาโครงสร้างเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม นโยบายการส่งออกไม่ดี ระบบการศึกษาไม่เหมาะสม แต่เราสามารถมองได้อีกแง่หนึ่งคือ ในแง่ของศาสนา ในแง่ของทัศนคติและคุณค่า ซึ่งแยกจากปรากฏการณ์ทางวัตถุรูปธรรม ไม่ก็เดือนมานี้ อ.ชัยอนันต์ สมุทวณิช เขียนลง **ผู้จัดการ** โดยพูดถึงนายธนาคารคนหนึ่งว่า เคยมีคนมาถามเขาว่ามีแนวทางการวิเคราะห้และทำนายเศรษฐกิจ ธุรกิจอย่างไร เขาตุตลาตหุ้หรือดูอะไร นายธนาคารคนนั้นตอบว่า **“ผมดูที่สันดานคนครับ”**

สันดานคนเป็นตัวบ่งบอกภาวะทางเศรษฐกิจได้ พุดอีกแง่หนึ่งก็คือ คุณธรรมของคนในสังคมเป็นตัวชี้ สภาพเศรษฐกิจได้ เพราะสันดานคนกับคุณธรรมเป็นเรื่องเดียวกัน ถ้าคนเห็นแก่ตัวหวังประโยชน์ระยะสั้นจากการซื้อถูกขายแพง ซื้อหุ้นตอนเช้า ขายตอนกลางวัน หมอมไม่เป็นอันทำงาน คอยดูแต่ราคาตลาดหุ้น ครูก็ไม่เป็นอันทำงาน คอยดูแต่ราคาหุ้น ถ้าเป็นอย่างนี้เศรษฐกิจจะเจริญได้อย่างไร ระดับของคุณธรรมในใจบอกถึงสภาพเศรษฐกิจได้ แต่คนไม่ค่อยมองแง่นี้ มักจะมองว่า เศรษฐกิจหรือธุรกิจเป็นเรื่องของตัวเลข เป็นเรื่องของเม็ดเงินเท่านั้น การที่คนไทยนำเงินที่ได้จากขายข้าวทั้งปีไปซื้อรถเบนซ์แค่หมื่นกว่าคัน มันสะท้อนอะไร มันสะท้อน

ทัศนคติเกี่ยวกับศาสนามาก เวลานี้ เราซื้อแอปเปิ้ลกันปีละ ๒ พันล้านบาท มันสะท้อนอะไร ร้านหลุยส์วิตตองในปารีสร้านเดียวได้เงินจากคนไทยเฉพาะจากการรูดเครดิตการ์ดประมาณหมื่นห้าพันล้านบาท ตอนนั้นเงินดอลลาร์แค่ ๒๕ บาท มันสะท้อนอะไร มันสะท้อน **“สันดานคน”** ได้ไม่น้อย ถ้าพูดตามสำนวนของนายธนาคารคนนั้น

ศาสนิกในทุกวันนี้ ไม่ว่าจะมองปัญหาเศรษฐกิจก็ดี หรือปัญหาสังคมก็ดี หรือปัญหาสิ่งแวดล้อมก็ดี มองไม่เห็นถึงรากเหง้าที่เกี่ยวกับศาสนาเลย แสดงว่าศาสนาหรือศาสนิกชนเวลานี้ ล้มละลายแล้ว คือตีประเด็นทางศาสนาไม่แตก ถ้า **เราได้แต่มองวิเคราะห์ในเชิงเศรษฐกิจในเชิงการเมือง แต่เราไม่สามารถวิเคราะห์ในเชิงศาสนาได้แสดงว่าศาสนาที่นับถือกันเวลานี้กำลังประสบภาวะล้มละลาย เพราะไม่สามารถให้คำตอบแก่ผู้คนได้** นั่นก็หมายความว่าศาสนากำลังถึงภาวะวิกฤตแล้ว

คุณพ่อวิชัย โภคทวี^๒

ประธานคณะกรรมการยุติธรรม
และสันติแห่งประเทศไทย

สิ่งที่เรามักจะมอง และคาดหวังต่อปัญหาเศรษฐกิจขณะนี้ก็คือ เมื่อไหร่เราจะกลับไปสู่สภาพก่อนที่เศรษฐกิจจะล่มสลายแต่ในส่วนตัวของผมแล้ว ช่วงที่เรากำลังเผชิญกับปัญหาอยู่นี้ จะเป็นโอกาสที่ดีที่เราจะได้พิจารณาไตร่ตรองว่าวิถีชีวิตเช่นแต่ก่อนนั้น เป็นวิถีชีวิตที่ดีจริงหรือไม่? ผมเห็นว่าวิกฤติที่พวกเรากำลังประสบอยู่นี้ถือได้ว่า เป็น “สัญญาณแห่งกาลเวลา” ที่คริสตชนควรจะใช้โอกาสนี้ในการพิจารณาไตร่ตรองให้ลึกซึ้งว่า เกี่ยวข้องกับเราอย่างไร ขณะนี้เรากำลังนับถือพระเจ้าอะไร? เป็นพระเจ้าเงินตราที่แฝงเข้ามาหรือเปล่า สิ่งเหล่านี้ที่เราจะต้องพิจารณาให้ชัดเจน มิเช่นนั้นแล้วเราจะหลงไปกับสิ่งล่อลวงต่างๆ ได้ และจะยิ่งทำให้เราเข้าใจผิดไปจาก

ความจริงมากขึ้น

ในสมัยที่ผมทำงานกับนักศึกษา(ประมาณปี ๒๕๓๐-๒๕๓๘) การที่จะชี้ให้นักศึกษาเห็นว่า “เงิน” ไม่ใช่เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตเป็นเรื่องยาก หรือ การที่จะตั้งคำถามเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตคริสตชน ว่าควรเป็นอย่างไร? การไตร่ตรองตนเองภายใต้ สภาพสังคมที่กำลังฟูฟองขณะนั้น เป็นเรื่องที่ยาก มากที่จะทำให้นักศึกษาเข้าใจได้ ขอยกตัวอย่างนัก-ศึกษาเพิ่งจบคนหนึ่ง ในตอนนั้นเริ่มต้นทำงานได้ เงินเดือน ๖,๐๐๐ บาท ต่อมาเปลี่ยนงาน ๒ ครั้ง ภายในปีกว่า ได้เงินเดือนเพิ่มเป็น ๓๐,๐๐๐ บาท ในทัศนะของผมแล้วนี่ไม่ใช่เรื่องจริง เป็นไปไม่ได้เลยที่จะทำงานโดยไม่ต้องอาศัยน้ำพักน้ำแรง แต่เพียงแค่ เปลี่ยนงานเท่านั้น ก็จะได้เงินเดือนเพิ่มขึ้นเป็น ๕ เท่า จาก ๖,๐๐๐ เป็น ๓๐,๐๐๐ ได้ ผมจะขอยกอีกตัวอย่างหนึ่งในเรื่องของคุณค่าสังคมปัจจุบันนี้ที่อาจารย์ สุวรรณา สถาอานันท์ เคยเปรียบเทียบเอาไว้ว่า ทุกวันนี้ เราตีคุณค่าทุกอย่างด้วยตัวเลขทั้งหมด ถ้า ตัวเลขมากแสดงว่าสิ่งนั้นดี ถ้าเช่นนั้น อาชีพครูเงินเดือน ๘,๐๐๐ ส่วนโสเภณีเงินเดือน ๓๐,๐๐๐ แสดงว่าเป็นโสเภณีดีกว่าเป็นครู ทัศนะนี้จริงหรือ เปล่า? แต่ในความเป็นจริง มีคนที่เลิกจากอาชีพ พยาบาลไปเป็นโสเภณี เหตุผลเพราะได้เงินมากกว่า หรือขายตัวเพื่อจะได้มีกระเป๋าหิ้ว วิดตองใช้ และ ถ้าจะย้อนมองดูตัวเองในโรงเรียนคาทอลิกก็มีเด็กที่ ฟุ้งเฟ้อมากมาย ต่างก็แข่งขันกันในด้านความร่ำรวย มีเด็กชั้นมัธยมต้นในโรงเรียนคาทอลิกแห่งหนึ่ง โกรธ แม่และต่อว่าแม่ว่า ทำไมไม่คลอดเขาที่โรงพยาบาล สมิตติเวช (โรงพยาบาลเอกชนที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง) ฟังแล้วก็น่าขำ และขณะเดียวกันก็น่าเศร้าใจด้วยเช่นกัน เหล่านี้เป็นตัวอย่างของคุณค่าที่กำลังเป็น

อยู่ในสังคม

ดังนั้น ในวิกฤติเศรษฐกิจนี้ เราจะต้องใช้เวลานี้ในการไตร่ตรองความฟุ้งเฟ้อนี้ ว่ามันเป็นสิ่ง ที่ถูกต้องหรือไม่ เรากำลังหลงไปหรือเปล่า? เรา ต้องกลับใจมาหาพระเจ้าเที่ยงแท้ เราต้องกลับมายึด มั่นในทุนแห่งความศรัทธา ทุนแห่งความเชื่อ และ ยึดมั่นในคุณธรรมของเราคริสตชน ในพระคัมภีร์ได้ กล่าวไว้ว่า “จงทำตามน้ำพระทัยของพระผู้เป็นเจ้าของ ก่อนอื่น แล้วทุกสิ่งทุกอย่างพระเป็นเจ้าจะประทาน มาให้เราเอง” นั่นคือ ให้เอาน้ำพระทัยของพระเป็น เจ้ามาเป็นทุน เราจะต้องลงทุนที่จะสามารถนำมา สร้างความรัก ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และ อีกประการหนึ่งที่เรามักจะลืมไปก็คือ ทุนของการ ดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม ทุนที่เรา ต้องปลูก เพื่อให้เราอยู่รอด ให้ชุมชนกินดีอยู่ดี เช่น การปลูกเพื่อเอาไว้กินไว้ใช้ แทนที่จะปลูกเพื่อขาย เพื่อให้มีเงินมากขึ้น การปลูกอย่างวิถีธรรมชาติให้ ทุกสิ่งที่ปลูกนั้นช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันโดย ธรรมชาติ และสอดคล้องไปกับที่พระเป็นเจ้าต้องการ สร้าง นั่นคือการให้วิถีชีวิตเป็นไปตามน้ำพระทัย พระเป็นเจ้า ตามความเป็นจริง เช่น ถ้าเราจน เราก็ ภูมิใจที่จะบอกว่าเราจน และถ้าเราจะดำเนินชีวิต ตามน้ำพระทัยของพระเป็นเจ้าแล้ว เราต้องไม่ปก ปิดความจริงของชีวิตอันนี้ แต่ถ้าเรากลัวแล้ว ผาก ชีวิตไว้กับเงินตราและเทคโนโลยี เราจะลืมทุนของความ ศรัทธา ทุนความเชื่อ ทุนคุณธรรมและทุนความดี แล้วเราก็จะหลงไปกับความทันสมัยต่าง ๆ ในที่สุด เราก็จะไม่เชื่อในพลังของพระเป็นเจ้าอีกต่อไป

การที่เราจะกลับมาฟื้นความเชื่อนี้อีกครั้ง ก่อนอื่นเราจะต้องเชื่อว่ามนุษย์เราควรจะปฏิบัติตาม น้ำพระทัยของพระเป็นเจ้าก่อน เชื่อในพลังของการ

“ถ้าเรามีความเชื่ออย่างแท้จริงในพลังทุนของพระเป็นเจ้าแล้ว เราก็จะ ต้องดำเนินชีวิตสอดคล้องไปกับความเชื่อของเรา และการดำเนินชีวิตจะต้องไม่ แอบซ่อนอยู่ในวิถีชีวิตที่ดูสวยงาม”

ยึดเอาพระเป็นเจ้าเป็นหลัก และลงมือปฏิบัติตามความเชื่อนั้น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำได้และเป็นได้ ถ้าเราพบว่าอะไรดี ทำให้ชีวิตเราดีขึ้น ทำให้คนเรารักและช่วยเหลือกันมากขึ้น เห็นอกเห็นใจกันมากขึ้น (ไม่ใช่เอาแต่แข่งขันกัน เอาวัดเอาเปรียบกัน อวดร่ำอวดรวยกัน) ให้เราลงมือทำเลย ไม่ต้องกลัว ถ้าเราเห็นว่ามิอะไรที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น อะไรที่จะทำให้สังคมมนุษย์มีที่ให้พระผู้เป็นเจ้าในใจของเขามากขึ้น ก็ลงมือทำเลย ไม่ต้องกลัวว่าจะไม่เหมือนใคร หรือไม่มีใครเขาทำกัน หรือเพราะว่าเขาบอกว่าเป็นไปไม่ได้ แต่คริสตชนกำลังจะสัมผัสพลังของความเชื่อนี้ และถ้าเราไม่ทบทวนไตร่ตรองถึงพลังที่แท้จริงของเรา สิ่งเหล่านี้ก็จะมาทำลายความเป็นคริสตชน ทำลายทุนของการที่เราเป็นผู้ที่มีความเชื่อในพระเจ้า พระเจ้าที่สอนให้เรารักซึ่งกันและกัน เกื้อกูลซึ่งกันและกัน รับผิดชอบซึ่งกันและกัน และเสริมพลังซึ่งกันและกัน เปลี่ยนเราให้ไปเชื่อพระเจ้าเงินตรา และรับใช้ทุนแห่งเงินตรา

ผมอยากจะขอท้าทายคริสตชนทุกคน ถ้าเรามีความเชื่ออย่างแท้จริงในพลังทุนของพระเป็นเจ้าแล้ว เราก็จะต้องดำเนินชีวิตสอดคล้องไปกับการเชื่อของเรา และการดำเนินชีวิตจะต้องไม่แอบซ่อนอยู่ในวิถีชีวิตที่ดูสวยงาม แต่จะต้องมีวิถีชีวิตที่มีพลัง และเกิดอัศจรรย์ เกิดการเปลี่ยนแปลง และแน่นอนการดำเนินชีวิตตามความเชื่อนี้จะต้องเผชิญ

กับความกลัวและความไม่แน่นอน เพราะเราถูกครอบงำมาตลอดว่า วิถีชีวิตที่มีเงินเท่านั้นที่จะทำให้เราอยู่ได้ เราคุ้นเคยกับความคิดที่จะต้องมียาน มีรถ มีเงิน และมีให้มาก แต่ในความเป็นจริง วิถีชีวิตที่อยู่นอกเหนือไปจากนี้ก็ยังสามารถทำให้เราอยู่ได้ และมีตัวอย่างให้เห็นได้ เพียงแต่เรากล้าหรือไม่ที่จะเลือกวิถีชีวิตที่สอดคล้องไปกับพระเป็นเจ้า ซึ่งต่างจากวิถีชีวิตที่เราคุ้นเคยอยู่นี้ แต่เป็นวิถีชีวิตที่มีความสุข มีกินมีใช้ มีการแบ่งปันความรักและศักยภาพของเราเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเกื้อกูลสอดคล้องกับธรรมชาติ เพื่อให้สังคมอยู่ได้ สำหรับในสถาบันการศึกษา ก็จะต้องสอนในเรื่องเช่นนี้ด้วย จะต้องสอนคนให้เป็นคนก่อน แล้วถึงจะสอนให้เขารู้ในเรื่องของอาชีพ และทำให้อาชีพนั้นสอดคล้องกับความเป็นคนของเขาด้วย

- ๑ ปรับปรุงจากการอภิปรายหัวข้อเดียวกัน จัดโดย สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา ณ ศูนย์อบรมงานอภิบาล จ.นครปฐม
- ๒ จากวารสาร **ผู้ไถ่** ฉบับที่ ๔๕ มกราคม-เมษายน ๒๕๔๑

ชีวประวัติบาทหลวงวิชัย โภคทวี

บาทหลวงวิชัย โภคทวี จบการศึกษาคณะเกษตร สาขาปฐพีวิทยาจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น เข้าเป็นนวกะในคณะเยซุอิต เมื่ออายุ ๒๕ ปี จากนั้นไปศึกษาวิชาปรัชญาที่เมลเบิร์นและศึกษาเทวศาสตร์ที่กรุงโรม บวชเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ปัจจุบันเป็นประธานคณะกรรมการยุติธรรมและสันติแห่งประเทศไทยและจิตตภาธิการของคณะกรรมการชนเผ่าพื้นเมือง (ชพพ.)

แสงแห่งการตรัสรู้ (จบ)

ส. ศิวรักษ์

ค ในไทยส่วนใหญ่กว่า ๘๕% ถูกเอาเปรียบ ถูกขู่ข่มขู่โดยคำว่า **พัฒนา** จนเราเชื่อว่าเราต้องพัฒนา ชาวนาขายที่ไปเป็นเงินตรา แล้วเขาก็ยังคงยากจนอยู่ เขาขายลูกสาวไปเป็นโสเภณี เขาขายลูกชายไปเป็นกรรมกรในโรงงานนรก เขาเองไปอยู่ในสลัม หรือไปหากินในต่างประเทศอย่างหมดหวังจนติดการพนัน ติดสุรายาเมา เข้าถึงแต่ไสยศาสตร์ ซึ่งเป็นเพียงความหวังอย่างลมๆ แล้งๆ แต่เมื่อคนพวกนี้เริ่มได้รับสมาธิภาวนาหรือจิตศึกษา เช่นจากพระอาจารย์น่าน ที่สุรินทร์ จากพระครูสุภาจาจารย์วัฒน์ ที่ยโสธร พระอาจารย์สมนึก นาโถ ที่นครปฐม เป็นต้น เขาเกิดความแข็งแกร่งขึ้นทางจิตใจ เขาเริ่มหมด

ความกลัว เขาไม่แพ้ย แต่เขาก็ไม่เกลียดนายทุน ขุนศึกหรือข้าราชการที่เอาเปรียบเขา หลายคนรวมตัวกันตั้งคลังข้าว คลังควาย โยงคนเมืองให้เข้าใจคนชนบท ซึ่งต่างก็เกื้อกูลกันและกันเขาปลดหนี้สินได้ เขาตั้งขบวนการสหกรณ์ขึ้น หลายคนปลูกข้าวอย่างปราศจากสารพิษ นำยาสมุนไพรมาใช้ได้อย่างผล จนคนกรุงก็นิยมในอาหารและยา ตลอดจนข้าวเหล่านี้ โดยมีการศึกษานอกระบบเกิดขึ้นด้วยการโยงโยไตรสิกขามาถึงอิทัปปัจจยตา ว่าทุกอย่างโยงถึงกันหมด ความข้อนี้น่าหนักอึ้งหนักก็กล่าวว่

“เวลาเราเห็นกระดาษแผ่นหนึ่งพึงรู้ว่าเราเห็นทุกสิ่งทุกอย่างด้วย รวมถึงเมฆ ผน ป่า เขา และคนตัดไม้ ซึ่งมักถูกเอาเปรียบค่าแรง และบริษัทที่ตัดไม้มักทำลายป่ามักหากินกับแม่ทัพนายกองและนักการเมืองที่ฉ้อฉล ถ้าเราใช้กระดาษอย่างสะอาดเสียเทเสียเท่ากับเรามีส่วนร่วมในการทำลายป่าด้วย โดยที่ถ้าเรามีเมตตา เราจะไม่โยงตัวเราไปถึงต้นไม้ ถึงป่าถึงคนตัดไม้ เพราะมีข้าพเจ้าจึงมีท่าน มีท่านจึงมีข้าพเจ้า เราต่างสัมพันธ์กัน โยงโยถึงกัน พึงพวาอาศัยกันเป็นอิทัปปัจจยตา”

พวกเขาเกษตรกรรายย่อยที่ถูกรังแก พวกกรรมกรที่ถูกเอาเปรียบ บัดนี้ หลายต่อหลายคนเขารวมตัวกันเป็นสมัชชาคนจน มีสมาชิกเป็นเรือนแสน เขาฝึกจิตศึกษาด้วย และเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจการเมืองด้วย ดังพระของเราก็คควรเรียนทั้งสองนี้ควบคู่กันไป พวกสมัชชาคนจนสามารถรวมพลังกันต่อรองกับรัฐบาลชวลิตได้ แม้รัฐบาลชวณจะยากกว่า แต่ถ้าใช้อุบายโกศลอย่างสันติวิธีโดยไม่เกลียดเขา

หากใช้พรหมวิหารธรรมสู้กับเขา เชื่อว่าคนพวกนี้ก็จะได้ชัยชนะ โดยเรามักลืมไปว่าพรหมวิหารนั้น ถูกบิดเบือน จนเราไม่สนใจไปแล้ว พรหมวิหารธรรมคือพลังทางการเมืองอย่างมหาศาล ดังอุเบกขาเราก็ดูเข้าใจไปแล้วว่า คือการไม่เอาไหนเท่านั้นเอง

ถ้าชนชั้นกลางดูจากชนชั้นล่างและเรียนจากเขายิ่งกว่าออกไปสอนเขา เราจะได้อะไรมา โดยเฉพาะในสภาพเศรษฐกิจจอันรวนเรในบัดนี้ เราน่าจะเชื่อมั่น.จ.สิทธิพร กฤตากร ว่าเงินตราเป็นของปลอม ในขณะที่ข้าวปลาเป็นของจริง

เกษตรกรอยู่กับข้าว อยู่กับปลา อยู่กับน้ำ อยู่กับมนุษย์และสัตว์ ตลอดจนธรรมชาติ เมื่อเขาไม่รู้สึกต้อย เขาย่อมสลัดมีจฉาทิฐีออกได้ เมื่อเขาเจริญสติ เขาย่อมได้พลังทางจิต ซึ่งช่วยทำให้เกิดผลิตผลทางความคิด ซึ่งพวกเราช่วยสอนเขาได้ในเรื่องข้อเท็จจริงทางพุทธิศึกษา แล้วเราจะเรียนรู้ที่จะอยู่อย่างเรียบง่าย เช่นเขาเรียกร่องต้องการจากชีวิตให้น้อยและดำรงชีพอย่างเรียบง่าย หากรวมตัวกันดังที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนในเรื่องวัชชีธรรม

วัชชีธรรมนี้แล ที่ต่อมาทรงนำมาสอนพระให้เป็นอธิษฐานธรรม ได้แก่

- ๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์
- ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ
- ๓) ไม่บัญญัติหรือลั้มล้างอะไร ให้ขัดกับหลักการเดิมที่เป็นไปเพื่อสามัคคีธรรม
- ๔) เคารพท่านที่ควรเคารพ เชื่อฟังในสิ่งที่ควรเชื่อฟัง
- ๕) ไม่รังแกสตรีหรือผู้อ่อนแอ
- ๖) เคารพบุพชนีวัตถุ และรู้จักอนุรักษสิ่งที่ควรอนุรักษ
- ๗) คุ่มครองป้องกัน เคารพนับถือ กราบไหว้ท่านผู้รู้ ซึ่งเป็นตัวอย่างในการลดความโลภ โกรธ หลง

หากท่านอยู่บ้านอื่นเมืองอื่น ควรเชื่อเชิญท่านให้มาอยู่ร่วมกันโดยผาสูก

พระพุทธองค์ทรงยืนยันว่าผู้ที่ปฏิบัติธรรม ๗ ประการดังกล่าว จักมีความเจริญถ่ายเดียว ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมเลย

ถ้าพระที่เป็นลูกชาวบ้าน ที่มาจากชนบท ที่ถูกสะกดให้อยากเป็นชนชั้นกลาง ให้อยากเป็นเจ้าของ เจ้าคุณให้อยากตัดจรีดอย่างผู้ดีแปดสาแหรก เกิดสำนึก แล้วเรียนจากสมัชชาคนจน ออกไปฟังเขายิ่งกว่าสอนเขา บิดขนาดไปเลี้ยงเขา แทนทำฎีกาผิดไกลเขา แล้วไม่นานพระหนุ่มเณรน้อยก็จะมีความกล้าหาญทางจริยธรรมยิ่งถ้าเจริญจิตสิกขาควบคู่ไป ศีลสิกขาก็จะมั่นคง เกิดปัญญา เป็นแสงแห่งการตรัสรู้

การตรัสรู้นั้นเกิดขึ้นได้ทุกชั่วขณะ แม้เราจะตักกิเลสไม่ได้ตั้งสมุทฺถุประหารเช่นพระอรหันต์ แต่เราตัดโลภโกรธหลงออกไปได้เป็นคราวๆ สร้างเกาะกำบังกิเลสไว้ให้มั่นคงขึ้นได้เรื่อยๆ แล้วเราก็จะเติบโตขึ้นในทางลดความเห็นแก่ตัว ความรู้ความเข้าใจ

“ถ้าพระที่เป็นลูกชาวบ้าน...

คนจน ออกไปฟังเขายิ่งกว่าสอนเขา พระหนุ่มเณรน้อยก็จะมีความกล้า

ของเราก็จะเป็นไปเพื่อความรัก เมื่อเรารักตัวเรา เราก็รักผู้อื่น เป็นเมตตา ถ้าเราเห็นและเข้าใจความเดือดร้อนของคนยากไร้ อยากร่วมทุกข์กับเขา อยากรู้สถานะกับเขา เราก็รู้จักใช้กรุณา โดยเราไม่หมั่นไล่ชนชั้นสูง เราสงสารในการที่คนเขาติดยศ เพื่อนร่วมรุ่นที่ไปโลดแต่ไม่ได้เรื่อง เราย่อมรู้จักใช้มุทิตา เมื่อเราหมดหนทางเข้าจริงๆ เราเดินในทางปัญญา เราใช้อุเบกขาอย่างวางเฉย อย่างไม่แข็ง อย่างไม่ยอมแพ้ว ไม่ท้อแท้ หากเจริญสติอยู่เสมอ และแล้วสมาธิภาวนาจะผุดขึ้นเป็นปัญญา ให้เราใช้เมตตา กรุณา และมุทิตาอย่างเหมาะสมกับกรณี

แม้พระหนุ่มเณรน้อยจะมาบวชไม่ใช่เพื่อโพธิหรือไม่ต้องการอุทิศชีวิตทั้งหมดเพื่อพระศาสนา ระหว่างครองผ้ากาสาวพัสตร์ ควรถือว่าตนเป็นผู้มี

เกียรติยิ่ง ควรหมั่นตรวจสอบในเรื่องสัมมาทิฐิ และ
ในเรื่องศีลสิกขาเสมอๆ โดยที่อุโบสถสังฆกรรม และ
การปวารณาตอนออกพรรษา ต้องไม่มีความหมาย
แต่ในทางพิธีกรรมเท่านั้น หากต้องเข้าถึงเจตนา
ของพระพุทธรูปอย่างถึงแก่น เพื่อความสำรวม
เพื่อความมกงามในทางพรหมจรรย์ โดยต้องตี
ประเด็นแห่งพระธรรมวินัยอย่างสมสมัย อย่างไม่
เห็นแก่ตัว ด้วยการหาความรู้ใหม่ๆ ที่เป็นแนวทาง
เลือกนอกกระแสหลักด้วยดังปรากฏในหนังสือ
เสขยธรรม, ปาจารย์สาร และเสมสิกขาลัย เป็นต้น

แม้จะสึกหาลาเพศไป ระหว่างครองเพศสมณะ
อยู่ ควรมีความเรียบง่าย และควรใช้อธิษฐานบารมี
ว่าอย่างน้อยเราจะบวชใช้หนี้พระบรมศาสดา บิดา
มารดา ครูอาจารย์ ๕ ปี ๑๐ ปี ระหว่างนี้เราจะไม่
เป็นอัสซี ไม่เป็นสมิ ไม่หน้าไหว้หลังหลอก จะอยู่
อย่างไรอย่างรู้ตัวทั่วพร้อม อย่างนำศีลสมาธิ

เกิดสำนึก แล้วเรียนจากสมัชชา บิณฑบาตไปเลี้ยงเขา...ไม่นาน หาญทางจริยธรรม”

ปัญญามาใช้ให้เหมาะสมกับตนเองและสังคม อย่าง
น้อยก็ขอให้เกิดโยนิโสมนสิการ เพื่อวิพากษ์วิจารณ์
ตนเอง สังคม แม้จนคณะสงฆ์ วิจารณ์อย่างมีสติ
อย่างสร้างสรรค์ โดยควรหากัลยาณมิตรมาเป็นดัง
ปรโตโฆสะ คืออีกเสียงหนึ่งซึ่งช่วยเตือนเรา ใน
ทางที่ถูกที่ควร เพื่อช่วยกันทำงานเพื่อพหุชน

การบวชอย่างนี้ แม้เพียง ๕ ปี ๑๐ ปี หรือ
๓ เดือน ๓ ปี ก็มีคุณแก่พระศาสนา แก่สังคมและ
แก่ตนเอง หากบวช ๗ วัน ๑๕ วันนั้น เปลื้องผ้า
เหลือง และสิ้นเปลืองมากเกินไปกับงานบุญที่ไม่
เป็นกุศล หากอุปชฌาย์ส่วนใหญ่ชอบ

เมื่อสึกออกมาไม่ควรมุ่งเพียงอาชีพ ไม่ว่าจะ
ให้เป็นมิจจาชีพหรือไม่ก็ตาม ควรศึกษาเรื่องสัมมาชีพ
และมิจจาชีพให้ชัดเจนด้วย ไม่ควรมุ่งในทางการที่

ผลักให้ตัวเอาดีเพื่อตน ควรเห็นคุณค่าของผู้ยากไร้
ไม่ควรลืมกำพืดของตน ควรหาทางร่วมกันพยุง
สังคมให้กระเดื่องขึ้น ทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง
บัดนี้มีคนสนใจเศรษฐกิจแนวพุทธและการเมืองแนว
พุทธมากยิ่งขึ้น ยิ่งวัฒนธรรมแบบพุทธด้วยแล้ว
ยิ่งน่าสนใจนัก แต่ไม่ได้หมายความว่า กราบเบญ-
จางคประดิษฐ์กับพระผู้ใหญ่ด้วยการนั่งพับเพียบ
พนมมือคือวัฒนธรรมพุทธ นั่นออกเป็นวัฒนธรรม
คักดินา ที่แฝงเข้ามาสะกดคากยบุตรพุทธชินโรสให้
สยบยอมก็ได้

วัฒนธรรมพุทธ คือวัฒนธรรมแห่งการตื่น
คือแสงแห่งการตรัสรู้ซึ่งเน้นที่เสมอภาค ทุกคนมี
ปัญญา ดังที่มหายานเขาใช้คำว่า **ตถาคตครุภ** มี
พุทธภาวะ ตรัสรู้ได้หมด ไม่ว่าหญิงหรือชาย คน
ฉลาดหรือคนโง่ลูกพระราชา หรือลูกโสเภณี

ก็ในเมื่อเรามีทางที่เข้าถึงโพธิชนันนี้แล้ว เรา
จะต้องการเป็นเพียงเสมียน เป็นเพียงข้าราชการ
เท่านั้นละหรือ ทำไมเราจึงไม่พยายามเป็นมนุษย์
ที่แท้ มนุษย์ที่เข้าได้ถึงแสงแห่งโพธิ ยิ่งถ้าลูกชาวบ้าน
ที่ยากจน สึกออกมาแล้วพร้อมที่จะอยู่กับความ
ยากจน ดังที่เจ้าชายสิทธัตถะ ซึ่งถึงจะสูงส่งเพียงใด
ก็ออกมาเป็นผู้ยากไร้ หากดำเนินรอยตามพระโพธิ
สัตว์ได้เช่นนี้ แม้ไม่ครองผ้ากาสาวพัสตร์แล้ว ก็เท่า
กับบำเพ็ญ **โพธิสัตถบารมี** ร่วมกับผู้คนซึ่งเป็นกำพืด
เดิมของตน ใช้พรหมวิหารธรรมและสังคหวัตถุธรรม
ช่วยพหุชนให้ตื่นขึ้นทั้งหมู่บ้าน ทั้งจังหวัด จนอาจ
ทั้งประเทศก็ยังได้ ดังขบวนการ**สรโรทัย**เขาทำอย่าง
ได้ผลพอ สมควรที่ประเทศลังกาและอินเดีย ทำไม
เราซึ่งเป็นชาวพุทธจะทำได้ไม่น้อยหน้าไปกว่าเขา
ด้วยการใช้แสงแห่งการตรัสรู้เป็นตัวชูโรง นำเรา
ออกจากความมืดของอวิชชาและมิจจาทิฐิ ไปสู่
ความสว่างตามทางแห่งพระอริยมรรค

แสดง ณ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตวัดสวนดอก เชียงใหม่
วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๐

ปฏิรูปศาสนา กู้ภัยบริโภคนิยม

พระไพศาล วิสาโล

ไม่ว่าวิทยาศาสตร์จะมีความล้ำหน้ามากเพียงใด ศาสนาก็ยังเป็นที่ต้องการของประชาชน เพราะเป็นหนทางเดียวที่จะนำพาพวกเขาให้สัมผัสใกล้ชิดกับ “สิ่งศักดิ์สิทธิ์” อันเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของผู้คน นอกจากนี้ ศาสนายังนำพาชีวิตให้ดำเนินอย่างมีทิศทาง เพราะให้คำตอบว่า จุดหมายของชีวิตอยู่ที่ไหน และให้แนวทางหรือข้อปฏิบัติเพื่อไปสู่จุดหมายดังกล่าว ซึ่งวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยีไม่สามารถให้สิ่งเหล่านี้ได้ ดังนั้นถึงศาสนา ดั้งเดิมจะอ่อนแอหรือถูกทำลายไป ก็จะมีศาสนาใหม่บังเกิด ขึ้นมาแทนที่อย่างไม่ขาดสายในรูปลักษณะต่างๆ กัน บางครั้งอาจมาในรูปลัทธิชาตินิยมหรือคอมมิวนิสต์ โดยมีธงชาติหรือพรรคเป็นสัญลักษณ์ หรือดังที่ทุกวันนี้ ดาราหลายคนได้เข้ามาแทนเทพเจ้าหรือนักบุญในศาสนาเดิม ผลก็คือสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่มีรูปบุคคลดังกล่าวขายดีเป็นเทน้ำเทท่า

บริโภคนิยมก็เป็นตัวอย่างของศาสนาที่มีได้ มีรูปลักษณะอย่างศาสนาเดิม แต่ก็เติบโตเพราะแรงผลักดันทางศาสนา คือความปรารถนาที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจและความเต็มอ้อมของชีวิต โดยการทำให้การบริโภคกลายเป็นสิ่งที่ช่วยให้ชีวิตมีคุณค่าขึ้นมา ยิ่งบริโภคสินค้าก็ยิ่งหุ้รุมมากเท่าไร ก็ยิ่งรู้สึกมีคุณค่ามากขึ้นเท่านั้น ในแง่นี้บริโภคนิยมก็ทำหน้าที่แทนศาสนาสำหรับคนทั่วไปได้ในระดับหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางจิตวิญญาณได้อย่างแท้จริง กลับเป็นการเพิ่มพูนกิเลส ความอยาก ความร่ำร้อนอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ในจิตใจส่วนลึก มนุษย์ทุกคนต้องการ ความสงบ ความสงบในจิตใจจะเกิดขึ้นเมื่อมีความเต็มอ้อมและรู้สึกพอ บุคคลจะต้องรู้จักจัดการกับกิเลสหรือจิตใจไร้สำนึกของตัวเอง และสิ่งเดียวที่จะกล่อมเกลาให้เกิดสิ่งเหล่านี้ได้คือ “ประสบการณ์ทางศาสนา” ซึ่งมีความหมายตั้งแต่สมาธิไปจนถึงการประจักษ์ในธรรมชาติและความจริง

บางศาสนาก็สนองกิเลสโดยให้สัญญาว่าจะช่วย

ให้จิตเกิดความสงบเย็นในเวลาเดียวกัน พุดง่าย ๆ คือทั้งรายเงิน ทั้งสงบใจด้วย

อย่างไรก็ตาม วิกฤตการณ์ทางจิตวิญญาณของคนในยุคบริโภคนิยมเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะการหลงยึดสิ่งไร้สาระมาเป็นสาระ อาทิ การเอาภาพลักษณ์ (เซ็กซี่หรือสินค้า) มาเป็นสาระ โดยทิ้งคุณค่าอื่นๆ เช่น ความสัมพันธ์ มิตรภาพ ชุมชน อีกทั้งการโฆษณาาก็ยิ่งทำให้เกิดความสับสนระหว่างรูปแบบและสาระ เช่น เข้าใจว่าคลอสเตอร์คือความสุข นอกจากนี้ จะมีความขัดแย้งภายในตนเองมากขึ้น เพราะต้องการ ๒ สิ่งสวนทางกัน เช่น ต้องการทั้งความสบายทางวัตถุกับความสงบ ทางจิตใจ ขณะที่เรารู้ว่าการผลาญทำลายธรรมชาติ กำลังก่ออันตรายไปทั่วโลก ซึ่งก็ทำให้สิ่งแวดล้อมเลวร้ายลง แต่การโฆษณากลับทำให้เราอยากเสพมากขึ้น กล่าวได้ว่าความขัดแย้งระหว่างหัวสมองกับหัวใจเป็นความขัดแย้งสำคัญในยุคบริโภคนิยม

ถ้าพุทธศาสนาจะมีความสำคัญสำหรับอนาคต ก็เพราะสามารถเยียวยาวิกฤตการณ์ทางจิตวิญญาณของผู้คนให้เข้าถึงความเต็มอ้อมของชีวิต ระบบไตรสิกขา เริ่มจากศีลหรือการฝึกฝนในทางพฤติกรรม ส่วนสมาธิช่วยให้เข้าถึงความสุภาพภายในโดยไม่ต้องอิงวัตถุหรือยึดถือ ขณะเดียวกันปัญญา ก็ช่วยให้แยกแยะได้ว่า อะไรคือคุณค่าแท้ อะไรคือคุณค่าเทียม และเห็นถึงไตรลักษณ์ของสรรพสิ่งจนจิตใจเป็นอิสระได้

แต่พุทธศาสนาเช่นนี้ ย่อมมิใช่พุทธศาสนาอย่างที่เห็นในสังคมไทยเวลานี้หรืออนาคตอันใกล้นี้ พุทธศาสนาเช่นนี้จะมิได้ ต้องอาศัยการปฏิรูปครั้งใหญ่และต้องทำอย่างเร่งด่วน เพราะหาไม่แล้วพุทธศาสนาไทยในอนาคตก็จะเป็นเพียงร่างทรงของบริโภคนิยม หรือวัตถุนิยมตุ้ๆ นี้เอง

เก็บความจาก *ปาจารยสาร*

ฉบับเข้าพรรษา ๒๕๔๑ หน้า ๑๒-๑๖

อ.ปรีดี กับ ศาสนา

เสขียรธรรม : อ.ปรีดีมีความคิดเกี่ยวกับศาสนาอย่างไร
ส.ศิวัรักษ์ : อ.ปรีดีเป็นนักการเมืองคนเดียวที่มีมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ จนเวลานี้ ที่เข้าใจพุทธศาสนาลึกซึ้งที่สุด แล้วเห็นเลยว่า การเมืองต้องไปกับธรรมะ ท่านเป็นคนที่ใช้ชื่อ **มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง** มหาวิทยาลัยนี้ต้องการตั้งขึ้นเพื่อปลุกมโนสำนึกทางการเมือง โดยเอาธรรมะเป็นแกนกลาง เป็นศาสตราจารย์ด้านกฎหมาย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตั้งอยู่ติดกับวัดมหาธาตุ ท่านก็ขอให้พระ (สมเด็จพระวันรัต (เฮง)) มาช่วยให้ความคิดความอ่าน

สอง ท่านอยากเห็นสวนโมกข์ในอยุธยาเมื่อท่านเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ อ.พุทธทาสมาแสดงธรรมที่พุทธสมาคม ท่านมาฟังไม่มีนักการเมืองหรือชนชั้นสูงคนไหนจะมาฟังธรรม อ.พุทธทาสยังเป็นพระมหาเจี๊ยมอยู่เลย ท่านติดต่ออ.พุทธทาสอยากให้มาสร้างสวนโมกข์ที่อยุธยา ท่านสนับสนุนพระพิมลธรรม(อาจ) ซึ่งขณะนั้นเป็นเจ้าของคณะจังหวัดอยุธยา ให้มีความคิดความอ่านทันสมัย ท่านอยากเห็นศาสนาพุทธทันสมัย ท่านต้องการแสวงหาสิ่งซึ่งประเสริฐสำหรับมนุษย์ ท่านรู้จักพระตี่ๆ เยอะ อยากอุดหนุน ท่านรู้เรื่องธรรมะดีมาก และเมื่อพระโลกนาถมาเมืองไทยครั้งแรก นับเป็นพระฝรั่งองค์แรกที่มานำพระไทยไปอินเดีย ท่านก็มาอุดหนุนพระโลกนาถยังบอกให้อ.ปรีดีทำการเมือง ควรจะจาริกไปกับท่าน

คนจะเข้าใจอ.ปรีดีว่า ท่านมองประชาธิปไตยแบบฝรั่งเท่านั้น ที่จริงท่านมองมาทางฝ่ายพุทธ แต่ข้อเสียคือท่านไม่ได้เขียนเรื่องนี้เท่าไร พร้อ

กันนั้นต้องไม่ลืมว่า ท่านอุดหนุนคณะปฏิสังขรณ์ซึ่งเป็นยุวสงฆ์รุ่นแรก พรบ.การปกครองคณะสงฆ์ฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๔ ออกมาได้ อ.ปรีดีหนุนอยู่เบื้องหลังมาก ท่านเห็นว่าการพระศาสนากับการบ้านการเมืองต้องไปด้วยกัน ความคิดที่ว่าอาณาจักรต้องมีธรรมจักรหนุน อาณาจักรต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต สมัยท่านปกครองเมือง คณะของท่านเป็นพวกที่สุจริต ตัวท่านเชื่อมศาสนาโดยตรง ท่านมีข้อผิดพลาดนิดเดียวคือ ไม่ได้เลิกสมณศักดิ์ ที่จริงการเลิกบรรดาศักดิ์ก็ไม่ใช้ท่าน จอมพลป.เป็นคนเลิก อ.ปรีดีเป็นคนนุ่ม ถ้าเลิกสมณศักดิ์ พระจะเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น สมณศักดิ์ทำให้พระเป็นศักดิ์นาอยู่ฝ่ายชนชั้นบน พระที่เป็นลูกชาวบ้านก็กลายเป็นวัวลี้มติน

เสขียรธรรม : ในแง่ศาสนาอื่น

ส.ศิวัรักษ์ : ศาสนาอิสลามท่านยกย่องมากเลย อันนี้เป็นคิดดั้งเดิมของพุทธ การปกครองแบบพุทธที่เรียกว่าจักรวรรดิวัตร ผู้ปกครองรัฐใหญ่จะต้องยกย่องรัฐเล็กๆ ที่เรียกประเทศราช และต้องให้ความเป็นธรรมกับทุกศาสนา ไม่เข้าไปเบียดเบียน แต่เกื้อหนุน จุฬาราชมนตรีนั่น อ.ปรีดียกย่องนับถือมาก และให้ความเป็นธรรมแก่ศาสนาอิสลามที่สุด ทั้งในทางศาสนา วัฒนธรรมและเสรีภาพทุกอย่างเลย จนกระทั่งจุฬาราชมนตรี เมื่อจอมพลป.บังคับให้เปลี่ยนนามสกุล ใช้นามสกุลว่าพรหมยงค์ และในสมัยอ.ปรีดีอยู่นั้น เรากับมุสลิม มลายูกับไทย เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันรักใคร่กัน จอมพลป.มาบังคับให้เป็นไทยมุสลิม บังคับไม่ให้คนถือคริสต์รับราชการ อ.ปรีดีมองว่าเป็นสิทธิเสรีภาพเต็มที่ ฝ่ายคริสตัง

นับถือท่านมาก พวกภราดาโรงเรียนอัสสัมชัญยกย่องอ.ปรีดีมาก เพราะท่านกลมเกลียวกับทุกศาสนาทุกเชื้อชาติ จีน มลายู ทั้งหมด นอกเหนือจากการที่ท่านอุทิศตนประเทศเพื่อนบ้านให้เป็นเอกราช พม่า ลาว เขมร ญวน อินโดนีเซีย ทั้งที่อินโดฯ เป็นอิสลาม ญวนเป็นคอมมิวนิสต์ ท่านมองว่าอันนี้เป็นคนละเรื่อง เราเห็นไม่ตรงกัน แต่ควรอุทิศตนความเป็นมนุษย์ ความเป็นอิสระเสรี และท่านฝันว่าภูมิภาคนี้จะเป็นภูมิภาคที่ปลอดพ้นไปจากอิทธิพลมหาอำนาจ จีน อินเดียและอเมริกา เป็นต้น นี่เป็นความฝันของท่าน อีกนัยหนึ่งท่านฝันอยากเห็นธรรมมิกสังคัม

เสขิธรรม : ความร่วมมือระหว่างศาสนา

ส.ศิริรักษ์ : อ.ปรีดีปกครองเพียง ๑๕ ปี มีเผด็จการก้าวก้าวอยู่ด้วย ท่านมีบทบาทน้อยมากในสมัยเผด็จการ เป็นนายกฯเพียงสั้นๆ ท่านทำได้ในฐานะส่วนตัว อย่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็เปิดเสรีทุกอย่าง ทั้งศาสนา ความคิดความอ่าน ท่านใช้ความคุ้นเคยส่วนตัวติดต่อกับพวกผู้แทนต่างศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ท่านไม่ใช่แม่บทที่คุมประเทศ

สัมภาษณ์ ส.ศิริรักษ์ ที่บ้านซอยสันติภาพ

เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๑

เดินในความสงบ

เมื่อคุณพิจารณาอย่างถ่องแท้ คุณจะเห็นร่องรอยของความวิตกกังวล และความกระวนกระวาย ปรากฏอยู่บนพื้นโลกพิภพด้วย ขณะที่พวกเขาเดิน การย่างก้าวของเขามักจะหนักหน่วง เต็มไปด้วยความเศร้าและความกลัว ยามใด เรารู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัย จังหวะการก้าวเท้าจะสะท้อนให้เห็น

โลกนี้มีทางเดินมากมาย บางสายเรียงรายด้วยต้นไม้สวยงาม บางสายลมโชยเอาความหอมหวานลอบอวลของกลิ่นทุ่งหญ้า บางสายปกคลุมด้วยใบไม้และบุปผาดีนานาพรรณ แต่เราก็เดินด้วยหัวใจที่หนักอึ้ง เราจึงไม่ประทับใจกับสิ่งทั้งหลายทั้งปวงเลย

เมื่อเรามีหนึ่งหรือสองเรื่องเข้ามา เราเริ่มเดินอย่างโง่งม เราจะต้องเรียนรู้ที่จะเดินอีก เดินอย่างช้าๆ ด้วยความเบิกบานและอย่างสบาย เมื่อฝึกเช่นนี้ไปสักสองสามวัน คุณจะรู้วิธีว่าทำอย่างไร เมื่ออาดมาเห็นคุณกำลังเดินด้วยความรู้สึกเบาสบายและสันติอย่างแท้จริง อาดมาจะยิ้มด้วยความปิติ

ยิ้มยิ้มดูพระพุทธเจ้า

เมื่อคุณพยายามที่จะปล่อยวางความวิตกกังวลและกระวนกระวาย โปรดยิ้ม มันอาจจะเป็นการเริ่มต้นที่จะยิ้ม แต่ขอให้รักษาไว้บนริมฝีปาก ดูคล้ายคลึงกับการยิ้มครั้งฝีปากพระพุทธเจ้า ขณะที่คุณเรียนการเดินเฉกเช่นพระพุทธเจ้าเดิน คุณอาจจะยิ้มตามแบบที่ท่านยิ้ม ทำไมจะต้องมัวรอให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในเสียก่อนหรือเกิดภาวะตื่นขึ้นก่อน คุณสามารถเริ่มเป็นพระพุทธเจ้าแบบชั่วคราวได้เลย

ยิ้มครั้งปากเป็นผลจากความรู้อันกว้างพร้อมว่าคุณอยู่ ณ ที่นี้ มีชีวิตอยู่ กำลังเดิน ในเวลาเดียวกันก็เสริมสร้างสันติภาวะ ความเบิกบานภายในตัวคุณ การยิ้มขณะที่ฝึกเดินสมาธิจะช่วยให้การย่างก้าวเป็นไปอย่างสงบและสันติ และรู้สึกผ่อนคลายอย่างลึกๆ รอยยิ้มช่วยเพิ่มความสดชื่นแก่กิริยาอาการทั้งหมดและเพิ่มพลังการปฏิบัติของคุณด้วย อย่างลึกลับที่จะยิ้มเลย

จากหนังสือ *The Long road Turns to joy* ดิซ นัท ฮันท์

ธรรมเนียมปฏิบัติเพื่อทะเลสาบสงขลา

ตำนานที่ต้องสานต่อ

สุภาพร พงศ์พฤกษ์

คลองอยู่ต๊ะเกาเป็นลำน้ำธรรมชาติสายหลักสายหนึ่งของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีความสำคัญมากที่สุดต่อชุมชนในเขตอำเภอสะเดา, คลองหอยโข่ง, หาดใหญ่และอำเภอเมืองสงขลา เนื่องจากมีการใช้ประโยชน์หลายประการทั้งอุปโภคบริโภค อาทิ เป็นแหล่งน้ำดิบเพื่อผลิตน้ำประปา ใช้เพื่อการเกษตร ประมงและคมนาคมขนส่ง นอกจากนี้ยังใช้เป็นคลองระบายน้ำหลากในช่วงฤดูฝน ระบายน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลมูลฝอยจากชุมชน ชุมชนเมืองหาดใหญ่และโรงงานอุตสาหกรรมประมาณ ๗๒ โรงงานตามแนวคลองสาขา ทำให้คลองอยู่ต๊ะเกาเป็นแหล่งรับน้ำเสียอันดับหนึ่งของแหล่งน้ำที่ไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลา ปัญหาความเสื่อมโทรมของคลองอยู่ต๊ะเกาจึงอาจจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน และเป็นเหตุปัจจัยสำคัญของปัญหาวิกฤตทะเลสาบสงขลา ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันศึกษาหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม ธรรมเนียมปฏิบัติเพื่อทะเลสาบสงขลาครั้งที่ ๓ จึงจัดขึ้นในบริเวณลุ่มน้ำคลองอยู่ต๊ะเกา

คนผู้เคยเดินธรรมยาตราครั้งที่ ๑ และ ๒ และไม่เคยเดินมาก่อน ทั้งภิกษุและฆราวาสกลุ่มท้องถิ่น เพื่อนภาคอื่นๆ เพื่อนต่างประเทศ และเด็กๆ ตัวเล็กตัวน้อยจากโรงเรียนหมู่บ้านเด็กร่วม ๗๐ ชีวิตต่างผลัดเปลี่ยนกันมาเดินช่วงใดช่วงหนึ่ง โดยมีกลุ่ม

ท่ามกลางเปลวแดดที่แผดเปรี้ยงเดือนพฤษภาคม บางคราวเปียกปอนขึ้นด้วยสายฝนที่พร่าง พรมในถิ่นทะเล บางครั้งก็ได้อาศัยร่มครีมนิวสวณยางชาวคณะก็ยังคงเดินและเดิน เดินด้วยจิตวิญญาณที่มีร่วมกัน ช่วยกันสานต่อดำเนินการเคลื่อนไหวของธรรมะ เพื่อปลุกมโนสำนึกอนุรักษ์ทะเลสาบและลุ่มน้ำ และขัดเกลาตนเอง สัมผัสความเหนื่อยยากแลทุกขสัจจ์ ดึงคำคนผู้ทำนาทำสวนมารุ่นแล้วรุ่นเล่า ผู้มาร่วมเดิน “เดินเท่านั้นไม่เหนื่อยหรอกลูก ไม่เหมือนการทำนาทำสวน”

ท้องถิ่นยื่นพื้นดินตลอดเส้นทาง ๑๔๐ กว่ากิโลเมตร เป็นเวลาสองอาทิตย์ (๙-๒๔ พ.ค.) จากเส้นทางที่เคยเดินโอบรอบทะเลสาบและลุ่มน้ำ ๔๕๐ กิโลเมตร ยাত্রาหนนี้ได้ปรับเปลี่ยนเส้นทางลงลึก เลียบคลองอู่ตะเภาผ่านชุมชนจากภูเขา ต้นน้ำ สู่ทะเล

คลองอู่ตะเภา สายน้ำที่มีต้นกำเนิดจากเขาน้ำค้าง ทิวภูเขาชายแดนมาเลย์ผ่านเมืองเจริญที่สุดในลุ่มน้ำ คลองที่เคยเป็นธรรมชาติริมรีน งามดาด้วยต้นไม้ใหญ่เขียวชอุ่มพุ่มพฤษภ น้ำใสจนวิกตี๋มกินได้ กว้างใหญ่ตั้งแม่น้ำ คิ่งน้ำคดโค้งโอบอ้อมถิ่นบ้านชายคลอง หล่อเลี้ยงชีวิตมาแต่ครั้งปู่ย่าตาทวด สายน้ำหลักที่มาของตำนานเมืองหาดใหญ่

บัดนี้เกือบ ๓๐ ปีแล้ว ที่ลำคลองได้ถูกยก

เลิกหมดสิ้นท่า (เรือ) สิ้นพลังของสายน้ำผู้กำหนดชีวิตมาเป็นแต่เพียงลำน้ำผู้ถูกกระทำ กระนั้นก็ยังคงจิตวิญญาณรับใช้ชาวเมืองอย่างถึงที่สุด คลองก็ยังคงเค้าธรรมชาติเคยงาม อาจารย์รินน้อยลง สีอาจชุ่มชื้น มองไปคลองก็ยังดูดี ผู้คนจึงไม่รู้สึกรู้สาถึงทุกข์ของลำน้ำ จนลำน้ำสุดจักกลักสิ้น ร้องบอกด้วยฝูงปลาที่นอนหงายท้องขาวเว่อ ตายเป็นแพ (สภาพคลองที่เห็นตรงโค้งน้ำวัดนารังนก) ยามที่ลำน้ำถูกระบายลงมา ล้วนแล้วแต่สิ่งโสโครกของเมืองเจริญ โรงงานค่อนข้างร้าย สวนยางหมื่นๆ ไร่ คริวเรือนอีกนับแสน

ขณะที่เดิน... หูยังแว่วสำเนียงแจ้วๆ ของแม่เพลงเรือแหลมโพธิ์ปากทะเลสาบสงขลาและลุ่มน้ำที่จะเป็นจุดท้ายสุดของการเดิน

...หาดใหญ่เจริญ เลกลับมีภัย
ถูกแล้วแท้ จริ่งแล้วแท้ หาดใหญ่
เจริญ เลกลับมีภัย หาดใหญ่เจริญ
น้องเหมมีภัย หาดใหญ่เจริญ...

สืบชะตาต้นน้ำ ต้นชีวิตสายน้ำอู่ตะเภา

ตำนานต้นน้ำได้เผยตัวต่อเรากอีกครั้งหนึ่งเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๔๑ ที่ผ่านมา คนผู้ห่วงใยต่อผืนป่า ลำคลองและทะเลสาบ ได้มาประชุมพร้อมกัน ณ สำนักสงฆ์คลองย่นอำเภอสะเดา สงขลา เพื่อแสดงความปรารถนาดีต่อต้นน้ำของเรา ในวันตั้งต้นเดินธรรมยাত্রาครั้งที่ ๓ พิธีเปิดอย่างเรียบง่ายประยุกต์ให้สอดคล้องกับชุมชนในละแวกที่มีศาสนิกทั้งสองศาสนาธรรม (ไทยมุสลิม และไทยพุทธ) เรานั่งกันได้ร่วมไม้ บนสาดจุด

เริ่มหัวข้อสร้างมโนสำนึก ศาสนธรรมกับการอนุรักษ์ต้นน้ำคลองอู่ตะเภา หัวหน้าอุทยานเขาน้ำค้างมาพูดคุยให้

ภาพถ่ายโดย เท็ด เมเยอร์

เราพึ่งเอง ถึงสภาพป่าต้นน้ำที่ตนเองเป็นผู้มาบุกเบิกอุทยานแหล่งนี้ด้วยใจรักป่าอย่างไม่อ้อมค้อม ฝนที่ตกอยู่บ้านเราทุกวันนี้ มาจากผืนป่าฝั่งมาเลเซีย

พระอาจารย์โกศลได้แสดงธรรมทศนะสมสมัย ชีวิตที่รัฐอยู่ของคนรุ่นก่อน แม้จะเก็บลูกไม้ก็ไม่เก็บให้หมดต้นเอาเท่าที่ต้องการ และระมัดระวังกิ่งก้านต้นไม้ ไม่ทำร้ายเจ้าต้นเพราะเขาจะเจ็บ แต่ทุกวันนี้ เอาลูกหมด แถมยังระรานเจ้าต้น เป็นทศนะที่ไม่คิด ให้ไกล ไม่คิดถึงวันข้างหน้า (ไม่คิดอย่างองค์รวม) ข้าเรายังคิดว่า เรานั้นใหญ่กว่าธรรมชาติ (ตัวกูเป็นที่ตั้ง)

ทั้งสองทศนะนี้แหละ ที่ย้อนมาทำร้ายตัวเอง ไม่ได้มีเพียงกลุ่มผู้เดินที่เริ่มต้นด้วยตัวเลขสามสิบหนึ่งเท่านั้น ยังมีชาวบ้านในละแวก กลุ่มอนุรักษ์ท้องถิ่น ตัวแทนคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และกลุ่มหนุนเนื่องจากเมืองผู้พยายามโอบเอื้อไม่ให้เกิดทศนะแบ่งแยกว่า เมืองคือผู้บริหาร ชนบทคือผู้สูญเสีย เพราะเราต่างก็สูญเสียร่วมกัน

คนไทยเรานั้นเมื่อมีเหตุอะไรเกี่ยวกับชีวิต ไม่มั่นใจว่าจะมีชีวิตอยู่ต่อหรือไม่ เราก็จะมีพิธีสืบ

ชะตา จริงไม่จริงไม่สำคัญ สำคัญตรงความปรารถนาดีของเรา จะทำให้หลายอย่างได้ปรับปรุงเกื้อกูลกัน เช่นกันหากเราตั้งใจปรารถนาดี ที่จะให้สายน้ำได้อยู่ยาวต่อไป นี่คือสิ่งที่เราต้องการแสดงออก ซึ่งยอมไม่ใช่สิ่งเดียว ยังมีอีกหลายเหตุหลายปัจจัย พิธีสืบชะตาล้ำคล่องในครั้งนี่ ช่วยให้เราได้ร่วมแรงร่วมใจกัน เชื่อมต่อกันเช่นสายลิวซ์ที่สืบต่อกันจากหมู่มงฆ์สู่สายน้ำ เชื่อมสัมพันธ์ ญาติโยมร่วมอนุโมทนา

ท่ามกลางความสงบสงบ ในใจของผู้คนก็เงียบลง ได้ยินเสียงนกเพรียกเรียกหากันและกัน จากลำเนาไม้ เราทุกคนยืนในสายน้ำเย็นใส เท้าสัมผัสดินทราย ก้อนหินน้อยใหญ่ น้อมจิตรำลึก ขณะนี้เราได้สัมผัสสิ่งที่เป็นชีวิตจิตใจของเรา น้ำมีเพราะความสมดุลย์ของธรรมชาติ แท้จริงแล้วน้ำคือชีวิตจิตใจของเรา ในกายเรามีน้ำอยู่ถึง ๗๐% เราได้ทำอะไรให้กับน้ำบ้าง เราเคยทำอะไรให้น้ำบ้าง หากน้ำข้างนอกสะอาด น้ำข้างในก็ย่อมสะอาด...

พิธีกรรมเริ่มตรงต้นน้ำ จุดที่เราสร้างสำนึกร่วมกัน ว่าเรากับน้ำนั้นเป็นหนึ่งเดียว น้ำต้นน้ำอยู่ตะเภา ก็คือน้ำที่อาจหมุนเวียนมาจากแม่คงคา หรือมิสซูรี อีกท้องทวีปหนึ่ง

คุณสงบ ชูสงค์ (นายสถานีรถไฟ อายุ ๔๗ ปี เข้าร่วมธรรมยาตราตั้งแต่ครั้งที่ ๑, ๒, ๓)

“จริง ๆ แล้ว ธรรมยาตราก็คือชุมชนหนึ่งที่เคลื่อนไหวตลอดเวลา ซึ่งจะมีพลังมาก เพราะการเดินเหมือนการชำระพลังจากธรรมชาติเข้ามาใส่ตัว เมื่อรวมหลายๆ คนจะมีอำนาจทำให้คนชื่นชมยินดี

เราจะสังเกตเห็นว่า บางวัดที่เราไปพัก ตอนประสานงานดูเหมือนไม่สนใจ แต่พอเห็นจริง จะกระตือรือร้นมาก อย่างที่สำนักสงฆ์ทุ่งยุง ตอนแรกผมสังเกตเห็นว่า เจ้าอาวาสท่านรู้สึกธรรมดาๆ แต่ พอทำกิจกรรมร่วมกันแค่ครั้งวันกับครั้งคืน ท่านก็เปลี่ยนจากผู้ต้อนรับมาเป็นผู้ร่วม เหมือนพลังของเราดูดท่านมาด้วย

นอกจากนี้ ขณะที่เดิน จิตวิญญาณของธรรมยาตราจะเกิดขึ้นในตัวผู้ร่วม และเมื่อแต่ละคนกลับไป การใช้ชีวิตจะเปลี่ยนไป มีความสมถะมากขึ้น เห็นแก่ตัวน้อยลง”

เท็ด เมเยอร์ (อายุ ๔๕ ปี นักศึกษาปริญญาเอก คณะมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน ประเทศสหรัฐอเมริกา เข้าร่วมธรรมยาตราครั้งที่ ๑, ๒, ๓)

“คนที่มาร่วมเดินธรรมยาตรามีความหลากหลายมาก ทั้งจากต่างประเทศ ต่างจังหวัดและในเมือง

พิธีกรรมที่บ่อน้ำในวัดโคกกอ

ที่หนึ่งกระทบ ทุกที่ย่อมกระทบ ในยุคโลกาภิวัตน์นี้

เรียนรู้ร่วมกัน สานต่อหนึ่ง

การร่วมมือร่วมใจกันจัดธรรมยาตราอีกครั้ง ได้รับการขานรับจากกลุ่ม อนุรักษ์ในท้องถิ่น ได้บอกกล่าวต่อเราว่า หาใช้ลักษณะการของไฟไหม้ ฟางไม้ แต่ลงมือทำในเงื่อนไขที่เราทำได้ ล้วนแต่สั่งสมจากการเสียสละ และความกล้าขยับของกลุ่มริเริ่มเดินครั้งแรก เดินครั้งที่สอง ลงมือทำย่อมก่อ

ผลว่าการ วิพากษ์วิจารณ์ หรือบริโภคนิยมอยู่ฝ่ายเดียว การปรับเปลี่ยนเส้นทางได้เปิดให้เราทั้งสองฝ่ายผู้เดินและท้องถิ่น ได้มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนถึงปัญหาสิทธิๆ ซึ่งไม่อาจมาแบ่งแยกได้แล้ว ว่าเป็นเพียงปัญหาของชาวบ้าน แต่เป็นปัญหาของเราด้วยกันเสียแล้ว

ชาวบ้านหลายท้องถิ่นอย่างชุมชนเก่าแก่ สองพี่น้อง (บ้านโพธิ์ อำเภอสระเดา) ชุมชน ที่อุ้นหนา ผาคั่ง ที่ต้องไปชิตยาง (กริดยาง) ก็ยอมเสียสละไม่ไป เพื่อจะได้มาล้อมวงคุยกันในหมู่ของ คนที่เห็นปัญหาอยู่ทุกวัน แต่ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร ในเมื่อมันได้กลายเป็นปัญหาส่วนรวมไปแล้ว

ลำน้ำที่ไหลผ่านบ้านของพวกเขาบัดนี้ได้ฟ้องอย่างชัดเจนถึงสภาพวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป เราได้เห็นด้วยตาว่าน้ำเป็นสีโอลด์ติน ชุ่นข้น แห้งขอด ส่งกลิ่นเหม็น ไม่ดื่มกิน ก็ลึกลับวังวน เพราะธุรกิจเหมือนทราย (ตุตทราย)

คุณยายที่อยู่มาเจ็ดสิบกว่าๆ บอกว่า “ไม่

มาเรียนรู้ร่วมกัน และโดยเฉพาะการที่ธรรมยาตราอยู่นอกโครงสร้างสังคม หรือแหวกออกไปจากรูปแบบการใช้ชีวิตตามกรอบความคิดแบบเดิมๆ สร้างเวทีให้มีการสนทนา สิ่งนี้ทำให้ธรรมยาตรามีลักษณะที่พิเศษ ซึ่งในสถานการณ์แบบนี้ ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้น

นอกจากนี้การสร้างโอกาสให้ชาวบ้านพูดและสนทนา เป็นเงื่อนไขสำคัญของการประชาธิปไตยและสังคมใหม่ที่ผมสนใจการเรียนรู้กับชาวบ้าน เป็นกระบวนการเปลี่ยนจิตสำนึก ตลอดจนการเดินทางอย่างใกล้ชิด ธรรมชาติ ทำให้เราต้องมาทบทวนความสัมพันธ์ที่เคยมีกับธรรมชาติ “ผมคิดว่านี่เป็นโอกาสดีมากที่จะฝึกฝนคน”

พระโกศล ปริบุญโญ (สำนักสงฆ์ปลายนา จ.ปทุมธานี อายุ ๔๖ ปี ๑๗ พรรษา)

พลังของธรรมยาตรานั้น มีอยู่ ๒ ประการคือ

๑. **พลังของขบวนการ** ที่เกิดจากการรวมตัวเป็น อันหนึ่งอันเดียวกันของผู้ร่วม และขับเคลื่อนไปอย่าง มีแบบแผนและทิศทางเดียวกัน

อยากเดินไปที่คลอง เห็นแล้วใจหาย สองวบบสามวบบ” ชุมชนถิ่นนี้มีกลุ่มหนุ่มสาว ผู้เฒ่าผู้แก่ ทุกวัย ทุกคุ้มบ้านก็ว่าได้ รวมทั้งครูบาออกมาร่วมงานรับกระแสน้ำนี้กรักน้ำ อย่างอบอุ่น คณะได้สัมผัสกับบรรยากาศการตื่นตัวเช่นนี้อีกหลายๆ บ้าน เป็นการสานสร้างเครือข่าย ที่เริ่มเห็นดอกผลของธรรมยาตรา

บ้านโคกเหียง (อำเภอคลองหอยโข่ง) ซึ่งกำลังตื่นตัวคัดค้านการขุดลอกคลองของทางการ “จะเหลือธรรมชาติอะไร คลองมันก็ต้องคุดเคี้ยว มีต้นสาคร ต้นไม้ใหญ่สองฝั่ง คลองร่มรื่นเป็นธรรมชาติ แต่น้ำใสจะตัดให้มันตรงแนว ไม่ได้บอกว่าไม่ให้ทำแต่ถามกันก่อน”

บ้านโคกเหียงเป็นอีกบ้านหนึ่ง ที่ชาวบ้านเดินออกมาส่งคณะกันยาวเหยียด ถ้อยทีถ้อยอาศัย อบอุ่น ดีใจที่มีคนนอกถิ่นอย่าง คณะธรรมยาตรา เข้ามาใส่ใจ “ชาวบ้านเขาจะฟังคนที่มาอย่างคณะฯ” พระคุณเจ้าในคณะจึงกระทุ้งธรรม **“ธาตุมาเห็นป้ายเรารักโคก ทำไมไม่เห็นมีป้าย เรารักโคกเหียง หรือเรารักคลองจำไทรบ้าง** เรื่องที่ไม่ค่อยมีใครตั้งคำถามกับโคก โครงการประเภทเขื่อน (ดิน) แต่ขึ้นป้ายว่า

อ่างเก็บน้ำ จึงหลุดเข้าไปได้ง่ายๆ

เด็กนักเรียนแค้นแดงเต่งใส แม้จะคล้ำแต่ดำเนียนใส ตาใสแจ๋ว “น้ำๆ พวกฉันอยากแหงกับหรั่ง น้ำไปเอาพวกหรั่งมาแหงกับเราตะ ใต้วนั้น มันอยากแหงหรั่ง” เด็กๆ บ้านนี้ไม่อาย ที่จะเข้ามาห้อมล้อมหมู่ผู้ธรรมยาตราหจืดคนทีมาบอกถึงความเป็นเด็กบ้านนอก ที่ยังคงมีความสุขวิ่งเล่นอยู่กับธรรมชาติ “เสียดายที่หลามันโหะ ไม้งั้นนั้งบาย” พวกแกยงอวดถึงของดีศาลาริมคลองหลังโรงเรียนในวัด เขตอนุรักษพันธ์สัตว์น้ำ ยังไม่ได้ขุดลอกคลอง จึงยังคงร่มรื่น ศรัทธาของลูกบ้านที่มาวัดอย่างกลมเกลียวเพราะเลื่อมใสเจ้าอาวาสวัด

ตลอดเส้นทางของลำคลอง เราได้สัมผัสและเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบพุทธ ที่สัมผัสได้ด้วยอายตนะทั้ง ๕ ของเรา ได้เห็น ได้ฟัง ได้สัมผัสด้วยลิ้น ด้วยจมูก และด้วยใจ

การทำมาหากินที่ว่ากันว่ารุ่งเรืองของยุคก่อนโน้น พอมาถึงทุกวันนี้ ได้ย้อนกลับมาเป็นวงวนของปัญหาของวันนี้เสียแล้ว สวนยางและสารเคมีหนักเสียจน วันนี้ลูกหลานต้องซื้อน้ำขวดมาดื่มกินในครัวเรือนในโรงเรียน ไม่น่าตกใจหรือที่

๒. พลังทางจิตวิญญาณ คือความสามัคคี ความพร้อมที่จะเรียนรู้ ความเป็นมิตรและความสำนึกถึงเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วย

เมตตา มีความรัก ความปรารถนาต่อทุกชีวิต หวังเกื้อกูลด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่ว่าจะต่อคนที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับคณะธรรมยาตรา

ปัญญา มีความรู้ ความเข้าใจในกิจกรรมและเป้าหมายของการเดิน

สมาธิ มีความเชื่อมั่นต่อแนวคิดในการนำศาสนาธรรมมาใช้ในการพัฒนาตนเองและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและชุมชน

ศีล มีการขัดเกลาสำรวมตน ไม่ก้าวร้าว หยาบคายหรือสร้างความรุนแรงต่อทุกชีวิต รวมทั้งต่อประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นและผู้ที่มีนับถือศาสนาต่างกัน”

พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ (อายุ ๓๕ ปี พรรษา ๖ สวนโมกขพลาราม จ.สุราษฎร์ธานี ผู้ประสานงานธรรมยาตราครั้งที่ ๑,๒)

“ธรรมยาตราครั้งที่ ๓ นี้ หลายฝ่ายในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าที่ผ่านมา ขณะเดียวกันใน

ลำคลอง ได้กลายเป็นคันคูที่ส่งกลิ่น
เน่าเหม็น และเราเองเสมอเหมือนกัน
ต้องอยู่กับมัน ไม่ว่าในเมืองหรือชนบท
ต่างแต่ชนบทนั้นกำลังแห้งขอดไร้เสียง
ดึกของเมือง มาจากเม็ดทรายของ
ท้องคลอง นี้เอง

ธรรมภายนอกโยนธรรมภายใน สานต่อสอง

ธรรมก็ยังคงเป็นรากแก้ว ใน
การเคลื่อนไหวของชีวิตและวิถีชุมชน
แต่ละวัน ธรรมยาตราเองมีพระคุณเจ้าหลายองค์ ที่
ต่างเป็นเอกภาพในการประยุกต์ธรรมเทศนา
อย่างสอดคล้องกับปัญหาสภาพภายนอก และสาว
ย้อนเข้ามาภายในเราแต่ละคน

**“คณะมาเดินนี้ไม่ได้มาปลูกป่า ปลูกต้นไม้
กันแต่อย่างเดียว ต้องปลูกธรรมะในหัวใจของเรา
เองด้วย”** พระไพศาล และกลุ่มพระเสขิยธรรมต่าง
หมุนเวียนกันมาสัมผัสสภาพความเป็นจริงในถิ่นนี้
กลุ่มภิกษุสงฆ์ได้เริ่มบทบาทของการชี้ให้เห็น ปัญหา
ที่เกิดขึ้นในตอนี้ แท้จริงได้ปรากฏเป็นภูมิธรรมที่

พระโกศล ปรินิพพาน อธิบายความหมายของพระปิณฑะดาคลองจำให้
ให้แก่ชาวบ้าน

พระพุทธรูปท่านได้แจ้งไว้ วิกฤตตั้งเรืออับปางไท
(ธรรม) แทนนิค นั้น ได้ชี้แนะไว้แต่พุทธกาล

เราเห็นเลยว่าคนมาวัดกัน ยังมาด้วยความ
ศรัทธาที่จะฟังธรรมะ มาเอาบุญด้วยการฟังธรรม
เอาปิ่นโตมาวัดมาถวายอาหารพระคุณเจ้าและลูกโยม
เลี้ยงดูปุเลาะไม่ให้เสียชื่อวัดและท้องถิ่น เห็นถึง
ทรัพยากรในประเพณีของเราที่ยังคงมั่งคั่งรุ่มรวยเพื่อน
ฝรั่งของเราพิศวงกับอาหารการกินและการมาวัด
อาหารดีมาก เป็นภาพสะท้อนวิถีความเป็นอยู่ของ
คนไทย เด็กน้อยจากหมู่บ้านเด็กที่มาเดิน บอก

ด้านชื่อเสียงของกิจกรรมก็เริ่มเป็นที่ยอมรับและรู้จักมากขึ้น ทั้งระดับท้องถิ่นและในวงกว้าง ที่กล่าวนี้รวมถึง
ฝ่ายคณะสงฆ์ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะสงฆ์ในจังหวัดสงขลานั้น ได้ให้ความเมตตาและอนุเคราะห์ ใน
หลายด้านซึ่งเป็นเรื่องที่น่ายินดี

แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้จัดและเข้าร่วมเดินควรให้ความสำคัญและหมั่นพิจารณาด้วยก็คือ เป้าหมายของธรรม
ยาตราคืออะไร และมีขอบเขตแค่ไหน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวชี้วัดได้ว่า ธรรมยาตราเป็นกิจกรรม ที่มี
ประโยชน์หรือเป็นได้เพียง “พิธีกรรม” ของคนอีกพวกหนึ่งที่ตั้งแปลกแยกและแตกต่างจากชาวบ้านในชุมชน
แถบนั้น เท่าที่เข้าร่วมในครั้งนี้ก็พบว่า กิจกรรมหลายอย่างที่เชื่อมโยงและตอบสนองต่อวิกฤติการณ์ของ
ทะเลสาบถูกทะเลไปไม่ใช่น้อย ความพยายามที่จะแสดงให้เห็นชุมชนได้พิจารณาถึงปัญหาในระดับลุ่มน้ำอย่าง
เป็นองค์รวมมีสัดส่วนน้อยมาก หากจะเทียบกับกระบวนการสร้างสรรค์ชุมชนภายในคณะและการพูดถึง
ปัญหาเฉพาะจุดในระดับเส้นทางที่เดินผ่าน

กล่าวสำหรับบทบาทของพระสงฆ์ “ธรรมยาตรา” เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งซึ่งยืนยันได้ว่า หากพระสงฆ์
ตระหนักถึงศักยภาพของตนและจัดกระบวนการต่างๆ ให้เหมาะสมแล้ว ก็มีช่องทางเสมอสำหรับการทำ
ประโยชน์ต่อสังคม

ในด้านกระบวนการเรียนรู้ การที่มีโอกาสได้ “เดิน” เข้าไปสัมผัสข้อเท็จจริงของ “ธรรมยาตรา” ใน

ความรู้สึกในวงแลกเปลี่ยนง่าย ๆ สั้น ๆ ว่า “เหนียวแต่อึด”

ชาวบ้านยังคงเห็นว่า การมาเดินธรรม-ยาดราเช่นนี้ เป็นการเสียสละ มารับฟังเรื่องราวกันมาชื่นชมวัฒนธรรม ยังคงได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่น ไม่อาจประเมินออกมาเป็นเงินตราได้ ด้วยวิถีคิดตามประเพณีอันร่ำรวยของเรา ไม่ได้ใช้มาตรวัดเช่นนั้น ยังคงถือว่าเป็นการให้ เป็นการทำบุญร่วมกัน ดีค่าเป็นเงินแล้วละก็ บริโภคหมดก็คือหมดเยื่อใย แต่หากมองด้วยน้ำใจ ไม่มีวันแห้งเหือด อยู่ที่ใจจะออกเมือไหร่ในท้องถื่นใด

หากน้ำใจยังมี ธรรมะก็ยังอยู่ แม้นมีปัญญา ปัญญาที่ย่อมบังเกิด

กระบวนการขัดเกลาตน สานต่อสาม...

การเดินเป็นการบอกกล่าวถึงความเรียบง่ายของการใช้ชีวิต พระคุณเจ้าฝรั่งและสหายธรรมจากสวนโมกข์นานาชาติ ที่เห็นด้วยริเริ่มและสนับสนุนการเดินธรรมยาดรามาแต่ต้น ออกตัวกับญาติโยม เมื่อแสดงธรรมเทศนาทางวิทยุ เวลาที่ท่านเจ้าคณะจังหวัดสงขลาเมตตา ยกให้กับธรรมยาดรา

ท่านออกตัวถึงสำเนียงไทยที่อาจไม่ชัด แต่ท่านชัดเจนในเรื่องเนื้อหาการสอนของพระพุทธรองค์ เป็นการคงแบบอย่างของความเรียบง่าย ความหมายของวิถีชีวิต ย้ำเตือนตัวเราเอง

การเดินธุดงค์ หรือธรรมยาดรา เป็นรูปแบบและเนื้อหาที่หยั่งราก และสืบต่อโดยตรงมาจากครั้งพุทธกาล ที่พอมมาถึงคนยุคเรา กลับรู้สึกว่ามันแปลกแยก ตั้งข้อสงสัย เป็นเรื่องไม่ฉลาด การเดินไม่ได้เดินด้วยเท้าแต่อย่างเดียว แต่เดินด้วยใจเดินด้วยธรรม

ทุกอย่างก้าวคือความสำเร็จ การใช้ชีวิตในกระแสหลักที่เราวาดหวังเฝ้ากับความสำเร็จเป็นสภาวะเราจึงไม่รู้ที่จะทำให้ชีวิตคือความเบิกบาน และสำเร็จทุกขณะ ได้สะท้อนภาพสังคมไทย ที่กำลังยากไร้สิ้นเนื้อประดาตัว ทั้งๆ ที่เราได้รับมรดกอันมั่งคั่งมามากมายยังคงเร้นอยู่ในวิถีชีวิตชุมชน หลังของการรวมกลุ่มสานติเช่นนี้ จึงบังเกิดแต่การเคลื่อนไหวไปข้างหน้า ถำรงเอกภาพของหมู่เหล่า ด้วยศาสนธรรมที่แน่นแฟ้นผูกพันกับทุกข์ของสังคม

ด้วยรักและเมตตา จากผืนป่า ผ่านลำคลองสู่ท้องทะเล ตำนานเช่นนี้จึงยังคงต้องสานต่อ และ

พื้นที่นับว่าน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ด้วยความสงบในระดับปกติคุณสามารถใช้ายตนะทั้งหมดเป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์ได้โดยตรง เป็นการประจักษ์แจ้งโดยไม่จำเป็นต้องมีครูหรือคำชี้แนะใดๆ สิ่งที่เกิดขึ้นคือการเปลี่ยนแปลงภายในอย่างน้อยที่สุดคุณก็จะให้คำตอบกับตัวเองได้ว่า...จะวางท่าทีของตนอย่างไรต่อสภาวะวิกฤติที่ปรากฏอยู่รอบๆ ตัว

สำหรับสังคม “ธรรมยาดรา” เป็นแบบอย่างกรณีหนึ่งของสันติวิธี ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเคลื่อนไหวทางสังคมควรตระหนักและพยายามส่งเสริมให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะองค์กรพัฒนาเอกชนที่เคลื่อนไหวจัดตั้งมวลชนและมักมีบทสรุปอยู่ที่การเผชิญหน้ากับฝ่ายที่เห็นไม่ตรงกัน การเคลื่อนไหวที่นับวันจะยึดเยื้อและซับซ้อนขึ้นนั้น มักนำไปสู่วิธีการช่วงชิงในเชิงรุกและจบลงด้วยความรุนแรง แต่การเคลื่อนไหวและกระบวนการแบบธรรมยาดราเป็นทางออกอีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งสามารถเริ่มได้ตลอดเวลา ไม่จำเป็นต้องรอให้สถานการณ์สงบลงเช่นการประท้วงทั่วไป

“ธรรมยาดรา” จึงน่าจะเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการเรียนรู้และเผยแพร่ข้อมูลที่เรียบง่าย ส่งผลได้ในวงกว้างโดยไม่ก่อให้เกิดความรุนแรงและการแบ่งฝักฝ่ายสิ่งที่จะยืนยันได้ดีก็คือกรณีของทะเลสาบสงขลานั้นเอง เพราะหลายคนที่เคยปรารภว่าทะเลสาบสงขลา “ตายแล้ว” ด้วยความท้อแท้สิ้นหวังเมื่อมีการเตรียม

ในทุกถิ่นที่

“

บทสวดแผ่เมตตาทำก่อนเดินธรรมยาตรา

ขอเหล่าชีวิต ผู้เป็นเพื่อนร่วมโลกแห่งเรา
 ผู้มีความรักและความห่วงใยเหมือนเรา
 ผู้เกิดมาแล้ว ดำรงอยู่ และจากไปเหมือนเรา
 รักความสุข เกลียดความทุกข์เหมือนเรา
 ขอเหล่าชีวิตจงเป็นสุขเถิด อย่าได้มีเวรภัยต่อกันเลย
 อย่าได้เบียดเบียนต่อกันเลย อย่าได้หวาดกลัวต่อกันเลย
 ขอดวงใจสรรพสัตว์ จงมีแต่ความเมตตาและไม่ตรีต่อกัน
 อยู่ร่วมโลกอย่างมีความสุขเถิด

การเดินธุดงค์ หรือ
 ธรรมยาตรา เป็นรูปแบบและ
 เนื้อหาที่ยั่งยืน และสืบต่อ
 โดยตรงมาจากครั้งพุทธกาล...
 การเดินไม่ได้ ด้วยเท้าแต่อย่าง
 เดียว แต่เดินด้วยใจ เดิน
 ด้วยธรรม... ทุกย่างก้าวคือ
 ความสำเร็จ

”

ข้อมูลประกอบ

๑. ชุมชนคนเดินเท้า ธรรมยาตรารอบทะเลสาบและคู่มือ ใน *เสขีธรรม* ฉบับที่ ๓๕ พฤษภาคม-กันยายน ๒๕๕๐
๒. สนใจรายละเอียดติดต่อ ศูนย์ประสานงานธรรมยาตรา ๒/๔๔ ซอย ๒๒ ถนนราษฎร์อุทิศ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ๙๐๑๑๐
โทร. ๐๗๔-๒๓๐๒๙๒, ๒๓๙๕๙๔ โทรสาร ๒๓๐๒๙๒
๓. ภาพถ่ายประกอบทั้ง ๓ ภาพ โดยเท็ด เมเยอร์

“ธรรมยาตรา” ครั้งแรก ถึงวันนี้ก็กลับมาเป็นกำลังให้แก่ “ธรรมยาตรา” อย่างคึกคักเข้มแข็ง
 แต่อย่างไรก็ตาม ขอยืนยันว่า “ธรรมยาตรา” น่าจะเป็นแค่ตัวเชื่อมประสานฝ่ายต่างๆ ให้หันหน้าเข้า
 หากันมากกว่าที่จะคิดลงไปแก้ปัญหาเองโดยตรง และถึงที่สุดแล้ว “ธรรมยาตรา” ก็ควรจะเป็นอะไรที่มากไป
 กว่ากิจกรรมของ “คนชั้นกลางว่าเหว เสรีชนเหงาหงอย” ที่จะหาโอกาสมาเดินเล่น...มาพบเพื่อนเก่าปีละครั้ง
 โดยใช้ทะเลสาบสงขลาเป็นสถานที่ตั้งแคมป์

ยุวรัตน์ ทรรพนันท์ (อายุ ๔๘ ปี อาชีพเกษตรกรและค้าขาย เข้าร่วมธรรมยาตราครั้งที่ ๓)

“การจัดเป็นกลุ่มเล็กๆ ดีกว่าจัดเป็นขบวนใหญ่ๆ แต่ควรกระจายหลายท้องที่ หลายๆ ครั้งน่าจะม
 พลั่งมากกว่า และเหมาะกับสังคมไทยมากกว่า และจะทำให้ไม่เกิดคนต่อต้าน
 ปีหนึ่งจัดครั้งเดียวไม่พอ ไม่มีความต่อเนื่อง เพราะคนไทยลึ้มง่ายเหมือนไฟไหม้ฟาง”

มหัศจรรย์ฆานาคัด

วัดทองนพคุณ คลองสาน กรุงเทพฯ

๓-๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ เวลา ๑๕.๐๐-๒๒.๐๐ น.

ฟื้นฟูสายสัมพันธ์ “วัดกับคนและชุมชน”

เดินรณรงค์เพื่อการบริโภคให้น้อย ๓ พฤศจิกายน (๙.๐๐ น.)

“ร่วมประกาศเจตจำนง ออกจากสังคมนิยม สู่สังคมชีวิตที่เรียบง่าย”

ดนตรีขับกล่อมจิตวิญญาณ (๑๙.๐๐-๒๑.๑๕ น.)

วงเสวนา (๑๗.๐๐-๑๙.๐๐ น.)

วัดกับคุณค่าสังคมร่วมสมัย (๓ พ.ย.)

ท่าทีศาสนิกกับทางเลือกออกจากบริโภคนิยม (๔ พ.ย.)

ย้อนรอยชุมชนปากคลองสาน (๓ พ.ย.)

ออกร้านค้าทางเลือก

ชมนิทรรศการ

พิธีลอยกระทงระลึกคุณแม่คงคา (๓ พ.ย.)

ร่วมจัดโดย

คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.)

วัดทองนพคุณ

เสมสิกขาลัย

มูลนิธิโกมลคีมทอง

อาศรมวงศ์สนิท

ติดต่อรายละเอียดได้ที่ คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา ๑๒๔ ซ.วัดทองนพคุณ ถ.สมเด็จพระยา คลองสาน กรุงเทพฯ

โทร ๕๓๗-๙๕๕๕, ๕๓๗-๙๕๕๐

พระสงฆ์กับการอนุรักษ์ป่า

จากข้อมูลล่าสุดของกรมป่าไม้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๘ พบว่ามีสำนักสงฆ์จำนวนถึง ๔,๑๓๗ แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติประเภทต่างๆ เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐกับสำนักสงฆ์เหล่านั้นอย่างมากมาย แม้ว่าจะมีความพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยคณะรัฐมนตรีมีมติแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหามรดกสงฆ์ในพื้นที่ป่า เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๓๘ มีแนวทาง ๓ ประการคือ

๑. ผลักดันให้ออกจากพื้นที่
๒. จัดทำโครงการส่งเสริมให้วัดหรือสำนักสงฆ์ช่วยงานด้านป่าไม้
๓. ให้ที่พักรักษาขออนุญาตสร้างวัดให้ถูกต้องตามกฎหมาย

แต่ในทางปฏิบัติส่วนใหญ่มีการดำเนินการตามแนวทางที่ ๑ คือ **ผลักดันให้ออก** เท่านั้น โดยแนวทางที่ ๒ มีเพียงประมาณ ๓๐ โครงการ เพราะข้อจำกัดในด้านกฎหมายประกอบอื่นๆ ไม่ต้องพูดแนวทางที่ ๓ ซึ่งยังไม่มีดำเนินการที่เป็นรูปธรรมแต่อย่างใด

การประสานงานใดๆ โดยที่ยังมีมุมมองที่แตกต่างกันย่อมยากที่แก้ไขปัญหาลำนี้ได้ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร., กองทุนสัตว์ป่าโลก, มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าฯ, ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก รวมทั้งกรมป่าไม้จึงจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการขึ้นเพื่อทำความเข้าใจกับข้อเท็จจริงในเรื่องปัญหาพระสงฆ์กับป่า และบทบาทบทบาทของพระสงฆ์เพื่อเสนอทางเลือกในการอนุรักษ์ป่า เมื่อวันที่ ๒๗-๒๙ มิถุนายน ๒๕๔๑ ที่ศูนย์สาธิตพุทธศาสนากับป่าไม้ที่ ๖ หรือที่วัดสุฤณญดาราม

อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี มีผู้เข้าร่วมสัมมนาถึง ๖๐ กว่าคน ทั้งพระสงฆ์ซึ่งทำงานอนุรักษ์ในลักษณะต่างๆ กัน ทั้งกลุ่มวัดสังฆทาน, พระครูพิทักษ์นันทคุณ จากน่าน, ชยสาโร ภิกขุ จากวัดป่านานาชาติ จ.อุบลฯ, ตัวแทนชุมชนกระเหรี่ยงในเขตทุ่งใหญ่นเรศวร และองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานสนับสนุนพระสงฆ์และชุมชนในการรักษาป่า

โดยจัดให้มีการนำเสนอข้อมูลจากพระสงฆ์ที่ทำงานในพื้นที่ ตลอดจนการไปดูสภาพสำนักสงฆ์ต่างๆ ในเขตใกล้เคียง

ผลการสัมมนาสามารถสรุปได้ว่า ในระดับผิวเผิน ความขัดแย้งดังกล่าว อาจเข้าใจว่าเป็นเพราะข้อจำกัดด้านกฎหมายบ้าง เช่นการประกาศเขต

อนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าทับที่สำนักสงฆ์และชุมชน ข้อจำกัดเรื่องตัวบุคคลบ้าง เช่นการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและพระธรรมวินัยอย่างตรงไปตรงมา แต่สาเหตุรากเหง้าของปัญหาดังกล่าว น่าจะมาจากวิถีคิดเรื่องความสัมพันธ์

ระหว่างคนกับป่า และวิถีคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของรัฐนั่นเอง トラบได้ที่รัฐยังมองว่าป่าเป็นสมบัติของรัฐเท่านั้น โดยละเลยการมีส่วนร่วมของประชาชนแล้ว การคุ้มครองหรือจัดการใดๆ มักไม่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ จากการแลกเปลี่ยนในกลุ่มย่อยข้อสังเกตหนึ่งจากผู้เข้าร่วมบางท่านที่ทุกฝ่ายซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว ไม่ว่าจะพระสงฆ์ รัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนทั้งหลายพึงตระหนักก็คือว่า **ความสัมพันธ์ของพระสงฆ์กับการอยู่ป่าที่แท้จริงนั้นไม่ใช่การอนุรักษ์ป่า แต่เป็นไปเพื่อการศึกษาและ**

ปฏิบัติธรรมต่างหาก โดยที่การอนุรักษ์ป่านั้นเป็นผลพลอยได้จากการศึกษาและปฏิบัติธรรม ซึ่งพระสงฆ์จะต้องชัดเจนในเรื่องดังกล่าว เช่นเดียวกับฝ่ายอื่นๆ ก็ต้องเข้าใจด้วย และไม่มองพระสงฆ์เป็นเครื่องมือในการในการอนุรักษ์ป่าของรัฐหรือของใครเท่านั้น แต่ต้องเอื้อเพื่อให้พระสงฆ์ท่านสามารถฝึกฝนปฏิบัติขัดเกลادنเองตามพระธรรมวินัย และเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายก็เอื้อกับสรรพชีวิตไม่ว่าจะเป็นในหรือนอกป่า ซึ่งบทบาทดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญอันดับแรก และจะเป็นอนุรักษ์ป่าไปเองโดยธรรมชาติ

การสัมมนาในครั้งนี้ แม้จะมีข้อดีไม่น้อย แต่คงจะไม่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายได้อย่างรวดเร็ว เพราะแม้จะมีข้อเสนอให้ระงับการดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับกรณีพระสงฆ์ในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็น “การผลักดันออกจากป่า” หรือ “การ

ให้สำนักสงฆ์เช่าที่ป่า” จนกว่าจะมีมาตรการที่เหมาะสมสำหรับทุกฝ่าย ออกมาประกาศใช้ แต่ขั้นตอนที่ต้องผ่านคณะกรรมการ-การระดับชาติ ซึ่งมีหน้าที่ในการดูแลนโยบายป่าไม้ นั้น อาจทำให้ข้อเสนอดังกล่าวเป็นหมันไปได้ง่าย ๆ เพราะคณะกรรมการชุดดังกล่าวปีหนึ่งๆ ประชุมกันเพียง ๑ ครั้ง แล้วยังนัดประชุมกันยากแสนยาก จน กรรมการบางท่านออก ๆ จะเอือมระอา

แต่การเริ่มต้นจากกลุ่มสนใจเล็กๆ โดยปรับความรู้ ทศนคติเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ รวมทั้งการร่วมกันศึกษารูปแบบทางเลือกที่เหมาะสมในเรื่องพระสงฆ์กับป่า ระหว่างฝ่ายต่างๆ ดูจะน่าสนใจกว่าการเริ่มต้นจากเบื้องบนและเป็นสิ่งที่เริ่มต้นได้เลยทันที

กองสารณียากร

รูปภาพและข้อมูล

จาก ศูนย์ฝึกอบรมรวมศาสตร์ชุมชน แห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตู้ป.ณ.๑๑๑ กรุงเทพฯ ๑๐๙๓๐ โทรศัพท์ ๙๔๐-๕๗๐๐

ขอเชิญสมัครเป็นสมาชิกนิตยสาร Seeds of Peace

Seeds of Peace เป็นวารสารภาษาอังกฤษที่มีอายุยืนยาวกว่าหนึ่งทศวรรษ นำเสนอความคิดที่แปลกใหม่ทั้งด้านนิเวศวิทยา การเมือง สังคม ฯลฯ โดยนักเขียนนามกระเดื่องอย่าง Aitkin Roshi, David Loy ฯลฯ พร้อมรายงาน สถานการณ์ชาวพุทธจากทั่วโลกในเครือข่ายพุทธศาสนิกสัมพันธ์เพื่อสังคม (International Network of Engaged Buddhists : INEB) Seeds of Peace ออกรายสี่เดือน

อัตราค่าสมาชิก ๔๕๐ บาทต่อปี (US\$ 15) ต่างประเทศ ๖๐๐ บาท (US\$ 20)

ติดต่อได้ที่

คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา
 ๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จเจ้าพระยา คลองสาน
 กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐
 โทรศัพท์ ๔๓๗๙๔๔๕ โทรสาร ๔๓๗๙๔๕๐

ร้านหนังสือ

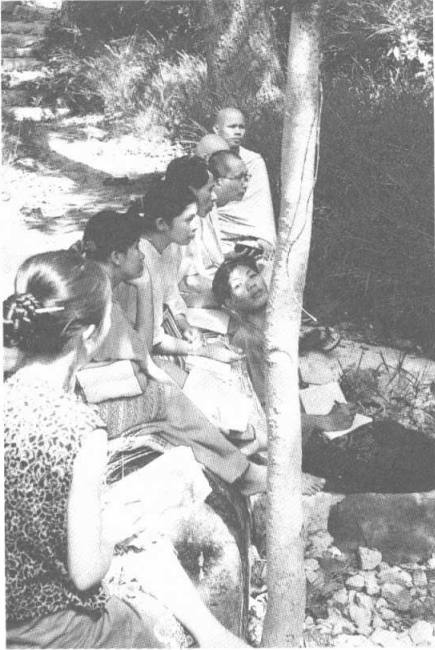
อบอุ่นด้วยหนังสือ หลากหลายให้เลือกสรร

คุณ..แวะไปหรือยัง?

๑๑๓-๑๑๕ ถนนพหลโยธินตรงข้ามวัดราชบพิธ

กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทร. ๒๒๕๕๕๓๑-๒

พุทธศาสนากับลัทธิบริโกคนิยม

วรมโฆ ภิกขุ
“กลุ่มเขียนข่าว”

มี ฤๅษณที่ผ่านม ด้มีโอกศหยุดงน
ประจ้ที่วัดไปเข้ร่วมรยการอบรมของเสมสิกขาลัย
เรื่อง “วิถีธรรม วิถีไทในยุคบริโกคนิยม” โดยรย
การนี้มีการเลื้อนจกต่นปีมเป็นกขงปี ดอนแรกท
ได้ยินจก “ต” เจ้หน้ที่เสมที่แสนดีคนน้นบอ
ว วิทยกร (ในทนี่ก็ค้อท่นพระไพศล วิสาล) ด้
องการผู้เข้ร่วมอบรมเพียง ๗ ท่นเท่นน้น ก็ให้
นิกจงนจงยอยอยู่ในใจว รยการน้สนใจออกอย่งนี้
ไจนจิงด้องการผู้เข้ร่วมอบรมจ้นวนน้ยออก
ปอนน้น แต่ภยหล้งที่ด้เข้ร่วมอบรมจิงด้ถึง
บงอ้อว จ้นวนคนท่มกเกินไปอจเป็นอุปสรรค
ในการเรียนรู้ก็ด้ เพราะการอบรมในครั้งน้นเน้นท
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (ที่จริงรยการอบรมของ
เสมอ ส่วนใหญ่ก็มกจะเน้นจุดนี้เสมอ) ฉะนั้น จ้นวน
ผู้เข้อบรมท่มก บงครั้งก็เป็นอุปสรรคในการจัด

สรบ้นความคิดให้เป็นไปในทิศทงเดียวกัน (แต่ไม่
ใช้การครอบงำ) เพราะเนือหาของการอบรมในครั้ง
นี้ หกวผู้ที่เข้ร่วมไม่เคยศึกษาพุทธศนอย่ง
ค่อนข้งลึกซ้งมกก่อน ก็มีสิทธิ์ “หลุด” ออกไปนอก
ขอบวงของการอบรมขงโดขงหนึ่งก็เป็นได้ เพราะ
โดยเนือหาแล้วมีความยงกในการทำควมเข้ใจพอ
สมควร อีท้งระยเวลอบรมน่น ๔ สัปดาห์ ถ้
ไม่ใช้คนตงงานหรือวิจัยผู้่น หรือไม่ใช้บุคคลผู้มีงน
อิสระท่เป็นส่วนตัวหรือไม่ใช้กลุ่มเอ็นจีโอแล้วละก็
โอกศที่จะปลีกตัวหนีงนประจ้ไปอยู่ในวัดป่วรม
๓๐ วัน ก็ค้งจะยงกเต็มท่ (ถึงด้มีผู้เข้ร่วมอบรม
จ้นวนเท่หยับมือเง) แต่ถึงอย่งน้นก็พบวมีผู้เข้
ร่วมย่นพื้นอย่งน้ย ๗ ท่นที่สมรถอยู่ร่วม
ตลอดรยการจงบ อีท ๓ ท่นมในระหว่ง อีท ๔
ท่นกลับป่ก่อนงนจะจบบ้ง รวมแล้ว ๑๔ ท่น

แต่นับไปนับมาในแต่ละช่วงของการอบรมก็จะมีกันประมาณ ๑๐ ท่าน นับว่าจำนวนกำลังพอดี

เนื้อหาของอบรมโดยรวมแล้วก็จะเกี่ยวกับชื่อบทความชิ้นนั้นนั่นเอง แต่ต้องบอกไว้ตรงนี้ว่าเนื้อหาที่น่าสนใจมากที่สุด (คนที่ไม่ชอบอาจจะร้องยี้ก็ได้) การอบรมตอนหนึ่งพยายามจะบอกกับผู้เข้าร่วมอบรมว่า **ตัณหา ๓** และ **ขันธ ๕** ในตัวมนุษย์ได้ถูกบริโศคนิยมนำไปใช้เป็นเครื่องมือเพื่อหลอเลี้ยงตัวมันเองอย่างไร? ความรู้ความเข้าใจตรงนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นส่วนสำคัญ หรือเป็นสิ่งที่น่าสนใจที่ชาวพุทธทั่วไปไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์หรือฆราวาส (หรือแม่ที่พูดไม่ใช่ชาวพุทธ) ควรจะพึงรับรู้ไว้ประดับสมองและปัญญาบารมีตน ด้วยประการหนึ่งก็คือว่าบทเรียนตรงนี้ได้นำไปสู่จิตวิเคราะห์เรื่องจิตไร้สำนึก ประหนึ่งว่าบริโศคนิยมมีเล่ห์สะกดจิตและครอบงำผู้คนให้อยู่หมัดจะนั้น

ณ จุดนี้เอง หากท่านผู้ใดขาดสติกำหนดรู้ในตัวตน ก็จะตกอยู่ภายใต้การครอบงำของบริโศคนิยมโดยมีรัฐตัวเช่นกัน นั่นจึงเป็นที่มาของการ **กลายพันธุ์** จาก **บริโศคนิยม** ที่เป็นเพียงพฤติกรรมไปสู่ **บริโศคนิยม** ที่เป็น **ที่พึ่งทางใจ** หรือกลายเป็น **ลัทธิศาสนา** ประเภทหนึ่งไปเลย

แต่ในขณะที่เดียวกันตัว **ลัทธิศาสนา** เองในบางลัทธิก็มีกลเม็ดเด็ดพรายในการดึงเอาความเชื่อ ความศรัทธาทางศาสนา มาจูน (หรือหลอกล่อ) ให้เข้ากันได้กับระบบการตลาด-การโฆษณาประชาสัมพันธ์ นำไปสู่ระบบเศรษฐกิจ ความเชื่อ ความศรัทธาระดับมหภาค โดยอาศัยความเชื่อความศรัทธาที่มีอยู่ (หรือเพิ่งจะเกิดขึ้นในภายหลัง) ให้เป็นประโยชน์แก่ตัวลัทธิเอง ซึ่งกำลังประสบความสำเร็จทางด้านชื่อเสียง รายได้ และจำนวนสาวกอยู่ในขณะนี้ นั่นก็หมายความว่ารูปร่างหน้าตาของลัทธิศาสนาในยุคบริโศคนิยมเองก็ได้มีการกลายพันธุ์ เพื่อรับใช้บริโศคนิยมด้วยเหมือนกัน

รายการอบรมแบ่งออกเป็น ๔ ช่วง ตามหลักอริยสัจ ๔ ถึงตรงนี้ไม่นึกมาก่อนว่าบริโศคนิยมที่

เรากำลัง “ลึงลึง” กันอยู่นี้เป็นสมุทัย หรือ รากเหง้าของปัญหาสังคมร้อยแปดพันประการที่กำลังมระมุดมุดอยู่ในขณะนี้ และ “มรรค” ที่เป็นทางออกหรือวิธีแก้ไขที่พวกเราต่างก็ช่วยกันระดมความคิดกันออกมา ถึงจะเป็นเพียง “ความคิดฝึกหัด” ที่เพิ่งจะลองคิดเกี่ยวกับประเด็นบริโศคนิยมขึ้นมาเดี๋ยวนั้น แต่ก็ให้ความรู้สึกว่แนวความคิดมีได้อยู่ในระดับฝึกหัดแต่อย่างใด ตรงกันข้ามกลับดูเป็นความคิดที่น่าจะทดลองบอกกล่าวให้ใครๆ ได้ทราบ เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของผู้คน ไม่ว่าจะเป็นการกลับไปสู่สังคมเกษตร, การกลับไปหาประเพณีวัฒนธรรมเดิมๆ ที่พวกเราเคยมีกัน การหันกลับมาผลิตสิ่งของใช้เอง หรือแม้ที่สุดกลับคืนไปสู่เนื้อหาทางศาสนาที่แท้จริง เหล่านี้เป็นเพียง “ความคิดฝึกหัด” แต่ถ้าหากว่า “ความคิดฝึกหัด” นี้ได้กระจ่ายความเข้าใจและเกิดการซึมซับไปสู่ระดับมวลชนแล้วละก็ น่าจะมีส่วนช่วยแก้ปัญหา “สังคมหลงทาง” ให้ทุเลาเบาบางลงไปได้บ้าง ซึ่งจุดนี้ท่านวิทยากรได้สรุปมรรคาในการแก้ปัญหาบริโศคนิยมให้เข้าไปสู่หลัก **บุญกิริยาวัตถุ ๓** นับว่าเป็นหน้าปากคอกของผู้เขียนที่ไม่นึกว่าวิธีออกจากบริโศคนิยมจะเป็นหัวข้อธรรมข้อนี้ (อาจเป็นหน้าปากคอกของคนอื่นด้วยเหมือนกัน)

ท่านวิทยากรได้อธิบายให้เราได้เข้าใจเกี่ยวกับบุญกิริยาวัตถุ ๓ ว่า เมื่อเรามีวัตถุมาก (หรือมีทรัพย์มาก) จนเกินพอดี ก็จงนำทรัพย์ที่เหลือเพื่อนั้น “ทำทาน” เสียบ้าง อยาได้หลงไหลได้ปลื้มไปกับวัตถุที่ตนมีตนใช้อยู่ให้มากนัก มันจะพบแต่ความทุกข์ หากอยากมีความสุขมากขึ้น ก็จง “รักษาศีล” จิตจะได้พบความสุขขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง และหากปรารถนาจะมีความสุขให้มากไปกว่านี้ก็จงหันไป “ทำภาวนา” ให้มากๆ นี่แหละคือ **บุญกิริยาวัตถุ ๓**

ฉะนั้น จะว่าไปแล้วบุญกิริยาวัตถุ ๓ นอกจากจะเป็นเรื่องของการไป **นิพพาน** แล้ว ยังโยงไปสู่การออกจากบริโศคนิยมได้ด้วย สุดแต่แต่ว่าใครจะตี “โกอาน” ออกหรือไม่?

ก็อย่างที่บอกว่าเนื้อหาของการอบรมครั้งนี้ น่าสนใจมาก เหมาะสำหรับผู้สนใจศึกษาจะนำความรู้ทางพุทธศาสนาที่ตนมีอยู่มาเทียบเคียง หรือนำไปใช้ให้เกิดสติปัญญาแก่ตน ให้เกิดความรู้ตัวเท่าทันสังคัมที่กำลังแปรเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว แต่คงจะน่าเบื่อสำหรับคนที่เกลียดศาสนาเป็นทุนเดิมหรือไม่ได้ศึกษาเนื้อหาทางพุทธศาสนามาก่อน ฉะนั้น ผู้เขียนเห็นว่าถ้ามีโอกาส น่าจะลองมีการจัดเข้าสำหรับบุคคลผู้พลาดโอกาสในคราวที่ผ่านมา เพราะแอบรู้มาว่ามีคนสนใจแต่พลาดโอกาสจำนวนไม่น้อยเหมือนกัน เนื่องจากมีการเลื่อนกำหนดอบรมมาเป็นกลางปี

ตอนท้ายสงสัยเลยลองแอบถามท่านวิทยากรเล่นๆ ว่า มีการคาดหวังอย่างไรกับผู้ที่เข้าร่วมอบรมจำนวนหยิบมือนี้ อีกตั้งแต่ละคนก็ไม่ได้เป็นผู้นำชุมชนหรือมีบทบาทในสังคัมสักหน่อย ท่านวิทยากรตอบด้วยอารมณ์ขันแถมที่เล่นที่จริงว่า “สงสัยเปลี่ยนแปลงโลก หรือปฏิวัติโลกไปเลยมั้ง”

(ป.ล.ชอบใจการไปแคมป์บังคับโปรแกรมมาก ไม่ว่าจะเป็นที่ภูจิก, เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว และน้ำตกตาดโตน โดยเฉพาะที่ภูจิก จำได้ว่าตั้งแต่เกิดมายังไม่เคยไปนอนตามหน้าผาแบบนั้นมาก่อน (ไม่นับชาติที่เกิดเป็นเสียงผา) แคมป์ก็ไม่ได้ทางอีกต่างหาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทิวทัศน์ที่ปรากฏอยู่เบื้องหน้า เห็นแล้วนึกว่าอยู่ในทิเบต ลืมตาตื่นขึ้นมาตอนเที่ยงคืนพบว่าพระจันทร์ดวงโตมาลอยคว้างสว่างไสวอยู่เบื้องหน้าพอดี ลมก็พัดแรงจนยุงปลิวไปหมด ตอนเช้าผู้ร่วมอบรมช่วยกันปั้นข้าวเหนียวคลุกกับไข่แล้วเอาไปอังไฟแบ่งปันกันทั่วห้อง (เรียกอาหารชนิดนี้ว่าอะไร อืดมากก็ลืมไปแล้ว) บรรยากาศแคมป์แบบนี้ทำให้หลุดออกมาจนออกแรงดึงดูดของบริโภคนิยมได้ชะงัดดี นี่แหละถึงได้บอกให้จัดอีกรอบใจล่ะ เลยต้องปัจฉิมลิขิตไว้ตรงนี้ว่าใครไม่ได้มาสมัครลงคอร์สนี้ นับว่าน่าเสียดายอย่างใหญ่หลวง)

๕ กรกฎาคม ๒๕๔๑

ทูล องค์ทะไลลามะ ทราบฝ่าพระบาท

อาตมภาพยังระลึกถึงพระกรุณาที่โปรดประทานสาส์นอวยพรและของขวัญเนื่องในวันเกิดครบ ๘๔ ปีของอาตมภาพ

และในวโรกาสวันคล้ายวันประสูติของฝ่าบาทซึ่งใกล้จะมาถึง อาตมภาพจะได้สวดมนต์ถวายพระพรในวันดังกล่าว และเข้าใจว่าจะมีกิจกรรมทางวัฒนธรรมในกรุงเทพฯ เพื่อถวายพระเกียรติแด่ฝ่าบาทตลอดทั้งเดือน ภายใต้การดำเนินงานของคุณย์ทิเบตศึกษาและผู้ร่วมจัดงานอื่นๆ

ขอถวายพระพรให้ฝ่าบาททรงมีพระพลามัยสมบูรณ์และพระชนมายุยืนนาน เพื่อทรงเป็นนาคะและปกแผ่พระเมตตาคุณแก่สรรพสัตว์ไปตราบนาน หวังว่าฝ่าบาทคงจะไม่ทรงเหน็ดเหนื่อยในการนำพาชาวทิเบตและศาสนิกอื่นๆ ไปบนมรรคาแห่งกรุณาและอิหิงสา และหวังว่าทิเบตจะเป็นอิสรภาพจากความทุกข์ยากทั้งหมด

ขอถวายพระพร

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช

สกลมหาสังฆปริณายก

วัดบวรนิเวศวิหาร

กรุงเทพฯ

ปาจารย์สาร

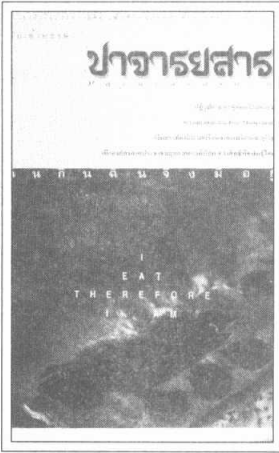
โยงหัวใจและความคิด เพื่อชีวิตแสวงหา ทำทนายยุคบริโภคนิยม

ฉบับเข้าพรรษา ปีที่ ๒๖ นี้ พบกับ

- ปฎิรูปศาสนา กุ๊กภัยบริโภคนิยม/พระไพศาล วิสาโล
- เงินตราท้องถิ่น บทเรียนจากอเมริกาและยุโรป/Jeff Powell
- วิศวะพันธุกรรม อันตรายที่คุณคิดไม่ถึง
- วิจัยหนังสืออันหลากหลายและอื่นๆ อีกมากมายในฉบับ

พบกับนักเขียนประจำอย่าง พระไพศาล วิสาโล, ส.ศิวัรักษ์, พิภพ ธงไชย, วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, พงณา จันทรสันติ, นพพร สุวรรณพานิช, วิศิษฐ์ วัังวิญญู กำหนดออกราย ๔ เดือน ราคา ๘๐ บาท/เล่ม อัตราค่าสมัครสมาชิก ปีละ ๒๒๐ บาท ติดต่อกับปาจารย์สาร ๖๐/๒ ถ.ติวานนท์ ๓๔ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทรศัพท์ ๙๕๐-๖๖๐๑-๔ โทรสาร ๕๘๐-๓๗๑๑ email : pipob@ksc.th.com

หกปีจากปริทัศน์
ราคา ๒๘๐ บาท
หนา ๔๕๕ หน้า

รวมข้อเขียนของ ส.ศิวัรักษ์
ในระหว่างเป็นสารานุกรม
หนังสือ **สังคมศาสตร์ปริทัศน์**
ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๖ - พ.ศ.
๒๕๑๒ ซึ่งสมบูรณ์กว่า **ห้าปีจากปริทัศน์** ซึ่งได้รับการคัดเลือกเป็นหนังสือดีรอบศตวรรษ ๑ ใน ๑๐๐ เล่ม

อ่านบทวิพากษ์การคัดเลือกหนังสือดี ๑๐๐ เล่มในถ้อยแถลงของผู้เขียน กับบทบรรณาธิการซึ่งนอกจากจะให้ภาพของสถานการณ์สังคมในยุคนั้นๆ แล้ว ยังทำให้เห็นพัฒนาการทางความคิดของผู้เขียนตลอดจนพัฒนาการทางภาษาที่จัดอยู่ในชั้นยอดผู้หนึ่ง

โครงการศูนย์ไทย-ทิเบต

THAI-TIBETAN CENTRE (T.T.C.)

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมสังคมของทิเบต
๒. เพื่อเสริมความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างประชาชนไทย-ทิเบต
๓. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างพุทธศาสนิกายต่างๆ

รายการหนังสือของศูนย์ไทย-ทิเบต

๑. แผ่นดินและประชากรของข้าพเจ้า ๑๒๐ บาท
ทะเลลามะ เขียน ส.ศิวัรักษ์ แปล
๒. วาเตะทะเลลามะ ๔๐ บาท
ส.ศิวัรักษ์ แปลและเรียบเรียง
๓. ชีวิตประวัติของพระภิกษุณีจิ้น ๖๔ บาท
พระภิกษุเปา-จาง บันทีก ลี จุง-ลี แปลอังกฤษ
ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ แปลไทย

สนใจติดต่อได้ที่

๑๑๓-๑๑๕ ถ.เฟื่องนคร (ตรงข้ามวัดราชบพิตร) กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทร. ๒๒๕-๙๕๓๓-๕ (นายดำรง ปัทมภาส)

พุทธทาสรำลึก : บทเรียนที่พึงพิจารณา

โอดิตคุณโก

ข้อเท็จจริงที่ว่า ภายหลังจากมรณกรรมของ พุทธทาสภิกขุเมื่อ ๘ กรกฎาคม ๒๕๓๖ แล้ว มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับสวนโมกขพลารามอยู่ไม่น้อย นั้นเป็นสิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องกับ “อารามอันเป็นกำลังแห่งความหลุดพ้น” แห่งนี้ไม่อาจจะปฏิเสธได้ แม้ว่าด้านหนึ่งจะปิดความรับผิดชอบออกไปให้พ้นตัวได้ว่า “เป็นธรรมดาที่เมื่อสิ้นบุญท่านอาจารย์แล้วจะอย่างไร ก็คงรักษาไว้ให้เหมือนเดิมทุกอย่างไม่ได้...” แต่อีกด้านหนึ่งก็คือ การที่ไม่สามารถจะรักษามรดกธรรมที่สำคัญหลายประการเอาไว้ได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการอธิบาย และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตอบคำถามของสังคม

นับตั้งแต่ท่านพุทธทาสภิกขุได้เริ่มต้นตั้งคำถามต่อความเป็นพุทธบริษัทของพุทธศาสนิกชน และพยายามค้นหาตัวแท้หรือแก่นแกนของพระพุทธศาสนาที่เป็นอยู่ สิ่งหนึ่งที่ควบคู่ไปกับการเป็นสถานที่สำหรับฝึกฝนเหล่าพุทธบุตรของสวนโมกข-

พลารามก็คือ การเป็นแหล่งหรือสนามทางปัญญาที่รองรับบทบาทการเคลื่อนไหวในการเผยแผ่ธรรมของ พุทธทาสภิกขุได้อย่างหนักแน่นมั่นคงยิ่ง

ขณะที่กระแสธารน้ำไหลเริ่มเอื่อยช้าลงไป เพราะการแผ้วถางป่าหันมาทำสวนยางพาราของชาวบ้านรอบๆ สวนโมกข์ และวันเวลาของยุคใหม่ ปัจจุบันสมัยอันแห่งแล้งยิ่งขึ้นทุกขณะ แต่กระแสน้ำเชี่ยวกรากของ ภูมิปัญญาซึ่งมีต้นเงื่อนมาจากฐานคิดแบบพุทธของพุทธทาสภิกขุ กลับไหลปล้ำล้นขอบเขตของชาววัด-ผู้ปฏิบัติธรรม ออกไปสู่แวดวงปัญญาชนทุกระดับกว้างขวางขึ้นทุกขณะ นอกจากปาฐกถาและธรรมเทศนาอันแหลมคมแล้ว อีกส่วนหนึ่งที่สำคัญไม่ด้อยไปกว่ากันก็คือ วิวาทะอันนำมาซึ่งการวิพากษ์ระบบและกลไกต่างๆ ของสังคมสยามและโลกสันนิบาตอย่างตรงไปตรงมา ทั้งที่มีผู้จัดในสถานที่ต่าง ๆ และที่เกิดขึ้นในสวนโมกข์เอง

ในห้วงเวลานั้น นอกเหนือไปจากพระหนุ่ม

ณเณรน้อยที่สละพรวาสาวิสัยออกมาร่วมแสวงหา
โมกขธรรมแล้ว ยังมีผู้คนอีกไม่น้อยที่เริ่มเรียนรู้ใน
การตั้งคำถามกับชีวิตและการเกิดมาเพื่อจะ “เป็น
มนุษย์” ตามแนวทางที่ได้แบบอย่างจากท่านพุทธทาส
ต่างมุ่งหน้าเข้ามาพักแรมในเขตอารามแห่งนี้ ทั้งที่
มาอาศัยอยู่ชั่วคราว และบางคนซึ่งค้นพบคำตอบที่
พอใจจนไม่ยอมหวนกลับมาออกไปอีก

จริงอยู่ที่สภาพการณ์ดังกล่าวด้านหนึ่งย่อม
ผูกติดอยู่กับ “ความเป็นพุทธทาสภิกขุ” อย่างยาก
จะแยกออกจากกันได้ แต่ข้อเท็จจริงที่ควรแก่การ
พิจารณาไปพร้อมๆ กันก็คือ ใช่หรือไม่ว่านี่เป็นสิ่งที่
ท่านพุทธทาส “ตั้งใจ” ให้เกิดขึ้นในขอบเขตของสวน
โมกขพลารามด้วย หรืออย่างน้อยที่สุดก็เป็นสิ่งที่
ท่านร่วมกระทำมากับบรรดาสหายธรรมทานตลอด
มาโดยไม่เคยแสดงอาการปฏิเสธ ทั้งที่โดยบทบาท
และสถานภาพของท่านในขณะนั้นสามารถกำหนด
สิ่งต่างๆ ในสวนโมกข์ได้อย่างไม่ยากลำบากแต่
ประการใด

“แม้ฉันตายกลับไปหมดแล้ว
แต่เสียงสั่งยังแจ้วแว่วหูสหาย
ว่าเคยพลอดกันอย่างไรไม่เสื่อมคลาย
ก็เหมือนฉันไม่ตายกายธรรมยัง

ทำกับฉันอย่างกะฉันนั้นไม่ตาย
ยังอยู่กับท่านทั้งหลายอย่างหนหลัง
มีอะไรมาเขี่ยไค้ให้กันฟัง
เหมือนฉันนั่งร่วมด้วยช่วยชี้แจง”

หากบทกลอนข้างต้นเป็นความรู้สึก ความ
ประสงค์หรือคำสั่งเสียส่วนหนึ่งของท่านพุทธทาสแล้ว
คำถามที่จะต้องมีส่วนตอบก็คือ ๕ ปีที่ผ่านมา
ภายหลังจากมรณกรรมของท่านพุทธทาส การทำ
หน้าที่ชี้แนะให้สติแก่สังคมด้วยมุมมองจากหลัก
พุทธธรรมคำสอนของพระบรมศาสดา ธรรมสภาจ-
ฉาการเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ได้จากการ
ศึกษาและปฏิบัติธรรม ตลอดจนบรรยากาศแห่ง
การเรียนรู้แก่นแกนของพุทธศาสน์ที่ปราศจากสี-

ลัทธิพหุบาทนตามแบบฉบับพุทธทาสนั้น สิ่งเหล่านี้
บรรยากาศเหล่านี้ยังมีอยู่ในสวนโมกขพลารามหรือไม่
มีพักจะต้องกล่าวถึงการประยุกต์ใช้ธรรมะเพื่อแก้
ปัญหาสังคม-ชี้ทางรอดให้แก่สังคมอย่างที่พุทธทาส
ภิกขุเคยกระทำ ซึ่งจำเป็นจะต้องใช้สติปัญญามาก
ไปกว่าที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ใช่หรือไม่ว่า นี่ต่างหากที่เป็นจิตวิญญาณ
ด้านปัญญาของสวนโมกข์ที่เคียงคู่อยู่กับอานาปาน-
สติภาวนาอย่างไม่อาจแยกออกจากกันได้ ใช่หรือไม่
ว่านี่คือแก่นมรดกธรรมในแ่งมุมของวิถีคิด-วิถีทำ
งานอันเป็นผลพวงจากการศึกษาค้นคว้าตลอดชีวิต
ของท่านพุทธทาส และใช่หรือไม่ว่านี่เองที่ทำให้สวน
โมกขพลารามมีความเป็นสถาบันอันเป็นสดมภ์หลัก
ในด้านปัญญาแห่งหนึ่งของสังคมสยาม อันมีความ

“แต่ความเป็น “สวนป่าอันเป็น
โมกขพลารามเป็นสมบัติของพุทธ
ชาติทั้งมวล หาได้เป็นของบุคคล กลุ่ม

ต่างจากวัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมอื่นๆ อย่างมีนัย
สำคัญ

สวนโมกขพลารามนั้น แม้ว่าจะมีชื่ออย่าง
เป็นทางการว่า “วัดธารน้ำไหล” ตามรายชื่อทะเบียน
วัดของกรมการศาสนา. ของคณะสงฆ์ไทย.. หรือ
ของรัฐบาลก็ตาม แต่ความเป็น “สวนป่าอันเป็น
กำลังแห่งการหลุดพ้น” นั้น สวนโมกขพลารามเป็น
สมบัติของพุทธศาสนิกชนทั่วโลก เป็นที่พึงของ
มนุษยชาติทั้งมวล หาได้เป็นของบุคคล กลุ่ม ตระกูล
หรือมูลนิธิใด ๆ ไม่

สิ่งเหล่านี้ต่างหากที่ชาวสวนโมกข์พึงตระ-
หนักและควรแก่การตราไว้ หาใช่จะมุ่งไปที่การรักษา
พิธีกรรมอันเป็นเปลือกกระพี้เพียงด้านเดียวไม่ ถึง
แม้ว่าพิธีกรรมทั้งปวงที่ท่านพุทธทาสริเริ่มหรือรักษา
ของเดิมในท้องถิ่น ตลอดจนแสดงความเป็นเถรวาท
สยามเอาไว้ จะมีคุณค่าเพียงใดก็ตาม แต่สิ่งที่ควร
แก่การใช้โยนิโสมนสิการไม่ใช่น้อยก็คือ ท่าน

พุทธทาสใช้พิธีกรรมเหล่านั้นเพื่อรับใช้อะไร มีวัตถุประสงค์และกุศโลบายอย่างไรเป็นเข็มมุ่งและที่สำคัญที่สุดก็คือ เป้าหมายของการสถาปนาสวนโมกข-พลารามขึ้นมาในโลกนั้น เพื่ออะไรและมีปณิธานอย่างไร หาไม่แล้ว ผู้ที่คิดทำตามหรือพยายามรักษา ก็จะทำได้เพียงการสวดบทธตามๆ กันไปเท่านั้น

นี่คือบาทฐานที่จำเป็นอย่างยิ่งในการจัดรำลึกถึงพุทธทาสภิกขุ ไม่ว่าจะในโอกาสใด ๆ !!

การจัดงานขึ้นเพื่อรำลึกถึงบุคคลหรือการกระทำของบุคคลนั้น เท่าที่เป็นอยู่ ทางหนึ่งก็เป็นแต่การมุ่งเชิดชูบูชาผู้ที่ถูกระลึกถึง ด้วยว่ามักจะมี การเหยียดคุณค่าความดีของผู้นั้นขึ้นมากล่าวขานเท่าที่มีหรือจะสามารถกระทำได้อันแทบจะเป็นประเพณีนิยมไปเสียแล้วในการเขียนย่ออย่างเพื่อเจ้อ ซึ่งถ้า

กำลังแห่งการหลุดพ้น” นั้น สวน ศาสตริกชนทั่วโลก เป็นที่พึ่งของมนุษย์- ตระกูล หรือมูลนิธิใด ๆ ไม่”

หากไม่ระวังสังวรเอาไว้บ้างก็ไม่ยากนักที่จะทำให้ผู้ถูก ยกย่องในลักษณะนั้นกลายเป็นของวิเศษศักดิ์สิทธิ์ ไปเสียหมด โดยเฉพาะผู้ล่วงลับที่เป็นพระภิกษุผู้ซึ่ง ได้รับความศรัทธาเลื่อมใสอยู่แต่เดิม หรือมีจะนั้น ด้วยการรำลึกเองนั่นแล ที่จะนำความวิบัติเสื่อมเสีย ไปสู่ผู้จากไปแม้ในเกียรติคุณของท่านที่เคยมีมาก่อน เพียงเพราะการกระทำที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ จัดแจง กระทำขึ้นอย่างขาดสติปัญญา หรือด้วยโมหะจริตที่มี อยู่เป็นเจ้าเรือน

จะว่าไปแล้ว การที่บุคคลใดๆ เกิดขึ้นมา ในโลก มีโอกาสได้เติบโต ได้เรียนรู้ฝึกหัดขัดเกลา ตนเอง มีการดำเนินชีวิตลองผิดลองถูกไปจนแก่เฒ่า และล้มหายตายจากไปในที่สุด ก็นับได้ว่าเป็นบทเรียน ได้ในทุกกรณี แง่มุมต่างๆ ทั้งที่ถูกหรือผิดก็ตาม ล้วนแล้วแต่แสดงข้อเท็จจริงให้ได้เรียนรู้เทียบเคียง ค้นหาคำตอบที่เหมาะสมที่ควรแก่ผู้ศึกษา ตามแต่ภูมิ- ปัญญาและประสบการณ์ที่มีทั้งสิ้น แทบมีพักจะ

ต้องกล่าวถึงผู้มีอัจฉริยภาพและทรงไว้ซึ่งญาณ ทักษะเช่นท่านพุทธทาสภิกขุ ผู้ซึ่งฝากมรดกธรรม เอาไว้แก่มนุษยชาติเป็นจำนวนมาก นอกเหนือไป จากการ “ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เย็นให้สัมผัส” อันนับ วันที่เราทั้งหลายจะไม่มีแบบอย่างให้เอาเยี่ยงใน ทางที่ถูกที่ควรเช่นนี้ไปทุกที

ถึงที่สุดแล้ว สิ่งที่ควรแก่การพิจารณาร่วม กันก็คือ อะไรคือสิ่งที่เราทั้งหลายต้องการให้เกิดขึ้น จากการทำงานกันระลึกถึงท่านผู้ล่วงลับไปแล้ว ทั้งใน แง่มุมของการให้ และแง่มุมในการรับ ทั้งในขอบ ข่ายของศิษยานุศิษย์และในภาพรวมของสังคม หรือ บริบทที่บุคคลอันเราพึงระลึกถึงเคยมีบทบาทเคยมีส่วนเกี่ยวข้อง

หากตีประเด็นเหล่านี้ไม่แตก ไม่สามารถ ทำความเข้าใจได้ก็รังแต่จะนำมาซึ่งความเสื่อม มี อนาคตอันฝืดท้อเป็นที่พึงหวังโดยแท้...

กล่าวสำหรับ “งานสัปดาห์พุทธทาสรำลึก” ที่จัดขึ้นระหว่าง ๒๓-๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๑ ที่ ผ่านมาแล้วนั้น สิ่งต่างๆ ที่ปรากฏก็ยังคงพอจะหวัง ได้ว่า การระลึกถึงท่านพุทธทาสโดยบรรยากาศและ กระบวนการแลกเปลี่ยนทางปัญญาจะมีอยู่บ้าง ต่างไปมากกว่าก่อนหน้านี้ที่มุ่งไปที่การกล่าวถึงตัว บุคคลจนแทบหลงลืม “ความเป็นทาสของพระพุทธ เจ้า” ของท่านผู้ล่วงลับไป กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นใน ปีนี้และความสำเร็จที่เกิดขึ้น คงจะเป็นศุภนิมิตแก่ผู้ รับผิดชอบและมีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายได้ว่า การ ร่วมกันรักษา “ความเป็นสวนโมกขพลารามและ ความเป็นพุทธทาส” ที่แท้เอาไว้นั้น ยังมีคนยินดีที่ จะร่วมมืออยู่ด้วยอีกไม่ใช่น้อย ควรที่จะตั้งอกตั้งใจ ตระเตรียมที่จะจัดงานจัดกิจกรรมเช่นนี้ขึ้นอีก ทั้งยัง ควรที่จะแสดงพัฒนาการด้านต่างๆ ให้ปรากฏด้วย มิใช่หมั่นยืนดีอยู่กับความสำเร็จที่เริ่มเกิดขึ้นบ้างแล้ว

มิเช่นนั้นก็จะพากันติดหล่มจมปลักอยู่กับ ความคิดแบบเดิมที่ว่า..ท่านอาจารย์ทำไว้ดีแล้วอยู่ร่ำไป!!!

มิถุนายน ๒๕๔๑

สัมภาษณ์พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ

(กองตำรามูลนิธิการงาน หนึ่งในผู้จัดงานสัปดาห์พุทธศาสนาสราสิก)

ขอเรียนถามความเป็นมาและแนวคิดในการจัดงาน สัปดาห์พุทธศาสนาสราสิกในปีนี้นี้ครับ

“การจัดงานในครั้งนี้จะมี ๓ ส่วน โดยจะศึกษา อดีต ดูปัจจุบัน เพื่อมองไปที่อนาคตว่าจะเป็นอย่างไร

นอกเหนือจากนี้ การจัดงานพุทธศาสนาสราสิก ในครั้งนี้ กลุ่มกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ พุทธ-ศาสนาสราสิก ยังร่วมกับนายแพทย์บัญชา พงษ์พานิช จัด กิจกรรมและเปลี่ยนทางปัญญาชื่อว่า **ธรรมสภาจกฉา** ซึ่งโดยปกติจะจัดขึ้นทุก ๓ เดือน เข้ามาผนวกใน งานด้วย โดยจะมีการอภิปรายและสนทนาแลกเปลี่ยนเพื่อขยายผลเกี่ยวกับประยุกต์ใช้ธรรมะในการแก้ไขปัญหาสังคม เป็นการรื้อฟื้นบทบาทของท่านอาจารย์ ที่ได้เคยทำไว้ในอดีต แต่ได้ขาดหายไป เมื่อท่านอาจารย์สิ้นไป

โดยที่ก่อนหน้านี้ รายการตามรอยพุทธศาสนาสราสิก ใน **เล่าไว้ในวัยสนธยา**^๑ โดยคุณประชา หุตานุวัตร และสืบเนื่องด้วยการไปดูสวนโมกข์เท่านั้น ก็เพื่อเป็นการทำความเข้าใจต่อเหตุปัจจัยและอิทธิพลที่ทำให้เกิดท่านพุทธทาส

จากนั้น ก็กลับมาพิจารณาปณิธาน ๓ ข้อของท่านพุทธทาสในแง่มุ่งของการนำเสนอทางออกต่อสังคม (โดยส.คิวิรักษ์) แล้วย้อนมาดูว่า สวนโมกข์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร สอดคล้องกับปณิธานและเป้าหมายหรือไม่ ทั้งธรรมาศรมธรรมทูตเพื่อการเผยแผ่ไปต่างประเทศ, ธรรมาศรมนานาชาติเพื่อการแลกเปลี่ยนระหว่างศาสนา และธรรมาศรมธรรมาตาเพื่อส่งเสริมนักบวชสตรี

นอกจากนี้ การที่เชิญคุณองคาร กัลยาณพงษ์

มานำเสนอธรรมะด้วยบทกวี ซึ่งเป็นสิ่งที่ท่านพุทธทาสได้ทำมาตลอดนั้น ก็จะช่วยขยายให้เห็นวิถีคิดของท่านอาจารย์เกี่ยวกับการใช้กุศโลบายในการเผยแพร่หลายด้าน ทั้งการทำหนังสือ การเทศน์ ขณะที่อีกด้านหนึ่งคือ กวีนิพนธ์ ในนามปากกา **สิริ-วาทส** หรือ **อินทปัญญา** หรือการใช้ศิลปะ วัฒนธรรม เป็นอุบายวิธีในการเผยแพร่ธรรมะ ก็ยังมีคนพูดกันน้อย ยิ่งในสมัยปัจจุบัน การใช้ศิลปะอย่างนี้ในการเผยแพร่ก็ไม่มีผลขยายผลมากนัก มีแต่การเทศน์ต่างๆ ที่ในสมัยพุทธกาล การสืบทอดพระสูตรด้วยมุขปาฐะยังมีการร่ายกรองเป็นฉันทลักษณ์ด้วยซ้ำไป”

หลังจากงานสัปดาห์พุทธศาสนาสราสิก สวนโมกข์มีความเคลื่อนไหวอย่างไรบ้างครับ

“อยากขอพูดออกเป็น ๓ ส่วน

๑. **การเตรียมการ** ได้พบแง่มุมที่น่าสนใจว่ามีหลายฝ่ายทั้งในและนอกสวนโมกข์พร้อมที่จะร่วมทำหรือสนับสนุนการกิจกรรมในมิติที่ตอบสนองต่อความขาดแคลนต่อสังคม ภายใต้กรอบพุทธธรรมซึ่งบทบาทตรงนี้ท่านพุทธทาสเคยเป็นสดมภ์หลักและเป็นที่ยอมรับอยู่มาก

๒. **ระหว่างกิจกรรม** สิ่งที่เป็นห่วงกันว่าบรรยากาศในงานนี้ จะกระทบต่อหลายฝ่ายในสวนโมกข์ก็ไม่เกิดขึ้น ถ้าเราใช้ธรรมะและกรอบของท่านอาจารย์เป็นเกณฑ์

๓. **ข้อสรุปหลังงาน** กิจกรรมอย่างสัปดาห์พุทธศาสนาสราสิกอย่างนี้ จึงน่าจะมีอยู่ต่อไป โดยจะเป็นฐานในการทำงานอย่างอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมอบรมแบบมีส่วนร่วม, การทำหนังสือ

๑ เล่าไว้ในวัยสนธยา อดีตชีวิตประวัติของท่านพุทธทาส สัมภาษณ์โดยพระประชา ปสนุนธมโม(ประชา หุตานุวัตร)

พิมพ์พุทธศาสนา น่าจะได้รับการยอมรับมากขึ้นใน
 สวนโมกข์ เพราะก็เป็นกรนำแบบอย่างการใช้สื่อ
 ของท่านพุทธทาสในการเผยแพร่ธรรมะให้สอดคล้อง
 กับคนรุ่นใหม่และยุคสมัยอย่างหนึ่ง โดยที่งานของ
 อาจารย์พุทธทาสโดยตรงจะอยู่ในหนังสือ **ปกิธาน** ราย
 ๒ เดือน

นอกจากนี้ กลุ่มที่ทำงานหอไตรฯ กองตำรา
 มุลินีธรรมทาน บนเขาพุทธทอง ยังคงความตั้งใจ
 เดิม คือทำอะไรจะทำให้งานของท่านอาจารย์ที่มี
 อยู่ แต่ยังไม่มีการจัดเป็นหมวดหมู่ มาจัดเป็นฐาน
 ข้อมูลที่เหมาะสม ง่ายแก่การค้นคว้า ไม่ว่าจะเป็
 คำบรรยาย เทปบันทึกเสียง งานที่ได้ตีพิมพ์และยัง
 ไม่ได้ตีพิมพ์ ข้อเขียนที่เป็นลายมือบันทึกการศึกษา
 การตั้งข้อสังเกต ก็จะรวบรวมไว้โดยใช้เทคโนโลยี
 บางอย่างที่เหมาะสมเช่น คอมพิวเตอร์ ทั้งนี้รวมถึง

การเก็บรวบรวมภาพของท่านอาจารย์ไว้ด้วย

ต่อจากการทำฐานข้อมูล คือ ทำอย่างไรจะ
 ส่งเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของท่านอาจารย์ ซึ่ง
 ศึกษาด้วยตัวเองอย่างนอกระบบ (โรงเรียนหรือ
 สถาบันต่าง ๆ) และสร้างวิธีการเรียนรู้เฉพาะตัวขึ้นเอง
 จนเป็นที่ยอมรับว่ามีประโยชน์

ท่านศึกษาค้นคว้าอย่างไร มีวิธีคิดอย่างไร
 เพื่อเราจะได้ศึกษาว่า อะไรเป็นปัจจัยในการเกิด
 พุทธทาส

ทั้งนี้ เป็นที่ยอมรับกันว่า วิฤตการณ์ใน
 ปัจจุบัน ส่วนหนึ่งมาจากกระบวนการศึกษาในกระแส
 หลัก ทำอย่างไรจึงจะเกิดทางเลือกอื่น ๆ โดยไม่ต้อง
 ฟังกระแสหลัก ซึ่งหลายคนคิดว่า ให้คำตอบเกี่ยวกับ
 กระบวนการเรียนรู้ไม่ชัดเจน”

รายการบรรยายของ ส.ศิวัรักษ์ ตั้งแต่ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๔๑

๕	กรกฎาคม	อภิปรายเรื่อง ธิเบต ณ สตูดิโอ ๑๑๐๙ อาคารสหกรณ์เคหสถาน ถ.เทอดดำริ ประธานพิธิจุด
เทียนถวายพระพรวันประสูติท่านทะไลลามะ
๑๓	"	บรรยาย อิทธิพลความคิดแบบฝรั่งต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย คณะศึกษาศาสตร์ มศว.
๑๘	"	ปาฐกถา รำลึกถึงปฐมสถานายก : พระพิมลธรรม (ช้อย ฐานทัตตเถระ) บัณฑิตวิทยาลัย มจร.
วัดมหาธาตุ
๓๐	"	อภิปราย ความมหัศจรรย์แห่งพุทธศาสนาในกายวัชระยาน
๑	สิงหาคม	กล่าวปิดสัมมนา ใครได้ ใครเสีย กรณีท่อก๊าซไทย-พม่า : บทพิสูจน์สัญญาฉบับปัญหาเศรษฐกิจไทย
ห้องประชุมเทศบาลเมือง กาญจนบุรี
๖	"	ประชุมให้คำปรึกษา สำหรับการศึกษาวิจัยโครงการพุทธเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหา
วิทยาลัยธรรมศาสตร์
๘	"	บรรยาย ความขัดแย้งพื้นฐานในสังคมไทย คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๘	"	กล่าวปิดงานเสวนา มองพม่ามองอนาคต ในงานครบรอบ ๑๐ ปี รำลึกเหตุการณ์ ๘-๘-๘๘
วันแห่งความสามัคคีเพื่อประชาธิปไตยในพม่า สำนักงานกลางนักเรียนคริสเตียน กรุงเทพฯ
๑๐	"	ประชุม ๓๖ ปี ศิลปศาสตร์ บทบาทในอนาคต คณะศิลปศาสตร์ ธรรมศาสตร์
๒๓	"	บรรยาย สันติภาพในธิเบต หลังภาพยนตร์เรื่อง KUNDUN สถาบันปริัติ พนมยงค์ สุขุมวิท ๕๕
๒๕	กันยายน	ปาฐกถาพิเศษ สังคมไทยกับทางรอดที่ควรเลือก ในโอกาสครบรอบ ๒๕ ปี แห่งวิฤตการณ์ ๑๔
ตุลาคม ณ ตึกเอนกประสงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

แม่ชีสโรชา ไชยเกตุ

หลวงแม่ผู้เอื้ออาทรแก่เขาพระ

สำนักแม่ชีปฏิบัติธรรมเขาพระ
ตั้งอยู่ ณ สุพรรณบุรีแห่งนี้หนา
ปีสองห้าหนึ่งแปดที่ผ่านมา
โดยหลวงแม่สุนันทาปัญญาโณ

ภูมิลำเนาท่านหรือคือร้อยเอ็ด
อยู่เขตภาคอีสานย่านสุโข
ด้วยศรัทธาในพระพุทธสุดใหญ่โต
ตั้งนะโมบวชชีที่วัดสร้อยทอง

ท่านออกบวชเป็นแม่ชีปีหนึ่งหก
แล้วย้ายยกจาริกไปโนถิ่นผอง
เพื่อสั่งสมบารมีธรรมนำมาครอง
เขาสุกิมเคยปองอยู่คู่มืองจันทร์

ด้วยหลวงแม่มีมิตรที่อยู่ใหม่
จะต้องไปปูทางเพื่อสร้างสรรค์
คือบทยอดเขาพระ ณ สุพรรณ
จิตตั้งมั่นมาเริ่มที่เดิมบาง

เดินทางมากับศิษย์สนิทรัก
เพื่อพุ่มพักบุกเบิกฤกษ์ธากถาง
กับลูกศิษย์คู่ใจไม่เว้นวาง
เมื่อก่อนเป็นที่ร้างช่างน่ากลัว

เดี๋ยวนี้เป็นสถานธรรมนำชีวิต
มีลูกศิษย์มากมายกระจายทั่ว
ปรารถนาอุ้มบุญอุดหนุนตัว
อย่าเมาเมาไว้รับมาหาพระธรรม

แม่ชีนงคราญ

ในยุคที่สังคมกำลังระส่ำระสายด้วยวิกฤต
ต่างๆ มากมาย สร้างความกดดันจนเป็นสาเหตุแห่ง
ปัญหาจิตใจของผู้คน โดยเฉพาะเพศหญิงจำนวนมาก
ซึ่งต้องแบกรับความกดดันที่สะสมกันเข้ามาทั้งจาก
ปัญหาเศรษฐกิจ และเงื่อนไขทางวัฒนธรรมมากมาย
ทับทวี แม้ศาสนาธรรมจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถ
ช่วยบรรเทาความทุกข์ทางจิตใจของพวกเธอได้บ้าง
แต่ในปัจจุบัน วัดก็เชื่อว่าเวลาที่ปลอดภัยสำหรับเพศ
หญิงก็หาไม่ การขาดความเข้าใจหลักพระธรรมวินัย
และความคุ้นเคยต่อธรรมเนียมปฏิบัติทางศาสนา
มานานของคนยุคนี้ ประกอบกับสภาพของสังคม
สงฆ์ที่เปลี่ยนไป ได้ทำให้ความสัมพันธ์ในหลายๆ
กรณีเกิดความเบี่ยงเบนไปในทางเสื่อม ดังข่าวคราว
ที่เกิดขึ้นตามหน้าหนังสือพิมพ์

ดังนั้น การสนับสนุนบทบาทของนักบวช
หญิงให้สามารถเป็นที่ปรึกษาหรือเป็นที่พึ่งในทาง
จิตใจแก่เพศหญิงด้วยกันได้อย่างเท่าเทียมกับพระสงฆ์
ย่อมเหมาะสมอย่างยิ่งกับสภาพสังคมในปัจจุบัน
แม้ว่าสังคมไทยเรายังไม่ยอมรับภิกษุณีให้มาทำ
หน้าที่ดังกล่าว แต่เรายังมีนักบวชสตรีในอีกรูปแบบ

หนึ่งซึ่งจะช่วยเสริมการทำงานพระศาสนาได้เป็นอย่างดี ดังแม่ชีสโรชา ไชยเกตุ ที่สำนักแม่ชีปฏิบัติธรรมเขาพระแห่งนี้

แม่ชีสโรชาเกิดในครอบครัวชาวนาใน อ.สามชุก จ.สุพรรณบุรี เมื่อปี พ.ศ.๒๔๙๓ เป็นลูกคนที่ ๒ จากพี่น้องจำนวน ๑๒ คน ความที่เป็นลูกสาว แม่ชีเล่าว่า “สมัยนั้น พ่อแม่ไม่สนับสนุนให้เด็กผู้หญิงเรียน ไปเรียน ๒-๓ วัน ก็ขาดเรียนวันหนึ่ง เพราะต้องช่วยดูแลน้อง แต่ใจเราฝักใฝ่ในเรื่องเรียนมาก ถึงต้องหยุดเรียนครั้งต่อครั้งก็ยังไป”

เริ่มเรียนหนังสือที่วัดป่าเลไลยก์ ในอ.เมือง แต่ต่อมาก็ย้ายมาเรียนที่วัดหนองบัวทอง อ.สามชุก เมื่อเรียนจบป.๔ ก็ต้องออกมาช่วยพ่อแม่เลี้ยงน้อง

ชีวิตเยาว์วัยในชนบท แม้จะดูสงบราบเรียบ ไม่ได้มีอะไรโลดโผน แต่เด็กหญิงสโรชาในขณะนั้น กลับมองเห็นและตั้งคำถามกับคุณค่าของพฤติกรรมสามัญทั่วไปได้อย่างน่าสนใจ

“ตอนนั้น เวลาเห็นเพื่อนๆ เขาเดินมา ก็สงสัยว่า เขาติดผมกันทำไม ผัดแบ่งกันทำไม พอตกลงกันก็จะเดินไปซื้อของกิน”

ความคิดเหล่านี้สะสมอยู่ในจิตใจของเด็กหญิงสโรชาเรื่อยมา จนกระทั่งเมื่อเห็นพี่ชายบวช เด็กหญิงสโรชาก็เกิดความคิดว่า “นี่ถ้าเราเป็นผู้ชายก็คงได้บวชเหมือนกัน” และ “ถ้ามีโอกาสจะขอบวช ถ้าไม่ได้บวชก็ขอให้ตายไปเลย”

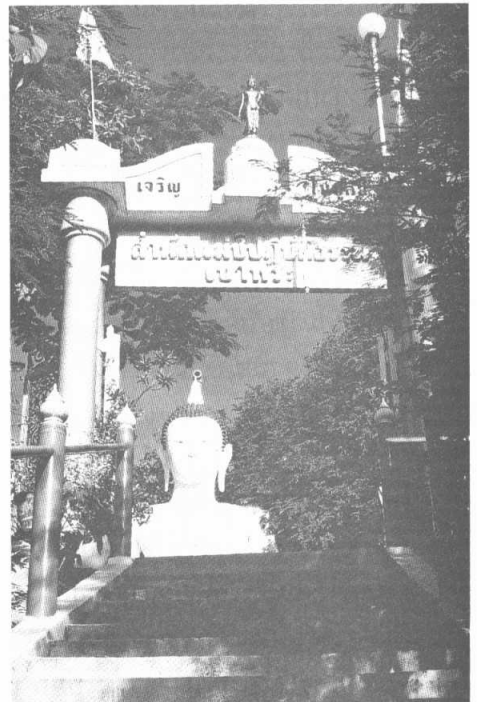
แต่เธอก็ไม่สามารถทำอะไรได้มากไปกว่าการคิด และต้องเก็บความคิดนี้ไว้นานถึง ๑๐ กว่าปี จนน้องๆ โต แล้วเหตุปัจจัยที่สำคัญก็มาถึงเมื่อนางสาวสโรชาได้พบกับอาจารย์ของเธอ (หลวงแม่สุนันทา)

“ปี ๒๕๑๘ เขาร่ำลือกันว่า หลวงแม่ที่มาจากร้อยเอ็ดบนเขาพระเป็นคนที่เก่ง ใครไปหาแล้วจะหายปวดหัว เลยอยากจะทำบวชท่านว่า มาจากจังหวัดไกลๆ จะมาหลอกหลวงเอาเงินเอาทองหรือเปล่า หรือจะมาหลอกให้เราหลง ก็เลยอยากพิสูจน์ว่าจะจริงหรือเท็จ เลยมาบ่อยๆ แบบไปๆ กลับๆ”

“มาดูหมด ไม่ว่าจะพูด เดิน นั่ง พอดูไปนานๆ แล้ว ใจมันก็มีศรัทธาว่า อีกอย่างท่านเป็นผู้หญิง ถึงจะไปบ่อยๆ คงไม่มีเรื่องอื้อฉาว (อย่างพระกับสึก) ก็เลยไปๆ มาๆ ได้ ๓ เดือน หลังจากนั้นก็เริ่มมาปฏิบัติธรรมแบบ ๓ วันบ้าง ๕ วันบ้าง”

ศรัทธาที่แก่กล้าขึ้นเรื่อยๆ ทำให้นางสาวสโรชา ตัดสินใจขออนุญาตทางบ้านออกธุดงค์ไปอยู่ในถ้ำเม่น แถบอ.ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี กับหลวงแม่สุนันทาด้วย

“ขออนุญาตพ่อแม่ว่าจะไปอยู่ ๓ เดือน ทีนี้ไปป่วยมาก คล้ายๆ ไข้จับสั่น หลวงแม่ก็ขอไม่ให้นานยาหลวง ให้ดื่มแต่น้ำข้าว ตอนนั้น ขนาดเดินไปสวดมนต์ก็ยังไม่ไหว ก็ไปเห็นความจริงที่ว่า คนเราเมื่อใกล้ตายจะเห็นแก่ตัว ตอนเจ็บน้อยๆ ก็คิดถึงพ่อแม่ แต่พอมากๆ ขนาดสุดหายใจไม่เข้า รู้ว่าจะต้องตาย ก็อธิษฐานว่า จะตายไม่ว่า จะจับลมหายใจสุดท้ายว่า หยุดตอนลมหายใจเข้าหรือออก และอธิษฐานอีกว่า ถ้าเรารอดอยู่ เราจะอยู่ทางธรรมตลอดไป รู้สึกว่าเราเห็นแก่ตัว ไม่ห่วงพ่อแม่ แต่คงเพราะกำลังอธิษฐานในตอนนั้น ทำให้ร่างกายหายดี

ขึ้น แต่ก็เป็นอย่าง ๒ เดือนกว่า”

เมื่อหายดีแล้ว ก็ต้องข่มใจตัวเอง เกิดความขัดแย้งภายในใจระหว่างสัญญาที่ให้ไว้กับพ่อแม่(ว่าจะไปปฏิบัติธรรมเพียง ๓ เดือน) กับสัจจะที่ให้ไว้กับตัวเอง(ว่าจะอยู่ในทางธรรมตลอดชีวิต) คิดอย่างนี้อยู่ ๓-๔ ปี ในที่สุด

“มันก็พิสูจน์ให้เห็นว่า ธรรมของพระพุทธองค์ ถ้าผู้ใดปฏิบัติดีแล้ว ชอบแล้ว ตั้งอยู่ในศีลที่ดีงามแล้ว สิ่งนี้จะเกิดจะมีให้เขาเห็นว่า เรามีความสุขเชื่อมั่นว่าเราปฏิบัติธรรมดีแล้วทางพ่อแม่ก็ต้องยอม”

ตอนนั้น “เราบอกทางบ้านว่า แม่จะเป็นนักบวชหญิง แต่เราจะไม่ขอทางบ้าน เงินสักบาท ข้างสักเม็ด ก็ไม่ขอแล้วแต่ศรัทธา”

“ช่วงนั้น ก็ปฏิบัติธรรมอยู่เมืองกาญจนบุรี ๒ ปี แล้วก็เดินทางไปอยู่ลพบุรีอีก ๓ ปี โดยที่ไม่ได้กลับบ้านเลย หลวงแม่ฝึกเราให้ไม่ไปสูเรือ่นง่าย ฝึกให้จิตห่างไกล ไม่คลุกคลีกับคนมีเรือน”

“การที่เราฝึกให้ห่างไกลจากเรือน การที่เรามีหน้าที่ มีกิจวัตร รวมทั้งทำหน้าที่ต่างๆ กับหมู่คณะนักบวชด้วยกัน จะทำให้เรามีเพื่อน มีความอบอุ่น ทำให้บวชอยู่ได้ด้วยความอึดใจ แต่ผู้บวชใหม่ถ้าไปโอบุญใกล้ชิดกับเรือน อาจจะหลงว่าอยู่แล้วมีความสุขได้” นี่เป็นข้อสังเกตของนักบวชสตรีผู้ผ่านพรรษามาแล้ว ๑๙ พรรษา

“หลังจากหลวงแม่เรียกกลับมาอยู่สำนักได้ ๒ พรรษา(๒๕๒๙) หลวงแม่ท่านก็เสียชีวิต ตอนนั้นคิดว่าจะไม่เป็นเจ้าสำนักหรอก ตั้งใจจะไปอยู่ที่อื่น แต่มีคนเก่าคนแก่มากมาขอให้เป็นที่อื่นก็คิดดูแล้วเห็นว่า ถ้าเราไปก็จะได้สานต่องานของคนที่เราเคารพ จึงรับเป็นเจ้าสำนักเมื่อพ.ศ.๒๕๓๑”

งานกับชุมชน จากคนโง่เด็กเล็ก

หลังจากศึกษาและปฏิบัติเพื่อประโยชน์ตนมานานพอสมควรตามหน้าที่ขั้นแรกของนักบวชแล้ว ก็ถึงเวลาเริ่มทำงานเพื่อแม่แก่กุลธรรมะแก่ผู้อื่น ๆ

“เริ่มจากการจัดปฏิบัติธรรมให้กับคนทั่ว

ไปเมื่อปี ๒๕๓๒ โดยมีแม่ชีประทีป มาช่วยให้คำแนะนำ จากนั้น ในปีต่อมา ก็เริ่มจัดค่ายปฏิบัติธรรมของเด็ก เพราะเห็นว่าถ้าเด็กเข้ามาแม่ชีจะเพียง ๓ วัน อย่างน้อยก็ทำให้เด็กรู้จักศาสนามากขึ้น แม่ชีจะเป็นเพียงพิธีกรรม ซึ่งจะช่วยขัดเกลาเด็กได้ในบ้าง”

แต่เชื่อว่า งานดังกล่าวจะเริ่มต้นอย่างราบรื่น ก็หาไม่

“ในตอนแรก ทางเราต้องไปติดต่อขอเด็กมาโรงเรียนละ ๒๐ คน เริ่มจาก ๔ โรงเรียนใกล้ ๆ ก่อน แต่เดี๋ยวนี้ไม่ต้องขอแล้ว ทุกปีจะต้องมา เมื่อก่อนยากกลัวว่าเด็กมาแล้วจะเดรีตเตร่กระจัดกระจาย ขอพ่อแม่ลำบาก ส่วนหนึ่งเพราะเขายังไม่เห็นผลงานยังไม่มั่นใจในตัวเราก่อน”

เวลาที่มึงงาน ชาวบ้านรอบ ๆ ก็ให้ความร่วมมือ เอาปัจจัยของกินมาให้ แม่แต่หน่วยราชการก็ให้ความอนุเคราะห์ไม่น้อย

การศึกษาของแม่ชีในสำนัก

หัวใจของพุทธศาสนาคือการศึกษาและปฏิบัติ การจัดวางกิจวัตรประจำวันที่เหมาะสม ย่อมช่วยให้การปฏิบัติธรรมเป็นไปอย่างก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ

“เราจะมีกิจวัตร ดีนดี ๓ ครั้ง หมุนเวียนกันทำงาน ทุกคนต้องทำงานได้หมด หลังจากฉันเพลแล้วจะมีการทำสมาธิหมู่ มีการเรียนธรรมศึกษาและกศน. (เรียนด้วยตัวเอง) การเดินทางออกไปศึกษาข้างนอก ต้องได้รับการอนุญาตจากสำนัก โดยเราจะพิจารณาความตั้งใจ ความจำ วย แต่เรื่องใครควรไปหรือไม่ควร ต้องปรึกษากัน และเราจะส่งเวียนกันออกไปเรียนรู้ เพราะถ้าเราบวชมาแล้ว ต้องพยายามศึกษาความรู้ต่างๆ จะมาอยู่เฉพาะในสำนักไม่ได้ แต่การศึกษาจะต้องนำมาประยุกต์ใช้ในสำนักไม่ขัดต่อธรรมวินัย แต่ถ้าขัดก็ไม่ใช้เพียงรู้เฉย ๆ”

นอกจากนี้ “จะให้เรียนรู้จากประสบการณ์ในการทำงานโดยตรง ถ้าผิดแล้วมาปรึกษาแก้ไขกัน

ตอนนั้นเลย หรือไปอบรมมาแล้ว ก็ต้องมาพูดคุยกันให้ทราบว่า ได้เรียนรู้อะไร ชอบให้ไปกัน ๒-๓ คน จะได้ฟังหลาย ๆ ทาง”

เกี่ยวกับวิทยาลัยแม่ซีซึ่งแม่ซีชนิษฐากำลังผลักดันอยู่ในขณะนี้ แม่ซีสโรซาก็เห็นว่า “เป็นสิ่งดี ถ้าเกิดขึ้นได้ แม่ซีเราจะได้ไปเรียนเป็นหมู่คณะแม่ซีด้วยกัน ไม่ไปเรียนปะปนกับพระกับฆราวาส”

ขณะเดียวกัน ก็ออกจากเป็นห่วงอยู่ไม่น้อยว่า “ถ้าตั้งแล้ว จะไม่มีคนดำเนินการที่มีความสามารถพอ ไม่มีนักเรียน”

สาขาสถาบันแม่ซีไทย

ปี พ.ศ.๒๕๓๙ สำนักซื้อที่ดินด้านล่างจำนวน ๘ ไร่ “เพราะคณะแม่ซี เวลาเจ็บป่วย เคลื่อนย้ายลำบาก ต้องยกหามกันขึ้น ๆ ลง ๆ ข้างล่างเอาไว้พักฟื้นหรือรับผู้สูงอายุที่มาปฏิบัติธรรม แต่ที่แรก เราตั้งใจจะทำศูนย์เด็กเล็กและศูนย์อบรมเด็กเข้าค่ายต่อไป แทนที่จะมาจัดข้างบนเพราะการขนส่งภาระอะไรก็ลำบาก แต่มีโยมมาทัดทานว่า ถ้าจะทำศูนย์เด็กเล็กต้องใช้เวลาเยอะ อาจจะทำให้ไม่มีเวลาทำกิจกรรมและปฏิบัติธรรม เลยเน้นเด็กโตดีกว่า”

ที่ดินข้างล่างนี้แหละ คือสาขาของสถาบันแม่ซีไทย

แม่ซีสโรซาเล่าให้ฟังถึงความเกี่ยวข้องกับสถาบันแม่ซีไทยว่า “เราเห็นว่า เป็นแม่ซีด้วยกัน ควรที่จะรวมกลุ่มไว้ มีเพื่อนมาก ๆ”

ปัจจุบัน แม่ซีสโรซาเป็นรองประธานสถาบันแม่ซี แต่ดูท่านจะมีบทบาทในสถาบันน้อย เพราะเรื่องคิดดำเนินการอะไร จะมีคณะกรรมการอีกชุดคอยดำเนินการ

อย่างไรก็ตาม เกี่ยวกับเรื่องพรบ.แม่ซีซึ่งยืดเยื้อมานานหลายปี เพราะมีความเห็นที่แตกต่างกัน แม่ซีก็มีความเห็นว่า

“ผู้ใหญ่ควรคิดให้รอบก่อนว่า ถ้าเกิดขึ้นแล้วมีผลดีหรือเสียอย่างไร ถ้าเรายังไม่เข้าใจจริง ก็

ไม่กล้าตัดสินใจ แต่โดยส่วนตัวเห็นว่า มีทั้งข้อดีและเสีย ถ้ากฎหมายยอมรับขึ้น ก็ดีที่สังคมจะได้รู้จักแม่ซีอย่างมีสถานะที่แน่นอนขึ้น แต่ที่ไม่ดีคือ แม่ซีทั่วไปยังไม่สำคัญตนเองเป็นนักบวชพอ”

ถ้าท่านผู้อ่านได้พิจารณาบทความนี้มาถึงตรงนี้ จะเห็นว่า แม่ซีสโรซา ท่านเป็นนักบวชอย่างชาวบ้านในชนบท แบบแผนชีวิตของท่าน ก็ดูเรียบง่าย แม้จนมาบวช งานที่ท่านทำก็เป็นไปตาม กรอบประเพณีเท่านั้น หากแต่การที่ท่านเป็นผู้ที่มีปฏิภาณเรียบร้อย ครองตนอย่างเรียบง่ายซึ่งแม้ไม่ถึงที่สุด แต่ก็เหมาะสมแก่ความจำเป็น ทั้งมีความเอื้อเพื่อการเรียนรู้ของผู้อื่น เหล่านี้เป็นสิ่งที่หาไม่ได้ง่ายนัก แม้ในแวดวงคณะสงฆ์เอง นับว่าสามารถเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบันได้ไม่ด้อยไปกว่าวิถีชีวิตของพระสงฆ์สักเท่าใด

ในยุคที่สังคมกำลังระส่ำระสายด้วยปัญหาต่างๆ มากมายเช่นนี้ สำนักแม่ซีปฏิบัติธรรมเขาพระโกลีที่ว่า การอำเภอ เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี แห่งนี้ คงเป็นธรรมสถาน (โดยเฉพาะสำหรับสตรี แต่บุรุษก็ไม่รังเกียจ) อีกแห่งหนึ่งที่จะเป็นทุนทางสังคม ทุนทางศาสนา (อริยทรัพย์) ซึ่งมีคุณค่าอยู่เกินกว่าที่เงินตรา (โลกียทรัพย์) จะเนรมิตให้ได้ เชื่อว่าบรรยากาศที่สลับปะยะและเอื้อให้เกิดการปฏิบัติธรรมพอสมควร คงจะช่วยผ่อนคลายความทุกข์ในจิตใจ และเข้าถึงความสงบตามหนทางของพุทธศาสนาได้ไม่น้อยเลย มาแล้วได้ทั้งสุขภาพกายและใจกลับไปอย่างแน่นอน

กองสารนิยกร

แซงแซวในดงขมิ้น

ขอน้อมคารวะแด่ชีวิตทั้งหมด **เสขิยธรรม** ฉบับที่ ๓๙ ปีที่ ๘ ออกในพรรษาเป็นปีที่ฝนโปรยปรายลงมาชุ่มฉ่ำตั้งแต่ต้นฤดูกาล ต้นไม้ใบหญ้าเขียวขจี มองดูสดชื่นไปทุกแห่งหน เมล็ดพันธุ์น้อยใหญ่ที่ร่วงหล่นลงรอคอยอยู่บนผิวดิน ต่างแตกหน่อผลิบานหยั่งรากลึกลงสู่แผ่นดิน ก่อนจะส่งปลายยอดพุ่งสู่ฟากฟ้า แผ่กิ่งก้านสาขาปกคลุมพื้นพิภพ โอบอ้อมโลกใบนี้ไว้ให้งดงาม

○ ขอเพียงมีแสงแดดสาดส่องจากดวงตะวัน มีสายฝนประพรมมาจากฟากฟ้า ทุกๆ เมล็ดพันธุ์ก็พร้อมที่จะเจริญเติบโตงอกงามตามวิถีแห่งธรรมชาติ เช่นเดียวกับมนุษย์ทุกคนมีเมล็ดพันธุ์แห่งโพธิ์อยู่ในตนแล้ว รอคอยแต่เหตุปัจจัยอันเหมาะสมเพื่อเจริญเติบโตด้วยความดีงามและสร้างสรรค์ตามครรลองแห่งอริยสัจ ๔ และมรรคมีองค์ ๘ ไปสู่การตรัสรู้อันเป็นอิสรภาพและความดีงามสูงสุดของชีวิต

○ งานประชุมใหญ่เสขิยธรรมที่ผ่านมา(๒๐-๒๕ มิถุนายน) ได้ยินเสียงบ่นกันมาหลายคนว่ามีผู้เข้าร่วมประชุมน้อยกว่าทุกปี ทั้งที่จัดที่หมู่บ้านใหญ่ที่สุดในประเทศไทยคือหมู่บ้านช้าง ทางเจ้าภาพคือพระอาจารย์หาญได้เตรียมการไว้อย่างดียิ่ง ดูท่านจะผิดหวังเล็กน้อย ที่พระไปก้นน้อยกว่าที่คิดไว้ แต่ถึงแม้จำนวนน้อยแต่ก็ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันมากกว่าทุกปี ได้รู้อะไร ลึกซึ้งทั่วถึงกว่าเดิม แม้จำนวนน้อยแต่ได้คุณภาพมากขึ้นก็น่าจะยินดีมิใช่หรือ?

○ งานนี้ผู้ไม่ได้ไปต้องเสียใจในภายหลังแน่นอน เพราะนอกจากได้เรียนรู้เรื่องข้างแล้วยังได้ซึ้งซึ้งอีกด้วย พระอาจารย์เจิม, พระอาจารย์สมบุรณ์, พระอาจารย์โกศล โชคดีกว่าใคร ได้นั่งข้างทองใบซึ่งเป็นข้างแสนรู้ ตัวสูงใหญ่มีงายาวเพื่อย ความญ่บอกว่าเป็นดาราประจำจังหวัดสุรินทร์เสียวนะ

○ ความสำเร็จของงานนี้ ต้องยกให้พระอาจารย์

หาญและศพพ. ที่ได้ร่วมกันประสานงาน ตระเตรียมการไว้อย่างดี ที่น่าประทับใจที่สุดก็คือพระมหาเถระผู้ใหญ่ทั้ง ๓ รูปของกลุ่มพระเสขิยธรรม ได้มาร่วมกับพวกเราอย่างใกล้ชิดเป็นกันเองมากที่สุด **หลวงพ่อ** ดำจากภาคใต้ประธานใหญ่ของกลุ่มฯ ได้เดินทางมาก่อนล่วงหน้าตั้ง ๒ วัน ได้มางานนี้จึงรู้ว่า ท่านมีประสบการณ์และรู้เรื่องข้างดีผู้หนึ่ง **หลวงพ่อสีหา** วัดท่าลาด จากกุดชุม ยโสธร ซึ่ง ๒-๓ ปีที่ผ่านมา มีปัญหาเรื่องสุขภาพไม่ค่อยได้มาร่วม ปีนี้ท่านได้มาร่วมแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับพวกเราอย่างกระตือรือร้น ความคิดความเห็นของท่านยังแหลมคม ลึกซึ้งเหมือนเดิม **หลวงพ่อนาน** มาอยู่ใกล้ชิดกับพวกเราจนวันสุดท้าย และมีอารมณ์ร่าเริงผ่องใสเหมือนเดิม แซงแซวแอบถามว่า ทำไมหลวงพ่อไม่รีบกลับวัดเหมือนทุกปี ท่านตอบว่า เห็นพระมาก้นน้อยจึงอยากอยู่ให้กำลังใจกับพระรุ่นหลัง งานที่วัดก็มีแต่หลวงพ่อตัดไป **สีกลัก** ฟังแล้วซาบซึ้งในความเมตตาจากท่าน

○ ที่ไม่ลืมก็คือ งานนี้แม่ซีได้แสดงออกมากกว่าทุกๆ ปี พระจึงได้รู้จักและเข้าใจงานของแม่ซีเพิ่มขึ้น แม่ซีลักษณะได้เล่าประสบการณ์และขอความช่วยเหลือของงานให้ฟัง จนพระฟังแล้วลตทิกฎุมีมานะของตนไปมาก โชแม่ซีพิมพ์ใจก็มีประสบการณ์ในการสอนหนังสือกับเด็กชาวกระเหรี่ยงและยังมีนิทานแปลกๆ มาเล่าให้ฟังอีกด้วย แม่ซีสายบัวทองก็เป็นเจ้าสำนักเอง กำลังสนใจเรื่องยาสมุนไพรอย่างกระตือรือร้น และทดลองใช้ได้ผลมาแล้วบ้าง ตัว อีกไม่นานเราคงจะมี

หมอมแม่ชีผู้เชี่ยวชาญด้านสมุนไพรอีกผู้หนึ่ง สาธุ ขอให้ประสบความสำเร็จ พลูฉวีผู้ประสานงานแม่ชี อย่างลืมนักคนไข้ไปลองให้รักษาดูน้อ

○ เสร็จจากประชุมใหญ่เสขิยธรรม กรรมการหลายท่านได้เดินทางไปสัมมนาต่อที่สุญญดารามที่กาญจนบุรี เรื่อง **บทบาทของพระสงฆ์กับป่า** งานนี้ พระอาจารย์เจิมผู้ประสานงานฝ่ายพระสงฆ์ร่วมกับอาจารย์เพิ่มศักดิ์แห่งวีรคิรพคุณสุทธิชัยแห่งกรมป่าไม้ และตัวแทนจากองค์กรอื่นๆ การสัมมนา จบลงด้วยดี สิกข์รู้สึกแปลกใจที่ข้าราชการหลาย ท่านมานั่งทนฟังพระรูนใหม่ไฟแรงพูดติดैनยอยู่ได้ถึง ๓ วัน โดยไม่ยอมลุกหนีและไม่โต้ตอบรุนแรงกลับมา ไม่รู้ว่าเกรงใจผ้าเหลืองหรือรู้ว่าที่พูดนั้นเป็นจริงอย่างที่พูดอนาคตคงจะเป็นข้าราชการที่ดีของประชาชนอย่างแน่นอน สาธุ

○ ธรรม-
ยาตราเพื่อ
ทะเลสาบ
สงขลาครั้งที่ ๓
ผ่านไป(๙-๒๕
พฤษภาคม)
แม้จะจบอย่าง

เร่งรีบไปหน่อย เพราะนักเดินเท้าหลายคนต้องการไปร่วมงานที่สวนโมกข์ แต่ทุกคนก็เข้าใจกันดี งานนี้ต้องชมเชยองค์กรร่วมจัดและผู้ประสานในท้องถิ่น ได้เตรียมการวางแผนไว้ดี การเดินจึงผ่านไประบายรื่น ไม่มีอะไรเป็นอุปสรรคให้มองเห็น ต้องยกย่องผู้หญิงเก่งทั้ง ๓ คนผู้ลงประสานงานตามพื้นที่ คือ โก๋, ยู่ย, สู่ แม้จะแอบเพิ่มระยะทางให้เรา ๓-๔ กิโลเมตรก็ตาม งานนี้ได้ทำให้ผู้เข้าร่วมสมความคาดหวังไปหลายคน เด็กๆ จากหมู่บ้านเด็กได้กินอาหารแปลกๆ และอร่อยไปตามความคาดหวัง ผู้ต้องการดูวัฒนธรรมก็ได้ดู ชมการรำยรัมโนห์รา และหนังตะลุงที่วัดแหลมโพธิ์ ผู้ขีดหนังตะลุงมิใช่ใครที่ไหน พระอาจารย์อันมือกลองของธรรมยาดรานั้นเอง และอีกคนหนึ่งคือลุงสงบเจ้าเก่าผู้นำครอบครัว

ครัวมาเดินกับพวกเราทุกครั้ง และช่วยงานทุกอย่างด้วยความเต็มใจยิ่ง

○ งานตามระลึกถึงท่านอาจารย์สวนโมกข์ปีนี้ คึกคักพอสมควรทั้งศิษย์เก่า-ใหม่มาร่วมกันมากมาย มีทั้งกวี อย่างอังคาร กัลยาณพงษ์, นักเขียนนักวิจารณ์อย่าง ส.ศิวัรักษ์, นักแปลอย่างกรุณา กุศลา-คัย ได้มาแสดงความรู้สึกรู้สึกความคิดเห็น ความทรงจำตามแบบของตน งานนี้พระอาจารย์กิตติศักดิ์, พระอาจารย์กิตติ แกนนากลุ่มห่อไตรผู้มีส่วนรับผิดชอบประสานงานคงไม่ผิดหวัง แต่สีกลักผิดหวังรอบกลางคืน ยังคงปล่อยให้พระรูนเก่าๆ มาพูดแบบเก่าๆ โดยพระหน้าเก่าๆ เหมือนเดิมมาหลายสิบปีแล้ว น่าจะเปิดโอกาสให้พระรูนใหม่ๆ อายุสัก ๔๐ ลงมา ได้มีโอกาสแสดงบ้าง พระรูนเก่าคอยเป็นที่เสี้ยนอยู่ข้างล่าง ส่วนไหนถูกต้องก็สาธุไป ส่วนไหนไม่ถูกต้องก็ชี้แจงให้เข้าใจ ก็จะเป็นประโยชน์ การมายกย่องสรรเสริญท่านอาจารย์พุทธทาสอย่างซ้าๆ ซากๆ ก็ไม่จำเป็นแล้ว คนทั่วโลกเขาสรรเสริญเพียงพอแล้ว สาธุศิษย์น่าจะคิดและหาทางร่วมมือกันว่าจะทำอย่างไรให้ปณิธาน ๓ ประการของท่านได้บรรลุผลเป็นจริงขึ้นมา จะจัดขบวนการอย่างไร วางเป้าหมายแต่ละช่วงไว้อย่างไร ใครจะไปทำอะไร ตรงไหนจะเป็นประโยชน์กว่ากันเยอะ ตรงนี้คงจะต้องฝากกลุ่มห่อไตรฯ ให้ช่วยกราบเรียนท่านอาจารย์โพธิ์ เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันให้ทราบด้วย เพื่อท่านเห็นด้วย ปีต่อไปจะได้เปลี่ยนแปลงบ้าง

○ แหล่งข่าวจากศพพ.แจ้งว่า งานบวชสามเณร และธรรมจารินีที่เกาะพังน (เดือนเมษายน ๕๑) จบลงด้วยความประทับใจของทุกฝ่าย นับว่าเป็นหลักสูตรอบรมพิเศษแหวกแนวเต็มๆ ออกไป ประยุกต์ธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัยเพื่อเด็กและเยาวชนของเรา ชาวว่าที่ผู้เข้าร่วมประทับใจมากคือ ได้เรียนรู้สิ่งแวดล้อมจากของจริง ไปสัมผัสป่าไม้ ภูเขา หาดทราย ท้องทะเล ที่ลืมนึกได้ก็คือผู้ที่ได้ขึ้นเวทีไฮปาร์คกลางตลาดต่อหน้าฝูงชนขวกไขว้ไปมา งานจบแล้วต่างคนก็แยกย้ายกันกลับไป รวมทั้งเจ้า

ของงาน พระครูธรรมธรไมตรีกีหายตัวไปด้วย ใครพบเห็นที่ไหนช่วยแจ้งข่าวให้ ศพพ.ทราบด้วย

○ ท่อส่งก๊าซวางตัดผืนป่าห้วยเขียงไปเรียบร้อยแล้ว ฝ่ายคัดค้านเป็นเพียงประชาชนกลุ่มเล็ก ๆ จะไปสู้อะไรกับอำนาจรัฐร่วมกับอำนาจทุนอย่างเข้มแข็ง สองกลุ่มนี้ร่วมมือกันเมื่อไหร่อย่าว่าแต่ประชาชนเลย ผีสงนางไม้เทวดาหรือแม้แต่โคลงข้างปายยังต้องเผ่นหนีกระเจิดกระเจิง ต้องให้ภาครัฐและภาคทุนเล็กลงกว่านี้ ภาคประชาชนเติบโตเข้มแข็งกว่านี้ให้อำนาจทั้งสามอย่างได้สมดุลกัน สังคมก็จะดีขึ้นกว่านี้แน่ ท่อก๊าซวางเสร็จแล้วแต่ผลพวงของเรื่องนี้ยังไม่จบ แกนนำฝ่ายคัดค้านยังต้องพิสูจน์คดีกันในศาล ภาคประชาชนอย่าลืมไปสนับสนุนให้กำลังใจกันด้วย

○ เรื่องที่ไม่ควรพลาดคือข่าวจากวัดสนามจันทร์ จะเชิงเทราที่ฮือฮากันทั่วบ้านทั่วเมืองเมื่อเดือนก่อน สึกลักดูแล้วเข้าใจว่าคนไทยตื่นไปตามข่าวมากเกินไป ถ้าดูตามความเป็นจริงก็ไม่มีอะไรแปลกใหม่ ถ้ามองว่าพระพุทธรูปปางเหยียบโลกเห็นไม่สมควรก็คิดฟุ้งแต่งกันไปต่าง ๆ นานา ในความเป็นจริงมนุษย์อยู่บนโลกก็ต้องเหยียบโลก พวกเราเหยียบโลกกันทุกวัน คนตายแล้วเท่านั้นที่ไม่เหยียบโลกทำไมพระพุทธรูปจะเหยียบโลกไม่ได้ ถ้าจะว่าวัดนี้มีน้ำมนต์หลายชนิดไว้บริการก็ไม่น่าแปลกอะไร วัดต่าง ๆ ก็มีกันอยู่ทั่วไป ถ้าจะว่าภาพไป ก็เรื่องธรรมดา มีอยู่ตามโบสถ์ วิหารวัดเก่า ๆ ดาษดินทั่วไป คนที่ตื่นไปกับข่าว คงยังไม่ได้ดูตามความเป็นจริง ขอให้ไปดูภาพวาดเก่า ๆ ตามวัดต่าง ๆ ที่สวยงามก็มี ชี้เหราก็มี เป็เปลือยก็มี คนที่ตื่นข่าวคือคนที่ไม่มีภูมิหลังของตนเองแล้ว รีบไปดูเสียโดยเร็ว

○ หายหน้าจากพวกเราไปนาน พระอาจารย์สมคิด จารณธมฺโมแห่งวัดโป่งคำ จ.น่าน ไปชุ่มทำสวนเกษตรผสมผสานอยู่จนมะม่วงโตออกผลแล้วตอนนี้มีคนไปดูงามไม่ว่างเว้น จึงไปไหนนานไม่ได้ สึกลักพบหน้าวันเดียวที่สุญญตารามก็ต้องรีบกลับวัด

○ ส่วนหลวงพ่ินิทรศ เดชวโร หายหน้าไป

นานเหมือนกัน แต่ท่านชุกอยู่กับการสร้างอุโบสถเกือบจะเสร็จแล้ว หวังว่าภายหลังสร้างเสร็จ ผมคงจะกลับเป็นสีดำเหมือนเดิม

○ ส่วนพระอาจารย์สมพร รตโน ขาดประชุมอย่างน่าสงสัยเพราะปกติท่านไม่ค่อยขาด โดยเฉพาะประชุมใหญ่เสขิยธรรม ทราบว่าท่านออกจากสวนธรรมศิลาไปสร้างชุมชนใหม่อยู่ที่ร้อยเอ็ด ขอให้สำเร็จโดยเร็ว แต่อย่าลืมเชื่อมกับชุมชนสวนธรรมศิลาด้วยนะ

○ มาทางตู้เจ้ายังยุทธ ทิปโก ก็ย้ายจากอำนาจเจริญไปอยู่โสธรเรียบร้อยแล้ว ที่ใหม่คงไม่ต้องเสียเวลาแก้ออกกล่าวหาจากเจ้าถิ่น คงมีอิสระสำหรับการทำงาน แต่อย่าเผลอไปกล่าวหาเจ้าถิ่นให้มากเกินไปนะ เดี่ยวจะร้อนที่อยู่อีก

○ ทางด้านพระอาจารย์สุทัศน์ วชิรญาโณ วัด

ป่าแดด เชียงใหม่ แม้จะยุ่งอยู่กับการสอนเด็ก แต่ก็ปลีกตัวมาประชุมใหญ่ และเลยไปกาญจนบุรี ร่วมสัมมนาเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการ

อนุรักษ์ป่าไม้ฯ จนจบ ส่วนตู้เจ้าปราโมทย์ พระรุ่นใหม่ที่ไฟแรงจากแม่แจ่ม ทำให้การสัมมนามีสีสันขึ้นเยอะ แต่ต้องช่วยกันบังคับให้ท่านบ้าง ประเดี๋ยวจะถูกพายใหญ่เข้าจิ้งจั้ง ไฟจะดับเสียก่อน

○ แหล่งข่าวจากศพพ.รายงานมาว่า กลุ่มผู้ทำงานในเครือข่ายมูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป ได้ไปออกค่ายกันที่ระยอง เพื่อฝึกการทำงานร่วมกันให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ต่อไปคงจะเป็นทีมงานที่เข้มแข็ง รวดเร็ว คล่องแคล่ว ทันกับเหตุการณ์มากขึ้น รวมทั้งทีมงานศพพ.ด้วย สาธุ

○ ช่วงนี้ การประชุมหรือการเคลื่อนไหวทำกิจกรรมต่าง ๆ ของพระเสขิยธรรมได้ถูกบันทึกไว้อย่างละเอียดยิบเกือบทุกขั้นตอน อย่างที่คนไทยทำได้ยากยิ่ง แต่เท็ด เมเยอร์ ได้ทำไว้แล้ว ต่อไป

ไม่นาน เรื่องราวเหล่านี้ก็จะไปปรากฏในหอสมุดของมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน อีกแห่งหนึ่ง ต้องขอบคุณที่ได้ทำไว้และยังได้แบ่งปันความรู้ ข้อมูลด้วยน้ำใจไมตรีกับพวกเรา จนรู้สึกว่าการแบ่งปันนี้อาจแบ่งแยกความเป็นเพื่อนของมนุษย์ออกจากกันได้ แม้จะอยู่ห่างกันคนละซีกโลกก็ตาม

○ ปัจจุบันดูเหมือนว่าโลกมนุษย์แคบลงไป เพราะการติดต่อ การคมนาคม การสื่อสารเชื่อมโยงถึงกันหมด ทุกซอกทุกมุมของโลกโดยใช้เวลาสั้น ๆ มนุษย์จึงรู้สึกว่าโลกแคบลงไป แต่ในความเป็นจริงขอบเขตของการใช้พื้นที่ของโลกสำหรับมนุษย์กลับกว้างขึ้นทุกที ไม่ว่าจะบนบก ในน้ำ ในอากาศ แม้แต่ในพื้นดิน มนุษย์ต่างเข้าไปยึดถือครอบครองจัดการเพื่อตอบสนองความต้องการของตนอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด รุกล้ำเขตแดนของพืช-สัตว์ให้แคบลง ๆ จนยากที่จะดำรงชีวิต เผ่าพันธุ์อยู่ได้ สัตว์-พืชเหล่านั้นจึงได้สูญพันธุ์ไปทุก ๆ วันทุกชั่วโมง ต่อไปมนุษย์จะอยู่ได้อย่างไร? สึกถล่มยังสงสัย

อันนี้จะเป็นผลพวงของแผนพัฒนาฯ ฉบับ

แรกที่ห้ามพระสอนเรื่องสันโดษหรือไม่ก็คงต้องดูกันหลายปัจจัย แต่ภายใต้วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ ความล้มละลายทางการเงินของประเทศ น่าจะเป็นโอกาสดีที่พระสงฆ์จะนำเรื่องสันโดษมาใช้และเผยแพร่กันอย่างจริงจังอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้ผู้มีอำนาจคงไม่ขัดข้อง

○ หลังจากงานอบรม **นพลักษณ์** (๒๐-๒๓ สิงหาคม)จบลง วิทยากรและผู้เข้าร่วมต่างก็แยกย้ายกันกลับหมด เหลือแต่เจ้าภาพ พระสันติกโรกว่าจะกลับตอนเคี้ยวไม้ ก็ต้องเก็บสิ่งของให้เรียบร้อยก่อน ตามลำดับขั้นตอน งานนี้ทำให้สึกถล่มและผู้เข้าร่วมอบรมครั้งนี้ เข้าใจตัวเองและผู้อื่นมากขึ้น ในแง่มุมที่ไม่เคยดูมาก่อน ต้องขอบพระคุณท่านอาจารย์สันติกโรและคณะวิทยากรทุกท่าน รวมทั้งสวนโมกขนิทานาชาตินผู้บริการทั้งอาหารและที่พัก

○ ขอจบลงด้วยพุทธศาสนสุภาษิต **สนตุภูฏี ปรมันนิ ความสันโดษเป็นทรัพย์อย่างยิ่ง สวัสดิ์**

รายชื่อผู้บริจาคสมาชิกอุปถัมภ์เสขิยธรรม

๑. นายแพทย์ชูชัย ศุภวงค์	๖๐๐ บาท
- วัดจอมไตร จ.ตรัง	
- วัดรัตนากิมุข จ.ตรัง	
- วัดเขาช่อง จ.ตรัง	
๒. คุณนภา กอพยัคฆินทร์	๒๐๐ บาท
- วัดพลับพลา จ.จันทบุรี	
๓. คุณลักขณา วงศ์บุญยิ่ง	๔๐๐ บาท
- วัดเกาะลอย จ.ระยอง	
- วัดน้ำคอกเก่า จ.ระยอง	
๔. คุณอำนวยการ อินทวัฒน์	๒๐๐ บาท
- วัดคดเคี้ยว เชียงมัน	
๕. คุณทัศนาศา จิริสิริธรรม	๒๐๐ บาท
- แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด	
๖. Irmi Seidl	๒,๐๐๐ บาท
๗. คุณผลุนี รัฐวินิต	๑,๐๐๐ บาท

๘. คุณนางเยาว์ นารอดภัย	๒๐๐ บาท
๙. คุณศุภกิจ นิมมานนรเทพ	๒๐๐ บาท
- พระครูศรีมหาโพธิคุณารักษ์	

รายชื่อผู้สมัครสมาชิกเสขิยธรรม

๑. คุณอุไร อินทร์นระ	๔๐๐ บาท
๒. อ.ชวน เพชรแก้ว	๒๐๐ บาท
๓. ท่านนาบุญ ปุญญเขตโต	๒๐๐ บาท
๔. คุณมานิต สุทธิจิตต์	๒๐๐ บาท
๕. คุณเท็ด เมเยอร์	๒๐๐ บาท
๖. วัดโนนใหญ่ จ.ยโสธร	๒๐๐ บาท
๗. คุณอุทัยวรรณ ตั้งมันสกุล	๒๐๐ บาท
๘. คุณจันทิรา นันทศรี	๒๐๐ บาท
๙. คุณทัศนาศา จิริสิริธรรม	๒๐๐ บาท
๑๐. คุณสมพงษ์ ชนกประสิทธิ์	๒๐๐ บาท

(อ่านต่อหน้า ๗๙)

เมื่อชาวพุทธตกเป็นชนส่วนน้อย

สันติโกโร ภิกขุ : เขียน

จิรธรรม : เกลาภาษา

เจ้าภาพการประชุมต้อนรับคณะที่โรงเรียนเด็กกำพร้า ในเมืองคาราซารี เขตเทือกเขาจิตตากอง (ผู้เขียนคือพระสงฆ์ชาวอเมริกันที่ยืนอยู่ตรงกลาง)

มีนาคมที่ผ่านมา ข้าพเจ้าได้มีโอกาสไปเยือน ประเทศบังคลาเทศอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งนับเป็นครั้งที่ ๒ แล้วในการไปเยือนอย่างเป็นทางการ ได้พบเห็นหลายสิ่งหลายอย่างที่อยากแบ่งปันเล่าสู่กันฟังระหว่างเพื่อนพระเสขิยธรรมด้วยกัน นัยหนึ่งก็เพื่อเป็นประเด็นพิจารณากันต่อไปว่า เราจะเรียนรู้หรือทำอะไรได้บ้างกับกรณีเช่นนี้ สำหรับการเดินทางครั้งแรกนั้นเกิดขึ้นเมื่อปีที่แล้ว (๒๕๕๐) จุดประสงค์หลักก็เพื่อไปอบรมอานาปานสติให้กับพุทธศาสนิกชนและชาวคริสต์บางท่านที่สนใจ ครั้งนั้นก็มิใช่ผู้เข้าร่วมจำนวน ๒๐ กว่าท่าน ผู้เข้าร่วมที่เป็นชาวพุทธเองนั้นมาจากหลายกลุ่ม อาทิ **ชาวจ๊กม่า** (ชาวพุทธกลุ่มใหญ่ที่สุดในบังคลาเทศ ประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ คน) และ**ชาวมาร์มา** (๑๕๐,๐๐๐ คน) ทั้งสองกลุ่มอาศัยอยู่ในบริเวณแถบเทือกเขาที่เรียกว่า “จิตตากองฮิลล์เทร็คซ์” ซึ่งกินเนื้อที่ถึง ๓ จังหวัด และมีอาณาเขตติดต่อกับชายแดนประเทศอินเดียและพม่า นอกนั้นก็ยังมีกลุ่ม**ชาวพุทธบะรว** กลุ่มนี้อาศัยอยู่บนพื้นราบรอบอ่าวเบงกอลก่อนหน้าที่มีมุสลิมจะเข้ามา หน้าตาคล้ายคนอินเดีย ส่วนชาวจ๊กม่ากับชาวมาร์มาหน้าตาคล้ายกับคนไทยหรือพม่า สุดท้ายก็มีกลุ่ม “ระคายน์” ซึ่งก็เป็น**ชาวอาระคัน**โดยตรง (หรือที่คนไทยเรียก ยะไซ้) เนื่องจากบางส่วนของบังคลาเทศในอดีตก็ขึ้นอยู่กับรัฐอาระคัน (ปัจจุบันเป็นรัฐหนึ่งของพม่า แต่ในอดีตกลับรุ่งเรืองกว่าพม่าเสียอีก)

นอกจากการอบรมเรื่องสมาธิภาวนา ก็ได้ไปเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ ของชาวพุทธแต่ละกลุ่ม รวมทั้งได้มีโอกาสเข้าไปในบริเวณ จิตตากอง ฮิลล์เทร็คซ์ หรือเขตเทือกเขาจิตตากองที่คนส่วนใหญ่เป็นชาวพื้นเมือง (ไม่ใช่มุสลิมอันเป็นคนส่วนใหญ่ของบังคลาเทศ) แล้วจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของชาวพื้นเมืองเหล่านี้ก็นับถือศาสนาพุทธ อันดั่งรองลงมาก็เป็นศาสนาฮินดู นอกจากนั้นก็มิคริสต์บ้าง ศาสนาผีบ้าง ก่อนหน้านี้แถบเทือกเขาจิตตากองไม่มีชาวมุสลิมอยู่เลย แต่หลังจากที่ทหารบังคลาเทศเข้าไปครอบงำมีการสัมปทานทำเหมืองแร่ป่าไม้สร้างเขื่อน ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นผลประโยชน์ต่อเหล่าทหารเองแล้ว ก็ได้มีการอพยพคนมุสลิมที่ยากจนจากพื้นราบเข้ามาในบริเวณนี้ จนในที่สุดก็เกิดการปะทะ

กันขึ้นระหว่าง ชนพื้นเมืองที่ตั้งรกรากอยู่เดิมกับมุสลิมจากพื้นราบ ที่ย้ายเข้ามาใหม่ ความจริงแล้วมุสลิมยากจนเหล่านี้ ไม่ได้ต้องการอพยพเข้ามา หากถูกทหารใช้เป็นเครื่องมือเพื่อเป็นข้ออ้างในการกอบโกยทรัพย์สินการธรรมชาติในบริเวณเทือกเขาจิดตากอง อันเป็นพื้นที่สุดท้ายของบังคลาเทศที่ยังไม่แออัดด้วยผู้คนยังมีป่าไม้และทรัพยากรที่ดินเหลืออยู่มากพอสมควร มีการคาดการณ์ว่าอาจมีแหล่งน้ำมันหรือก๊าซธรรมชาติด้วยซ้ำไป เมื่อทหารเข้าไปมากเช่นนั้น ชาวพื้นเมืองที่ถูกรังแกก็จับอาวุธเข้าต่อสู้ ถึงวันนี้การสู้รบดำเนินมากกว่า ๒๐ ปีแล้ว ดังนั้น จึงเป็นการยากที่ชาวต่างประเทศจะเข้าไปได้โดยสะดวก

อย่างกรณีเมื่อปีที่แล้ว ได้เพื่อนพระชาวจีมาช่วยติดต่อกับกระทรวงมหาดไทย ด้วยการเข้าไปพบรัฐมนตรีมหาดไทยโดยตรง แต่อำนาจการตัดสินใจที่แท้จริงนั้นอยู่ที่กองทัพ เลยต้องไปเจรจากับนายพลเอกที่สุดก็ได้รับอนุญาตให้เข้าไปได้ ผมจึงเป็นชาวตะวันตกหนึ่งในไม่กี่คนที่ได้เข้าไปในบริเวณนี้ แม้กระนั้นก็ยังเจออุปสรรคต้องจำวัดที่คุกหนึ่งคืน อย่างไรก็ตามการเยี่ยมชมก็มีเวลาน้อยยิ่งนักแค่เพียง ๒ วันเท่านั้นเอง ผลของการพบปะเมื่อปีที่แล้วได้ข้อตกลงที่จะมีการจัดประชุมนักบวชหญิงชายระดับนานาชาติ ซึ่งการนี้ได้เพื่อนชาวบังคลาเทศและเพื่อนจากองค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์เพื่อสังคม (INEB) ร่วมประสานงาน

โดยส่วนตัวข้าพเจ้าจึงยินดีมากที่ได้ไปร่วมประชุมในปีนี้ และยังมีข่าวดีสำหรับทุกคน นั่นก็คือ การสู้รบระหว่างชนพื้นเมืองกับทหารบังคลาเทศได้ยุติลงแล้ว โดยรัฐบาลใหม่ของบังคลาเทศมีท่าทีจริงจังในการแก้ปัญหาอันนี้ และอีกด้านหนึ่งก็เป็นเพราะอินเดียเองก็เปลี่ยนนโยบายหันมาทำความเข้าใจกับบังคลาเทศมากขึ้น ยกเลิกการสนับสนุนนักรบพื้นเมือง และในที่สุดจึงเกิดข้อตกลงสัญญาสันติภาพกันขึ้น การประชุมในปีนี้จัดขึ้นที่เมือง**คากราซารี**ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของเขตเทือกเขาจิดตากอง แม้จะมีผู้เข้าร่วมประชุมจากต่างประเทศไม่มากนัก เนื่องจากปัญหาไม่มีทุนเพียงพอที่จะช่วยค่าเดินทางสำหรับเพื่อนบางคนที่ขาดทุนทรัพย์ แต่ผู้ที่เข้าร่วมก็ล้วนแต่เป็นคนที่มีประสบการณ์ในการทำงานระดับนานาชาติ ส่วนใหญ่ก็เป็นชาวพุทธในพื้นที่ และมีเพื่อนชาวคริสต์มาสมทบด้วย ๓-๔ ท่าน ในการประชุมคราวนี้ ได้มีการพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาหลายๆ ด้านที่เกิดขึ้นในเขตเทือกเขาจิดตากองเท่าที่ผ่านมา และยังได้ร่วมกันหามาตรการในการแก้ไขปัญหโดยยึดเอาพุทธวิธีเป็นหลักในการพิจารณา

หลังการประชุม ได้มีการเยี่ยมชมวัดวาต่างๆ เพื่อจะได้เห็นด้วยตนเอง ว่าสภาพความเป็นอย่างไร ซึ่งตรงนี้เป็นเรื่องราวที่อยากเล่าให้เพื่อนเสขิยธรรมได้รับรู้ ประเด็นแรกที่น่าสังเวชใจพอสมควรก็คือ เมื่อนั่งรถออกจากเมืองจิดตากอง (เมืองท่าและเมืองอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่สุดของบังคลาเทศ) ไปประมาณ ๓ ชั่วโมงกว่าๆ ก็จะถึงจังหวัดคากราซารี ระดับพื้นดินจะสูงขึ้นเรื่อยๆ และเห็นเป็นทุ่งโล่งสีขาว ซึ่งเห็นได้ชัดว่าในอดีตนั้นต้องเป็นพื้นที่ป่าไม้ แต่เดี๋ยวนี้กลายเป็นภูเขาหัวโล้นหรือในบางแห่งก็มีสวนยางพาราบ้าง หรือกำลังปลูกไม้สักบ้าง เพื่อนชาวบังคลาเทศชี้แจงว่าแต่ก่อนพื้นที่เหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นป่าดิบ มีต้นไม้ใหญ่ๆ และเคยเป็นพื้นที่ทำมาหากินของชนเผ่าพื้นเมือง แต่เดี๋ยวนี้ไม่สามารถทำได้อีกแล้ว เนื่องจากผืนดินดี ๆ หลายส่วนของเขตเทือกเขาจิดตากองตกอยู่ในมือของทหารมาจนทุกวันนี้ ส่วนบางแห่งที่พอทำมาหากินได้ ทหารก็อพยพชาวมุสลิมเข้ามาอาศัยอยู่แทน **ตรงนี้ให้เข้าใจว่า มุสลิมเหล่านี้ ส่วนใหญ่ตกเป็นเครื่องมือของนายทหารและนายทุน ไม่ใช่ตัวก่อปัญหา** อย่างไรก็ตาม เห็นได้ชัดว่าพื้นที่ที่เคยอุดมสมบูรณ์หลายแห่งได้ถูกทำลายไป

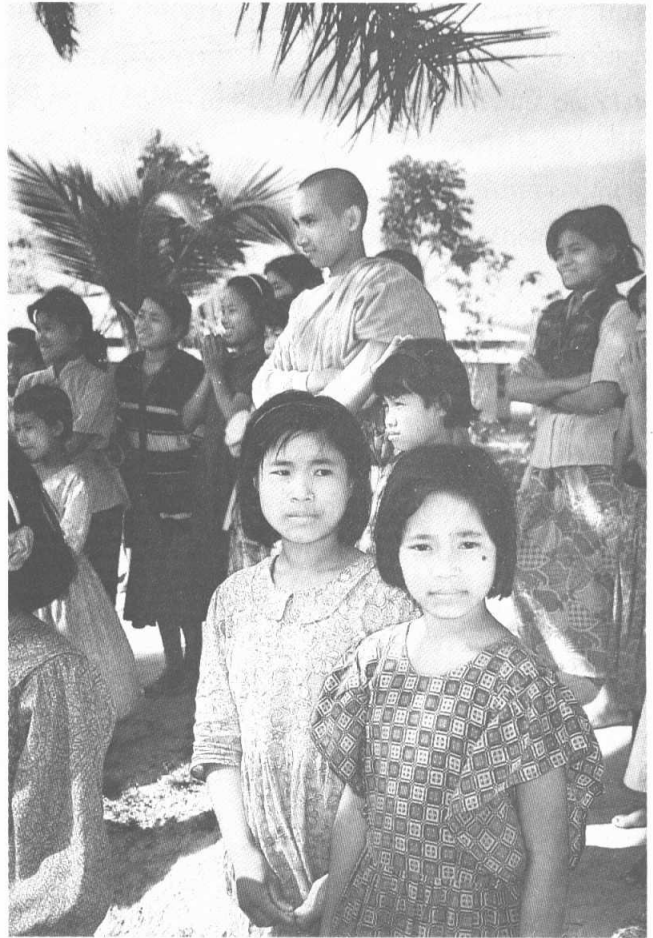
ปรากฏการณ์น่ากลัวประการที่ ๒ คือ เกือบทุก ๆ กิโลเมตร จะต้องผ่านด่านตรวจของทหาร จะเห็นป้อมทหาร ค่ายทหาร ใหญ่น้อยตั้งอยู่ในภูเขาทุกลูก และจากประสบการณ์เมื่อปีที่แล้ว จึงรู้ว่า

ตำรวจนั้นไม่มีอิทธิพลเลย อำนาจอยู่ที่ทหารฝ่ายเดียว (เนื่องจากไม่กี่ปีก่อน บังคลาเทศอยู่ภายใต้การปกครองโดยเผด็จการทหาร) เมื่อเข้าไปในเขตเทือกเขาจิตตากองมากขึ้น ก็เริ่มเห็นชาวเขาซึ่งหน้าตา หรือการแต่งตัวต่างจากชาวเบงกาลีหรือมุสลิมอย่างเห็นได้ค่อนข้างชัด แต่สิ่งที่แปลกคือ พบว่าชาวเขาส่วนใหญ่ยังอยู่เป็นหมู่บ้านเล็กๆ ตามเดิม ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาในที่ลุ่มอยู่ระหว่างหุบเขา (ยกเว้นผืนดินที่ถูกมุสลิมยึดไปแล้ว) บางคนก็อพยพขึ้นไปอยู่บนภูเขา ชาวมุสลิมส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้ค่ายทหาร อันนี้ไม่แน่ใจว่าเพื่อความปลอดภัยของชาวมุสลิมเองหรือถูกนำมาเป็นกันชนให้กับทหารกันแน่ แต่เมื่อเราผ่านตลาดไม่ว่าที่ไหน ก็จะพบว่าพ่อค้าในตลาดเกือบทั้งหมดเป็นชาวมุสลิม เห็นได้ชัดว่าเศรษฐกิจและทรัพยากรธรรมชาติในเขตเทือกเขาจิตตากองเกือบทั้งหมด ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของชาวมุสลิมหรือชาวเบงกาลีซึ่งเป็นนายทุนใหญ่หากินกับนายทหาร และช่วงหลังนี้ก็มีนักการเมืองเข้ามาครอบงำด้วยอีกมือหนึ่ง

นี่เป็นสภาพทั่วไปทางการเมืองและเศรษฐกิจ แต่ที่ข้าพเจ้าตั้งใจจะถ่ายทอดให้เพื่อนๆ ได้ร่วมกันพิจารณานั้น ยังคงเป็นเรื่องใกล้ตัวพวกเราในฐานะที่เป็นนักบวชชาวพุทธ ซึ่งก็คือ สถานการณ์พุทธศาสนาในแถบเทือกเขาจิตตากอง กล่าวโดยทั่วไปแล้วสภาพพุทธศาสนาในประเทศนี้ ไม่ว่าในกลุ่มบะระวั ยะไซ

มาร์มาหรือจ๊กมา จะเห็นได้ว่าค่อนข้างดกดำ แต่ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะกลุ่มที่ข้าพเจ้าได้ใกล้ชิดมากที่สุด คือกลุ่มชาวจ๊กมา ซึ่งมองในบางแง่ก็ดูจะมีความก้าวหน้ากว่ากลุ่มอื่นๆ (เช่น การศึกษา) แต่บางด้านก็ยังคงล้าหลัง (การค้าขาย) สิ่งที่น่าสนใจได้ทั่วไปอันดับแรกก็คือ ที่นี้มีปริมาณวัดเป็นจำนวนมาก ทุกหมู่บ้านจะมีวัดอย่างน้อยหนึ่งแห่ง บางหมู่บ้านก็มีหลายแห่ง สภาพทั่วไปในบังคลาเทศนิยมมีวัดเล็กๆ มีพระรูปเดียว ๒ รูปหรือ ๓ รูป บางแห่งเจอวัดติดๆ กัน ๖-๗ วัด แต่ละวัดมีพระไม่กี่รูป แต่แบ่งกันเป็นคนละวัด ความร่วมมือระหว่างวัดต่างๆ ค่อนข้างน้อย

เมื่อเข้าไปดูสภาพวัดต่างๆ ก็พบบางอย่าง ทั้งที่คล้ายคลึงและแตกต่างกับเมืองไทยเรา เช่น ในวัดก็มีชาวบ้านเข้ามาเดินเล่นได้สบายๆ (ไม่ต้องกลัวเจ้าของวัดอย่างในบางประเทศ) แต่เมื่อพิจารณาดูว่าชาวบ้านเข้ามาในวัดเพื่ออะไรก็ยังไม่ค่อยสงสัยอยู่ เท่าที่

นักเรียนชาวจ๊กมาร์, มาร์มากับพระนิลิต ชาวมาร์มา

เห็นจะมาราบพระแล้วก็สวดอะไรตามธรรมเนียมของเขา คนที่สวดได้ส่วนใหญ่ก็เป็นผู้ชายแก่ๆ บางทีก็มีเด็กหญิงชายลูกหลานติดตามมาด้วย นั่งพนมมือและกราบพร้อมกัน แต่ผู้สวดมีคนเดียวจะสวดสาธยายอะไรซ้ำพเจ้าไม่แน่ใจนัก เท่าที่ฟังไม่ใช่บาลี (อาจเป็นการบนบานหรือคาถาไสยเวท) แต่บางแห่งก็ใช้บาลีบ้าง ซ้ำพเจ้าได้พูดคุยกับพระ ส่วนใหญ่ก็จะคิดว่าหน้าที่ของพระก็คือแค่สวดมนต์ญาติโยมที่เข้ามาทำบุญที่วัดก็มีบ้าง ไม่ได้เหลือเฟืออย่างในเมืองไทย สภาพวัดส่วนใหญ่ไม่ได้ร่ำรวยนัก และสิ่งที่ดูเหมือนจะเหลืออยู่น้อยมากก็คือ การเผยแพร่ธรรมะ เมื่อถามถึงเรื่องนี้ เพื่อนพระเกือบทุกรูปก็ยอมรับว่า พระที่สอนธรรมะได้นั้นมีอยู่น้อยมากในประเทศนี้

โดยที่รัฐบาลบังคลาเทศใช้นโยบายบริหารซึ่งยึดเอาศาสนาอิสลามเป็นใหญ่ แม้จะไม่ได้ทำอะไรร้ายมากนัก แต่ชนส่วนใหญ่ก็ยากที่จะเข้าใจว่า ศาสนิกชนที่มีจำนวนประชากรแค่ร้อยละ ๐.๕ ของประชากรทั้งประเทศอย่างพุทธศาสนานั้น พวกเขาต้องการอะไร ตรงนี้ควรจะทราบว่บังคลาเทศมีพลเมืองมากกว่าไทยถึง ๒ เท่า (๑๒๐ ล้านคน) แต่พื้นที่ขนาดเล็กกว่าภาคอีสานของเมืองไทย คงพอจะเห็นภาพว่าอยู่กันหนาแน่นอย่างไร สำหรับการศึกษ ของพระภิกษุสามเณร รัฐบาลก็ดูจะไม่ค่อยเอื้อเพื่อเท่าไรนัก แม้พระจะมีสิทธิเข้าไปเรียนในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยทั่วไปได้ (มีพระบางรูปที่สามารถเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยดีๆ ของบังคลาเทศ) แต่วิชาที่เรียนนั้นก็ไม่ได้เกี่ยวกับธรรมะ มีบ้างที่บางรูปจบภาษาบาลี แต่เท่าที่ดูก็เกือบไม่มีโอกาสได้ใช้ ส่วนในแวดวงคณะสงฆ์เองก็ไม่ได้จัดโรงเรียนปริยัติธรรม หรือสำนักเรียนบาลีแต่อย่างใด เมื่อถามว่าพระเณรน้อยๆ ที่บวชใหม่ศึกษากันอย่างไร ก็ไม่ค่อยมีคำตอบเท่าที่เห็นก็คือบวชเข้ามาแล้วก็อาศัยอยู่ที่วัด อาจจะมีการฝึกฝนเล็กน้อยตามธรรมเนียมประเพณี แต่การฝึกฝนทางวินัยหรือทางธรรมะมีน้อยมาก เรื่องกรรมฐานนั้นแทบไม่ต้องกล่าวถึง ยกเว้นจะมีพระสักจำนวนหนึ่งซึ่งน้อยมาก ที่มีความอดุสสาหะไปศึกษาที่พม่าหรือระยะหลังก็ไปเรียนที่ศรีลังกา และก็มีบางรูปมาเรียนที่กรุงเทพฯ แต่น่าเสียดายที่มาเรียนแล้วไม่ค่อยกลับประเทศ ส่วนหนึ่งก็หาทางไปประเทศ อื่น เช่น อเมริกา เยอรมัน อังกฤษ แคนาดา ญี่ปุ่น เป็นต้น อันนี้เป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงมาก

ตรงนี้นับเป็นเรื่องที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง ที่การร่วมมือระหว่างชาวพุทธต่างๆ มีน้อยมาก ทั้งๆ ที่กำลังคน ทุน และความรู้นั้นพอมืออยู่ แต่กลับกระจุกอยู่เป็นหย่อมๆ เป็นของใครของมันไป

เสีย ไม่สามารถประสานกำลังกันให้เข้มแข็งพอที่จะจัดการศึกษาได้ คณะกรรมการวัดบางแห่งก็โง่กิน พระผู้ใหญ่มีว่แต่ประกอบพิธีกรรม ส่วนพระหนุ่มคอยแต่หาโอกาสไปต่างประเทศ เขาวชนรับวัฒนธรรมเบงกาลีเข้ามาทุกที่ทุกวัน ชาวบ้านเองก็เลยขาดที่พึ่งทางจิตใจ

โดยภาพรวมพุทธศาสนิก ชาวจักมาที่อาศัย พุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจนั้น ส่วนมากจะเน้นไปทางด้านวัฒนธรรมและประเพณี ในแง่ที่เป็นตัวธรรมะโดยตรงนั้นกลับมีน้อยมาก เมื่อซ้ำพเจ้าถามว่า รู้ไหมว่าอริยสัจ ๔ คืออะไร จะได้รับคำตอบจากทุกคนว่า “รู้” แต่พอถามว่ามีอะไรบ้าง หลายคนตอบไม่ได้หรือตอบได้ก็ไม่ครบ เช่น คำว่า “ทุกข์” อาจจะถูกตอบได้ แต่ “สมุทัย” ก็หายไป “นิพพาน” อาจจะถูกตอบได้ แต่ “มรรค” ก็หายไป แม้แต่ศีล ๕ บางคนก็อธิบายไม่ค่อยได้ สงสัยว่า ทำไม่จึงตอบว่ารู้ และก็พบว่า ที่ตอบว่ารู้คือ “เคยได้ยิน” อริยสัจ ๔ กิติ ศีล ๕ กิติ รู้แต่ไม่ทราบชัดหมายถึงอะไร อธิบายไม่ค่อยได้ อันนี้หมายถึงชาวบ้านทั่วไปและรวมไปถึงพระเณรบวชใหม่ๆ จำนวนไม่น้อย เพราะฉะนั้น เรื่องชั้น ๕ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ไตรลักษณ์ เป็นต้น ก็ยิ่งยากที่จะเข้าใจ

นอกจากนี้ ปัญหาอีกอย่าง ที่เห็นชัดในปัจจุบันคือ วิถีความเป็นอยู่ของชาวบ้านกำลังเปลี่ยนไป ยังมีสัญญาสันติภาพระหว่างรัฐบาลกับนักรบพื้นเมือง ก็ยิ่งเป็นการเปิดไฟ

เชิญให้นายทุน ให้ความสะดวกสบายเข้าไปเล่นงาน ประเพณีเก่าอันดีงาม ข้าพเจ้าตั้งคำถามกับพระหลายรูปว่าเมื่อประเพณีนั้นเปลี่ยนไปตามกระแสโลก กระแสบริโภคนิยม จะมีอะไรเหลือเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้าน ส่วนใหญ่ยังไม่มีคำตอบ แต่ก็มีบางรูปที่มีหัวคิดก้าวหน้าสักหน่อยก็บอกว่าถึงยุคนี้ต้องสอนธรรมะให้เขารู้ ธรรมะต้องเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวของชาวบ้านต่อไป ซึ่งตรงนี้ก็มีความคำถามต่อไปว่า ถ้าอย่างนั้นใครจะสอนธรรมะให้ชาวบ้าน? ตรงนี้มีปัญหา เพราะว่าพระและฆราวาสที่สอนธรรมะได้มีน้อยมาก พระที่หัวดีหน่อยไปเรียนต่างประเทศก็ไม่ยอมกลับมาช่วยเผยแผ่ ในสายตาของข้าพเจ้าเห็นว่า อันนี้เป็นสภาพที่น่าเป็นห่วงที่สุด จึงได้ร่วมหารือกับเพื่อน ชาวบังคลาเทศและเพื่อนชาวต่างประเทศนานาชาติในการหาทางสนับสนุนการศึกษาของพระหนุ่มๆ ที่ไม่เห็นแก่ตัวให้มากขึ้น

ผลอย่างหนึ่งสำหรับการไปบังคลาเทศครั้งนี้ ก็ได้ร่วมกันคัดเลือกพระภิกษุที่มีความสนใจในศาสนา นิสัยดี ขยัน เสียสละ และตั้งใจทำงานเพื่อพระศาสนาไว้จำนวนหนึ่ง ข้าพเจ้าเองตกลงจะช่วยติดต่อกับกรมการศาสนาในเมืองไทย เพื่อให้พระเหล่านี้ได้เข้ามาอบรมที่เขตดอนเคียมของสวนโมกข์ ซึ่งที่นี้เราเน้นอบรมพระธรรมทูตที่เป็นพระชาวต่างประเทศตามที่ท่านอาจารย์พุทธทาสได้ดำริไว้ ส่วนเรื่องทุนนั้นจะมีเพื่อนชาวต่างประเทศสนับสนุนค่าเดินทางให้ ถึงตรงนี้ข้าพเจ้าก็อยากหารือขอความร่วมมือจากเพื่อนเสขิยธรรมทั้งหลายว่า หลังจากที่พระเหล่านี้ได้ศึกษาไปสักระยะหนึ่งแล้วก็น่าจะได้มีโอกาสแยกย้ายกันไปเยี่ยมหรือไปอยู่ตามวัดต่างๆ ในกลุ่มพระเสขิยธรรม เช่น ที่จังหวัดยโสธร สุรินทร์ น่าน ฯลฯ เพื่อท่านจะได้เห็นว่า พระของเราที่มีความคิดก้าวหน้ากำลังทำอะไรและทำอย่างไร

อีกโครงการหนึ่งที่กำลังดำเนินการก็คือ จะเปิดรับพระผู้ใหญ่ที่อายุพรรษาไม่เกิน ๓๐ และยังมี อยู่ในในวัยที่สามารถช่วยงานพระศาสนาได้ จำนวนประมาณ ๕ รูป โดยจะพาท่านมาเยี่ยมชมโครงการต่างๆ ของกลุ่มพระเสขิยธรรม เพื่อให้ท่านได้ข้อคิดและได้แลกเปลี่ยนกับพวกเรา การดูงานคงไม่ใช่ดูแค่ผิวเผินอย่างที่ทำกันทั่วไป แต่จะให้ท่านไปพักอยู่ในแต่ละแห่งอย่างน้อย ๓ วัน เพื่อจะได้ศึกษาอย่างเห็นชัดและรู้อย่างละเอียดพอสมควร นอกนั้นอยากจะให้ท่านเหล่านี้พบกับพระผู้ใหญ่ของกลุ่มไม่ว่าหลวงพ่อดำ (พระครูเกษมธรรม รั้งษ์) หลวงพ่อนาน (พระครูพิพิธประชานาถ) หลวงพ่อพระครูสุภาจารวัฒน์ หลวงพ่อคำเขียน ท่านเจ้าคุณสมชัย

และท่านอาจารย์มหาเจิม เป็นต้น นอกจากนั้น อยากให้พวกเราช่วยกลุ่มนี้ในการคิดวางแผนงานเชิงยุทธศาสตร์ว่าในสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างบังคลาเทศนี้ ควรจะมีการรับมือกันอย่างไร

โดยสรุป ดูเหมือนว่าสัญญาณดิภาพที่เกิดขึ้นนับเป็นโอกาสที่ดี ขณะเดียวกันก็เป็นเหมือนดาบสองคม เพราะด้านหนึ่งก็เป็นการเปิดโอกาสให้หลายสิ่งหลายอย่างเข้าไปในเขตเทือกเขาจิตตาคอง คำถามก็คือว่า ชาวจักมา มาร์มาและชาวบ้านรอบ ๆ พื้นที่ที่จะรับมือกับความเปลี่ยนแปลงนั้นอย่างไร ข้าพเจ้าเองเห็นว่ายังไม่พร้อมในหลายด้าน ด้านความรู้ก็ไม่พร้อม สำคัญที่สุดคือ ด้านธรรมะก็ไม่ค่อยพร้อม เกรงว่าจะไม่มีภูมิคุ้มกันเพียงพอที่จะอดทนกับความยุ่งยากของระบบบริโภคนิยมอย่างที่เกิดขึ้นในหลาย ๆ ประเทศ อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าหวังว่าพวกเราในเมืองไทยจะสามารถช่วยให้พระบังคลาเทศบางรูปได้เตรียมตัวเท่าที่จะเตรียมได้ เพื่อท่านจะได้มีความรู้ด้านธรรมะ มีความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมสมัยใหม่ และมีแนวคิดที่สร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาต่างๆ อย่างที่เครือข่ายพระเสขิยธรรมพอจะมีตัวอย่างให้ดูอยู่มีใช่น้อย (หวังว่าคงได้รับความร่วมมือจากเพื่อน ๆ และในอนาคตหากมีชาวคราวคิบหน้าอย่างไร ก็คงมีโอกาส ได้เล่าสู่กันฟังต่อไป)

ท้ายที่สุดนี้ ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าสถานการณ์ในบังคลา-

เทศพอจะเป็นอุทาหรณ์ต่อสหายธรรมชาวไทยได้บ้าง เพราะดูเหมือนว่าอนาคต ของพุทธศาสนาในเมืองไทยเอง ก็ไม่ต่างจากการตกเป็นศาสนาของชนกลุ่ม

น้อยเช่นกันไม่ใช่หรือ หากเปรียบเทียบกับศาสนาเงินที่กำลังครอบงำสังคมไทยอยู่ในปัจจุบัน

การเมืองสี่เขียว

ประชา หุตานุวัตร เขียน

เสมสิกขาลัย, อาศรมวงศัสนิทและโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก

มูลนิธิเด็กร่วมกันจัดพิมพ์ ราคา ๑๘๐ บาท

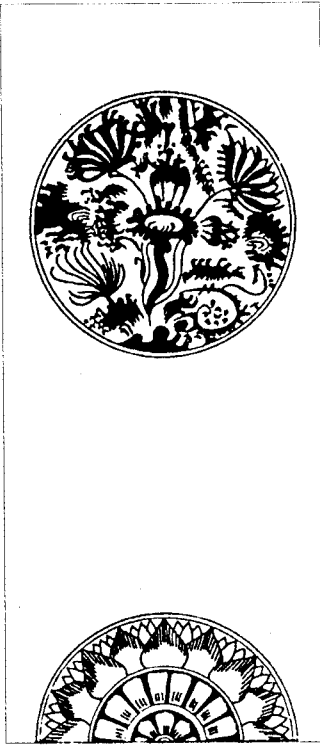
โดยรวมแล้วงานเล่มนี้เป็นการเขียนเล่าถึงจุดกำเนิดและพัฒนาการของการเมืองสี่เขียว ซึ่งเน้นกล่าวเฉพาะถึงบทเรียนของประเทศแถบยุโรป ผู้เขียนกล่าวถึงทัศนะแม่บทสำคัญที่เป็นรากฐานของขบวนการเขียวอย่าง **นิเวศวิทยาแนวลึก, นิเวศวิทยาการเมือง, ชีวเขตมณฑลทฤษฎี** ภาย เป็นต้น เพียงแต่รายละเอียด ทัศนะแม่บทต่างๆ ยังไม่สู้จะมากพอ โดยเฉพาะสำหรับผู้สนใจการเมืองทางเลือก หน้าใหม่ ออกจะลำบากอยู่บ้างในการทำความเข้าใจบริบทต่างๆ ในงานเล่มนี้

การเมืองสี่เขียวในเล่มนี้ไม่ได้ฉายภาพเฉพาะบริบทของการเมืองแบบรัฐสภาดังในปัจจุบันนี้เท่านั้น แต่จุดเน้นกลับไปอยู่ที่ทัศนะพื้นฐานของความคิดสี่เขียวสายต่างๆ ซึ่งมีความหลากหลาย มีจุดเด่นจุดอ่อนแตกต่างกันไป ดังนั้นผู้อ่านนอกแวดวงการเมืองแบบรัฐสภา ดังเช่นพระสงฆ์ แม่ชีของเราที่สามารศึกษงานเล่มนี้ได้ในแง่ทัศนะพื้นฐานที่แหวกออกไปจากทัศนะเดิมที่กำลังครอบงำสังคมไปทั่วโลก ทัศนะพื้นฐานใหม่เหล่านี้ หลายแง่มุมคล้ายคลึงและเสริมกันได้กับหลักการในพุทธศาสนา ซึ่งเป็นทัศนะที่ว่าด้วยการเคลื่อนย้ายสถานการณ์ของโลกและมนุษยชาติไปสู่ทางเลือกที่ดีและยั่งยืนขึ้น

เพราะฉะนั้นในแง่วิธีการนำเสนอ ผู้เขียนเน้นการถ่ายทอดทัศนะที่เหมือนและแตกต่างหลากหลายเป็นคนๆ หรือความคิดแต่ละสายไป ทำให้เห็นภาพได้ชัดระดับหนึ่งว่า ขบวนการของการเมืองสี่เขียวมีทั้งจุดยืนที่เหมือนกันและบางแง่มุมยังขัดแย้งไม่ลงกัน ที่น่าสนใจมากของงานชิ้นนี้ก็คือ บทเรียนที่เป็นทั้งความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคของขบวนการสี่เขียว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในแง่การคิดให้ชัดขึ้นสำหรับการปูทางการเมืองทางเลือกในบ้านเรา น่าเสียดายอยู่บ้างที่ผู้เขียนไม่ได้แสดงจุดยืนของตนอย่างชัดเจนในเรื่องนี้ โดยเฉพาะข้อเสนอการเมืองทางเลือกสำหรับสังคมไทย คงทิ้งไว้เป็นปริศนาให้ผู้อ่านคิดเอาเองว่า จะเลือกเห็นด้วยกับความคิดสายไหน ผู้อ่านที่สนใจการเมืองทางเลือกที่ไปพ้นจากการเมืองน้ำเน่าอย่างในบ้านเราขณะนี้ ควรจะได้ลิ้มลองงานชิ้นนี้ ถือเป็นงานชิมलगของพากย์ภาษาไทยก็แล้วกัน เพราะหนังสือที่ว่าด้วยการเมืองทางเลือกในพากย์ไทยนั้น ดูจะปรากฏออกมาน้อยทั้งงานแปลและเรียบเรียงเอง แม้ อ.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ จะได้เรียบเรียง **นิเวศเศรษฐศาสตร์ และนิเวศวิทยาการเมือง** ออกมาล่าสุด ก็ยังไม่สู้จะชัดเจนเกี่ยวกับขบวนการการเมืองทางเลือกโดยตรง

ปรีดา เรืองวิฑาร

ปลุณาภิธาน

๒ สขยธรรม จัดทำขึ้นเพื่อเสนอข้อคิดความเห็น ถวายพระภิกษุสามเณร และรูปชิตตลอดจนอุบาสกอุบาสิกา เพื่อให้ทราบถึงการนำพุทธศาสนามาประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีโครงสร้างทางอุตสาหกรรมที่ซับซ้อนร้อน ยิ่งกว่าสังคมกสิกรรมอันเรียบง่าย ที่พุทธศาสนาของเราเคยดำรงมาแต่

ก่อนๆ

ฉบับนี้ขอเปิดรายการ **ปลุณาภิธาน** ขึ้น เพื่อเชิญให้มวลสมาชิกออกความเห็น โดยสมาชิกจะตั้งคำถามขึ้นก็ได้ หรืออ่านคำตอบแล้วไม่พอใจ จะแสดงความคิดเห็นมาก็ได้ ดังขอเริ่มจากบางปัญหาให้เป็นตัวอย่างสำหรับฉบับนี้ เช่น

๑. พระราชญาณวิสุทธิโสภณ (ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน) วัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี นั้นท่านเป็นพระอรหันต์หรือไม่ ถ้าเป็น ใครเป็นผู้ตั้งท่าน ดังเช่นกรณีพระโพธิรักษ์แสดงตนว่าเป็นพระอรหันต์นั้น ทางคณะสงฆ์ออกมาประกาศว่าเป็นการอวดอุตริมนุสธรรม และก่อนหน้านั้นเมื่อท่านอาจารย์พระมหาบัวเขียน **ประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ** แต่ พ.ศ.๒๕๑๕ (ขอให้สังเกตว่าชื่อแตกต่างที่เอ่ยถึง **ท่านอาจารย์พระมหาบัว** แต่แล้วกลับเป็น **ท่านพระอาจารย์มั่น** ทำไม่ไม่ใช่คำเรียงลำดับให้เหมือนกัน ทั้งๆที่นี่คือการ

ยกยออย่างภาษาพูดซึ่งไม่ควรใช้ท่านกันให้ฟุ้งเฟ้อในภาษาเขียน และตามปกติของภาษาเขียนนั้น ลงวงเล็บท้ายสมณศักดิ์เพียงชื่อกับฉายา ไม่ใ้คำว่า **พระมหา** ลงไปด้วย) ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้ตั้งข้อกังขามาแล้วใน **สยามรัฐ** ฉบับลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๑๕ ว่าพระอรหันต์มาสนทนาธรรมกับท่านพระอาจารย์มั่นได้อย่างไร ทั้งยังมาแสดงทำนิพพานต่างๆ กันให้ท่านดูอีกด้วย โดยสรุป ก็คือ คุณชายคึกฤทธิ์สงสัยว่าพระอรหันต์ที่นิพพานแล้วจักสนทนาธรรมกับคนที่ยังไม่นิพพานอย่างพระอาจารย์มั่นได้ละหรือ

ที่จริง คำตอบในข้อนี้ พระอาจารย์มหาบัวเขียนให้แน่ะไว้แล้วว่าพระอาจารย์ของท่านเป็นพระอรหันต์ ยิ่งเมื่อมาตีพิมพ์ **ปฏิปทาของพระรุดงคกรรมฐาน สายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต** ในลำดับต่อมา ยิ่งฉบับที่ดีพิมพ์เนื่องในวันเกิดของท่านผู้เขียนในปี ๒๕๓๔ ด้วยแล้ว มีรูปสิ่งงดงามเป็นจำนวนมาก โดยลงคำปรารภไว้ข้างท้ายว่า **“ท่านพระอาจารย์มั่นฯ ได้เสวยอนุภา-ทิสสนิพพาน ที่จังหวัดสกลนคร”** (เมื่อพ.ศ.๒๕๑๒)

ถ้าคุณชายคึกฤทธิ์ยังมีชีวิตอยู่ จะรับคำประกาศดังกล่าวได้หรือไม่ สงสัยอยู่ และที่สำคัญก็คือพระอาจารย์มหาบัวเองก็ประกาศออกมาชัดเจนแล้วว่าท่านได้บรรลุอรหันต์ผลแต่เมื่อก่อนวิสาขปุณณมี ๑ คินณ วัน ๑๔ ค่ำ เดือน ๖ เวลาห้าทุ่ม (พ.ศ.๒๕๑๓) สิ้นสิบเก้าปีเข้านี้แล้ว

ลูกศิษย์ลูกหาสายพระอาจารย์มหาบัว ย่อมเชื่อมั่นว่าพระอาจารย์เจ้าทั้งสองนี้เป็นพระอรหันต์ ดังที่ศิษย์หาของสมณะโพธิรักษ์ก็เชื่อในอรหันต์ผลแห่งพobatan ของพวกเขาทำนองเดียวกัน เป็นแต่รายแรกเป็นพระธรรมยุติสายป่า ที่โยงมายังเจ้า รายหลังเป็นพระนอกสังกัดจนถือว่าผิดกฎหมาย ใครก็ตามที่ศึกษาประวัติพระเถระมาแต่อดีต จะเห็นได้ว่าหลายท่านเป็นพระที่ถูกทางราชการเบียดเบียนบีฑามาก่อนแล้ว แต่แล้วสำนักของท่านนั้น ฤกลับเฟื่องฟูขึ้นจนเป็นลัทธิที่สำคัญ เหาเลยก็มี โดยเฉพาะก็ในเมืองจีนและญี่ปุ่น

ในเมืองไทยเรานี่เอง ลูกศิษย์ของหลวงพ่อกุศล
หลายต่อหลายคน ก็เชื่อกันว่าท่านสำเร็จมรรคผลมา
แต่ก่อนบวชเอาเลยด้วยซ้ำ

สำหรับผู้ทีกลางแคลงสงสัยในอภินิหารของพระ
อาจารย์มหาบัว พวกลูกศิษย์ลูกหาที่ใจแคบคงเกณฑ์
ให้ไปลงนรก แต่ถ้าใครได้ฟังท่านประกาศก้องร้องว่า
ท่านทำทานมาเป็นพันๆ ล้าน สร้างโรงพยาบาลเอ๋ย
สร้างโรงเรียนเอ๋ย จนออกมานำไทยช่วยไทยให้ใครต่อ
ใครสละทรัพย์กันอย่างพิลึกกึกกืออนั้น คงอดสงสัยเสียมิ
ได้ว่า พระคุณเจ้าหลุดพ้นแล้วจากการติดยึดในเรื่อง
ประเทศชาติละหรือ ทั้งๆ ที่นี่เป็นสิ่งที่สมมติซึ่งเพิ่งเกิด
ขึ้นในรอบร้อยปีมานี้เอง อนึ่ง ถ้าได้อ่านพระนิพนธ์ของ
สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ใน
เรื่องสังโยชน์ที่ยึดที่ผูกคนไว้ในวัฏสงสาร โดยเฉพาะก็
ข้อที่นับเป็นสังโยชน์ ข้อที่ ๘ ความที่ “...ถือว่าเราดี เรา
เป็นอรหันต์ พุตสัน ความสำคัญว่าตนดี เรียกว่ามานะ”

ที่เสนอมานี้ อยากรให้อภิปรายกัน เพื่อให้เกิด
สติและปัญญา ไม่ใช่เพื่อแสดงอวดวาทุปาทาน ส่วนการ
รณรงค์เรื่องไทยช่วยไทยของพระคุณเจ้ารูปนี้นั้น ขอให้
อ่านบทนำใน**ปาจารย์สาร** ฉบับเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๑

พร้อมกันนี้ก็มีย่อคำของสมเด็จพระญาณสังวร
ก่อนเป็นสกลมหาสังฆปริณายกที่พูดกับนายวัย วรธ
กุล ที่โรงพยาบาลพร้อมมิตร เมื่อ
เดือนกันยายน ๒๕๑๘ ว่า “ได้มี
อาจารย์กรรมฐานรูปหนึ่งท่านแสดง
ว่าได้ทรงบรรลุถึงที่สุดในขณะที่สิ้น
พระชนม์นั้น เป็นจำพวกสมมตีสี่...
ที่แปลว่ามีศรัทธาที่มียอดเสมอกัน
คำว่าศรัทธาที่มียอดนี้หมายถึงความ
สำเร็จเป็นพระอรหันต์”

ทั้งนี้ มีนัยยะว่าสมเด็จพระ
มหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณ-
วโรรสทรงเป็นพระอรหันต์ ในวันที่
สิ้นพระชนม์ชีพ ส่วนธมฺมวิตกกิกขุ
(พระยานรรัตนราชมานิตย์) นั้น เมื่อ
ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ได้ถามท่านว่า “ได้
เท่า เป็นพระอรหันต์หรือเปล่า”

ท่านตอบว่า “อ้ายบัว” นัยว่าตอบอย่างเช่น นำพิจารณา
เช่นกัน

ประเด็นเหล่านี้ ควรที่พุทธศาสนิกจะสำเหนียก
และอภิปรายกันด้วยความเคารพ

๒. กรณีพระครูโสภิตสุดคุณ (วิทยา ญาณวโร) เจ้า
อาวาสวัดสนามจันทร์ และเจ้าคณะอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัด
ฉะเชิงเทรา ที่ได้สร้างพระพุทธรูปขนาดใหญ่ในท่าที่เรียกว่า
ปางเหยียบโลกนั้น ควรแยกแยะพิจารณาเป็นข้อๆ

๑) ทางด้านเสรีภาพ พระคุณท่านมีสิทธิสร้าง
พระพุทธรูปนอกแบบแผน ซึ่งพุทธประเพณีในบ้านเรา
ยึดรูปแบบอย่างตายตัวมานาน จนไม่มีการแหวกออก
นอกกรอบกันเอาเลย แม้โรงอุโบสถ กรมการศาสนา
เข้ามาก้าวก่ายให้มิเพียงแบบ ก.ข.ค. ทำให้ศิลปกรรม
ตายตัวจนหมดคุณค่าในทางสุนทรียรสการที่แหวกออกไป
จึงเป็นนิมิตหมายที่ควรแก่การจับตามอง

๒) เสียดายที่ท่านพระครูปราศจากกุสมรสในทางศิลปะ
จึงแสดงออกอย่างปราศจากความละเมียด และการที่
ท่านแสดงโลกจิตรออกมาอย่างโจ่งแจ้ง ทั้งยังแสดงนิมิต
หมายในทางไสยเวทวิทยาออกมา ก็ส่อให้เห็นถึงค่านิยม
ของพระสังฆาธิการร่วมสมัยแทบทุกหนแห่ง เว้นแต่
ท่านไม่เสแสร้ง และภาพต่างๆ ออกจะไม่เหมาะแก่

สมณสารูป ก็เลยกกลายเป็นเรื่อง
ใหญ่โตออกไป ถ้าแทนที่ท่านจะหา
เงินเข้าวัด เปลี่ยน เป็นมาหาเงิน
เข้าท้องพระคลังหลวงอย่างกรณี
ไทยช่วยไทย บางทีจะไม่มีเสียงใน
ทางตรงกันข้ามจากสื่อมวลชน และ
บุคคลในวงการราชการ กระมัง

ที่ว่ามานี้ อยากรฟังความเห็น
ท่านผู้อ่าน

๓. ปุจฉา ลูกสมภาร หลาน
เจ้าวัดนั้น หมายความว่าอะไร

วิสัชนา สมัยก่อน พระบางรูปมี
ภรรยาแล้วจึงมาบวช ครั้นได้เป็น
เจ้าอาวาส ถ้าไม่ระวังเรื่องกิจของ
สงฆ์กับของส่วนตัว ปล่อยให้พัวพัน

กัน ย่อมเป็นที่ครหาได้ แม้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯก็ทรงมีหม่อมเจ้า ๒ องค์ก่อนทรงผนวชในรัชกาลที่ ๒ แต่ท่านทั้งสองนี้ไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจการของวัด จึงทรงพ้นคำครหาไป โดยพระองค์ท่านทรงรับเอานายเพ็ง ซึ่งเป็นบุตรจีน มาเป็นโอรสบุญธรรม ในสมัยทรงผนวชอีกด้วย ตรัสเรียกพ่อเพ็งเนื่องๆ แต่ท่านผู้นี้ก็ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับการวัด ไม่ถูกตำหนิตินิน ต่อเสวยราชย์แล้ว จึงทรงชุบเลี้ยงนายเพ็งให้รับราชการ จนได้เป็นเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง ในรัชกาลที่ ๕ และมีบุตรถวายเป็นเจ้าจอมมารดา มีพระเจ้าลูกเธอเป็นพระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนศักดิ์ กรมหมื่นพิชัยมหินทรโรดม

สมัยนี้สมภารบางรูปแอบมีภรรยาต่างๆที่ครองกาสาวพัสดร์ และมีลูกเป็นตัวเป็นตน ยิ่งทางลังกาด้วยแล้ว ลือกันหนาหูว่าเนรบางรูปนั้นคือลูกสมภาร ซึ่งคลอดออกมาตอนบิดาเป็นเจ้าอาวาสแล้ว และสมภารมักมอบวัดให้สามเณรดั่งกล่าวเป็นเจ้าอาวาสต่อจากตน โดยที่ตามกฎหมายอังกฤษ (ที่ลังการับเอามาปฏิบัติตาม) เป็นไปได้ ทางญี่ปุ่นนั้นสมภารมีเมียอย่างเปิดเผย และลูกก็ได้รับเป็นเจ้าอาวาสสืบต่อจากบิดาอย่างน้อยก็แต่สมัยเมจิเป็นต้นมา

สำหรับหลานเจ้าวัดนั้น บางคนเข้ามากำกับกิจการของอารามอย่างตั้งใจ จนบางทีนึกว่าวัดเป็นของตนจนออกจะน่าเกลียดไปเลย วัดระฆังนั้น สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (มร.ว.เจริญ อิศรางกูร) เป็นเจ้าอาวาสที่ทรงกิติคุณสูงส่งทางชาติวุฒิและคุณวุฒิ และวิสุทธิวุฒิ เพราะม.จ.สมเด็จพระพุทธมาจารย์หัตถ์ทรงย้ายไปครองวัดพระเชตุพน แต่เมื่อยังดำรงสมณศักดิ์ที่พระพุทธรูปปั้น ม.ล.เนื่อง แม้จะเปลี่ยนนามสกุลไปแล้ว เมื่อไปเป็นภรรยาอธิบดีกรมอุทการเรือ (พล.ร.อ.อุดม สุทัศน์) แต่ก็แสดงตนเป็นเจ้าของวัด เพราะเดิมสังกัดอยู่ในราชสกุลอิสรางกูร จนพระเนรเกรงกลัว และบางรูปเกลียดชัง แต่เขาก็คุมการเงินการทองของวัดอย่างเรียบร้อย ช่วยให้การบูรณะปฏิสังขรณ์หอพระไตรปิฎกเป็นไปอย่างสะดวก โดยที่หอไตรนี้คือพระนิวาสสถานเดิมของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ

ทางวัดบวรนิเวศนั้น สมเด็จพระสังฆราชเจ้า

กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (มร.ว.ชื่น นพวงศ์) ทรงเป็นอธิบดีสงฆ์สืบต่อจากสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ซึ่งก็ทรงมีหม่อมเจ้าในกรมหลวงพรหมวราวุธ (เจ้าพี่ร่วมเจ้าจอมมารดาของพระองค์ท่าน) รับสนองงานของวัดจนถึงม.จ.ชัชวาลิต เกษมสันต์ ซึ่งทรงบัญชาการด้านมุลินธิมхамกุฎราวิทยาลัยอย่างกิตติมศักดิ์จนถึงชีพิตักษัยไป

ทางฝ่ายสมเด็จพระสังฆราชเจ้านั้น ที่เข้ามาเป็นหลานเจ้าวัดอยู่จนบัดนี้ คือ ม.ล.จิตติ นพวงศ์ ซึ่งเคยวิวาทกับข้าพเจ้าทางหน้าหนังสือ แต่สมัยที่เธอทำ **ศรีสัปดาห์** และข้าพเจ้าเป็นบรรณาธิการ **สังคมศาสตร์ปริทัศน์** จนนิตยสารทั้งสองฉบับนั้นมีอันเป็นไป (ใครสนใจอาจหาอ่านได้ใน **หกปีจากปริทัศน์**) ครั้นเธอไม่มีความหนังสือให้ต้องทำทุกสัปดาห์ เธอก็ยังเข้ามาบัญชางานวัดบวรนิเวศวิหาร ในฐานะหลานเจ้าวัด ยิ่งเสียกว่าคุณเนื่องกับวัดระฆัง จนเรียกขานกันว่าวัดนั้นมีนางในห้องกระຈกคุมกิจการอยู่เบื้องหลัง จนพระเนรเอือมระอากันแทบทั่วไป โดยที่เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันคือสมเด็จพระญาณสังวร องค์สกลมหาสังฆปริณายก นอกจากจะทรงพระชรา และทรงไว้ซึ่งพรหมวิหารธรรมแล้ว ยังทรงใช้พระคุณอย่างที่ไม่ได้ทรงใช้พระเดช ก็ยิ่งเป็นเหตุให้มีกร้าวกายพระบารมีกันอยู่อย่างบางทีนับว่าน่าเป็นห่วง ฉะนั้นถ้ากฎหมายมาตราฉบับใหม่ออกมา มีผลให้พระที่อายุเกิน ๘๐ พันสภาพะความเป็นเจ้าอาวาส สมเด็จพระสังฆราชย่อมทรงพระสถานะในฐานะสกลมหาสังฆปริณายกเท่านั้น เป็นอันนับได้ว่าทรงปลอดภัยจากอิทธิพลของหลานเจ้าวัด แต่ก็เกรงว่าเจ้าอาวาสองค์ใหม่ ที่แม้อายุไม่ถึง ๘๐ ก็ยังอยู่ได้ อิทธิพลของหลานเจ้าวัดยิ่งกว่าที่แล้วๆ มา น่าเสียใจที่กรณีเช่นนี้ไม่เคยมีใครกล่าวถึงอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมาในหน้ากระดาษนิตยสารฉบับใดมาก่อนเลย

นี่เอ่ยให้เห็นเป็นตัวอย่าง อย่างเบาๆ คราวหน้าถ้าจำเป็น คงต้องเปิดเผยต่อไป ว่าวัดไหนสมภารมีลูกต่างๆที่ครองกาสาวพัสดร์แล้ว และก็ยังครองยศศักดิ์อัครฐานอยู่ในฐานะเจ้าอาวาสพระอารามหลวงและสมภาร

(อ่านต่อหน้า ๗๐)

มองลอดหน้าต่างวัด

บทบาทสงฆ์ที่คนศรัทธา

รศ.ดร.มาณี ไชยธีรานวัตร จากภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ศึกษาวิจัยในเรื่อง **บทบาทของพระสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์** แบบใดจึงจะเป็นที่ศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยสำรวจความเห็นจากพระ ๓๖ รูป ๓๖ วัด ๒๐ จังหวัดทั่วประเทศ และจากประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้วัดรวม ๖๐๐ คน งานวิจัยชิ้นนี้ได้ทำขึ้นระหว่างเดือนสิงหาคม ๒๕๓๙ จนถึงเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๑ สํารวจพบว่าพระที่ควรให้ความเคารพศรัทธาจะต้องมีบทบาทอยู่ใน ๔ เรื่องก็คือ

๑. บทบาทในด้านการอบรมตนเอง ต้องศึกษาพระไตรปิฎก พระธรรมวินัย พัฒนาตนเองให้บริสุทธิ์ตามแนวทางของศีล ๒๒๗ ข้อ ทุกอิริยาบถ ต้องอบรมสั่งสอนพระที่อ่อนพรรษากว่า

๒. บทบาทในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาหรือการพัฒนาคน ต้องอบรมโดยนำคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปยกระดับจิตใจของคนให้สูงขึ้นด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ด้วยวิธีเทศน์ สันทนาธรรม บรรยายธรรม เปิดศูนย์ศึกษาธรรมะ ใช้กลยุทธ์ฝึกอาชีพมาช่วย

๓. บทบาทด้านการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ต้องทำงานพัฒนาร่วมกับชุมชน การสงเคราะห์ด้านวัตถุสิ่งของ การรักษาโรค ใช้พิธีกรรมและวัตถุมงคลต้องใช้อย่างสร้างสรรค์ ไม่มงมงายหรือใช้ทำลายผู้อื่น

๔. บทบาทในด้านการพัฒนาวัด พัฒนาสิ่งก่อสร้างให้ประชาชนได้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น จัดทำห้องสมุดธรรมะ เขียนหนังสือเผยแพร่ธรรมะ

สำหรับความเห็นของประชาชน ผลการวิจัยออกมาว่า พระสงฆ์ที่น่าเคารพเลื่อมใส นั้น ควรจะมีความรู้ธรรมะลึกซึ้ง เคร่งครัดในการปฏิบัติศีล สมาธิ

ปัญญา ครองตนด้วยความสงบ เรียบง่าย บริสุทธิ์ และสันโดษ มีความสามารถในการอบรมคุณธรรม การที่พระสงฆ์ช่วยพัฒนาสังคมเป็นสิ่งดี แต่ควรจะมีความสำคัญรองลงไป

หนังสือ **มติชนสุดสัปดาห์** ฉบับที่ ๙๓๖

วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๔๑

ประเดิมแล้วคดีแรกของโลก

ร้องศาลบ่งอันตราย “มือถือ”

นายโรเจอร์ ค็อกฮิลล์ นักชีววิทยาชาวอังกฤษ ประจำห้องทดลองการแผ่รังสีที่ดำเนินการเป็นอิสระในเมืองพอนต์ฟูล แคว้นเวลส์ ระบุว่าโทรศัพท์มือถือเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการแผ่รังสีเข้าสู่ร่างกายมนุษย์มากที่สุด

ใครก็ตามที่คุ้นเคยกับการใช้โทรศัพท์มือถือนานครั้งละ ๒๐ นาทีขึ้นไป ควรไปตรวจสมองของตัวเอง และได้ร้องขออำนาจศาลให้ออกคำสั่งบังคับให้บริษัทผู้ผลิตโทรศัพท์มือถือทั้งหลาย ติดข้อความเตือนผู้ใช้งาน หากใช้เกินกว่า ๒๐ นาทีในแต่ละครั้งจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ไว้กับโทรศัพท์ทุกเครื่องที่ผลิตออกมาจากโรงงาน

ผลงานวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อชีวิตการทำงานแห่งชาติของสวีเดนพบว่า มีส่วนเกี่ยวข้องกับระหว่างการใช้โทรศัพท์มือถือ กับอาการลำ เหนื่อยอ่อน ปวดศีรษะและหูอื้อ นอกเหนือจากการที่ทำให้ผิวหนังและหูมีความไวต่อความร้อนเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

ส่วนนักวิจัยแห่งมหาวิทยาลัยไพรบวร์ก ประเทศเยอรมนีรายงานว่า การใช้โทรศัพท์มือถือทำให้ความดันเลือดเพิ่มมากขึ้น

ดร.เลสลี ฮอว์กกินส์ ผู้อำนวยการศูนย์เพื่อสุขภาพและความปลอดภัยในการประกอบวิชา

ซีฟรุเบนส์ยอมรับว่า มีการค้นพบอันตรายจากการใช้โทรศัพท์มือถือเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ แม้ว่าจะยังไม่ใช้หลักฐานที่นำมาใช้บังคับได้ก็ตามที

ทางด้านคณะกรรมการให้ความคุ้มครองทางรังสีวิทยาแห่งชาติของอังกฤษซึ่งรับผิดชอบในการวาง กฎเกณฑ์การใช้โทรศัพท์มือถือ เห็นพ้องด้วยว่า หลักฐานที่ว่าการใช้มือถือเป็นอันตรายต่อร่างกายนั้นยังไม่ปรากฏชัดเจน จนถึงขนาดจะดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปได้

หนังสือพิมพ์ **มติชนรายวัน** เรื่องสิ่งแวดล้อม
วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๑

คนไทยมมงายเลขเต็ด ยังมีหนึ่ยั้งคลั่งเล่นหวย

สวนดุสิตโพล สถาบันราชภัฏสวนดุสิต ได้ทำวิจัยเชิงสำรวจในสถานการณ์จริงเรื่อง “ทำไมคนไทยจึงไปหาหวย” โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่กำลังไปหาเลขหวย ที่วัดดาอิน อ.บ้านนา จ.นครนายก และวัดทับกระดาน อ.สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี จำนวน ๑,๒๕๕ คน เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๑

ผลการสำรวจครั้งนี้ พบประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็น โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนที่มีหนี้สินอยู่แล้ว พบว่าเป็นกลุ่มที่เชื่อว่ามีมาให้เลขหวยจริงถึง ๔๖.๙๘% ส่วนกลุ่มที่ไม่มีหนี้เชื่อว่ามีเลขหวยจริง ๓๗.๖๒% และกลุ่มที่มีเงินเหลือเก็บเชื่อ ๓๐.๘๗%

การสำรวจครั้งนี้ สถาบันราชภัฏสวนดุสิตต้องการสะท้อนความคิดเห็นของประชาชนที่กำลังไปหาเลขหวย ตามแหล่งที่มีข่าวว่าจะได้เลขเต็ดเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจตกต่ำ ความหวังของประชาชนที่มุ่งรวยทางลัดโดยการเสี่ยงโชค โดยเฉพาะการแสวงหาเลขหวย ได้กลายเป็นปัญหาทางสังคมอีกประเด็นหนึ่งที่ต้องเร่งแก้ไข เพราะเป็นการปลุกฝังความมมงาย การหวังในสิ่งลมๆ แล้งๆ

หนังสือพิมพ์ **ไทยโพสด์**
วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๑

ฤดูฝน “กบไม่ร้อง” นักชีวะห้วงระบบนิเวศ

นางผุสดี ปรียานนท์ หัวหน้าภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวถึงนิตยสารโปรซีส์ดิง ออฟ เดอะเนชั่นแนล อคาเดมี ออฟ ไซน์ ได้ตีพิมพ์รายงานทางวิชาการว่า ปริมาณไอโซนในชั้นบรรยากาศเบาบางลง ทำให้รังสีอัลตราไวโอเล็ตส่องลงมาที่ผิวโลกมากขึ้นทำให้เชื้อราบางชนิดในดินเป็นพิษ สัตว์จำพวกกบซึ่งหายใจทางผิวหนังซึ่งอาศัยในบริเวณป่าเขตร้อนในออสเตรเลีย สหรัฐปานามา ล้มตายจำนวนมาก และผู้อำนวยการ ส่วนวางแผนองค์การสวนสัตว์ได้ระบุว่า ในประเทศไทยก็เกิดปรากฏการณ์เช่นนี้ขึ้นเหมือนกัน

แต่สำหรับนักชีววิทยาถือว่า ความเป็นพิษในสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของอากาศที่ทำให้สัตว์เหล่านี้ล้มตายเป็นเรื่องปกติ เพราะที่ผ่านมาสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศในประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และยังไม่สามารถสรุปได้ว่า รังสีอัลตราไวโอเล็ตที่ส่องมานั้นเข้มข้นมากจนเป็นเหตุให้กบจำนวนมากตายลง เพราะกบแต่ละชนิดก็มีปฏิกิริยาโต้ตอบเชื้อราแต่ละชนิดแตกต่างกัน

นางผุสดีได้ติดตามเฝ้าสังเกตถึงความเปลี่ยนแปลงกบในประเทศไทยที่อาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติ พบว่าในรอบปีที่ผ่านมาไม่พบเสียงกบเหล่านั้นเลย นับว่าเป็นเหตุการณ์ผิดปกติอย่างหนึ่งที่ไม่พบร่องรอยเสียงร้องเลย แต่ยั้งชี้ชัดไม่ได้ว่าสถานการณ์เช่นนี้สอดคล้องกับการรายงานดังกล่าวแต่ได้ตั้งข้อสังเกตว่า เมื่อไม่มีน้ำ ไม่มีฝน กบก็ไม่ออกมากร้องให้ได้ยินเท่านั้น แต่ถ้าหลังจากนี้ ๒-๓ เดือนยังไม่ได้ยินอีก ก็ถือว่าเป็นเรื่องผิดปกติมาก

หนังสือพิมพ์ **มติชนรายวัน**
ฉบับวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๔๑

รื้อก.ม.สงฆ์ไล่พระนอกวัด

นายจรรยา หนูคง รองอธิบดีกรมศิลปากร ในฐานะอนุกรรมการพิจารณาร่างแก้ไขพ.ร.บ. คณะสงฆ์ ของคณะกรรมการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เปิดเผยว่าคณะกรรมการศาสนา เห็นว่า การจะปฏิรูปการปกครองคณะสงฆ์ให้สามารถบริหารงานสอดคล้องกับภาวะการณ์ปัจจุบัน มีความจำเป็นต้องแก้ไขพ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ เป็นจุดแรก

“เบื้องต้น อนุกรรมการได้มีการยกร่าง พ.ร.บ.การส่งเสริมและประสานงานกิจการพระพุทธศาสนาขึ้น โดยปรับปรุงระบบการปกครองใหม่ กำหนดให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ผ่านองค์การบริหารกิจการพระพุทธศาสนาส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์การบริหารกิจการพระพุทธศาสนาส่วนกลางจะบริหารงานในรูปคณะกรรมการ เรียกว่า คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานกิจการพระพุทธศาสนาส่วนกลาง” นายจรรยา กล่าว

เขาบอกว่า คณะกรรมการชุดนี้จะมีกิจการและอำนาจหน้าที่แบ่งเป็นองค์กลาง มีหน้าที่ในการประสานงาน องค์การปกครอง, องค์การศาสนาศึกษา, องค์การเผยแพร่, องค์การต่างประเทศ, องค์การศาสนูปถัมภ์, และองค์การพระธรรมวินัยมีหน้าที่ในการสืบสวนความประพฤติ

ทั้งนี้ มหาเถรสมาคมจะแต่งตั้งพระภิกษุขึ้นมาบริหารงานแต่ละองค์กร ซึ่งเรียกว่าสังฆนายก โดยสังฆนายกแต่ละองค์กรมีอำนาจในการแต่งตั้งพระภิกษุเข้ามาปฏิบัติงานตามความเหมาะสม

ส่วนในระดับท้องถิ่นนั้น ได้กำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานกิจกรรมพระพุทธศาสนาส่วนจังหวัด โดยแบ่งการบริหารงานในลักษณะเช่นเดียวกับส่วนกลาง

ร่างพ.ร.บ.การส่งเสริมและประสานงานกิจการพระพุทธศาสนา นี้ จะเสนอให้คณะกรรมการ

ธิการศาสนาฯ ให้ความเห็นชอบ และผลักดันให้ฝ่ายบริหาร และพรรคการเมืองเสนอเข้าสู่สภาผู้แทนฯ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

จากหนังสือพิมพ์ **กรุงเทพธุรกิจ**

วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๔๑

วัยรุ่นกับการเข้าวัด

สวนดุสิตโพล สถาบันราชภัฏสวนดุสิต ได้สำรวจความคิดเห็นของวัยรุ่นเกี่ยวกับวัด เนื่องในวันอาสาฬหบูชาโดยการสำรวจวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง ๑๒-๒๐ ปี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน ๑,๕๕๑ คน ระหว่างวันที่ ๑-๗ กรกฎาคม ที่ผ่านมา ปรากฏผลดังนี้

การไปวัดในวันอาสาฬหบูชาของวัยรุ่น

- ๖๐.๗๒% บอกว่าจะไปวัด โดยมีเหตุผลว่าเพราะต้องการทำบุญ, นับถือศาสนาพุทธ, อยากเวียนเทียนและไปวัดกับพ่อแม่
- ส่วนอีก ๓๙.๓๓% บอกว่าจะไม่ไปวัดโดยมีเหตุผลว่าไม่ว่าง, ไม่รู้จะไปกับใคร, วัดอยู่ไกลบ้าน และนับถือศาสนาอื่น ฯลฯ

การไปวัดในรอบปีของวัยรุ่น

- ๕๒.๘๘% ไปวัดปีละ ๒-๓ ครั้ง
- ๒๑.๐๑% ไปวัดแทบทุกเดือน
- ๑๙.๗๓% ไม่ค่อยได้ไป
- ๗.๓๖% ไปวัดปีละครั้ง

สาเหตุที่วัยรุ่นไม่ชอบไปวัด

- ๓๒.๒๕% พระสงฆ์ปฏิบัติตัวไม่เหมาะสม
- ๓๐.๕๘% วัดไม่สงบ, วนวาย
- ๒๒.๔๓% อื่นๆ เช่น มีสุนัขจรจัดมาก, วัดอยู่ไกลเดินทางลำบาก ฯลฯ

- ๑๒.๗๕% วัดเป็นแหล่งมั่วสุม ไม่น่าไว้ใจ

วัดในฝันที่จะดึงดูดให้วัยรุ่นอยากเข้าวัด

- ๓๗.๕๑% ต้องสงบ ร่มรื่น เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์
- ๒๗.๐๓% พระสงฆ์ปฏิบัติดี น่าเลื่อมใส

ศรัทธา

- ๑๙.๖๕% บริเวณต้องสะอาด กว้างขวาง
- ๑๘.๐๕% อื่นๆ เช่น มีศิลปะที่งดงามใน

วัด

ถ้าไม่ได้ไปวัดสิ่งที่วัยรุ่นคิดว่าน่าจะทดแทนกันได้คือ

- ๔๓.๕๕% สวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ
- ๓๕.๖๙% ใส่บาตรทุกเช้าเป็นประจำ
- ๑๐.๗๙% ถือศีล
- ๙.๙๗% อื่นๆ

จดหมายข่าว **สธรรมิก**

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๔๑

เร่งยกระดับแม่ชีไทยให้เป็นที่ยอมรับ

มีสิทธิเทียบเคียงสงฆ์

แม่ชีคุณหญิงชนิษฐา ร่วมกับคณะแม่ชีไทย เดินทางจัดตั้งวิทยาลัยแม่ชีขึ้น เพื่อเป็นสถาบันสร้างเสริมภูมิความรู้แก่หญิงทุกวัยที่มีใจช่วยเหลือสังคมและช่วยกันเผยแพร่วัฒนธรรมเพราะใจรัก ลบภาพของคนผิดหวังในชีวิตหรือคนแก่ไร้ที่พึ่งแล้วถึงมาบวชชีเหมือนที่ผ่านๆ มา

การจัดตั้งวิทยาลัยแม่ชีไทย เริ่มเป็นความจริง เมื่อนายเสรี เวชโชและภรรยา และแม่ชีราตรี ตรงควิธน์ แห่งสำนักปฏิบัติธรรมแม่ชีเขาภูหลวง ได้ร่วมกันบริจาคที่ดินจำนวน ๔๓ ไร่ ๘๒ ตร.ว. ที่บริเวณเขาภูหลวง อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา เพื่อใช้เป็นสถานที่ก่อตั้งวิทยาลัยแม่ชี มีชื่อว่า “**มหาขา-บตีโคตเถรีวิทยาลัย**” ซึ่งเป็นชื่อของภิกษุณีคนแรกที่เป็นบวชชีในพุทธศาสนา

วิทยาลัยแม่ชีแห่งแรกที่กำลังจะเกิดขึ้นนี้ ต้องการให้เป็นสถานที่ที่นักบวชหญิงได้มาศึกษาธรรมะรวมทั้งวิชาความรู้ต่างๆ กันมากๆ และออกมาช่วยกันเผยแพร่วัฒนธรรม เพราะลำพังพระสงฆ์ฝ่ายเดียวเวลานี้คงไม่ทันกาล ต้องให้นักบวชหญิงออกมาช่วยสังคมด้วยการนำธรรมะไปสู่ประชาชน โดย

หวังที่ผู้หญิงโสดมีความรู้และมีใจเมตตาช่วยเหลือสังคมออกมาเป็นนักบวชกันมากๆ เหมือนกับทางคริสต์ศาสนา ไม่ใช่ภาพของผู้หญิงที่ผิดหวังในชีวิตหรือคนแก่ไร้ที่พึ่งแล้วหนีทางโลกมาพึ่งทางธรรมเหมือนที่ผ่านๆ มา เพราะถ้าคนเรามีความรู้และไฝ่ทางธรรม ก็จะช่วยกันจรรโลงสังคมได้เป็นอย่างดี

หนังสือพิมพ์ **มติชน**

ป่าดงใหญ่วันนี้ เมื่อไรพระประจักษ์

หลังจากอดีตพระประจักษ์ถูกไล่ออกจากป่าก็เกิดขบวนการฉวยโอกาสเข้าไปลักลอบตัดไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ อ.ปะคำ อ.โนนดินแดง จ.บุรีรัมย์ โดยกลุ่มอิทธิพลซึ่งมีข้าราชการตำรวจบางนายให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ทั้งรับซื้อไม้ ขายไม้และคุ้มกันไม้ออกจากป่า โดยจ้างชาวบ้านให้ลักลอบตัด

โดยบริเวณที่ห่างจากที่ทำการหน่วยพิทักษ์ป่าน้ำผุดไปประมาณ ๘๐๐ เมตรและบริเวณห่างจากหน่วยป้องกันและรักษาป่าที่ บ.ร. ๗ ไปประมาณ ๓ ก.ม. มีการลักลอบตัดไม้หนักที่สุด และยังเป็นเส้นทางขนไม้เข้าออก โดยใช้รถเข็นลำเลียงไม้ออกจากป่า ไปยังรถปิกอัพอีกทอดหนึ่ง ไม้ที่ตัดล้วนมีขนาดใหญ่เส้นผ่าศูนย์กลางไม่น้อยกว่า ๑ เมตร ความสูง ๓๕ เมตรขึ้นไป

นอกจากนี้ ยังมีการฉวยโอกาสล่าสัตว์ป่าไปพร้อมๆ กัน โดยนายศักดิ์ศักดิ์ เป็นกลุ่มข้าราชการระดับสูงและพ่อค้าในเมืองโคราชรวมกลุ่มกันออกล่าสัตว์ โดยมีเครือข่ายประสานกับแก๊งลักลอบตัดไม้จุดที่มีการล่าสัตว์ในป่าดงใหญ่มากที่สุดคือ บริเวณท้ายป่าห้าพันไร่ สัตว์ในป่าแห่งนี้ส่วนใหญ่เป็นพวกแก้ง หมูป่า กวางผา บ่าง ชะนี ลิง

เก็บความจาก หนังสือพิมพ์ **ข่าวสด**

วันที่ ๖-๗ สิงหาคม ๒๕๔๑

วีณา โคมพนานคร

ยามพลัดพรากจากความสงบ ยอมสยบ
ต่อรสพระธรรม

มีร่วมกาสาวพัสตร์เป็นที่ลึกลับจากไฟแห่ง
ความร้อนรุ่มที่แผดเผา

ยามถูกพายุลมแห่งตัณหาพัดผ่าน
มีชายคาสถาบันโสเภณีเป็นที่พักพิง

บุรุษเพศมีที่ทางรองรับความเลื่อนไหลของ
อารมณ์ได้ไม่มีขีดจำกัด

“ผู้ชายเป็นหนี้อะไรผู้หญิง” เป็นโจทย์ที่
ดร.ทวิวัฒน์ ปุณฺทริกวิวัฒน์ คณะสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ขบคิดมานาน
ผลจากการค้นหาข้อมูลในสังคมไทยที่ได้ชื่อว่านับถือ
ศาสนาพุทธ คำตอบที่วินิจฉัยได้ก็คือ

“ถ้าผู้ชายจะเป็นหนี้อะไรผู้หญิงบ้าง ใน
เรื่องครอบครัวยังไม่ใช่ประเด็นหลัก ปัญหาโครงสร้าง
อยู่ที่เรื่องโสเภณีและกัญญาณี”

“โสเภณีเป็นรูปแบบของการกดขี่ผู้หญิงมา
ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และยังไม่มีความพยายามแก้ไข
อย่างจริงจัง ผู้ชายจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหานี้

ผมว่ามันมีความเชื่อมโยงระหว่างปัญหา
เรื่องโสเภณีและกัญญาณี ในสังคมใดก็ตามเรื่องของ
วัฒนธรรม ศาสนาเป็นแกนหลักที่ลึกซึ้ง

ถ้าผู้หญิงถูกปฏิเสธในแง่สิทธิทางศาสนา
เท่ากับถูกปฏิเสธในเรื่องที่เป็นแกนกลางของ
วัฒนธรรมหนึ่งทีเดียว และการเรียกร้องในระดับที่
เป็นเปลือกนอกออกมาก็ยังจะเป็นไปไม่ได้”

ฉะนั้นการที่สังคมไทยไม่เคยให้โอกาส

“ถ้าสถาบันกัญญาณีสามารถแก้ปัญหาให้กับเด็กชายยากจนได้แล้ว การสถาปนาสถาบัน
กัญญาณีขึ้นมาในสังคมไทย ก็ย่อมจะแก้ปัญหาให้เด็กหญิงที่ยากจนได้”

กัญญาณี-โสเภณี หนักกรรมอมตะ รอการชดใช้

แก่สถาบันกัญญาณีให้เกิดขึ้นในประเทศนี้เลย ถือว่า
เป็นเรื่องที่ผู้ชายกดขี่ผู้หญิงอย่างยิ่ง

กดขี่ในแกนกลางของวัฒนธรรม

กดขี่ในแง่ความลึกซึ้งของจิตวิญญาณ
ทั้งหมดนี้เป็นการกดขี่ที่ลึกซึ้งที่สุด

“ผมว่าเรื่องนี้ผู้ชายเป็นหนี้ผู้หญิงอย่างยิ่ง
ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้ชายไม่เคยให้โอกาสกับผู้
หญิงเลยในเรื่องของจิตวิญญาณ”

เรื่องกัญญาณีอันเป็นเรื่องจิตวิญญาณไปเกี่ยว
กับโสเภณีตรงไหน ศึกษาแล้วได้ความกระจ่างว่า

“สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความไม่เสมอ
ภาคในทุกด้าน สถาบันกัญญาณีมีบทบาทสำคัญใน
การช่วยให้เด็กในชนบทที่ยากจนได้ใช้โอกาสจาก
สถาบันนี้ ได้รับโอกาสทางการศึกษาผ่านระบบ
วัด แล้วจึงมาเรียนในเมืองใหญ่ แล้วสึกออกมาเป็น
บุคคลที่มีค่าในสังคมได้

แต่โอกาสนี้ ไม่เปิดให้แก่ผู้หญิง เด็กหญิง
ยากจนในชนบทกลายเป็นปัญหาที่ในที่สุดต้องไป
เป็นแรงงานเด็กและโสเภณี

ถ้าสถาบันกัญญาณีสามารถแก้ปัญหาให้กับ
เด็กชายยากจนได้แล้ว การสถาปนาสถาบันกัญญาณี
ขึ้นมาในสังคมไทยก็ย่อมจะแก้ปัญหาให้เด็กหญิงที่
ยากจนได้

ถ้ามีกัญญาณีให้การศึกษาอบรม เด็กผู้หญิง
เหล่านั้นจะค่อยๆ เติบโตขึ้นมาเป็นคนดีในรูปของ
กัญญาณี และถ้าเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้วต้องการสึก
ออกมา ก็จะเป็นผู้ใหญ่ที่เป็นคนดีได้ หรือถ้าอยาก

บวชต่อก็ได้

สถาบันภิกษุณีจะเป็นช่องทางและเป็นหลักในการแก้ปัญหาของผู้หญิงได้อย่างเป็นกิจจะลักษณะในระดับโครงสร้างเลยทีเดียว”

เรื่องภิกษุณีกระทบกับโสเภณีอย่างใหญ่หลวง

“การที่ผู้ชายปฏิเสธสถาบันภิกษุณีครั้งแล้วครั้งเล่า ผมว่าเป็นสิ่งที่เป็นความผิด เป็นบาปอันยิ่งใหญ่ที่ผู้ชายกระทำต่อผู้หญิง” ดร.ทวีวัฒน์เปิดเผยเห็นว่าด้วยการต่อต้านภิกษุณีอย่างต่อเนื่อง

“การปฏิเสธสถาบันภิกษุณีมันเป็นเรื่องของวัฒนธรรมภายนอกมากกว่า เพราะว่าในเรื่องจิตวิญญาณแล้ว ชาย-หญิงมีสิทธิ์เท่าเทียมกัน

ถ้ามีการพูดถึงสถาบันภิกษุณีขึ้นมาในไทย ร้อยทั้งร้อยจะออกมาต่อต้านตัวเป็นเกลียว ข้ออ้างในสังคมไทยมักจะบอกว่า สถาบันภิกษุณีในพุทธศาสนาแบบเถรวาทนั้นสูญสิ้นไปแล้ว ไม่สามารถเกิดใหม่ได้อีก”

ส่วนขยายของข้ออ้างยังมีอีกว่า

ในการบวชนั้นจะต้องมีภิกษุณีอย่างต่ำ ๕ รูปและภิกษุ ๕ รูป อยู่ในพิธีบวช จึงจะสามารถบวชผู้หญิงคนหนึ่งให้เป็นภิกษุณีได้

ข้ออ้างหลัก ๆ ก็คือว่า เวลานี้ไม่มีภิกษุณีที่จะมาประกอบพิธีอีกแล้ว ฉะนั้นจึงเป็นไปได้เด็ดขาดที่จะมีพิธี

“ผมว่าเรื่องพิธีกรรมมันเป็นเรื่องของวัฒนธรรม ไม่ใช่เรื่องทางชีววิทยา คือถ้าเป็นเรื่องของไดโนเสาร์มันไม่สามารถไปหาเข้ามาทำให้เกิดไดโนเสาร์ตัวใหม่ขึ้นมาได้ แต่นี้เป็นเรื่องของพิธีกรรมเท่านั้น

คล้ายๆกับกำลังพูดว่าไดโนเสาร์สูญพันธุ์ไปแล้ว จะหาใหม่ไม่ได้ ซึ่งผมว่ามันเป็นคนละประเด็นกัน

ผมก็ไม่เข้าใจว่า ทำไมยังใช้ข้ออ้างนี้อยู่เป็น ข้ออ้างที่พระไทยเกือบจะร้อยทั้งร้อยที่อ้างแบบนี้ สังคมไทยเราถูกฝึกให้ฟังพระ พระพูดอะไรเราไม่ค่อยกล้าเถียง ไม่ค่อยกล้าคิดเหตุผลที่จะมาได้แย้ง

พระพุทธเจ้าตรัสอยู่เสมอว่า ทุกสิ่งทุกอย่างทั้งปวงมีใจเป็นใหญ่ ถ้าใจเราบริสุทธิ์แล้วสิ่งต่างๆ ก็บริสุทธิ์ไปด้วย สารระสำคัญก็คือคุณสมบัติภายในมากกว่าจะเป็นเรื่องของพิธีรีตอง”

เมื่อย้อนดูประวัติศาสตร์

“พระนางปชาบดีบวชได้ด้วยการตอบรับครุธรรม ๘ ประการ คำตกลงนั้นถือว่าเป็นภิกษุณีแล้ว”

ในยุคที่พุทธศาสนารุ่งเรืองในอินเดียและศรีลังกามีผู้หญิงที่ทอดกายถวายใจให้พุทธศาสนาบวชเป็นภิกษุณีมากมาย จนกระจายแพร่หลายไปถึงจีน เมื่อสถาบันภิกษุณีในลังกาเสื่อมลงจึงไปรุ่งเรืองที่จีน และไปแตกดอกออกช่อที่ไต้หวัน

เวลานี้ปรากฏการสุดท้ายของภิกษุณีอยู่ที่ไต้หวัน เคยมีผู้หญิงไทยที่เรียกร้องสิทธิในการบวชไปประกอบพิธีบวชที่ไต้หวัน กลับมาพระไทยก็ปฏิเสธทันที “ไม่ได้”

อ้างสาเหตุหนักแน่นว่า

พุทธศาสนาที่นั่นเป็นมหายาน ไม่เป็นส่วนหนึ่งของคณะสงฆ์ไทยที่เป็นเถรวาท ภิกษุณีในเถรวาทไม่มีแล้ว

“ผมว่ามันเป็นพุทธศาสนาเช่นเดียวกัน ถ้าหากชาวพุทธเถรวาทไม่ถือปฏิญญาไป ภิกษุณีในจีนแรกเริ่มก็มาจากสายเถรวาท เราน่าจะไปนิมนต์ภิกษุณีจากไต้หวันมาประกอบพิธีได้”

ที่ไม่ได้ ไม่มีเงินแล้วจนเล่าจนถึงเดี๋ยวนี้

“เป็นเพราะความคับแคบของผู้ชายในฝ่ายเถรวาท รวมทั้งความไม่รู้ของฝ่ายผู้หญิงด้วย ทำให้เราปฏิเสธตลอดเวลา”

“ถ้าจะมีภิกษุณีประพฤตมิชอบก็เป็นเรื่องธรรมดา เพราะในสมัยพุทธกาลก็มีพระที่สร้างกรรมวุ่นวาย ถ้าจะเอาเหตุผลนี้มาปฏิเสธสถาบัน สถาบันภิกษุณีน่าจะถูกล้มไปด้วย”

สงสัยบ้างไหมว่า เหตุใดการปฏิเสธจึงกล้าแรงดุจหินผาที่ไม่มีความถูกกัดกร่อน

“การที่ผู้ชายปฏิเสธสถาบันภิกษุณีเป็นสิ่งที่เข้าใจได้ ใครก็ตามที่มีอำนาจและเอ็นจอย(สนุกสนาน)อำนาจนั้นอยู่ มักจะมองไม่เห็นความผิดพลาดของตัวเอง ต้องให้คนอยู่ข้างนอกมองเข้ามา

ผู้ชายเอ็นจอยกับฐานะที่เหนือกว่าจึงมองไม่เห็น และบางครั้งอาจจะเป็นเพราะความไม่รู้ ทำให้ผู้หญิงในสังคมเดียวกันมองไม่เห็นไปด้วย

อันนี้เป็นเรื่องของการครอบงำทางความคิดทางวัฒนธรรมที่เพศชายมีต่อเพศหญิง โดยเฉพาะเพศชายที่อยู่ในสถาบันนักบวช เขาสอน-เขาครอบงำความคิดมาแต่ไหนแต่ไร

ทำให้ผู้หญิงไม่กล้าแม้จะคิดเรื่องสถาบันภิกษุณี

“การเรียกร้องในเรื่องนี้ไม่ใช่ปัญหาของผู้

หญิงอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องที่ผู้ชายได้กระทำทารุณกรรมต่อเพศหญิงมาช้านาน ถ้าผู้ชายจะไถ่ถอนบาปอะไรได้บ้างก็คือ การเรียกร้องสิทธิเหล่านี้ให้คืนแก่ผู้หญิง”

รอยบาปที่รื้อวันชำระอยู่อย่างเงียบงัน จะมีวันถูกสะสางให้รอยทางแห่งชีวิตสตรีเพศกระจ่างใสหรือไม่ คำตอบบางส่วนเสียอยู่ที่บุรุษเพศ!

หนังสือพิมพ์ **มติชนรายวัน**

พฤหัสบดีที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๑ หน้า ๑๒

อ้างอิงงานวิจัยของ

ดร.ทวีวัฒน์ ปุณฺทริกวินวัฒน์ คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

หมายเหตุ จำนวนโสเภณีเด็กจากการประชุมเมื่อวันที่ ๒๗ กค. ๔๑ ณ โรงพยาบาลบำราศนราดูร โดย นพ. วิชัย โชควิวัฒน์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล, และนายอิระวัชร จันทรประเสริฐ ได้ข้อสรุปว่า ยอดจริง ณ ปัจจุบันมีโสเภณีเด็กเพียง ๑๒,๐๐๐-๑๘,๐๐๐ คนเท่านั้น แต่จากข้อมูลของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก โสเภณีเด็กมีจำนวนประมาณ ๘๐๐,๐๐๐ กว่าคน ซึ่งเป็นการคาดการณ์ที่มีความแตกต่างกันในเรื่องของจำนวนสถานบริการจำนวนผู้ให้บริการ รวมทั้งอัตราส่วนของโสเภณีเด็ก ทำให้ได้ตัวเลขโสเภณีเด็กที่แตกต่างกันมาก

ทำไมจึงบวช

จะขอเล่าเรื่องแม่ชีที่มาบวช
ทุกท่านที่มาบวชมีปวดีใจ
บ้างก็บวชแก้บนคนสงฆ์
ได้เรียนรู้อยู่ไปไม่ระอา

เรื่องออกหักหักกอดกตกลุมรัก
หลวงพี่เคร่งแก่นักรักยังกลืน
แม่ชีสาวมาเล่าเรียนเพียรศึกษา
ช่วยงานด้านศาสนามาดำรง

การจะบวชด้วยเหตุใดใช้ประหลาด
เรื่องออกหักหลักลอยและคองงาน
แล้วท่านละหลวงพี่ที่นั่งอยู่
ท่านออกหักหรือเปล่ากล่าวความใน

ใช้อยากอวดหรือกหน้าอย่างสงสัย
จากโรคภัยรุมเร้าสมเข้ามา
พออยู่ไปเห็นธรรมนำศึกษา
ด้วยศรัทธาอยู่ต่อไม่ขอคืน
ใครประจักษ์แก้ไขไม่ยอมฝืน
โดนขัดขืนหัวใจจึงได้ปลง
อยากจะเป็นมหาชีมีประสงค์
จิตงานตรงไปในนิพพาน
กำเนิดชาติเป็นแม่ชีนี้อาจหาญ
เป็นสื่อการหาสุขเมื่อทุกข์ใจ
อยากจะรู้บ้างว่ามาจากไหน
เพราะเหตุใดจึงบวชมาอวดกัน

แม่ชีนงคราญ พุฒบุรี

สองมุมมอง ท่อก๊าซไทย-พม่า

ปฏิกริยาต่อเรื่องท่อก๊าซไทย-พม่ายังคงมีออกมาเป็นระยะๆ และแตกต่างกันไปตามความเข้าใจและจุดยืนของแต่ละคนเสขิยธรรม ขออาสานำตัวอย่างสองมุมมองที่ต่างกันมาให้ท่านผู้อ่านได้พิจารณา โดยหวังให้เป็นกรณีศึกษาเกี่ยวกับสภาพของสังคมไทยที่ดีไม่น้อย

ภาพจากนิตยสาร *สารคดี*
ฉบับที่ ๑๕๖ ปีที่ ๑๓ เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๑

ไม่รู้ทำไมเดือร้อนนัก

เรื่องการวางท่อส่งก๊าซจากประเทศพม่าเข้ามายังเมืองไทย โดยท่อก๊าซนั้นฝังดินผ่านป่าสงวนแห่งชาติทางด้านจ.กาญจนบุรี **ระยะทางไม่กี่สิบลิโลเมตร** ก็ไปยังโรงไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตที่จ.ราชบุรี เป็นเรื่องที่สรุปกันแล้วโดยคณะกรรมการที่รัฐบาลตั้งขึ้นจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้พิจารณาอย่างรอบคอบแล้วว่า ไม่ได้เป็นการทำลายป่าและสิ่งแวดล้อมและทำลายต้นไม้ในป่าที่เป็นเส้นทางฝังท่อก๊าซเท่าไรนักและการปิดล้อมพื้นที่ประเทศไทยเจ้าของโครงการนี้ก็จะต้องปลูกต้นไม้ที่ถูกต้องจำนวนหนึ่งทดแทนให้มากกว่าหลายสิบเท่าอยู่แล้ว ในท้องที่หลายแห่ง

ขณะนี้ การวางท่อก๊าซดังกล่าว กำลังจะสำเร็จเสร็จสิ้นตามโครงการอยู่แล้ว เมื่อสองวันที่ผ่านมา บุคคลผู้หนึ่งซึ่งพยายามขัดขวางท่อก๊าซนี้ทุกวิถีทางทั้งการปลุกระดมผู้คนเพื่อให้ร่วมกันขัดขวางโดยกล่าวหาว่าเส้นทางและการวางท่อส่งก๊าซดังกล่าว

ทำลายระบบนิเวศน์ของป่าสงวนแห่งชาติ เรียกร้องให้รัฐบาลสั่งระงับโครงการนี้เสีย และก็นำพรรคพวกจำนวนหนึ่งเข้าขัดขวางการทำงานวางท่อก๊าซดังกล่าวด้วย เป็นเรื่องโด่งดังเมื่อหลายเดือนที่ผ่านมา จนกระทั่งรัฐบาลประกาศสนับสนุนและอนุมัติการดำเนินงานนี้อีกครั้ง เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงต้องเชิญบุคคลที่ขัดขวางการดำเนินงาน ไปให้พ้นจากแนวการวางและฝังท่อก๊าซ บุคคลผู้นั้นได้ปรากฏตัวอีกครั้งปลุกระดมและคัดค้านการวางท่อก๊าซดังกล่าวขึ้นอีก

บุคคลซึ่งนำการขัดขวางการวางท่อก๊าซดังกล่าว มาคราวนี้ประกาศโผงผางว่า จะนำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลกล่าวหา นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันคือ นายชวน หลีกภัย และอดีตนายกรัฐมนตรีอีกสองท่านคือ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ และนายบรรหาร ศิลปอาชา กับการปิดล้อมแห่งประเทศไทย ร่วมกันบิดเบือนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการวางท่อก๊าซนี้ และกล่าวเท็จต่อสาธารณะเกี่ยวกับผลประโยชน์ของโครงการนี้ และยิ่งละเมิดกฎหมายสิ่งแวดล้อมโดยจัดทำราย

งานสนับสนุนโครงการนี้ทั้งๆ ที่ขัดต่อกฎหมายสิ่งแวดล้อม บุคคลผู้นี้กล่าวอย่างเชื่อมั่นว่า ในฐานะประธานมูลนิธิเสรียวโกเศศ-นาคะประทีป เขามีสิทธิที่จะนำเรื่องขึ้นฟ้องร้องต่อศาล และเชื่อว่าศาลจะประทับรับฟ้อง

สิ่งที่เราสงสัยและประชาชนทั่วไปไม่เข้าใจทำไมบุคคลผู้นี้จึงวุ่นวายกับเรื่องนี้อย่างไม่รู้จักจบสิ้น ในขณะที่คนส่วนใหญ่มองเห็นประโยชน์ของบ้านเมืองที่จะได้รับจากโครงการนี้บุคคลผู้นี้กลับพยายามที่จะทำให้ลายโครงการนี้เสียโดยไม่รู้ว่า เขาได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์อย่างไรกับการคัดค้านโครงการนี้ทั้งๆ ที่เหตุผลต่างๆ ที่เขายกมาอ้างนั้น ก็ถูกลบล้างไปแล้ว ด้วยการชี้แจงของคณะกรรมการที่รัฐบาลแต่งตั้งรวมทั้งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติด้วย เราจึงข้องใจเหลือเกินว่า เขาได้อะไรจากเรื่องนี้ และเขาเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถืออย่างไรหรือไม่

จาก นสพ.แนวหน้า

วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๔๑ หน้า ๓

คำสัญญาที่ว่างเปล่าของ ปตท.

กลุ่มอนุรักษ์เมืองกาญจน์

กลุ่มอนุรักษ์เมืองกาญจน์ได้จัดทำและนำเสนอรายงานสำรวจภาคสนาม ๓ เดือน หลังการจับกุมนักอนุรักษ์และเริ่มดำเนินการก่อสร้างท่อก๊าซ ต่อ ปรากฏว่าแผนลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ปตท.เคยแถลงเอาไว้กลับไม่ได้ดำเนินการตามข้อเสนอเหล่านั้น ยังผลให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างมหาศาลและถาวร อาทิ

๑. การปลูกไม้ท้องถิ่นตามแนวท่อ ปตท.

ระบุว่าจะมีการปลูกต้นไม้ยืนต้นและไม้ท้องถิ่นเพื่อปกคลุมแนวท่อ ชดเชยป่าที่สูญเสียไป พบว่ามีการปลูกต้นไม้และไม้ผลอื่นๆ ซึ่งไม่จัดว่าเป็นไม้ท้องถิ่น

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม : ๑. รายงานการพิจารณาของคณะกรรมการเพื่อแก้ไขปัญหากรณีโครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติ จากแหล่งยาดานา (สามารถติดต่อขอรับได้ที่ ศพพ.)

๒. กลุ่มอนุรักษ์เมืองกาญจน์

ถิ่นและไม่น่าจะมีส่วนช่วยให้ระบบนิเวศฟื้นตัวได้ ซ้ำยังปลูกเพียงบางจุดเท่านั้น ทั้งที่ท่อส่วนใหญ่ได้กลบฝังไปเกือบหมดแล้ว

๒. เงินจัดสรรสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล

ปตท.เคยรับปากว่าจะจัดสรรเงินจำนวน ๒๐๐ ล้านบาทเพื่อให้ อบต.ห้วยเขย่งนำไปใช้ปลูกป่าทดแทน แต่จนบัดนี้ เงินดังกล่าวก็ยังไม่ตกถึง อบต.แต่อย่างใด

๓. การจัดจ้างคนงานต่างชาติอย่างผิดกฎหมาย

ปตท.มักอ้างว่าโครงการดังกล่าวจะนำเงินรายได้มาสู่ท้องถิ่น เพราะเป็นการสร้างงาน แต่ที่สำรวจพบคือ บริษัทผู้รับเหมาของปตท.ได้จ้างคนกลุ่มน้อยจากพม่าตามตะเข็บชายแดนเข้ามาทำงาน ด้วยเหตุผลค่าแรงถูกกว่าคนไทย เป็นการทำผิดกฎหมายและขัดนโยบายของรัฐบาลที่พยายามผลักดันแรงงานต่างด้าวออกไป

๔. การสร้างท่อลอดแม่น้ำ ตามแผนเดิม

ปตท.จะวางท่อก๊าซใต้ระดับท้องน้ำลงไป เพื่อหลีกเลี่ยงและลดการทำลายระบบนิเวศในท้องน้ำ แต่ปตท.ได้ยกเลิกแผนดังกล่าวเมื่อเดือนพฤษภาคม โดยให้เหตุผลว่าเป็นปัญหาด้านวิศวกรรม ซึ่งยอมเป็นการทำลายสภาพนิเวศวิทยาในท้องน้ำของแม่น้ำแคว และแม่น้ำแม่กลองอย่างรุนแรง

๕. การงดก่อสร้างในช่วงกลางคืนเพื่อลดผลกระทบต่อสัตว์ป่า

ตามแผนลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้น ในทางปฏิบัติ บริษัทผู้รับเหมาเร่งทำงานทั้งกลางวันและกลางคืน โดยเฉพาะการขนท่อไปที่ Kp0 บ้านอีต่อง จะทำในตอนกลางคืน ส่งเสียงรบกวนทั้งประชาชนและสัตว์ป่า การขนส่งท่อตลอดวันเท่ากับปิดล้อมเส้นทางเดินของช้างป่า จะส่งผลกระทบต่อการค้ารังชีวิตอย่างถาวร

เก็บความจาก *ปาจารย์สาร*

ฉบับเข้าพรรษา ๒๕๔๑

ศิลปินไทยเพื่ออิเบต

นฤมล ธรรมพฤษา

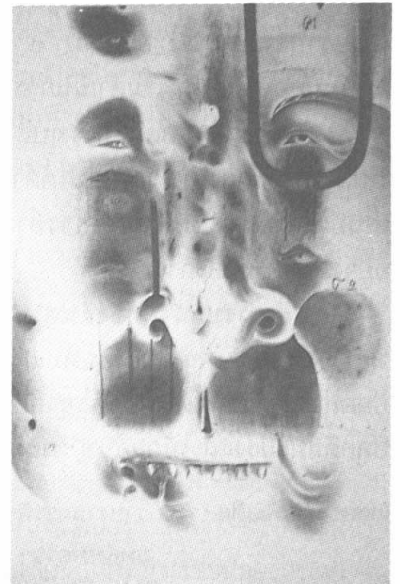
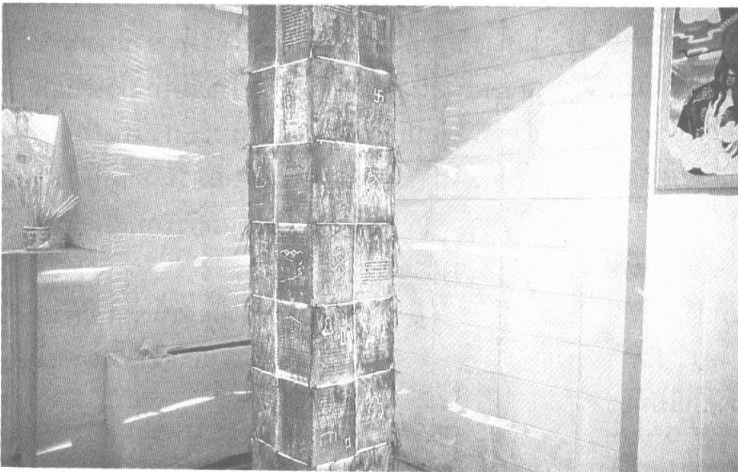
จากประวัติศาสตร์โลก ศิลปะมักมีบทบาทสำคัญในการสะท้อนถึงคุณค่าทางสังคม ประเด็นทางการเมือง การวิจารณ์และการต่อสู้ ไม่ว่าจะผ่านทางดนตรี งานศิลปะแบบทัศนศิลป์ ภาพยนตร์ กวีวรรณกรรมหรือละคร การเคลื่อนไหวทางศิลปะเหล่านี้ได้ถูกถ่ายทอดโดยสื่อต่างรูปแบบ ต่างวาระและต่างโอกาส โดยรวมเอาความงามทางสุนทรียะและความเข้มแข็งในการนำเสนอความคิดออกมา

เป้าหมายของโครงการนี้ คือการใช้พลังของการแสดงออกทางศิลปะเพื่อกระตุ้นชาวโลกให้ตระหนักถึงสิ่งที่ปัญหาใหญ่ของเราทุกคนวันนี้ นั่นคือการ**ครอบงำทางวัฒนธรรม** โครงการนี้เน้นถึงสถานการณ์ของอิเบตภายใต้การปกครองของจีนที่ถูกคุกคามทางมนุษยธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยการจำกัดการแสดงออกทางศาสนา การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์

ทางวัฒนธรรมนั้น กำลังเกิดขึ้นในประเทศอิเบต วัฒนธรรมที่อ่อนน้อมและสงบกำลังอยู่ในขั้นวิกฤต และอยู่ในภาวะที่ถูกคุกคามอย่างหนัก ทุกวันนี้ชาวโลกได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้นในอิเบต และมีการตอบรับจากทั่วโลก ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจและห่วงใยในสวัสดิภาพของชาวอิเบต เพราะนั่นคือความทุกข์ร้อนของเพื่อนร่วมโลกเช่นเราด้วย เนื่องจากความเกี่ยวข้องกันและมีสัมพันธภาพต่อกันและกันในฐานะเพื่อนมนุษย์ ศิลปินทั่วโลกสามารถแสดงออกถึงความงามของวัฒนธรรมที่หลากหลายเหมือนที่เราประสานความสำคัญระหว่างความมีอยู่ของเราคือ **ความเป็นมนุษยชาติ**

ในระยะเวลา ๒ เดือนที่ผ่านมา คือตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ถึง ๓๐ สิงหาคม ศกนี้ ทาง **โปรเจ็ค ๓๐๔** ซึ่งเป็นองค์กรทางศิลปะได้จัดให้มี

นิตยา เอื้ออารีวรกุล “หยาดน้ำตาแห่งอิสรภาพ”

ประสงค์ ลือเมือง “อิสรภาพ”

“นิทรรศการศิลปินทั่วโลกเพื่อชาวทิเบต” โดยศิลปินไทยและต่างประเทศกว่า ๔๐ คนได้นำงานศิลปะที่ได้รับแรงบันดาลใจจากทิเบตทั้งทางด้านศิลปะวัฒนธรรม ศาสนาและการละเมิดสิทธิมนุษยชนถ่ายทอดเป็นเรื่องราวของชาวทิเบตผ่านสื่อศิลปะให้ชาวไทยได้รับทราบถึงความเป็นมา และความสะเทือนใจที่ตัวศิลปินได้รับในวันเปิดงานคือวันที่ ๕ กรกฎาคมนั้น ประธานการเปิดงานคือ สุลักษณ์ ศิวรักษ์ได้บรรยายเกี่ยวกับประเทศทิเบต พร้อมกับนำศิลปินและผู้ร่วมงานทุกคนสงบนิ่งทำสมาธิระลึกถึงองค์ทะเลามะเนื่องจากวันที่ ๖ กรกฎาคมเป็นวันคล้ายวันประสูติของท่าน

ศิลปินที่ร่วมงานในครั้งนี้ อาทิ **นิตติ วัตยา** ผู้เป็นโต้โผใหญ่ในการจัดงาน ภาพเขียนของนิตติ เป็นภาพของชายชราชาวทิเบตที่ใบหน้าและรอยยิ้มของเขาเลือนหายไปกว่าครึ่งภายใต้เงามือสีดำ จนไม่สามารถทราบได้ว่าใบหน้านั้นแสดงความรู้สึกเช่นไร งานของ **ประสงค์ ลือเมือง** เป็นภาพพื้นขาวเขียนด้วยสีดำ น้ำตาลที่เขาดำหนด ขนาดที่ใหญ่โตขัดกับรอยฟุ่กันขนาดเล็กเขียนเป็นรูปร่างตา จมูกและปากที่เลือนลอยไร้กรอบ งานของ **นิตยา เอื้ออารีวรกุล** ได้ใช้หนังสือเรียนชั้นประถมของทิเบต ฉาบด้วยสีแดงสดเย็บร้อยด้วยเชือกปอต่อกันเป็นแท่งสี่เหลี่ยมสูงจรดเพดาน แต่ละแผ่นเจาะเป็นรูสัญลักษณ์มงคลต่างๆของทิเบต เมื่อเปิดไฟข้างในกล่อง จะส่องให้เห็นภาพเหล่านั้นปรากฏเด่นชัดออกมา **นฤมล ธรรมพุกษา** แสดงผลงานจัดวางด้วยรอยกระสุนบนผ้าดิบ ๒ ผืน ปรากฏแผนที่ประเทศจีนที่เขียนด้วยดิน ซ้อนทับด้วยเงาของประเทศทิเบตและมองโกเลียที่ไม่เคยปรากฏจริงบนแผนที่โลก เมื่อมองผ่านรอยกระสุนเข้าไปจะเห็นรูปการปราบปรามโดยใช้กำลังของทหารจีน ภาพของคุกด่างๆ ในทิเบตที่เกิดขึ้นใหม่ และภาพการ์ตูนที่ศิลปินทิเบตเขียนเพื่อแสดงการทารุณกรรมต่างๆ แต่ภาพเหล่านี้ไม่เคยที่จะปรากฏต่อสายตาชาวโลก กลับถูกซ่อนไว้มืดซิดภายใต้ห้การกระสุนและเงามืด

นอกจากนั้น ยังมีกิจกรรมทางวิชาการ

ต่างๆ อีกมากมายคือ ในเดือนกรกฎาคมได้มีการจัดให้มีการบรรยายเรื่อง “วัฒนธรรมทิเบตกับสถานการณ์ปัจจุบัน” โดยอ.มาร์ติน เพเรนคิโอและ ดร.ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ที่สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, มีการแสดงชุด Life/Tube โดย เจ และ ลี และ Self Portrait Prostitute โดย The International WOW Company ที่โปรเจ็ค ๓๐๔, ส่วนที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ร่วมจัดบรรยายเรื่อง “ความมหัศจรรย์ของศาสนาพุทธแบบวัชรยาน” โดย อ.สุลักษณ์ ศิวรักษ์และอ.สมภาร พรหมทา

ในเดือนสิงหาคมที่มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ ได้จัดฉายภาพยนตร์เรื่อง Contre L'Oubli (Against Oblivion) by Beatrix Soule, Collective work, 1991. เป็นภาพยนตร์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน สนับสนุนโดยสมาคมฝรั่งเศสและอภิปรายเรื่อง “สิทธิมนุษยชนในทิเบต” โดยมีผู้ร่วมอภิปรายคือ อ.ธีรนาถ กาญจนอักษร ผู้อำนวยการโครงการผู้นำสตรีท้องถิ่น และผู้ประสานงานเครือข่ายผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญ Michael Sheehy จาก Students for Free Tibet สหรัฐอเมริกา, อ.ทรงสรรค์ อุดมศิลป์ จากองค์การนิรโทษกรรมสากลแห่งประเทศไทยและ สมชาย หอมละออ จาก Forum Asia

กิจกรรมจัดฉายภาพยนตร์เกี่ยวกับทิเบตได้จัดขึ้นที่คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคือเรื่อง LUNGTA (WIND HORSE) ร่วมกับการเสวนาเรื่อง “ทิเบตในวันนี้” โดยพิภพ อุดมอิทธิพงศ์ จากเสมสิกขาลัย เต็นซิน รอบเกีย วดีต ผู้นำนักศึกษาทิเบตมหาวิทยาลัยปัญญาป พระสมุห์ชโล คุตธัมมโม วัดพลับพลา และชาวทิเบตที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยในขณะนี้คือ ดินเล ดาดัก และ เต็นซิน วังดัก และฉายภาพยนตร์เรื่อง SEVEN YEARS IN TIBET และ KUNDUN ที่โปรเจ็ค ๓๐๔

อีกกิจกรรมหนึ่งที่จัดขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศทิเบตทางศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและศาสนาที่สืบเนื่องกันมาเป็นเวลายาวนาน

อันบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวธิเบตและแสดงถึงความเป็นชาติที่มีอิสระในการปกครองตนเอง ก็คือการจัดให้มีการบรรยายเรื่อง “วรรณกรรมธิเบต” โดย คริส วอล์คเกอร์ และ พิภพ อุดมอิทธิพงศ์ และการแสดงดนตรีธิเบตโดยศิลปินชาวธิเบตคนแรกที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมเยียนประเทศไทยคือ **เปนป้า เซริง**

เปนป้า เป็นชาวซามโด แคว้นคัมใน ประเทศธิเบต ชาวคัมปาถือได้ว่าเป็นนักรบที่เก่งฉกาจ แต่กระนั้นก็ไม่สามารถต้านทานการรุกรานของกองทัพปลดแอกของจีนได้ พ่อของเขาถูกจับแขวนคอต่อหน้าแม่ของเขา อีก ๓ เดือนต่อมา แม่ของเขาได้ตรอมใจตายตามพ่อของเขาไป เปนป้าได้อพยพเข้ามาอยู่ประเทศอินเดียตั้งแต่ปี ๑๙๗๑ ก่อนหน้านั้นเขาเป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียงอยู่ที่เมืองลาสา อันเป็นเมืองหลวง เขามีลูกศิษย์มากมาย เหตุที่เขาต้องหลบหนีออกจากธิเบตก็เนื่องด้วยจากนักเรียนของเขาถูกทหารจีนทำร้ายและไล่อิง เขาพยายามช่วยเหลือปกป้องนักเรียนของเขา จึงต้องพลอยรับโทษจำคุกไปด้วย หลังจากถูกปล่อยตัวเขาตัดสินใจเดินทางเข้าสู่อินเดียเพื่อขอพรจากองค์พระโลมา

องค์ประมุขของชาวธิเบต

ในวันเสาร์ที่ ๒๒ สิงหาคม ด้วยความร่วมมือของมูลนิธิญี่ปุ่น คอนเสิร์ตของเปนป้าได้จัดขึ้นเพื่อบอกเล่าถึงความทุกข์ยากของประชาชนชาวธิเบต และแสดงศิลปวัฒนธรรมของชาวธิเบตให้ชาวไทยได้ร่วมรับรู้ในวันนั้นมีผู้ชมแน่นชาวไทย ชาวญี่ปุ่นและชาวต่างประเทศให้ความสนใจอย่างกว้างขวาง ผู้ชมต่างเสียบกริบ นิ่งนิ่งตั้งใจฟังเพลงของเขา เสียงที่สูงของเขาเสียดแทงเข้าไปในหัวใจ โดยเฉพาะการสลับเล่าเรื่องของประเทศของเขาทำให้ผู้ชมบางคนถึงกับน้ำตาซึม คอนเสิร์ตจบลงด้วยเพลงชาติธิเบต เพลงที่ไม่เคยถูกร้องและธงชาติที่ไม่เคยถูกยอมรับได้ก้องกังวานและโบกสะบัดไปทั่วหอประชุมของมูลนิธิญี่ปุ่น ใบหน้าที่มุ่งมั่นของชาวธิเบตทั้ง ๕ คนในวันนั้น มองตรงด้วยสายตาแห่งความหวัง ว่าสักวันหนึ่ง เพลงชาติของเขาจะถูกร้องและธงชาติของเขาจะถูกนำขึ้นสู่ยอดเสาในดินแดนแห่งมาตุภูมิของเขาเอง

(ต่อจากหน้า ๕๘)

วัดราชบูรณะ โดยที่ทาง ศพพ. กำลังจัดพิมพ์ **สมเด็จพระสังคีลสิทธิ์วัดโพธิ์** ขึ้นใหม่ ให้เห็นความเลวละของเลขาฯ ของสมเด็จพระสังคีลแห่งวัดนั้นด้วย แม้จะไม่ใช้ทั้งลูกและหลาน แต่ดูจะเลวร้ายกว่าทั้งสองกรณี ยังเรื่อง **พระธรรมเจดีย์ พระผู้ใหญ่ที่ไม่กะล่อน** ชาวเจ้าก็ยังไม่ได้เจาะลึกลงไปว่า พระผู้ใหญ่ที่กะล่อนนั้นรูปใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับอนามาส ทั้งทางชาติปุริชตะและทางอิทธิพิเศษ ฉบับพิมพ์ครั้งต่อไป คงต้องเอยชื่อพระผู้ใหญ่ที่กะล่อน ไว้ให้ปรากฏทุกๆ รูปละครมะง

ส.ศ.๒.

จดหมายข่าวรายเดือนเพื่อการอนุรักษ์ ติดตามบทวิเคราะห์สถานการณ์และข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมทั้งในและนอกประเทศอย่างรวดเร็ว

สมัครวันนี้ ๑๕๐ บาทต่อปี ได้รับหนังสือ **การศึกษาและวิจัยเพื่ออนาคตประเทศไทย** โดย **พระธรรมปิฎก** ฟรี

ส่งจ่ายน.ส.นงลักษณ์ ตรงศิริสัจย์ (ปณ.คลองสาน) ๑๒๔ ซ.วัดทองนพคุณ ถ.สมเด็จพระเจ้าพระยา คลองสาน กทม. ๑๐๖๐๐ โทร.๔๓๗-๔๔๔๕, ๔๓๗-๔๔๕๐

หรือโอนเงินเข้าบัญชีในนามน.ส.นงลักษณ์ ตรงศิริสัจย์ ธนาคารกรุงไทย คลองสาน ๑๕๑-๐-๕๗๗/๔๐

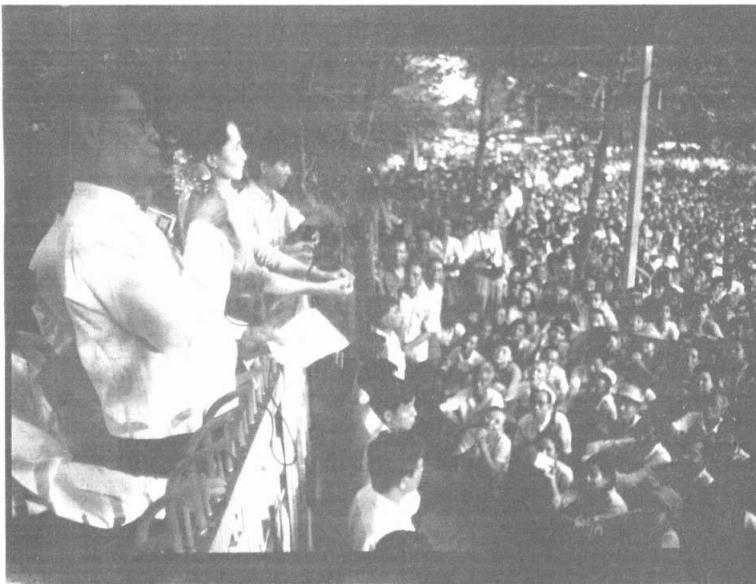

“ ๑๘ ชาวต่างชาติถูกจับในประเทศพม่า ขอให้เข้าไปปลูกปั่นสร้างความแตกแยกให้เกิดขึ้นในสังคมพม่า “

ผู้อ่านหลายท่านคงแปลกใจว่า เกิดอะไรขึ้นในประเทศพม่า บุคคลที่ถูกจับเหล่านั้นเข้าไปทำอะไรในพม่า และทำไมต้องถูกจับ พวกเขาเข้าไปสร้างความไม่สงบให้เกิดขึ้นในพม่าจริงหรือ? คำถามเหล่านี้เกิดขึ้น เพราะประเทศพม่าเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่เรารู้จักน้อยมาก อาจพอรู้บ้างว่า พม่าเป็นประเทศที่ปกครองด้วยทหาร แต่คนไทย สังคมไทย มาไกลเกินกว่าที่จะจินตนาการกลับไปแล้วว่า สมัยที่มีทหารปกครองประเทศไทยเป็นอย่างไร ถ้าต้องการทบทวนความจำ อาจลองย้อนกลับไปเป็นสมัยจอมพลทั้งหลายดูได้

ทหารและเผด็จการเป็นสิ่งที่มีความคุ้น ปี พ.ศ. ๒๕๐๕ (ค.ศ.๑๙๖๒) นายพลเนวินกระทำการปฏิวัติรัฐประหารเข้ายึดครองอำนาจจากรัฐบาล นับแต่นั้นพม่าค่อยๆ ตกต่ำเสื่อมโทรมลงเรื่อยๆ พร้อมไปกับการบังคับใช้แรงงาน การไล่รื้อบ้านพักอาศัย ไปถึงการรุกรานชนกลุ่มน้อย ช่มชืด เช่นฆ่า ฯลฯ จากประเทศที่ส่งออกข้าวมากที่สุดในโลก มากลายเป็นประเทศที่มีความยากจนติดอันดับ ๑ ใน ๑๐ ของโลก ตามข้อมูลขององค์การสหประชาชาติเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา

เมื่อความลำบากถึงที่สุด ก็ก่อให้เกิดวันเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากรัฐบาลทหารพม่าจากพระสงฆ์ ประชาชนจากทุกหนแห่งของประเทศในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๕๓๑ (ค.ศ.๑๙๘๘)

ภาพของ ชาน ซูจีปราศรัยกับประชาชนพม่า
ภาพโดย STUAPT ISETT

๑๐ ปี ๘-๘-๘๘ กับชาวต่างชาติ ๑๘ คน

พุทธณี กางกัน
คณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตยในพม่า (กรพ.)

และในวันที่ต้องจดจำไว้สำหรับชาวพม่าและชนกลุ่มน้อยทุกคนคือวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๓๑(ค.ศ.๑๙๘๘) ชาวพม่านับร้อย นับพันต้องสังเวยชีวิต ผลจากเหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้นายพลเนวินต้องลงจากตำแหน่งทางการเมือง จัดตั้งรัฐบาลใหม่มีชื่อเรียกว่า สลอร์ค (State Law and Order Restoration Council - SLORC) ย่อมาจากสภาฟื้นฟูระเบียบวินัยแห่งรัฐ แต่การเปลี่ยนแปลงในครั้งนั้นเหมือนกับเหล่าเก่าในชาติใหม่ เนื่องจากนายพลเนวินยังคงไว้ซึ่งอำนาจอยู่เบื้องหลังเช่นเดิม รัฐบาลสลอร์คประกอบไปด้วยทหารแทบทั้งสิ้น เมื่อเป็นดังนี้ พระสงฆ์ นักศึกษา ประชาชนมากมายที่ร่วมเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงในวันที่ ๘ สิงหาคม ต้องเผชิญกับอันตรายอย่างใหญ่หลวงในอันที่จะใช้ชีวิตต่อไปในประเทศพม่า ทำให้มีนักศึกษา รวมทั้งประชาชนมากมายต้องหลบหนีออกนอกประเทศ มายังตะเข็บชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งไทยและอินเดีย

ผลที่เกิดขึ้นภายหลังการครองอำนาจของสลอร์คคือ ประชาชนยากจนลง ชาวบ้านขาดสิทธิเสรีภาพมากยิ่งขึ้น ชนกลุ่มน้อยถูกเช่นฆ่า รุกราน ทำให้สลอร์คได้รับการต่อต้านอย่างมากมาจากนานาประเทศ ซึ่งสลอร์คเองก็กังวลกับเรื่องนี้ไม่น้อย จึงพยายามสร้างภาพพจน์ของกลุ่มตนเองให้ดีขึ้น โดยการจัดการเลือกตั้งทั่วไปในประเทศพม่า เมื่อ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๓๓ หรือ ๒ ปีภายหลังการขึ้นครองอำนาจ ซึ่งผลการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรคสันนิบาตเพื่อประชาธิปไตย (National League for Democracy - NLD) ที่นำโดย ออง ซาน ซูจีได้รับที่นั่ง ๓๙๒ จาก ๔๘๕ ที่นั่ง คิดเป็น ๘๑% ของที่นั่งทั้งหมดในสภา

คงต้องกล่าวถึงนางออง ซาน ซูจีและพรรค NLD สักเล็กน้อย นางออง ซาน ซูจีเป็นลูกสาวของผู้นำพม่าที่ยิ่งใหญ่ที่สุดใสยุคที่พม่าเสียเอกราชให้แก่อังกฤษ เพราะนายพลออง ซาน เป็นผู้นำในการต่อสู้เรียกร้อง จนพม่าได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระในที่สุด บทบาทของนายพลออง ซาน เริ่มมีมาตั้งแต่ครั้งที่เขาเป็นนักศึกษา ภายหลังได้รับเอกราช นายพลออง ซานและ

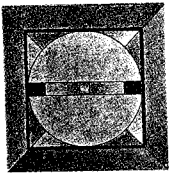
คณะเพื่อร่วมงาน ได้ร่วมกันพยายามหาแนวทางการปกครอง ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับพม่า แต่น่าเสียดายที่ต้องมาถูกสังหารหมู่ในการประชุมคณะผู้ปกครองประเทศเมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๔๐ ก่อนที่พม่าจะได้รับเอกราชจากอังกฤษ เมื่อวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ.๒๕๔๑

นางออง ซาน ซูจี เริ่มเข้ามามีบทบาททางการเมืองในปี ๒๕๓๑ ปีเดียวกับการเกิดเหตุการณ์รุนแรงในพม่า และได้รวบรวมกลุ่มประชาชนหัวก้าวหน้าตั้งพรรค NLD ขึ้นมาดำเนินการเมืองจนกระทั่งได้รับการเลือกตั้งที่กล่าวมา แต่สลอร์คไม่สามารถรับผลการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นได้ จึงสั่งกักขังนางซูจีให้อยู่แต่เพียงในบ้าน โดยพยายามลดบทบาททางการเมืองทุกรูปแบบ

ตั้งแต่เมื่อ ๑๐ ปีที่แล้ว จนกระทั่งปัจจุบันยังไม่มีใครเห็นความเปลี่ยนแปลงของสลอร์คไปในทางที่ดีขึ้น นอกจากเปลี่ยนชื่อเป็น State Peace and Development Council (SPDC) หรือสภาเพื่อสันติภาพและการพัฒนา เมื่อเป็นดังนี้การต่อสู้เพื่อให้เกิดสันติภาพและประชาธิปไตยในพม่าจึงยังคงดำรงอยู่ และผลที่เกิดขึ้นหลัง ๑๐ ปีที่ผ่านมาคือ ประชาชนพม่ายากจนลำบากลงเรื่อยๆ โดยอาจจัดง่าย ๆ ได้จากการที่มีแรงงานต่างชาติมากมายหลังไหลมายังประเทศไทยไม่ขาดสาย รวมทั้งนักศึกษาที่ทำงานทางการเมืองก็ยังคงหลบหนีออกมาอย่างต่อเนื่อง

และวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๔๑ นี้ ถือว่าครบรอบปีที่ ๑๐ แห่งการสูญเสียชีวิตและเลือดเนื้อเพื่อประชาธิปไตยของชาวพม่าทั้งหมดกว่า ๓,๐๐๐ คน ดังนั้นจึงมีผู้คนหลายกลุ่มที่ให้ความสนใจกับชีวิตความเป็นอยู่และสิทธิมนุษยชนของชาวพม่า ได้ร่วมกันกระทำการกิจกรรมเพื่อเป็นการรำลึกถึงวันดังกล่าว และยังเพื่อเรียกร้องไปยังรัฐบาลพม่าให้ลด ละ เลิกการเช่นฆ่า การละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งชาวพม่าและชนกลุ่มน้อยเอง อีกทั้งยังเรียกร้องให้เปิดโอกาสให้นางออง ซาน ซูจี

(อ่านต่อหน้า ๘๐)

คู่มือหนังสือเสขิยธรรม

คอลัมน์คู่มือหนังสืออยู่คู่กับหนังสือเสขิยธรรม มาตั้งแต่ต้น เรามุ่งหมายที่จะสร้างโอกาสให้พระสงฆ์ แม่ชี สามเณรที่ขาดปัจจัยได้ศึกษาหาความรู้จาก หนังสือ ซึ่งเราได้กรองและคิดว่ามีคุณค่าในทางส่งเสริมสติปัญญาในระดับหนึ่ง

ขอขอบคุณผู้บริจาคทุกท่าน จำนวนผู้ให้บริการลดน้อยลงมาก (๓ เดือนที่ผ่านมาเพียง ๕ ท่าน) ซึ่งก็เป็นเช่นเดียวกันกับสมาชิกหนังสือ เป็นเรื่องที่เราจำเป็นต้องพิจารณาหาสาเหตุเพื่อแก้ไขว่า เพราะ

๑. หนังสือที่เราเสนอไม่น่าสนใจหรือคุณภาพพอใช้หรือไม่
๒. เป็นเพราะความเกรงใจทำให้ไม่กล้าขอใช้บริการ

และอื่น ๆ ซึ่งเราอาจยังไม่ทราบ

ถ้าสาเหตุมาจากข้อแรก เราหวังว่าคู่มือหนังสือสนทนานี้จะเป็นช่องทางสื่อสารระหว่างผู้จัดทำและผู้อ่านเพื่อให้คู่มือหนังสือสามารถตอบสนองความใฝ่ศึกษาและปฏิบัติของผู้อ่านได้ดียิ่งขึ้น ถ้าจะแนะนำหนังสือที่เหมาะสมมาให้เราพิจารณาก็จะเป็นพระคุณยิ่ง

แต่ถ้าเป็นข้อสองเราขอพิจารณาตัวอีกครั้งหนึ่งว่า อย่าได้กังวลเลย คู่มือหนังสือเสขิยธรรมนี้จะมีคุณค่ามากหรือน้อย ก็อยู่ที่ว่าจะสามารถเชื้อเชิญให้ผู้อ่านได้เกิดความสนใจและเกิดฉันทะในการศึกษานำไปใช้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัยโดยสอดคล้องกับสังฆธรรมได้เพียงไร

แน่นอน นี่เป็นเพียงความเห็นของเรา ซึ่งอาจจะไม่ครอบคลุมหรือตรงกับความรู้สึกของผู้อ่าน ดังนั้น ความเห็นของท่านจึงมีค่ายิ่ง เราจะรออยู่เสมอ

ขอแสดงความนับถือ
กองสารนิยการ

**หลักเกณฑ์ปฏิบัติ
สำหรับการใช้บริการคู่มือหนังสือเสขิยธรรม**

๑) หากท่านมีความต้องการหนังสือเล่มใดที่ทางกองสารนิยการได้แนะนำผ่านทางคู่มือหนังสือแล้ว ขอได้ส่งจดหมายหรือไปรษณียบัตรแจ้งความจำนง พร้อมระบุชื่อหนังสือที่ท่านต้องการ มาให้ทางเจ้าหน้าที่ได้ทราบ ทั้งนี้โดยขอได้ครั้งละ ๑ เล่ม **โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ**

๒) การให้บริการคู่มือหนังสือเสขิยธรรมนี้ เพื่อจุดประสงค์สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าของ **ภิกษุ สามเณร และแม่ชี** เป็นหลัก ดังนั้น ภายหลังจากที่ผู้จัดทำได้ส่งหนังสือไปถวายแล้ว หากท่านมีความสนใจหนังสือเล่มอื่นอีก ขอให้แสดงความจำนงพร้อมระบุชื่อหนังสือที่ต้องการมาให้ทางเจ้าหน้าที่ได้ทราบ และเขียนวิจารณ์หรือเสนอความคิดเห็นที่ได้จากการอ่านหนังสือเล่มก่อนมาด้วย

สำหรับท่านผู้อ่านที่เป็น **ฆราวาส** นั้น หากท่านสนใจหนังสือที่เราแนะนำ ก็สามารถสั่งซื้อผ่านทางศพพ. ในราคาที่ลดพิเศษ ๒๐% โดยส่งรายชื่อหนังสือที่ต้องการมาให้ คู่มือหนังสือเสขิยธรรม ๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนน สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ คลองสาน กทม. ๑๐๖๐๐ ธนาถิติสังจาย นายวรพงษ์ เวชมาสินทร์ ป.ณ. คลองสาน

เจริญพร

อาตมาเขียนมาถามเรื่องการให้บริการคู่มือหนังสือเสขิยธรรม อาตมาเพิ่งเขียนมาเป็นครั้งแรก อยากจะได้หนังสือมาไว้อ่านไว้ศึกษา อาตมาอยากจะทำเรื่อง **ทิโตปเทศ** ช่วยกรุณาส่งมาให้อ่านด้วย ที่อาตมาเขียนมารบกวนเพราะไม่มีปัจจัยจะซื้อหนังสืออ่านเลย ยุคนี้นักฟองสบู่แตก IMF ทำให้พระพลอยเดือดร้อนไปด้วย อาตมาอยากสมัครเป็นสมาชิก **เสขิยธรรม** อาตมาได้อ่านที่พระวัดอื่นเอามาให้อ่าน รู้สึกว่ามีสาระมีประโยชน์มากสำหรับผู้สนใจหวังว่าคุณโยมคงจะส่งหนังสือมาให้ ถ้า **เสขิยธรรม** ฉบับเก่ายังเหลืออยู่ ช่วยกรุณาส่งมาให้ด้วย จะฉบับเก่าหรือใหม่ไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่คนอ่านและทำความเข้าใจ

พระธวัชชัย สมคุณา จ.อุดรธานี

ไม่เคยอ่าน **ไตรภูมิพระร่วง** มาก่อน พอมาอ่าน **เล่าเรื่องในไตรภูมิ** ทำให้พอคาดเดาเนื้อหาคร่าวๆ ได้ ยิ่งไปกว่านั้นทั้งศิลปะและวรรณคดี และความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์ ต่างก็มีที่มาจาก **ไตรภูมิพระร่วง** ทำให้เข้าใจ ภาพต่างๆ ได้ดีขึ้น ดังที่ท่าน “เสฐียรโกเศศ” ได้กล่าวถึงที่มาว่าเป็นคัมภีร์ชั้นรอง แต่งขึ้นอธิบายความ ไม่ใช่ แก่นพระพุทธศาสนา แต่เป็นการสอนศาสนาทางอ้อมแก่คนสามัญ อีกทั้งยังเป็นการสอนคนซึ่งหมกมุ่นอยู่ ด้วยเรื่องโลก ให้รู้จักพุทธศาสนาอันแท้จริงโดย “วิธีหนามยอกเอาหนามบ่ง” จุดนี้นับเป็นจุดที่สำคัญมากทีเดียว ที่พุทธบริษัททั้งหลายไม่ว่าพระว่าโยมที่ถกกันถึงเรื่องนรก-สวรรค์ไปต่างๆ นานา ถ้าได้มีโอกาสเข้าใจที่มา จุดประสงค์ของคอนรูนปุ๋นยาทวดเรา ก็จะถึงบางอ้อ ไม่เหมือนทุกวันนี้ที่ยังจับความที่เขาเล่าต่อๆ กันมา เอาจริงเอาจังเป็นตเป็นตะไป

แต่ขณะเดียวกัน “ผู้เขียนหนังสือ” ก็พยายามสะท้อนความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่ ที่มักดูถูกของเก่า ว้างมงายไร้เหตุผล อย่างมองข้ามความชาญฉลาดของบรรพบุรุษ ที่รู้จักหาวิธีสอนคนให้กลัวบาปกรรมอย่างเป็นรูปธรรม มีตัวตน เพื่อความสงบสุขของสังคม

แม้แต่เรื่องตัวหนังสือ ตัวเลขที่น่าเหลือเชื่อ เป็นโกฏี เป็นโยชน์ อสงไขย ผู้เขียนพยายามชี้ให้เห็นเป็น ศิลปวรรณคดี ซึ่งถ้าตั้งต้นอ่านด้วยจิตใจเช่นนี้ แทนที่จะไปคาดคั้นเอาความจริงตามหนังสือ เรากลับได้เห็น จินตนาการและอารมณ์อันละเอียดอ่อนของคนยุคก่อนได้อย่างดี อ่านแล้วเพลิน สนุกและเคารพคนรุ่นก่อนๆ ได้อย่างสนิทใจ เพราะอย่าว่าแต่คนสมัยก่อนเลย สมัยนี้มีทั้งนางงามจักรวาล มิสเวิลด์ ๑๘ มงกุฎ ก็เห็น ยอมรับกันเฉยไม่เห็นท้วงติงอะไร

เมื่ออ่านจบแล้วนั่งพิจารณาดู มีความรู้สึกอันหนึ่งขึ้นมาว่า ไม่ว่าจะเรื่อง **ไตรภูมิพระร่วง** จะแปลหรือดัด แปลงมาจากของอินเดียก็ตาม เราจะเห็นความเจริญทางด้านภาษาอย่างมาก ถึงขั้นแปลจากภาษาอื่นที่เดียว อีกทั้งยังเต็มไปด้วยอารมณ์ทางวรรณคดี จินตนาการด้านความคิดต่างๆ ทำให้เกิดตั้งคำถามขึ้นว่า เป็นไปได้ หรือที่เพิ่งจะผลิตตัวอักษรใช้สมัยพ่อขุนรามคำแหงไม่นานเท่าใด วัฒนธรรมทางภาษาก็เจริญขึ้นมาได้ถึง ขนาดนี้ หลายๆ คำถาม เช่น ความเจริญของบ้านเมือง ความรุ่งเรืองของพุทธศาสนาในสมัยนั้นจะเป็นอย่างไร เมื่อใช้ **ไตรภูมิพระร่วง** ที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นตัวชี้วัด น่าคิดมากทีเดียว

ครั้นกลับมามองปัจจุบัน วัฒนธรรมทางภาษาทางวรรณคดีต้องยอมรับว่าล้าหลังกว่าสมัยก่อน มาก คงน่าเศร้าใจไม่น้อยถ้าของดีในอดีตต้องสูญไป เพราะไม่มีโอกาสได้อ่าน เห็นเป็นของเก่าล้าสมัยหรือชอบแต่ ของฉาบฉวยง่าย ๆ อย่างสมัยใหม่

น่าดีใจอย่างมาก ที่ “เสฐียรโกเศศ” ท่านได้ช่วยทำให้มรดกล้ำค่าเช่นนี้ คนยุคปัจจุบันเข้าถึงได้ง่ายขึ้น ได้รู้ที่มาของศิลปวัฒนธรรมของไทย และน่าแปลกใจที่ตัวเองไม่เคยเรียนในแบบเรียนมาก่อน ทั้งที่เป็นมรดกที่ สำคัญชิ้นเก่าแก่ที่บรรพบุรุษตกทอดมาให้

สมควรจะบรรจุ **เล่าเรื่องในไตรภูมิ** ของเสฐียรโกเศศไว้ในหลักสูตรอย่างยิ่ง แม้จะเป็นหนังสืออ่าน นอกเวลาเสริมประสบการณ์ก็ตาม

ธมฺมาวโรภิกขุ

ไตรภูมิพระร่วง : อิทธิพลต่อสังคมไทย

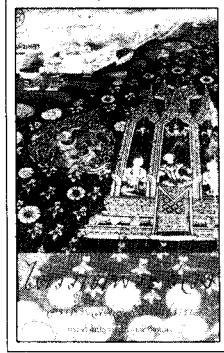
พระธรรมปิฎก(ประยุทธ์ ปยุตฺโต) บรรยายหนา ๗๒ หน้า ราคา ๔๘ บาท

สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง จัดพิมพ์ครั้งที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๔๑

แม้ว่าหนังสือ **ไตรภูมิพระร่วง** : **อิทธิพลต่อสังคมไทย** เล่มนี้ จะจัดทำขึ้นจากคำบรรยาย ซึ่งโดยข้อเท็จจริงแล้ว มักมีข้อจำกัดในการแสดงข้อมูลในขณะบรรยายเสมอ หากหวังจะไม่ให้ผู้ฟังเบื่อหน่าย ด้วยเวลาอันยาวนานหรือรายละเอียดต่างๆ ที่มาก จนเกินกว่าที่ผู้ฟังจะรับได้ อันเป็นธรรมชาติปกติของการฟังซึ่งแตกต่างจากการอ่าน แต่เนื่องจากองค์บรรยาย “เท่าทัน” ต่ออุปสรรคดังกล่าว ใช้วิธีแจกเอกสาร ประกอบขณะบรรยายและมีความอดสาหะในการ จัดทำต้นฉบับ จึงทำให้ผลงานในลักษณะนี้ของท่าน “สอบผ่าน” ตลอดมา ทั้งในแง่ความสมบูรณ์ทางวิชาการและความถูกต้องเหมาะสมของภาษาเขียน

ในที่นี้ จะละไว้ไม่วิพากษ์วิจารณ์หรือกล่าวถึงเนื้อหา และประเด็นที่พระธรรมปิฎกได้นำเสนอลงไป ในรายละเอียดให้มากความ เนื่องจากหนังสือได้รับการตีพิมพ์มาแล้วสองครั้ง ในปริมาณที่มากพอสมควร (๖,๐๐๐ เล่ม) เชื่อว่าคุณค่าน่าจะได้รับการพิสูจน์อยู่โดยตัวของชิ้นงานเอง

แต่สิ่งหนึ่งซึ่งควรแก่การบันทึกไว้ในที่นี้ก็คือขณะที่ **ไตรภูมิพระร่วง** หรือ คติความเชื่อแบบไตรภูมิ ได้ส่งผลต่อสังคมสยามมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานหลายศตวรรษ จนอาจเรียกได้ว่าส่งผลสะท้อนถึงระดับจิตวิญญาณ ตลอดจนอุดมคติหรืออุดมการณ์ทั้งในระดับปัจเจกและสังคม ในลักษณะของรากเหง้าหรือสาแทรกหนึ่งของชาวสยามตลอดมา แต่การณกลับกลายเป็นว่า **ไตรภูมิพระร่วง** ได้ตกเป็นของเล่นของนักวิชาการจำนวนไม่มากนัก ที่นำมาวิพากษ์วิจารณ์, ถกเถียง และเผยแพร่อยู่ในแวดวงแคบๆ เพื่ออวดภูมิเพิ่มตำแหน่ง ปล่อยให้บูรณ

ธรรมอันเป็นภูมิปัญญาด้านหนึ่ง เผชิญชะตากรรม อยู่ในระดับมุขปาฐะ ซึ่งนับวันจะถูกบิดเบือนนำไป รับใช้และแสวงหาประโยชน์ จนในที่สุดก็จะสะท้อนกลับมามอมเมาผู้คนจำนวนมาก ให้ตกเป็นเหยื่อ โดยไม่มีโอกาสได้รับรู้ “องค์ความรู้” ที่แท้จริงแต่อย่างใด

ด้วยเหตุดังกล่าว ความพยายามของสำนักพิมพ์โกมลคีมทองที่จะเผยแพร่หนังสือเล่มนี้ จึงควรแก่การสนับสนุน, ยกย่องและอนุโมทนาอย่างแท้จริง

สำหรับ **ไตรภูมิพระร่วง** : **อิทธิพลต่อสังคมไทย** ที่ตีพิมพ์ในครั้งนี้ นอกเหนือจากการวิเคราะห์และตั้งข้อสังเกตทั้งต่อโครงสร้าง, ประเด็น, และเนื้อหาของ **ไตรภูมิพระร่วง** คาดคะเนถึงแนวคิดและความตั้งใจของผู้เขียน **ไตรภูมิพระร่วง** ตลอดจนอิทธิพลของ **ไตรภูมิพระร่วง** และการวางท่าทีที่เหมาะสมแล้ว พระธรรมปิฎกยังได้เสนอข้อคิดและความเห็นของตนเองต่อแนวทางการศึกษาพุทธศาสนา ทั้งในแง่การศึกษาหลักพุทธธรรมและการศึกษาศาสนาพุทธเปรียบเทียบกับพราหมณ์และฮินดู ตลอดจนการศึกษาประวัติศาสตร์อย่างที่นักวิชาการที่เกี่ยวข้องและถูกกล่าวถึง(ทั้งนอกและในอาราม) จะพึงน้อมรับ

นอกเหนือจากสิ่งที่กล่าวแล้วข้างต้น ยังมีข้อสังเกตบางประการซึ่งเป็นลักษณะ “ความระหวางบรรทัด” ที่น่าสนใจอยู่ไม่น้อย ในแง่มุมการทำงานของพระธรรมปิฎกที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ แม้ว่า **ไตรภูมิพระร่วง** : **อิทธิพลต่อสังคมไทย** จะเป็นงานในลักษณะวิพากษ์วิจารณ์ซึ่งโดยแท้จริงแล้วอาจจะมิใช่ วัฒนธรรมหรือวิถีการดั้งเดิมของสยาม ซึ่งด้วยเหตุนี้เองที่หลายครั้งหลาย

คราว แม้ว่าผู้วิจารณ์จะเป็นนักบวช แต่โดยวิธีหรือ ธรรมชาติของการวิพากษ์วิจารณ์ หากผู้นั้นไม่แมน หรือไม่ลึกซึ้งแล้ว ก็มักจะละเลยหลักการหรือกรอบ คิดในทางพระศาสนาได้โดยง่าย ทั้งนี้ มีพักจะต้องกล่าวถึงฆราวาส อุบาสกอุบาสิกาที่ติดกลืนนม กลืนเนยในทางวิธีวิทยาอยู่ จนละเลยศาสนธรรม เป็นปกติสามัญไปแล้วเป็นส่วนใหญ่

การที่พระธรรมปิฎกใช้กรอบปัจจัยการ แห่งปฏิจางสมุบาทและอนุปฏิจกตา เข้ามาเทียบ เคียงการวางเค้าโครงและการบรรยายของ **ไตรภูมิ- พระร่วง** หรือการเน้นย้ำให้มองพุทธศาสนาและประ วัติศาสตร์ให้ตลอดสายและให้รอบด้านก็ดี หรือการ ตั้งข้อสังเกตว่า เรายังขาดความเข้าใจเรื่องกรรมและ อนิจจังของพุทธศาสนาก็ดี ล้วนแล้วแต่เป็นเบื้องต้น ของการสะท้อนฐานคิดของท่านผู้เขียน(บรรยาย)ว่า พร้อมทั้งจะให้หลักพุทธธรรมเป็นเครื่องมืออยู่เสมอ ทั้งนี้ ยังไม่รวมไปถึงการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับความ เชื่อทางจักรวาลวิทยาและเทพปกรณัมแบบพุทธ ตลอดจนความพยายามเน้นย้ำถึงโลกุตระภูมิที่มี ปรากฏอยู่ใน **ไตรภูมิพระร่วง** ที่ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ผู้ เขียน **ไตรภูมิพระร่วง** แสดงนัยให้เห็นว่าเป็นเป็

หมายที่แท้จริงของการเกิดมา

อย่างไรก็ตาม ยังมีแง่มุมที่น่าสนใจอัน สะท้อนถึงอัจฉริยภาพของพระธรรมปิฎก(ประยุทธ์ ญตุโต) ในการวิพากษ์วิจารณ์ด้วยวิธีคิดแบบพุทธอีก มากมายในงานชิ้นเล็กๆ หนาเพียง ๗๒ หน้าเล่มนี้ ผู้ที่สนใจในภูมิปัญญาตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระคุณเจ้าที่ใฝ่ใจในการเรียนรู้หรือแม้กระทั่งนักพูด- นักเทศน์ก็ตามที่ควรอย่างยิ่งที่จะถือเป็นการสมมอง ในเบื้องต้น ก่อนที่จะทำความเข้าใจกับหนังสือ “วิจารณ์หรือตีความ” **ไตรภูมิพระร่วง** ส่วนอื่น ๆ หรือ อ่านฉบับจริงต่อไป

สำหรับพระคุณเจ้า เมื่ออ่าน **ไตรภูมิพระร่วง** : **อิทธิพลต่อสังคมไทย** เล่มนี้จบ ก็อาจจะพบความ จริงได้ว่า การบรรยายที่เป็นลำดับขั้นตอน มีโครง สร้างชัดเจน ประเด็นและเนื้อหารัดกุม ตลอดจนมี หลักการในทาง พุทธศาสนานั้น “ไม่เซย” อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ตนและประโยชน์ท่านอย่างควรเอาเป็น เยี่ยงอย่าง เกินกว่าการพูดพาล่มแสดงโวหารน้ำ ท่วมทุง ที่ระยะหลังแพร่หลายขึ้นทุกทีมากมายนัก

เจียม สมศิริ

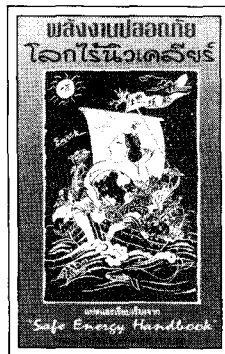

พลังงานปลอดภัยโลก ไร้นิวเคลียร์

แปลและเรียบเรียงจาก Safe Energy Handbook ของ Plutonium Free Future

หน้า ๔๕ หน้า ราคา ๕๕ บาท สถาบันสันติประชาธรรม จัดพิมพ์

เทคโนโลยีนิวเคลียร์นับเป็นเทค- โนโลยีขั้นสูงที่แนะนำตัวเองต่อโลกนี้ ด้วย หน้าตาที่น่าสพึงกลัว ณ ฮิโรชิมาและ นางาซากิ จากนั้นก็มีคนสายตาแหลมคม เห็นทางหาประโยชน์จากนิวเคลียร์ในรูป แบบอื่น ก็จับมาอบน้ำแดงตัวใหม่กลับมา ในฐานะทางออกของปัญหาพลังงานของ โลก แต่หลังจากมาอยู่ในฐานะใหม่ได้ไม่ นาน ความบกพร่องและผิดพลาดก็ปรากฏ ทำให้มี ผู้คนที่เล็งเห็นโทษภัยพากันออกมาต่อต้านอย่าง

แข่งขัน Plutonium Free Future เป็น อีกองค์กรหนึ่งที่ทำงานเพื่อให้ข้อมูลอีก ด้านของเทคโนโลยีนิวเคลียร์ที่ผู้สนับสนุน มักจะไม่อยากเอ่ยถึง โดยที่สมาชิกคน สำคัญขององค์กรก็เพิ่งได้รับรางวัล สัมมาอาชีวะไป

เนื้อหาของหนังสือในส่วน แรกก็จะเกี่ยวกับความเป็นมาของ

“Atomic Energy For Peace” โครงการที่สหรัฐใช้เป็น หัวทอกในการส่งออกโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ใน

ส่วนที่สองก็จะเป็นประเด็นปัญหาที่อุตสาหกรรมนิวเคลียร์มักจะขัดแย้ง และดูจะหมดทางต่อบเมื่อมีคนถาม เช่น เรื่องกากกัมมันตภาพรังสี เรื่องความคุ้มค่าในการลงทุน, ความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานนิวเคลียร์และอาวุธนิวเคลียร์ หรือประเด็นที่อุตสาหกรรมนิวเคลียร์ มักจะนำมาบิดเบือนเพื่อหาความชอบธรรมในการสร้าง เช่นเรื่องก๊าซเรือนกระจก เป็นต้น พร้อมทั้งตัวอย่างเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นจากทั่วโลก ในส่วนสุดท้ายก็จะเป็นการเสนอทางออกด้วยพลังงานทางเลือกและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตอนท้ายเล่ม ยังมีที่อยู่ขององค์กรต่างๆ ที่ทำงานเรื่องนิวเคลียร์ในระดับนานาชาติ สำหรับผู้ที่สนใจขอข้อมูล เป็นหนังสือเล่มบางๆ อ่านไม่ยากที่จะปูพื้นเรื่องพลังงานนิวเคลียร์อย่างรวดเร็ว สำหรับในประเทศไทยเรา ก็มีองค์กรที่สนใจในปัญหาเหล่านี้อยู่อีกหากสนใจข้อมูล ติดต่อได้ที่ **กลุ่มพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต ๘๐๑/๘ ซ.งามวงศ์วาน ๒๗ ถ.งามวงศ์วาน อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๙๕๒-๗๖๐๖**

ในประเทศไทย การพยายามผลักดันโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ให้เกิดขึ้นมีมานานแล้ว แม้ในปัจจุบันการก่อสร้างจะเป็นไปได้ยากเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย แต่แผนการต่างๆ ทั้งทางด้านประชาสัมพันธ์และการศึกษามีได้ล้มเลิกแต่อย่างใดงบประมาณก็ได้ถูกจัดสรรออกไปแล้ว และในปัจจุบันกรณีการก่อสร้างศูนย์วิจัยนิวเคลียร์ที่ อ. องค์รักษ์ จ. นครนายก กำลังเป็นประเด็นที่เริ่มมีการถกเถียงเสียงดังขึ้นหลังจากที่เคยเป็นเรื่องที่ไม่มีคนสนใจและมอบอำนาจตัดสินใจให้ผู้เชี่ยวชาญด้านนิวเคลียร์เงินอย่างน้อย สามพันกว่าล้านบาท (หากสร้างจริงจะสูงกว่านี้มาก) ที่จะเป็งบประมาณสำหรับโครงการที่ยังบอกได้ยากว่าจะสมประโยชน์กับการลงทุนหรือไม่ ขนาดไม่ต้องพูดถึงปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของตัวเทคโนโลยีเอง ก็ยังเป็นเรื่องที่สมควรทบทวนการตัดสินใจ

จะเห็นว่าแท้ที่จริงปัญหาเรื่องนิวเคลียร์มิได้เป็นเรื่องไกลตัวของเราเลย แม้นิวเคลียร์ฟิสิกส์ไม่ใช่ศาสตร์ที่คนทั่วไปจะเข้าใจได้ง่าย ผู้ที่อยู่วงการมักจะเป็นผู้ที่มีสติปัญญาเก่งกล้า แต่นี่ไม่ใช่เหตุผลที่เราจะยอมให้การตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่ในมือของผู้เชี่ยวชาญ โดยห้ามไม่ให้มีการตรวจสอบ ซักถามอย่างคนไม่รู้แต่ซึ่สงสัย เพราะความรู้ที่ไม่ใช่เรื่องของเทคโนโลยีกลับจำเป็นอย่างมากในการตัดสินใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่วิทยาศาสตร์เป็นเหมือนฉลากรับประกันคุณภาพที่ไว้ปะติดกับเรื่องต่างๆ สารพัน เมื่อปะฉลากวิทยาศาสตร์เข้าไปแล้วก็ไม่ต้องถามหาความบกพร่องหรือผิดพลาดสิ่งใดที่อยู่นอกจากรีดของความเป็วิทยาศาสตร์ ก็ถูกเบียดให้ตกขอบมาขึ้นทุกที บางครั้งดูไปก็คล้ายทำที่ที่คนมีต่อไสยศาสตร์ คือถ้าไม่เชื่ออย่างปราศจากข้อสงสัยและนอนบ่นมต่อ ก็ปฏิเสธไปเลย อันไม่ใช่ทำที่ที่ควรเป็นของชาวพุทธ และแม้ว่าจารีตแห่งวิทยาศาสตร์จะปิดกั้น และไม่ยอมรับการดำรงอยู่ของความเชื่อและวิธีการอื่นๆ ที่นอกจากจารีตของตน หากแต่พระคุณเจ้าและอุบาสกอุบาสิกาทั้งหลาย ในฐานะของผู้ที่ครองชีวิตในจารีตอีกแบบหนึ่งอันมีคุณูปการต่อสังคมไทยมาช้านาน สมควรที่จะได้ศึกษาให้เห็นชัดถึงคุณและโทษอย่างแยบยลของเทคโนโลยีและวิทยาการนิวเคลียร์ทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลัง เพื่อสร้างความมั่นใจให้ตนเอง ในการที่สักวันหนึ่ง เมื่อเรื่องนี้กลายเป็นประเด็นขัดแย้งในสังคม บุคคลทั้งหลายในจารีตแห่งพุทธ จะได้เป็นอีกปากเสียงหนึ่งของสังคมที่จะเสนอทัศนะได้อย่างมั่นใจตามวิถีแห่งจารีตของตน โดยไม่ต้องเกรงคำครหาว่า “ไม่รู้” ที่อาจถูกยึดเยียดมาจากผู้คนในจารีตของวิทยาศาสตร์ และเป็นที่พึ่งอันแท้จริงของผู้คนในสังคมได้อีกส่วนหนึ่งด้วย

อเมริกาจาริก เส้นทางสู่ชีวิตด้านใน จรไปในโลกกว้าง

โดยหลวงพ่อดำเขียน สุวณฺโณ, พระไพศาล วิสาโล

สำนักพิมพ์ กองทุนวุดิธรรม กระดาษปอนด์ หน้า ๒๔๘ หน้า ราคา ๑๒๐ บาท

หนังสือ**อเมริกาจาริก** เป็นหนังสือบันทึกการเดินทางไปแสดงธรรมของหลวงพ่อดำเขียน สุวณฺโณ และมีพระไพศาล วิสาโลเป็นล่าม หนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น ๒ ภาคใหญ่ๆ กล่าวคือ ภาคบรรยายของหลวงพ่อดำเขียน ซึ่งพระไพศาล วิสาโลได้คัดเฉพาะคำบรรยายเพียงบางส่วนลงมาตีพิมพ์อย่างกะทัดรัดและได้ใจความครบถ้วนในการตอบปัญหาต่างๆ ของชีวิตด้านใน ส่วนภาค ๒ เป็นการบันทึกของพระไพศาล วิสาโลที่จาริกไปกับหลวงพ่อ เพื่อแปลคำบรรยายจากพากย์ไทยเป็นภาษาอังกฤษ ในภาคสองนี้ เป็นบันทึกตามรายการเรื่องราวต่างๆ ขณะที่ทำหน้าที่เป็นล่ามร่วมเดือน

ได้พบปะผู้คน สถานที่ บรรยากาศแปลกๆ ใหม่ๆ แต่ที่ขาดเสียมิได้ในภาคนี้ก็คือ สารนาฏตามเส้นทางและการต่อสู้ด้านในของท่านอย่างตรงไปตรงมาอ่านแล้วทำให้นึกถึงพระสงฆ์ไทยที่ชอบไปเมืองนอกเมืองนา คิดว่าคงประสบชะตากรรมไม่ต่างจากนี้เท่าใดนัก ยิ่งไม่มีอุปมาพารมมด้วยแล้ว พรหมจรรย์มีย่อหย่อนตามไปกระนั้นหรือ หนังสือเล่มนี้นอกเหนือจากเหมาะสำหรับผู้ที่สนใจชีวิตด้านในแล้ว ยังเหมาะกับพระสงฆ์เถรน้อยที่ชอบจรไปต่างแดนอีกด้วย

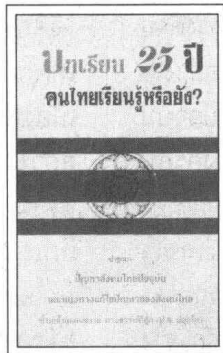
บทเรียน 25 ปี คนไทยเรียนรู้หรือยัง

กระดาษปอนด์ ๑๗๗ หน้า ราคา ๑๐๐ บาท

สำนักพิมพ์ ธรรมสถาน

หนังสือปกขาวคาดด้วยธงชาติไทยเล่มใหม่นี้ ถ้าอ่านแต่ชื่อมิได้พลิกดูเนื้อในก็จะหลงเข้าใจว่าเป็นหนังสือออกใหม่ของท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกพอพลิกมาอ่านบทนำก็ทราบความเป็นปาฐกถาเรื่อง “ปัญหาสังคมไทยในปัจจุบันและแนวทางในการแก้ไข” ตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ บางตอนในหนังสือเล่มนี้ได้จัดพิมพ์รวมอยู่ในหนังสือ “สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย” จัดพิมพ์โดยมูลนิธิโกมลคีมทอง

งานของท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกส่วนใหญ่ล้วนแต่ผ่านการตรวจทานจากมือของท่านก่อนนำมาพิมพ์แทบทุกเล่ม หนังสือที่ออกจึงมีจังหวะจะโคนวรรคตอน กลอักษร หาดัดได้ยาก กอปรกับความ

คิดที่เป็นระบบระเบียบของท่านเพียงได้อ่านก็ให้คุณค่าต่อการจัดระบบความคิดได้ดีทีเดียว บทเรียน ๒๕ ปี คนไทยเรียนรู้หรือยัง เป็นงานอีกชิ้นหนึ่งในบรรดางานปาฐกถาของท่าน ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ภาคใหญ่ๆ กล่าวคือ ภาคแรกท่านได้พูดถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขของสังคมไทยในภาคนี้แม้ผ่านมา ๒๔ ปี เนื้อหาส่วนใหญ่ก็ยังคงใช้การได้ แม้อย่างไม่ลึกและกว้างพอ แต่ก็เป็นบาทฐานให้เราค้นต่อได้

ส่วนภาค ๒ และ ๓ เป็นบันทึกประกอบคำบรรยายปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคณะสงฆ์ในแง่ของการศึกษา ในภาคนี้ท่านได้วิเคราะห์ปัญหาของการศึกษาคณะสงฆ์เป็นหลัก แต่ก็ไม่ได้เจาะลึกถึง

หลักสูตรการเรียนการสอนและในแง่ของความเป็นสถาบันการศึกษา ท่านก็ได้วิเคราะห์ไว้ ในเล่มนี้คำอุปมาตั้งชื่อว่า เลียบค่ายดุจจิตชิดไปบ้าง แต่กระนั้นหากท่านสนใจในประเด็นการศึกษาของสถาบันสงฆ์ โดยเฉพาะ หากอ่านได้จากงานเขียนของท่านในเล่มอื่นๆ

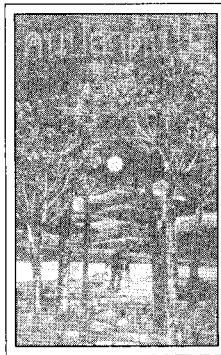
ซึ่งจะขยายความเล่มนี้ได้เป็นอย่างดี การศึกษาคณะสงฆ์ การศึกษาเพื่อความเป็นไทย การศึกษาที่เป็นสากลบนรากฐานของภูมิปัญญาไทย หรือเล่มอื่น ๆ เป็นต้น

คนปลุกต้นไม้

ฉียง ฉิโคโน เขียน กรรณิการ์ พรหมเสาร์ แปล รสนา โตสิตระกูล บรรณาธิการ

กระดาษปอนด์ ๖๔ หน้า ราคา ๕๕ บาท

“การที่อุปนิสัยใจคอของคนจะแสดงออกถึง คุณลักษณะพิเศษที่แท้จริง ต้องอาศัยโอกาสอันดีในการสังเกต พฤติกรรมเป็นเวลาหลายๆ ปี หากพฤติกรรมนั้นปราศจากความเห็นแก่ตัว หากแรงผลักดันนั้นมาจากความกรุณาอย่างแท้จริง และไม่หวังผล ตอบแทน อีกทั้งยังฝากรอยจารึกอันงดงามประดับไว้ในโลกนั้นย่อมถือได้ว่าเป็นคุณลักษณะที่แท้”

เตียน พร้อมกับเสียงแคะผู่เล็กๆ ผู่หนึ่งบนสันเขา วันแล้ววันเล่าเขาทำเช่นนี้ อย่างไม่ลดละในเวลาที่เหลือของชีวิต กระทั่งต้นไม้เติบโตใหญ่ นำความสดใสมาสู่หมู่บ้านเหล่านั้นอีกครั้งหนึ่ง

เรื่องราวของคนปลุกต้นไม้ นอกจากฉายภาพ ของความตั้งใจของคนผู้หนึ่งแล้ว ยังบอกถึงพลังอันยิ่งใหญ่

นี่คือย่อหน้าของ **คนปลุกต้นไม้** เป็นหนังสือเล่มบางๆ แต่มากด้วยสาระประโยชน์ที่นักเขียนไทยยังไม่ถึงคือการดึงเอาความดีความงามในตัวมนุษย์ออกมาเป็นอักษรร้อยแก้วเป็นเรื่องสั้นได้อย่างน่าประทับใจ เพื่อปลุกมนัธรรมสำนึกเพื่อนมนุษย์ด้วยกันให้เห็นความสำคัญของต้นไม้ และการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย สัมพันธ์กันระหว่างคนกับต้นไม้

ในหนังสือเล่มนี้ได้บอกเล่าเรื่องราวของชายวัยก่อนคนในชนบทที่ตั้งหน้าตั้งตาปลุกต้นไม้ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนเขาบรรจงคัดสรรเมล็ดพันธุ์อย่างละเมียดละไมและนำไปปลุกบนผืนดินที่โล่ง

ของมนุษย์ที่จะรังสรรค์โลกให้งดงามได้นอกเหนือจากการทำลายเพียงฝ่ายเดียว หากแต่มนุษย์ทุกคนดึงเอาธรรมชาติฝ่ายดีของตนออกมาก็จะสามารถรังสรรค์ความดีงามให้กับโลกนี้ได้ และตรงนี้เป็นพลังของหนังสือเล่มนี้สามารถให้คนหันมาตระหนักถึงคุณค่าของป่า จนเกิดขบวนการที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อมในเวลาต่อมา และที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งในเรื่องคนปลุกต้นไม้ก็คือ ผู้ยิ่งใหญ่ที่ไม่มีคนรู้จัก เขาเป็นผู้ยิ่งใหญ่อย่างไร และทำไมคนไม่รู้จักคำตอบนี้หาอ่านได้จาก **คนปลุกต้นไม้** และมีจดหมายมาแลกเปลี่ยนก็จะเป็นการดี

(ต่อจากหน้า ๔๙)

๑๑. คุณบุญตา สุขยืนยงค์	๒๐๐ บาท	๑๔. SANGKON KHUNSIRI	๑,๖๓๔ บาท
๑๒. คุณศิริวิไล วัฒนาวรรเจติกิจ	๒๐๐ บาท	๑๕. คุณมานิชญ์ อยู่สุข	๒๐๐ บาท
๑๓. คุณธรรมมนัส ชื่นเสนาะ	๒๐๐ บาท	๑๖. คุณนงเยาว์ นำรอดภัย	๒๐๐ บาท

(ต่อจากหน้า ๗๒)

และพรรคสันนิบาตเพื่อประชาธิปไตย(NLD) สามารถแสดงบทบาททางการเมืองได้อย่างเต็มที่

กรณีที่มีชาวต่างชาติเข้าไปแจกใบปลิวในพม่า และถูกจับ ๑๘ คน เป็นตัวอย่างที่ดีที่ชี้ให้เห็นถึงความล้มเหลวทางการให้สิทธิเสรีภาพต่อประชาชน เนื่องจากข้อความในแผ่นปลิวขนาดเล็กเท่านั้นเป็นแต่เพียงการให้กำลังใจในฐานะเพื่อนมนุษย์ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเท่านั้น

“เราเป็นเพื่อนมวลมิตรจากทั่วโลก ที่ไม่ลืมเตือนพวกท่าน เราสนับสนุนเจตนารมณ์เพื่อประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชน ๘-๘-๘๘ อย่าลืม อย่าทำถอย” แต่จากข้อความดังกล่าว ทำให้ชาวต่างชาติทั้งหมดถูกตัดสินจำคุกและทำงานหนักเป็นเวลา ๕ ปี แต่เนื่อง

จากได้รับการอุทธรณ์ ทำให้ลดโทษ และถูกเนรเทศออกภายใน ๒๔ ชั่วโมง และห้ามกลับเข้าไปในประเทศพม่าอีก

คำถามที่ว่า เราควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองของประเทศอื่นหรือไม่? ยังคงเป็นคำถามที่ต้องการหาคำตอบอยู่สำหรับเรื่องของพม่า แต่เราจะแก้ปัญหาลี้ภัยและแรงงานชาวพม่าและกลุ่มน้อยมากมายในประเทศไทยอย่างไร ในเมื่อพวกเขาไม่สามารถอยู่อย่างสงบและปลอดภัยในบ้านของตนเองได้ และถ้าประเทศเพื่อนบ้านเป็นเช่นนาซีที่เช่นฆ่ายิวและชนกลุ่มน้อยอื่นไปกว่า ๖ ล้านคน เราจะทำอย่างไร? เราคงต้องช่วยกันตอบคำถามนี้ด้วยกัน

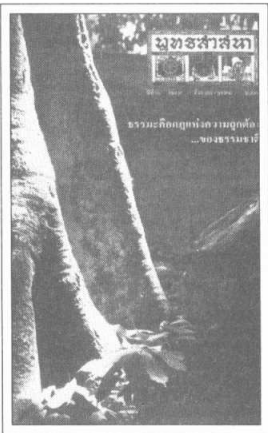

หนังสือพิมพ์พุทธศาสนา

ปีที่ ๖๖ เล่ม ๓ สิงหาคม-ตุลาคม ๒๕๔๑

พบกับ

- พุทธศาสนาในต่างประเทศ แนะนำ website พุทธศาสนา และ จัปดาสังคม
 - เปิดประเด็น ธุรกิจงานศพ
 - โลกทรรศน์ชาวพุทธ การปฏิบัติธรรมสำหรับคนหนุ่มสาว/นายธรรมทาส พานิช
 - บทความหลัก ความถูกต้องของทุกเรื่องในชีวิตมนุษย์เรา/พุทธทาส ภิกขุ
- พุทธศาสนา เป็นหนังสือพิมพ์รายตรีมาส ของคณะธรรมทาน สนใจติดต่อกองตำรามูลนิธิธรรมทาน ๖๘/๑ หมู่ ๖ ต.เลม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี ๘๔๑๑๐ โทร. (๐๗๗)๔๓๑๕๕๖-๗
อัตราค่านำร่องรายปีฯ ละ ๑๐๐ บาท / ๔ ฉบับ สมาชิกถาวร ๑,๐๐๐ บาท

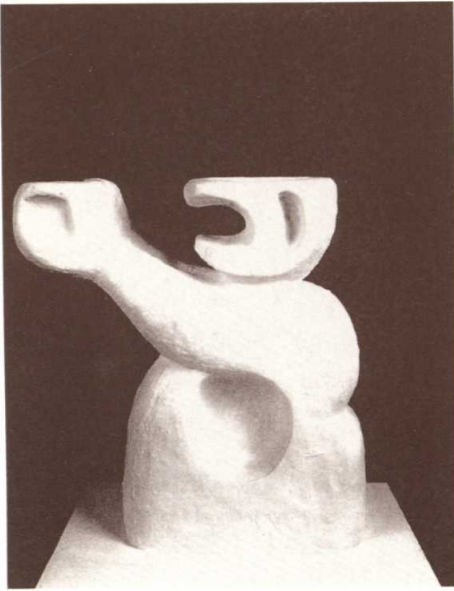

เวทีเนีย วอล์คกี้ (Venatia Walkey)

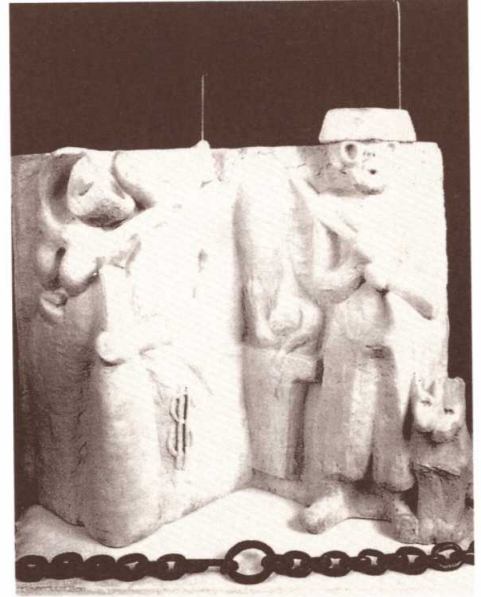
เกิดที่แฮมไชร์ ประเทศอังกฤษ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ศึกษาที่วิทยาลัยศิลปะกิลฟอร์ดและเมดเวย์ ชำนาญในการวาดภาพเหมือนบุคคลและประติมากรรม มาเมืองไทยครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๑๓ เคยทำงานกับศ.เขียน ยิ้มศิริที่มหาวิทยาลัยศิลปากร ศึกษาพุทธศาสนา โยคะ และประทับใจในพุทธปรัชญาซึ่งแสดงออกด้วยรูปทรงที่แตกต่างกันในงานประติมากรรมต่างๆ

เวนีเทียเคยได้รับรางวัลที่ ๑ ในงานแสดงศิลปะนานาชาติที่บัลแกเรีย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ปัจจุบัน เธอยัง คงพยายามสื่อสารความคิดกับมนุษย์ชาติผ่านงานประติมากรรม

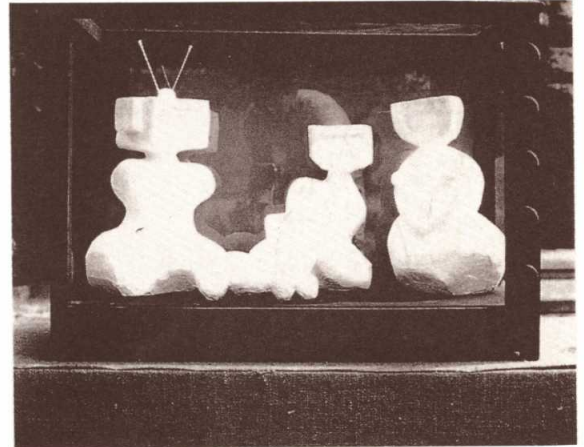
๘. ตั๊กหา

สัญลักษณ์ที่ใช้คือลักษณะหลุมที่มีสภาพเหมือนวังวน
ที่ไม่มีวันจะถมให้เต็มได้

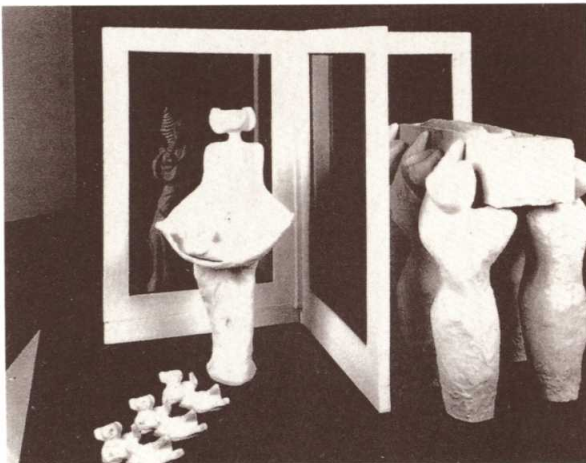
๙. อุปาทาน

แสดงถึงความยึดมั่นถือมั่น
มียามยืนรักษาการณ์เพื่อปกป้องสมบัติ
ด้านตรงข้ามเป็นนักพนัน โดยเอาอนาคต ชีวิต
สิ่งแวดล้อมและเวลาของตนและคนอื่นเป็นเดิมพัน

๑๐. ภาวะ

แสดงให้เห็นครอบครัว ศีรษะ ทิว ที่มีชีวิตอยู่กับทิว
สนุกสนานอยู่กับรายการต่างๆ
แต่อาจต้องรับรู้ความหายนะของโลกนี้

๑๑-๑๒. การเกิด ความแก่และความตาย

มนุษย์เราส่วนมากเกิดอยู่ในอวิชชา
ไม่รู้ธรรมชาติที่แท้จริงของสังขาร
และมิได้เข้าใจว่าโดยแท้ที่จริงแล้วสิ่งที่เรียกว่าตัวตนนั้น
เป็นเพียงขบวนการของการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป
ต่อเนื่องกัน

“คณะมาเดินนี้ ไม่ได้มาปลูกป่า ปลูกต้นไม้กันแต่อย่างเดียว
ต้องปลูกธรรมในหัวใจของเราเองด้วย”

